

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Interakce vyučujících a rodičů v kontextu školní úspěšnosti a neúspěšnosti
žáků

Interaction of teachers and parents in the context of school success and
unsuccess

Kristýna Kuberová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.
Studijní program: Psychologie
Studijní obor: Psychologie a speciální pedagogika

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Interakce vyučujících a rodičů v kontextu školní úspěšnosti/neúspěšnosti žáků vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. 4. 2017

.....

podpis

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Ireně Smetáčkové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, cenné rady a pomoc.

Také bych ráda poděkovala vedení a kolektivu učitelů/učitelek základní školy na Praze 9 za ochotu a vstřícnost při realizování mého výzkumu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá spoluprací vyučujících a rodičů v kontextu úspěšných a neúspěšných žáků, konkrétně, jaké formy komunikace a spolupráce mezi sebou aktéři využívají. Hlavním cílem bylo zjistit způsob a frekvenci spolupráce mezi vyučujícími a rodiči. Toto bylo zjišťováno na základě dvou případových studií třídních učitelek na druhém stupni základní školy a vybraných rodičů úspěšných a neúspěšných žáků/žákyň. Analýza ukázala, že třídní učitelky za klíčové při určování žakovské úspěšnosti považují vnější dispozice žáků, vnitřní dispozice žáků, prospěch a kázeň. Dále byly zjištěny nejpreferovanější formy komunikace a to jak mezi vyučujícími, tak i mezi rodiči, a to jsou třídní schůzky a konzultace. Hlavním závěrem je, že vyučující nerozlišují způsob komunikace mezi rodiči úspěšných a neúspěšných žáků, co se však liší je frekvence komunikace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Spolupráce mezi rodinou a školou, komunikace mezi vyučujícími a rodiči, školní úspěšnost, školní neúspěšnost, rodina, základní škola

ANNOTATION

Bachelor thesis deals with communication teachers and parents in the context of successful and unsuccessful students specifically, what forms of communication and cooperation between the actors themselves use. The main objective was to determine the manner and frequency of cooperation between teachers and parents. This was established on the basis of two case studies classroom teachers in secondary schools and selected parents of successful and unsuccessful students / female students. Analysis showed that the class teacher to be key in determining the success of pupil deemed disposition outer pupils, inner disposition of students, welfare and discipline. Furthermore, they were found the most preferred forms of communication the class meetings and consultations. The main conclusion is that the teachers do not distinguish mode of communication between the parents of successful and unsuccessful students what differs, however, is the frequency of communication.

KEYWORDS

Cooperation between families and schools, communication between teachers and parents, school successful, school unsuccessful, family, primary school

Obsah

Úvod	8
I Teoretická část	10
1 Školní ne/úspěšnost a její zdroje.....	10
1.1 Definice školní úspěšnosti	10
1.2 Definice školní neúspěšnosti	11
1.3 Hlavní aspekty posuzování školní ne/úspěšnosti	12
1.3.1 Další vybrané faktory mající vliv na školní úspěch a neúspěch	14
2 Rodina žáka	18
2.1 Rodina a její charakteristické prvky.....	18
2.2 Základní funkce rodiny	19
2.2.1 Kategorie rodin podle jejich funkčnosti	20
2.3 Rodina jako vznik nerovností	21
2.3.1 Rodina a její vliv na školní výsledky dětí.....	21
3 Škola a její definice.....	24
3.1 Pedagogická komunikace	24
3.2 Škola a její vliv na výsledky žáků	26
3.2.1 Učitel	26
3.2.2 Vyučovací styly učitelů	27
3.2.3 Hodnocení žáků ve vyučování	28
4 Vztahy rodiny a školy.....	30
4.1 Vývoj vztahu rodiny a školy	30
4.2 Role rodičů ve vztahu ke škole	33
4.3 Spolupráce rodiny a školy	35
4.3.1 Komunikace jako jedna z mnoha forem spolupráce mezi školou a rodinou a její rozdělení.....	37
4.4 Budování partnerství rodin a škol a jejich kompetence	41
4.5 Vybrané formy spolupráce mezi rodinou a školou	44
4.5.1 Třídní schůzky	44
4.5.2 Konzultace	44
4.5.3 Maily, telefony	45
4.5.4 Webové stránky školy	45
4.5.5 Návštěva v rodině.....	45
4.5.6 Domácí úkoly	45

II Empirická část.....	46
5 Téma výzkumu	46
6 Výzkumný problém, Cíl výzkumu	46
6.1 Výzkumné otázky	47
7 Výzkumná metodologie.....	48
7.1 Kvalitativní výzkum.....	48
7.1.1 Případové studie.....	49
7.1.2 Metody sběru dat.....	50
7.2 Výběr školy a aktérů.....	51
7.3 Časový harmonogram	53
7.4 Data a jejich zpracovávání.....	53
7.4.1 Analýza polostukturovaných hloubkových rozhovorů.....	53
8 Analýza případových studií vyučujících.....	53
8.1 Charakteristika školy	54
8.2 Typicky spolupracující třídní učitelka	55
8.2.1 Charakteristika vyučující a její třídy.....	55
8.2.2 Škatulkování žáků na úspěšné a neúspěšné.....	55
8.2.3 Úspěšnost a neúspěšnost dětí očima rodičů.....	58
8.2.4 Klíčová spolupráce.....	60
8.2.5 Bezproblémová komunikace	64
8.2.6 Problémová komunikace očima třídní učitelky	65
8.2.7 Domácí úkoly jako páka na děti a forma spolupráce	66
8.2.8 Realizované akce pro rozvoj vzájemné spolupráce.....	67
8.2.9 Návštěva v rodině.....	68
8.2.10 Vyhýbání se kontaktu - spolupráci	69
8.2.11 Shrnutí.....	70
8.3 Vyučující držící si odstup	71
8.3.1 Charakteristika vyučující a její třídy.....	71
8.3.2 Škatulkování žáků na úspěšné a neúspěšné.....	71
8.3.3 Úspěšnost a neúspěšnost dětí očima rodičů.....	73
8.3.4 Klíčová spolupráce.....	75
8.3.5 Bezproblémová komunikace	79
8.3.6 Šikana jako příčina zvýšení frekvence spolupráce škola-rodina.....	80
8.3.7 Problémová spolupráce (komunikace) matky a učitelky	80
8.3.8 Domácí úkoly jako příprava na testy a méně využívaná forma spolupráce.....	81

8.3.9 Realizované akce pro rozvoj vzájemné spolupráce.....	83
8.3.10 Návštěva v rodině.....	84
8.3.11 Vyhýbání se kontaktu - spolupráci	85
8.3.12 Shrnutí.....	86
9 Shrnutí výzkumného šetření	87
9.1 Úspěšnost a neúspěšnost žáků očima třídních a rodičů	87
9.2 Dochází ke spolupráci učitel - rodič prostřednictvím domácí přípravy žáků?.....	88
9.3 Realizované formy spolupráce a typy komunikace pohledem třídních a rodičů	89
9.4 Vyhýbání se a omezení kontaktu vyučujících a rodičů.....	90
10 Diskuze	92
Závěr.....	95
Seznam použitých informačních zdrojů	96
Seznam příloh.....	99
Seznam tabulek	99

Úvod

Moje práce pojednává o interakci rodičů a vyučujících v kontextu úspěšnosti a neúspěšnosti žáků. Konkrétně mě zajímá, zda se liší komunikace mezi vyučujícími a rodiči dětí, které jsou vyučujícími považovány za školně úspěšné a neúspěšné. Jinými slovy, se v práci zaměřuji na to, jak školní úspěšnost vystupuje jako platforma a jako téma v kontaktech mezi vyučujícími a rodiči. Téma považuji za zásadní, protože spolupráce mezi rodinou a školou pomáhá dětem rozumět školním požadavkům a plnit je. V případě školně neúspěšných dětí pak absence spolupráce mezi rodiči a vyučujícími může vést k dalšímu prohloubení jejich školní neúspěšnosti. Prostřednictvím své bakalářské práce bych ráda přispěla k lepšímu pochopení rizik, která mohou existovat v kontaktu mezi školou a rodinou školně neúspěšných dětí, a k jejich následnému odstranění.

V rané fázi života dítěte je důležitým mezníkem rodina. V průběhu života se sociální prostředí dítěte rozšiřuje, velkou roli začíná hrát také škola a vrstevníci. Ve své práci se z počátku věnuji školní úspěšnosti/neúspěšnosti a jejími zdroji. To znamená, že na školní výsledky dětí má vliv rodina, ale i škola. Rodina má vliv na školní úspěšnost/neúspěšnost dětí, socioekonomickým statusem rodiny, strukturou rodiny dle jejich funkcí a výchovnými styly. V oblasti školy závisí na učiteli a jeho osobnostních předpokladech, vnímání žáka, přístupu k žákovi, jeho roli ve výchovně-vzdělávacím procesu, také na vyučovacím stylu a na hodnocení žáků. Také mají vliv role, ve kterých aktéři vůči sobě vystupují.

Ve své práci věnuji největší pozornost interakci mezi rodinou a školou a to v oblasti spolupráce a komunikace vyučujících a rodičů, kteří mají úspěšné a neúspěšné děti. Moje práce si klade za cíl přiblížit fenomén spolupráce rodiny a školy, jak z teoretického, tak praktického hlediska, přičemž cílem empirické studie je zjistit zda se liší způsob a frekvence spolupráce (komunikace) mezi školou a rodinou v případě školně úspěšných a neúspěšných dětí. Toto jsem zjišťovala pomocí dvou případových studií třídních učitelek na druhém stupni základní školy. Toto téma jsem si vybrala hlavně proto, že je velice aktuální. Ve veřejném diskurzu je toto téma často probírané, společnost zajímá způsob spolupráce mezi rodinou a školou. Společnost se také zabývá podílem školy a rodiny na vzniku školní úspěšnosti/neúspěšnosti dětí. Na základě výzkumů se domnívám, že ve společnosti dominuje názor, že rodiče úspěšných žáků se ve škole angažují, jsou iniciativní nad rámec svých povinností. Právý opak si myslí o rodičích neúspěšných dětí, tzn. rodiče

se škole vyhýbají, nespolupracují s učiteli. Jak to ale vnímají samotní aktéři mého výzkumu? To se dozvíme v praktické části mé práce.

I Teoretická část

1 Školní ne/úspěšnost a její zdroje

1.1 Definice školní úspěšnosti

Hlavními projevy úspěšných žáků jsou dobré známky, ale také to, že děti jsou bez kázeňských postihů, mají vyvinutou sociální inteligenci, umějí komunikovat jak s učiteli, tak se svými spolužáky. Kdo a co se podílí na úspěchu žáka? Je to žák sám? Svou přípravou, aktivitou, pílí, vytrvalostí, nadáním, osobnostními předpoklady? Nebo se na jeho úspěchu podílí i někdo jiný? Učitelé, rodiče? Tím, jak učitel/ka je schopen/a látku dítěti vysvětlit, jak jej motivuje, jaký přístup má k hodnocení znalostí? Následující definice by nám měly pomoci vytvořit si svůj vlastní názor.

Pedagogický slovník nám poskytuje několik možností chápání pojmu školní úspěch:

1. Zvládnutí požadavků kladených školou na jednotlivce, které se projevuje v pozitivním hodnocení žákova prospěchu.

2. Produkt kooperací učitelů a žáků vedoucí k dosažení určitých vzdělávacích cílů. (Průcha, Walterová a Mareš, 2009, s. 90).

Na školní úspěšnost má vliv jak samotné dítě, tak také ostatní aktéři. Helus (1979) definuje školní úspěšnost následovně: „školní úspěšnost žáka chápeme jako soulad vytvářený v průběhu výchovně vzdělávacích kooperací a řešící rozpory mezi požadavky školy na straně jedné a výkony, činnostmi a vývojem žákovy osobnosti na straně druhé“ (Helus, 1979, s. 39). Školní úspěšnost je jedním z ukazatelů pedagogické optimalizace, tj. sladování výchovně vzdělávacího systému školy s požadavky společnosti na svoji socializační reprodukci v osobnosti. To znamená, že školní úspěšnost představuje uskutečňování nároků společnosti na osobnost, uplatňovaných prostřednictvím školy. Jak vyplývá z definice, existují rozpory mezi školou, rodinou a žákovou osobností, vliv na školní úspěšnost má řešení těchto rozporů.

Rozpory jsou následující (Helus, Hrabal, Kulič, 1979):

- rozpor mezi obrazem dítěte ve společnosti - rozpory mezi hranicemi, do kterých je dítě (žák) vymezováno svým okolím a skutečnými silami, schopnostmi, vlastnostmi dítěte samého, pro které jsou tyto hranice např. příliš těsné (nebo jim nemusí stačit).
- rozpor mezi tím, co by dítě mělo umět a umí.
- rozpor mezi reálným postavením dítěte v kolektivu a vytouženým postavením.
- rozpor mezi vnějším hodnocením dítěte a hodnocením druhými lidmi.

Výše zmíněné rozpory odpovídají stránkám školní úspěšnosti. Stránky školní úspěšnosti jsou subjektivní a objektivní (Helus, Hrabal, Kulič, 1979):

- Subjektivní – aby se dítě (člověk) ve svých mezilidských vztazích cítilo dobře, aby byla jeho učební (pracovní) aktivita udržena na patřičné úrovni, aby trvale a spolehlivě mohlo dosahovat dobrých výkonů, potřebuje mimo jiné cítit úspěšnost své činnosti.

Subjektivní stránka úspěšnosti má spojitost s rozporem, co by dítě mělo umět a umí, také to, jak se cítí v kolektivu a zda je se svým postavením ve třídě spokojené.

- Objektivní – vnější normy, víceméně jasně stanovená kritéria, kterých je potřeba dosáhnout: úspěšnost před druhými lidmi, před učitelem, školou a rodiči, před společností.

Objektivní stránka řeší rozpor mezi požadavky, v mém případě požadavky školy (vyučujících), a samotnými schopnostmi žáka neboli jeho vnitřními dispozicemi. To znamená, aby se dítě považovalo za úspěšné, musí být vyřešen případný rozdílný názor mezi školou - vyučujícím, rodičem a dítětem samotným.

1.2 Definice školní neúspěšnosti

Kdo je vlastně neúspěšné dítě? Musí školní neúspěch nutně znamenat i neúspěšnost v životě? Po vyslovení otázky „*Jak si představujete neúspěšné/problémové dítě?*“ slychávám nejčastěji od vyučujících i od rodičů tyto odpovědi:

„To je žák, který vyrušuje, nedává pozor, je problémový“.

„No to je někdo kdo dostává špatné známky, nepracuje, jak by měl“. „ Je to salámista, má všechno na háku, o nic se nezajímá.“ Následující definice by nám měly pomoci pochopit tento pojem.

„Školní neúspěšnost je obrazem i důsledkem individuálních rozdílů, které nacházíme nejenom v osobnosti žáků (např. v úrovni a struktuře nadání, charakteru, zájmu o učení, v emotivitě, motivaci, harmoničnosti či disharmoničnosti osobnosti), ale i v oblasti jejich výkonnosti ve škole a v jejich rodinné výchově“.(Kohoutek, 2009, [online])

„Špatný prospěch a neprospěch nejsou většinou monokauzální, ale častěji polykauzální záležitosti. Každý případ špatného prospěchu má svou individuální souhru příčin a podmínek, vlastní vývoj a dynamiku.“ (Kohoutek, 2009, [online])

Jak vyplývá z definice, existuje mnoho příčin školní neúspěšnosti dítěte. Je důležité zjistit, o který typ neúspěšnosti jde. Může jít o nestabilní neúspěšnost, kde jsou výkony žáka ve vyučování nižší než jeho rozumový (mentální) potenciál, možnosti, schopnosti, dovednosti a předpoklady, jde o podvýkonový syndrom. „Podvýkonový syndrom může být způsoben např. krizovou, stresovou situací, unavitelností, sníženou frustrační tolerancí, neurotickou reaktivitou, nerovnoměrným nadáním, dočasně sníženou sebedůvěrou, demotivací pro opakovanou neúspěšnost, apod. Zde může hodně pomoci obnovení přiměřené sebedůvěry vhodně volenou pochvalou, kladným oceněním, úspěšností“ (Kohoutek, 2009, [online]). Dále může jít i o stabilní, vnitřní příčiny. Jde o absolutní školní neúspěšnost, kdy žák neprospívá, protože nemá dostatečně rozvinuté intelektové schopnosti, které jsou potřebné pro zvládnání běžné školní docházky. Nebo o nedostatek vůle. Může se však jednat i o vnější školní neúspěšnost, v tomto případě žák nemá problémy způsobené nedostatkem intelektových schopností, ale neúspěšnost je způsobena z příčin vnějších. Do nich můžeme zařadit aktuální problémy, např. rozvod rodičů, nemoc či další situace, které negativně ovlivňují jedincovu psychiku.

1.3 Hlavní aspekty posuzování školní ne/úspěšnosti

Třemi hlavními aspekty jsou: výkony, činnosti a vývoj osobnosti. Školní výkon je chápán jako konečný výsledek nějakého zadaného úkolu. Výkon se dá objektivně hodnotit, k tomu dochází jak ve škole, rodině, tak i ve společnosti. Škola je ve většině případů zaměřena na samotný výkon. Zde můžeme vidět objektivní složku školní úspěšnosti. Pokud je škola

zaměřena na výkony, mají děti potřebu dosáhnout lepších výsledků než jejich spolužáci (Kolář, Šikulová, 2005). Opačně je tomu u neúspěšných žáků, tam tato potřeba nenastává.

Lidská činnost je v naprosté většině smysluplná, záměrná, jejím prostřednictvím člověk dosahuje určitého cíle. Úspěch a neúspěch žáků nestačí posuzovat pouze výsledkem výkonu, ale také charakteristikou činností (jejich spolehlivost, rozvinutost, originalita, atd.). Lidská činnost má několik významných, prolínajících se etap. Na samotném začátku stojí apriorní potřeba, přání a představa, která je zpočátku nepřesná a poté se stává stále přesnější formulací cíle. Další etapou je uvědomování si podmínek, za kterých se aktivita bude realizovat. Dosahování cíle budou ovlivňovat podmínky vnější, ty vycházejí z okolí, ty ovlivňují jednotlivce nebo skupiny v jejich chování, jednání. Významné pro dosažení cílů jsou podmínky vnitřní, ty vycházejí z výbavy člověka, z jeho znalostí, dovedností, volných vlastností a ze zkušeností. Další etapou je plánování činnosti, jak nejlépe dosáhnout cíle. Po uskutečnění plánu následuje vyhodnocení výsledku dané činnosti, to je vlastně hodnocení. Hodnocení má zde podobu srovnání dosaženého výsledku s naší cílovou představou (Kolář, Šikulová, 2005). Více ve 3. kapitole.

Třetím aspektem posuzování školní ne/úspěšnosti žáků je jejich vývoj, respektive rozvoj. Činnosti jsou faktorem, činitelem vývoje. Na tom stojí teze činnost, která je rozvíjená, razí cestu vývoji (Vygotský, 1971). Jako další zdroj školní ne/úspěšnosti hraje roli školní zralost. Školní zralost je schopnost dítěte přizpůsobit se nárokům, které na ně škola či školní vyučování klade. Je to takový stav tělesného a psychosociálního vývoje, kdy je dítě přiměřeně fyzicky i psychicky disponováno pro požadovaný výkon ve škole a kdy samo zažívá pocit uspokojení ze zvládnání úkolů, které jsou na ně kladeny (Helus, Hrabal, Kulič, 1979). Dítě, které se umí přizpůsobit nárokům školy, je považováno za školně úspěšné oproti dítěti, které trpí dílčím oslabením ve vývoji některých psychických funkcí a schopností. Takové dítě je považováno za školně neúspěšné či problémové.

Různé roviny zralosti dítěte:

- Tělesný vývoj-fyzická zralost – dítě v předškolním věku dozrává a získává potřebné dovednosti k ovládnání pohybů, které budou později po nastoupení do školy důležité pro úspěšné zvládnání psaní, lépe také koordinuje automatické a volní pohyby.

- Psychická zralost - u dítěte před nástupem do školy dochází ke změnám poznávacích činností dítěte, dítě se odprošťuje od egocentrismu, uvědomuje si realitu a odlišuje ji od svých subjektivních přání a představ. Důležitá je také dosažená úroveň řečových dovedností, také rozvoj paměti a záměrného zapamatování, což má vliv na školní výkon.
- Sociální a emociální zralost - dítě by mělo být schopno odpoutat se od rodiny, nebýt na rodině závislé. Důležité je, aby za své přijalo i školní prostředí s učiteli a spolužáky, mělo by být schopno vzájemné kooperace. Co se týče afektivity, ve školním věku by dítě již mělo zvládat svoje emoce, umět regulovat svá přání, pocity a emoce.

Nastoupí-li do školy dítě nezralé v jakékoliv rovině, je vystaveno dlouhodobé stresové situaci. Svou intelektovou kapacitu nemůže dítě adekvátně využít pro malou schopnost koncentrace. Požadavky, na které nestačí, vedou k přetěžování, zvýšené únavě, vyčerpání, zvýšení nemocnosti dítěte. Nezralost negativně ovlivňuje školní motivaci a školní výkon dítěte. Může se u něj rozvinout představa neúspěšného žáka, která zcela jistě ovlivní vznik neúspěšnosti. Jedinci, v mém případě žáci, utváří svůj obraz prostřednictvím názorů autorit, které se v jeho životě vyskytují. Autoritami myslím rodiče a učitele, na základě jejich hodnocení si žáci utváří svůj sebeobraz. Pokud autority k dítěti přistupují jako k neúspěšnému, dítě si to pravděpodobně dříve či později také začne myslet. U starších žáků tato již dříve vzniklá představa přetrvává a to z důvodu nízkého sebevědomí, které jim způsobuje problémy i v pozdějším věku (Vágnerová, 2004). Z výše uvedeného vyplývá, že je hodně důležité posoudit, zda je dítě po všech stránkách na vstup do školy připraveno. Pokud ne, bývá jednou z variant pomoci dítěti realizace odkladu školní docházky (Kucharská, 2005).

1.3.1 Další vybrané faktory mající vliv na školní úspěch a neúspěch

Školní úspěch a neúspěch závisí na samotném jedinci-žákovi, na jeho biologických a psychických funkcích, také na sociálním a ekonomickém kontextu rodiny. Když si blíže vezmeme osobnost dítěte a její vliv na úspěšnost či neúspěšnost, hlavním determinantem je školní zralost, o které jsem pojednávala výše v textu. Dále je to temperament, který predisponuje buď školní úspěšnost či neúspěšnost. Podle Smékala (2002, s. 517) je temperament definován takto: „*zdroj individuálních rozdílů v prožívání a chování*“, také

jako „souhrn projevů individuálních rozdílů v prožívání a chování.“ Úspěšnost či neúspěšnost žáků závisí také na inteligenci. Pro inteligenci neexistuje jedna hlavní definice, která by ji charakterizovala. Zde jsou definice inteligence (Guilford in Sternberg, 2001, 17):

"Intelligence je schopnost zpracovávat informace, tedy všechny dojmy, které člověk vnímá."

"Intelligence je všeobecná schopnost individua vědomě orientovat vlastní myšlení na nové požadavky, je to všeobecná duchovní schopnost přizpůsobit se novým životním úkolům a podmínkám."

Dalším faktorem určujícím školní úspěšnost a neúspěšnost je motivace dítěte. Motivace je obecně brána jako souhrn faktorů, které energizují a ovlivňují průběh jednání a chování. Energizující znamená uvedení člověka do pohybu, pokud si chce uspokojit nějakou svoji potřebu, vede ho to vpřed za uskutečněním cíle. Každé motivované chování je výsledkem vzájemného působení jedince a prostředí. Aby docházelo k tomuto vzájemnému působení, je nutná vnitřní motivační dispozice jedince neboli potřeba, také vnější motivační popudy-incentivy (Helus, Hrabal, Kulič, 1979). Potřeby se dělí na primární a sekundární. Potřeby sekundární, které se rozvíjejí až v průběhu života jedince, ovlivňují školní úspěch, případně neúspěch žáků. Jsou to zejména tyto tři potřeby: kognitivní, sociální a potřeba úspěšného výkonu.

Kognitivní potřeby zaujímají důležité místo v ovlivňování rozvoje žákovy osobnosti, v jeho učení a školním výkonu. V rané ontogenezi se dítě, které má uspokojené základní potřeby, začíná více zajímat o svůj okolní svět, manipuluje s předměty, které jsou pro něj nové, neznámé. Kognitivní potřeby mají pravděpodobně stejný fyziologický základ, ale rozvíjejí se s vývojem rozumových schopností jedince a jsou ovlivňovány sociálním a kulturním prostředím jedince, vlivy výchovy a vzděláním (Helus, Hrabal, Kulič, 1979). Kognitivní potřeby, které patří mezi vnitřní motivační činitele, mají větší motivační hodnotu než činitelé vnější. To znamená, že žáci, kteří mají silně vyvinuté kognitivní potřeby, jsou uspokojováni už samotným získáváním poznatků, jsou motivováni k samotnému poznávání na rozdíl od dětí, které se neučí pro samotné poznání, ale pro jiné vnější motivy, jako je například odměna za dobré známky (Vágnerová, 2004).

Sociální potřeby lze charakterizovat jako síly, které ovlivňují jedince ve svém chování. Lidé chtějí patřit k ostatním jedincům, mají potřebu vzájemné kooperace, utvářejí vzájemné vazby. Nejsilnější zdroj sociální potřeby nastává nástupem do školy, kdy

v prvních ročnících základní školy bývá hlavní postavou učitel. Učitel má schopnost a možnost ovlivňovat velkou část žakových potřeb. S přibývajícím věkem žáků se ztrácí schopnost učitele ovlivňovat žakovské potřeby, dochází k uspokojování potřeb mezi třídou, vztahy mezi spolužáky (Hrabal, 1979). Ve třídě jsou buď přátelské anebo rivalské vztahy, s tím souvisí dvě sociální potřeby, a to potřeba pozitivního vztahu (afiliace) a potřeba prestiže.

Hartl, Hartlová (2010, s. 16) definují afiliaci následovně: „*utváření a udržování kladných vztahů, tvorbu citových a sociálních kontaktů s druhými lidmi*“. Ve škole to znamená budování kladných vztahů k učiteli a ke spolužákům. Žáci s rozvinutou potřebou afiliace se ve škole snaží vyhledávat takové situace, ve kterých můžou uplatnit kooperativní chování, spolupráci, taková potřeba uděluje pocit sounáležitosti. Pokud bude dítě dlouhodobě vystaveno neuspokojování své afiliační potřeby, hrozí nebezpečí, že bude fixováno na obavu z odmítnutí jím vytožených a nabízených vztahů (Franclová, 2013).

Potřeba prestiže se projevuje tendencí dosáhnout vysokého sociálního hodnocení, je to úsilí každého jedince ve společnosti něco znamenat, být respektován, být považován za někoho, kdo něco umí, má. Od začátku školní docházky si můžeme u některých dětí všimnout, jak se snaží ovládat druhé, mít nad ostatními převahu, mít potřebu zaujímat vůdcovskou pozici, být v centru zájmu, podílet se na rozhodování. Na druhou stranu se můžeme setkat s dětmi, které jsou raději v submisivním postavení- podřízeném. U takových dětí se potřeba mít převahu nad ostatními nerozvinula, je potlačena ve prospěch touhy někomu se podrobit (Franclová, 2013).

Další stránkou, která má vliv na školní úspěch, případně neúspěch, jsou sociálně-psychologické faktory, a to zejména rodina a školní prostředí. Na rozvoj dítěte má významný vliv právě prostředí, ve kterém vyrůstá a v němž se pohybuje. V současnosti se mnoho mladých lidí-rodíčů musí potýkat s nefunkčním společenským prostředím a s jevy, jako je nezaměstnanost, krize hodnot, krize rodiny, což může mít za následek vznik školní neúspěšnosti u dětí. Ze strany rodiny je způsobena především chybami ve výchově, a to buď výchovou: nedostatečnou, laxní, zavrhuje, ale i rozmazluje, infantilní, až příliš úzkostnou, nebo autoritativní. Díky současným problémům společnosti může být narušena rodinná rovnováha, například nejistotou v oblasti zaměstnání. Rodičům nezbyvá dostatek prostoru a času sledovat svoje děti a jejich pokroky ve škole (Auger, Boucharlat, 2005).

Za další faktor vzniku školní neúspěšnosti se považuje sociokulturní handicap. Sociokulturní handicap má celou řadu vysvětlení, nejsou ovšem známa taková kritéria, která by nám ho pomohla přesně definovat. Často bývá spojován s národnostní nebo rasovou odlišností, omezeným jazykovým kódem v rodině, nízkým socioekonomickým statusem rodiny či se sociálně patologickým prostředím (Slowík, 2016). Kritéria, vztahující se konkrétně k mému výzkumu, která určují sociokulturní handicap, jsou: nízké vzdělání, nízký stupeň profesních dovedností rodičů, neúplná rodina, rodič vystupující ke škole v roli „rodič jako problém“. Dále je to rozdílný jazykový kód mezi rodinou a vyučujícími, který může negativně ovlivnit spolupráci mezi rodinou a školou. Kohoutek (2006) upozorňuje na důležitost spolupráce rodičů s dětmi ohledně přípravy na vyučování. Více o spolupráci rodiny a školy ve 4. kapitole. Dítě může pocházet z dětského domova či z jiných školních etopedických zařízení, což může negativně ovlivnit školní výkon dítěte (Pipeková, 2006). Více o vlivu rodiny a školy na úspěšnost/neúspěšnost žáků v kapitolách 2 a 3.

2 Rodina žáka

Abychom mohli mluvit o vlivu rodiny na školní výsledky dětí a o spolupráci rodiny a školy, musíme si rodinu nejprve charakterizovat. Rodina by měla každému jedinci poskytovat pocit bezpečí, sounáležitosti, jistoty, zázemí. V rodině se utváří vztahy nejen mezi manželi či partnery, ale také vztahy mezi rodiči a jejich dětmi. Rodina utváří postoje, názory a hodnoty dítěte, ovlivňuje ho v mnoha rozhodnutích, týkajících se jeho budoucnosti. Utváří a ovlivňuje také jejich pozdější vztah ke škole.

2.1 Rodina a její charakteristické prvky

Kramer in Sobotková (2012, s. 24), vymezuje rodinu takto: „*Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů*“. Tyto vztahy jsou definovány pravidly, jež se v běžných situacích projevují komunikačními stereotypy, které se vyskytují jak u fungujících, tak u disharmonické rodiny. Vztahy jsou cirkulární, vzájemně a recipročně se ovlivňují. Vztahy mezi členy rodiny vznikají prostřednictvím rodinné interakce, jsou to systémově založené dynamické způsoby komunikace členů rodiny. Rodinné interakce jsou velice důležité pro utváření atmosféry rodiny, ovlivňují „well-being“ v rodině. Rodina má reprodukční funkci, rodina je biologicky důležitá pro udržení lidstva, produkuje člověka jako organismus, ale zároveň jako kulturní bytost. Prostřednictvím rodiny se jedinec adaptuje na okolní svět, také zprostředkovává tradice dalším generacím (Matoušek, 1993). Od starověku až do současnosti se mnoho změnilo, přesto však základní model rodin zůstal stabilní. Prakticky všechny společnosti jsou postavené na modelu tvořeném rodiči, dětmi, prarodiči. Rodina, ať už vypadá jakkoli, je stabilizujícím prvkem sociálního systému (Možný, 2008). Rodiče svým vlivem určují životní dráhu dítěte, dítě v rodině získává určité představy o vzdělání, pracovním uplatnění a vztazích. Tyto představy a vzory chování si dítě přetváří a vyhodnocuje podle svého.

Rodina nemá smysl pouze pro dítě, ale také pro rodiče. Kdyby nikomu nezáleželo na dítěti, mohlo by se dostat do stavu anomie. Durkheim in Možný (2008) tvrdí, že manželství slouží jako ochrana před anomii. Ovšem manželství je v současné rodině velice křehké z důvodu rozvoje individuální autonomie, jednotlivci spíše kladou větší důraz na své já než

na rodinné my (Sobotková, 2012). Samozřejmě individualizace neznamená jen rozvoj osobnosti, nese s sebou i stinné stránky jako je bezohlednost, sebestřednost, egoismus, proto je také potřeba společenská kontrola, která zasahuje do života lidí, stanovuje jim pravidla, zákony v oblasti péče o děti: o jejich zdraví, vzdělání a další. Jedinci dávají přednost osobnímu štěstí na úkor rodiny jako systému. Manželství či partnerství funguje pouze, pokud ve vztahu dochází k dostatečnému rozvoji osobní identity obou členů rodiny. V opačném případě se manželství či partnerství stává nefungujícím, nestabilním. Po rozvodu vztah rodiče, kterému nebyla svěřena péče o potomka, a dítěte přetrvává, nebo je nahrazen vztahem k nevlastnímu rodiči. Ve velké většině případů existují oba vztahy jak k biologickému rodiči, tak k nevlastnímu. Tomuto způsobu spolupráce mezi rodiči říkáme rodičovské síť. Rodina neúplná či doplněná se snaží i nadále plnit mezigenerační přenos (De Singly, 1999).

Problematika rozvodovosti a neúplnosti rodiny často přispívá k rozvoji neúspěšnosti dětí. Tato neúspěšnost je způsobena nestabilními, vnějšími okolnostmi. Pro děti může být rozvod velice zatěžující a tím i negativně ovlivňuje jejich školní výkon. Na druhou stranu, rozvod může probíhat natolik v klidu, že školní výkon dětí nemusí být ovlivněn (Helus, 2007).

2.2 Základní funkce rodiny

Pro správné fungování rodiny stanovil Helus (2007) následující funkce:

- Rodina uspokojuje základní biologické potřeby v raném věku dítěte, touto funkcí je myšleno uspokojování biopsychických potřeb jako uspokojení hladu, žízně, pohodlí, pohybu, také uspokojení pocitu lásky, bezpečí. Zde je důležitý přístup k dítěti. Pokud je vstřícný, šetrný, vcitřující se, vznikají optimální podmínky pro správný rozvoj potencialit dítěte. Jsou-li rodiče uspěchaní, necitliví, dítě se více bojí, spontaneitě vázne. Necitlivý rodičovský přístup také ovlivňuje dítě ve školním prostředí, kde se může stranit od vrstevníků, může být málo průbojné. To má za následek, že dítě může být vyučujícími považováno za neúspěšné, i když to tak ve skutečnosti nemusí být.
- Rodina uspokojuje potřebu přináležitosti, potřebu domova, potřebu někam patřit. Tím se dítěti utváří základní životní jistota patřit do láskyplných, spolehlivých mezilidských vztahů, to dítěti později pomáhá integrovat se mezi lidi, projevovat se

vůči lidem. Tam, kde je tato potřeba jakkoliv narušena, dochází k brždění osobnostního rozvoje.

- Rodina od raného věku dítěte přináší a umožňuje prostor pro jeho aktivní projev, seberealizaci. Můžeme to vyjádřit slovy: „já jsem a jednám“. Dítě se může považovat za aktivního činitele svého jednání, svým jednáním se sblíží se svým okolím.
- Rodina poskytuje dítěti, aby si vytvářelo obraz úspěšné/ho či neúspěšné/ho žáka/kyně.
- Rodina dítěti poskytuje vzory a ideály.
- Rodina členům slouží jako místo, kde se mohou svěřit, očekávat rady a pomoc. Je to prostředí, které pomáhá členům v době jejich bezradnosti.

2.2.1 Kategorie rodin podle jejich funkčnosti

Na základě výše uvedených funkcí můžeme rodiny rozdělit do pěti kategorií. Tyto kategorie se pohybují na škále od toho, zda rodina má a plní všechny zmíněné funkce, až po rodiny afunkční, které vůči dítěti neplní žádnou ze zmíněných funkcí. Helus (2007) uvádí následujících pět kategorií rodin:

- Rodiny stabilizovaně funkční, to jsou takové rodiny, které splňují všechny funkce a dítěti tím dávají kvalitní socializační podmínky.
- Funkční rodiny s přechodnými, více či méně vážnými problémy, jež mají různé příčiny vzniku, například vnější okolnosti, osobní selhání. Členové rodiny si však tyto problémy uvědomují a společným úsilím se je snaží dát do pořádku. Tyto problémy jsou pro rodinu sice náročné, ale nejsou traumatizující.
- Rodiny problémové, kde již nejde jen o to, že má rodina různé problémy, zde již nedochází k plnění jejích funkcí. Členové rodiny čelí krizi nebo rozpadu, hledají pomoc, která jim ale pomůže pouze dočasně. Častou alternativou bývá rozchod a hledání možných způsobů řešení, aby děti trpěly minimálně.
- Rodiny dysfunkční, kde některé funkce rodiny jsou vážně a dlouhodobě narušeny a situace se vymkla natolik, že děti jsou vážně ohroženy. Zde je nutný zásah vnějších institucí, rodina ale sama není schopná řídit se jejich radami. Příkladem mohou být rodiny zatížené alkoholismem, psychickými poruchami, rodiny s trvale nízkým příjmem. Tyto situace zanechávají na dětech traumatické a dlouhodobě působící následky.

- Rodiny afunkční, což znamená, že rodina vůči dítěti neplní svůj účel a vyloženě ho ohrožuje. Tato situace nastává tehdy, hromadí-li se patologické projevy vůči dítěti. Náprava uvnitř rodiny zde není možná, řešení se musí hledat mimo danou rodinu. Vhodným řešením v těchto situacích bývá odebrání dítěte a umístění do dětského domova nebo do některého zařízení náhradní rodinné péče, což také zcela jistě zanechává negativní dopad na školní výkony, jak o tom hovoří Pipeková (2006).

2.3 Rodina jako vznik nerovností

Podle toho, do jaké rodiny jedinec patří, se odvíjejí jeho další možnosti v životě. Souvisí to se stratifikací, jejímž cílem je uspořádání společnosti a s diferenciací v oblasti postojů, názorů a hodnot. Tohle vše se týká rodiny, která třídní uspořádání ovlivňuje. Prostřednictvím socializace dětí v rodině dochází ke stabilizování třídního uspořádání. Jak mnoho výzkumů, jako např. Simonová, Katrňák (2008), Keller (2012), dokazuje, jedinci, kteří se narodí např. ve střední třídě, v ní pravděpodobně také zůstanou. Příčiny bychom mohli hledat v teorii sociokulturního handicapu. O něm více v kapitole 1.

2.3.1 Rodina a její vliv na školní výsledky dětí

Většina dětí u nás navštěvuje kolektivní dětské zařízení před vstupem do školy. Mateřská, později základní škola, pro dítě představuje přechod do nového sociálního prostředí, ve kterém platí jiná pravidla než v rodině (Matoušek, 1993). Dítě se stává členem dvou a více mikroprostředí, která mají svá vlastní pravidla, specifické socializační funkce, limity. V tomto momentě se zkouší, jak funkční je psychologická výbava dítěte v prostoru mimo rodinu (Helus, 2001). Dítě se začne srovnávat s jinými dětmi, srovnává učitele s rodiči, časem také může začít srovnávat svoji rodinu s ostatními rodinami. Odtud pramení rozdílnost, kterou můžeme vidět například ve vzdělanostních šancích. Rodina hraje v šancích individua velkou roli. Její vliv na úspěšnost/neúspěšnost se dá rozdělit na specifický a nespecifický. Do specifického vlivu řadíme konkrétního rodiče a jeho aktivitu směřující ke školním povinnostem. Iniciativa pramení od dítěte nebo rodiče, tedy jestli rodič chce být aktivní například v kontrole a v podepisování domácích úkolů dítěte, anebo dítě za rodičem přijde samo. Důležitá je i vzájemná komunikace rodičů a dětí ohledně školy a školního vyučování. Rodiče se mohou angažovat prostřednictvím otázek kladeným dítěti na téma „jaký měly ve škole den, co je nového“ apod. (Smetáčková, 2011). Toto

chování má zcela jistě pozitivní vliv na školní výkony dětí. Pokud mají rodiče zájem a angažují se v oblastech školy, děti na postojích rodičů mohou vidět její důležitost. Samozřejmě ale může docházet k opačnému postoji, kdy se rodiče do vzdělávání svého potomka nezapojují. Příčinou je mnohdy nedostatek času, který je namísto, pokud mají děti více. Časté kontrolování úkolů nebo pomoc s přípravou na test mnohdy zabere hodně času. Pokud ale rodičům záleží na školních výsledcích svých dětí, čas si najdou anebo dítěti zařídí doučování. Jak už jsem zmínila, rodina ovlivňuje postoj dětí ke škole. Ovlivňuje ho svým jednáním a přístupem ke škole a k učitelům. Také tím, jaký vztah mají s vyučujícími svého dítěte, jak doma o vyučujících mluví, jak je hodnotí. Štech, Viktorová in Kolláriková, Pupala, (2001).

Do nespécifického vlivu spadá např. kulturní kapitál rodiny (vzdělání a kultivovanost rodičů). Také samozřejmě závisí na ekonomickém kapitálu, bohatá rodina má na to, aby dítěti kupovala od dětství stimulující hračky, které dítěti dopomohou k lepšímu rozvoji, také zajistí dítěti kulturní i vzdělávací aktivity. V pozdějším věku dítěte mu zajišťují kvalitnější školu a pozdější studium na vysoké škole (Možný, 2008).

Na těchto příkladech můžeme vidět, že rodina skutečně ovlivňuje školní výsledky svých potomků. Touto problematikou se zabývali např. D. Hayese a J. Gretter in Helus (2001), kteří realizovali výzkum toho, jak vztah rodiny a školy ovlivňuje školní výsledky. Touto výzkumnou studií bylo zjištěno, že z 50 % jsou školní výsledky žáků ovlivněny vztahem rodičů ke škole. Pokud byla rodina a škola v komplementárním souladu, docházelo u zkoumaných dětí po prázdninách k výraznému pokroku ve školním výkonu. Rodinné prostředí děti podněcovalo k aktivitám zlepšujícím jejich postoj ke vzdělání, škole. Tyto děti se na školu těšily, měly plány, o školu měly zájem. Existují však i rodiče, kteří chtějí dosáhnout co nejlepších výsledků svých dětí a udělají pro to cokoli i za cenu přetěžování dítěte. Na druhou stranu jsou zase rodiče, kteří na školu rezignují a tím mají negativní vliv na školní výsledky svých dětí. Jak vyplývá z výzkumu rodinného prostředí, které bylo svými postoji a zájmy škole vzdáleno a vyvolávalo nedůvěru či averzi, docházelo u dětí k prudkému zhoršení jak v oblasti prospěchu, tak i kázně. D. Hayes a J. Gretter in Helus, (2001).

2.3.1.1 Výchovné styly a vliv na úspěšnost a neúspěšnost dětí

Jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, rodina se svými znaky promítá do osobnosti dítěte, ovlivňuje jeho vývoj a osobnost.

Působí na utváření předpokladů pro vznik školní úspěšnosti či naopak k rozvoji školní neúspěšnosti. Na tom se podílí již zmíněný socioekonomický status rodiny, struktura rodiny dle jejich funkcí. Dalším faktorem, kterým rodina ovlivňuje školní výkony dětí, jsou výchovné styly. Baumrid (1967) rozlišila tři typy výchovných stylů, které mají vliv na školní úspěch/neúspěch. Dle Baumrid (1967) jsou výchovné styly následující:

- Autoritářský
- Povolující
- Styl opřený o autoritu

Autoritářský styl je opřený o dodržování striktních zásad, rigidnosti v oblasti dodržování pravidel a poslušnosti dítěte. Takoví rodiče jsou schopní k tomuto dodržování využít jak psychických, tak fyzických sil. Rodiče s dítětem málo komunikují, dávají spíše pouze rozkazy a trvají na jejich dodržování. Tento výchovný styl má mnohdy negativní vliv na dítě, které může pociťovat neustálý stres a obavy ze selhání. Takové dítě má tendenci dosáhnout co nejlepších školních výsledků a nemít kázeňské postihy z důvodu nepřiměřeného rodičovského tlaku. Dítě je mnohdy přetěžováno. Pokud se dítěti nedaří splnit očekávání rodičů, je frustrované. Může ve třídě vykazovat známky strachu, příliš nekomunikuje s ostatními dětmi, příliš se neprojevuje, a proto může být učiteli bráno jako neúspěšné. Vyučující do hlavních faktorů rozdělujících školní úspěšnost/neúspěšnost řadí aktivitu/pasivitu žáků.

Povolující styl je založen na maximální volnosti dítěte, dítě si může dělat, co chce, kdy a jak chce. Rodiče trvají na názoru, že si na to všechno musí přijít samo, tudíž dítě za nic netrestají, jejich požadavky a omezování jsou minimální. Tento styl je pravým opakem stylu autoritářského. Záleží pouze na dítěti, zda bude školně úspěšné/neúspěšné, roli zde hraje dětský vzor. Pokud má za vzor člověka, který je úspěšný, má dobré známky, pravděpodobně bude chtít být také školně úspěšné. Školní neúspěch může být způsoben vzorem nevhodně působícím na školní výkon dítěte.

Posledním výchovným stylem je styl opřený o autoritu. Z pohledu vlivu na školní úspěchy je tento styl považován za nejvhodnější. Rodiče vychovávající dítě tímto stylem s ním dostatečně komunikují. Pravidla a požadavky nastaví společně s dítětem, probírají s ním a vysvětlují jim jejich důležitost, aby dítě vědělo, proč má stanovená pravidla dodržovat. Podporují verbální komunikaci a iniciativu dítěte, slouží dítěti jako vzor.

Baumrid (1967) ve svých studiích prokázala, že děti, které jsou vychovávány stylem opřeným o autoritu, a to nezávisle na jejich věku, etnickém původu, statusu, dosahují lepších výsledků, co se týče vývoje osobnosti, rozumových schopností a výsledků školní práce, oproti dětem, které jsou vychovávány ostatními dvěma styly. Dítě vychovávané tímto výchovným stylem je vedeno tak, aby dobrovolně pracovalo na maximum svých možností, a tak pracovalo na své možné školní úspěšnosti. Více informací o spolupráci rodiny a školy v kapitole 4.

3 Škola a její definice

Škola a její pojetí je široké. Škola nemůže být brána jen z pohledu toho, co se odehrává uvnitř ve výuce, ve vztazích mezi učiteli a žáky, učiteli a rodiči, ale také z pohledu společnosti. Škola je z pohledu společnosti brána jako instituce. Společnost má na tom, co se se školou děje, podíl, vymezuje školu příslušnými zákony, kontroluje ji, hodnotí její výstupy, dbá na odborné znalosti pracovníků školy apod. (Helus, 2007). Školu je možné chápat jako instituci, která slouží k řízené socializaci dětí a mládeže s apelem na vzdělávání. Škola děti a mladistvé systematicky uvádí do sociokulturního světa prostřednictvím poznatků, hodnot, norem. Ty dětem a mladistvým napomáhají k porozumění a orientování se v prostředí, ve kterém žijí, aby se svým věděním ve světě dokázaly uplatnit a svým uplatněním napomáhaly reprodukci.

Škola na rozdíl od jiných socializačních činitelů systematicky organizuje své působení na žáky, co se týče vzdělávání. Vytváří své vzdělávací plány, čímž se má zajistit osvojování na sebe navazujících poznatků (Helus, 2007).

3.1 Pedagogická komunikace

Ve škole kromě systematické organizace orientované na vzdělávání probíhá spontánní rozvíjení vztahů, tj. utváření vrstevnických vztahů. Vznikají vztahy i mezi učiteli a žáky, kteří spolu komunikují. Tato komunikace se nazývá komunikací pedagogickou. Je definována následovně: „*Pedagogická komunikace je výměna informací mezi účastníky výchovně-vzdělávacích cílů. Pedagogická komunikace se řídí osobitými pravidly, která určují pravomoce jejich účastníků*“ (Gavora, 1988, s. 22). „*Jako vzájemnou komunikaci učitele a žáka, vzájemné naslouchání, vzájemný rozhovor. Základní podmínkou je to, že si*

všichni účastníci chtějí porozumět“(Nelešovská, 2002, s. 26). Gric in Mareš, Křivohlavý (1995) koncipuje pedagogickou komunikaci do pěti bodů:

- Princip kooperace: jde o to, aby spolu partneři spolupracovali.
- Maxima kvantity: řekni dost, ale zároveň to sděl co nejjednodušeji a nejúsporněji.
- Maxima kvality: neříkej něco, pro co nemáš dostatek důkazů.
- Maxima relevance: řekni to, co je v daný moment vhodné k účastníkům, k tématu.
- Maxima způsobu: vyjadřuj se jasně, přesně a srozumitelně.

Čapek (2013) tyto body využívá pro správně vedený rozhovor mezi učitelem a rodičem. Když to shrneme, tak pedagogická komunikace je prostředkem pro realizaci výchovy a vzdělávání, zprostředkovává nám vztahy mezi účastníky komunikace. Účastníky pedagogické komunikace jsou učitel a žák. Učitel a žák tvoří nerovný komunikační vztah, protože učitel je dospělá osoba, která má zpravidla v komunikaci s žákem navrch, má svoji autoritu, z morálního hlediska by ho žáci měli respektovat. Učitel, dospělá osoba, vystupuje proti zpravidla 20-30 žákům, nedospělým jedincům, což vede k tomu, že učitel žáky bere jako celek, jako jednoho komunikačního aktéra, třídu. Účastníci pedagogické komunikace utváří mezi sebou určité vztahy. Gavora in Nelešovská (2005) definuje následující vztahy:

- učitel x žák
- učitel x třída
- učitel x skupina žáků
- žák x třída
- žák x skupina žáků
- žák x žák
- skupina žáků x skupina žáků
- skupina žáků x třída

U prvních tří vztahů vidíme nesymetričnost díky nadřazenému postavení učitele, který rozhoduje o tom, kdo bude komunikovat. Žáci si na tomto základě k učiteli utvářejí a poté upevňují vztah. Je třeba podotknout, že vztahy se neustále vyvíjí. Dalším vztahem jsou vztahy mezi žáky navzájem, zde již nespátřujeme asymetrii, protože žáci mají ve škole stejná práva a povinnosti. Ovšem mezi sebou si vytváří určité postavení, které je buď určeno učitelem, nebo skupinou žáků. Nejvíce zřetelné utváření vztahů můžeme vidět při

práci dětí ve skupině. Ve skupinkách si rozdávají role, které budou jednotlivci zastávat. Tam, kde je pouze jeden dominantní žák, je zpravidla vedoucím skupiny a spolupráce probíhá bez problémů oproti situaci, kde je více dominantních žáků. Zde mohou vznikat problémy. V pedagogické komunikaci jedinci nekomunikují jen mezi sebou, ale součástí pedagogické komunikace jsou i rodiče, a to buď přímo, anebo nepřímo prostřednictvím dítěte.

3.2 Škola a její vliv na výsledky žáků

Na školní výsledky má vliv to, co bylo vysvětleno v kapitolách 1 a 2. Vliv má samozřejmě také samotná škola. Závisí na učiteli a jeho osobnostních předpokladech, na jeho vnímání žáka, na přístupu k žákovi, na jeho roli ve výchovně-vzdělávacím procesu, dále také na vyučovacím stylu a na hodnocení žáků. Vyučující musí samozřejmě vystupovat i jako člen školy jako instituce, musí se řídit určitými společnými kritérii, která jsou dána jednak povinným kurikulem, jednak dokumenty o hodnocení.

3.2.1 Učitel

Učitel je profesionálně kvalifikovaná osoba výchovně vzdělávacího procesu, spoluzodpovědná za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu (Průcha, Walterová, Mareš, 2009). Společnost definuje učitele jako osobu, která vyučuje ve škole. Každý si ze své vlastní zkušenosti takového učitele může představit. Na učitele můžeme pohlížet jako na: edukátora, pedagogického pracovníka, na profesionála. Nejprve si vysvětlíme, co znamená pojem edukátor. Je to profesionál, který provádí edukaci, tj. někoho vyučuje, vychovává, školí, zacvičuje, trénuje (Průcha, 2002).

Učitel jako pedagogický pracovník je součástí širší profesní skupiny nazývané pedagogičtí pracovníci, jdoucí bok po boku jiných profesionálů. Do skupiny pedagogických pracovníků patří učitelé všech školních zařízení různých stupňů (Průcha, 2002).

Co se týče učitelského přístupu k žákům, ten závisí na jejich profesní dráze, záleží na tom, jak dlouho daný/á učitel/lka působí na škole. Podle Průchy (2002) se od délky praxe odvíjí následující tři typy učitelů:

1. Začínající učitel
2. Učitel- expert
3. Vyhasínající učitel

Začínající učitel

Tímto pojmem se všeobecně míní první rok učitelovy práce, kde se utvářejí jeho profesní dovednosti, dochází k postupné adaptaci na vykonávání této profese. Mezi největší problémy začínajících učitelů se řadí nezkušenost v oblasti zvládnutí a práce s neúspěšnými/problémovými žáky, problémy s udržení kázně při vyučování, udržení pozornosti žáků. Zde může být problém s menším důrazem učitele na rozvoj školního výkonu žáků. Také se může projevit nezkušenost ve spolupráci s rodiči žáků, existující obavy z komunikace s rodiči.

Učitel expert

Profesionálem se učitel stává po pěti a více letech výkonu povolání. Měl by se již umět vypořádat s neúspěšnými/problémovými žáky, udržet kázeň a pozornost žáků, umět motivovat žáky, měl by umět spolupracovat s rodiči a nabízet jim potřebné formy zapojování se do chodu třídy/školy. Samozřejmě záleží na osobních předpokladech každého učitele, jak se s výkonem povolání vypořádá.

Vyhasínající učitel

Tato varianta nastává tehdy, když profesionál ztrácí zájem o svou práci, provádí ji jen rutinně a bez nadšení, je unavený, má obavy ze styku s rodiči, má odpor k veškerým pedagogickým inovacím. Učitelé trpící syndromem vyhoření jsou pro školu problémem například v tom, že pro žáky nejsou vhodnou osobou pro rozvoj jejich kompetencí a školních výsledků.

3.2.2 Vyučovací styly učitelů

„Vyučovací styl je svébytný postup učitele, který učitel uplatňuje ve vyučování, který používá ve většině situací pedagogického typu nezávisle na okolnostech. Je to styl relativně stabilní a obtížně se mění“ (Průcha, Mareš, Walterová, 2001, s. 287). Záleží na každém

učiteli, jakým způsobem bude učit. Roli hraje jeho osobnost, zkušenosti, avšak každý výchovný styl ovlivňuje školní výsledky žáků.

Kohoutek (2002) uvádí následující typologii vyučovacích stylů:

- Styl autoritativní (dominantní)
- Styl liberální (nezasahující)
- Styl demokratický (integrační)

Styl autoritativní se vyznačuje neustálým vedením a kontrolou žáka, neumožňuje žákům samostatnost, iniciativu a tvořivost. Autoritativnímu učiteli chybí porozumění žákům, od žáků vyžaduje naprostou podřízenost a kázeň. Třída vedená autoritativním učitelem většinou dosahuje vysokých výsledků, ovšem atmosféra při hodinách je napjatá, žáci mají z učitele strach.

Liberální styl je opakem autoritativního stylu. Učitel nevede žáky, velmi málo je kontroluje a spolupracuje s nimi. Žáci mají naprostou volnost v rozhodování, informace a rady dostávají pouze na vyžádání. Skupiny vedené liberálním učitelem zpravidla nevykazují takové výsledky, jaké jsou v jejich silách.

Demokratický styl je charakteristický tím, že v hodinách panuje uvolněnost, ale i tak jsou žáci vedeni učitelem. Žáci mají dostatek prostoru pro rozvoj své vlastní iniciativy, tvořivosti. Tento styl je postavený na rozvoji dobrých interpersonálních vztahů a rozvoji lepší spolupráce.

3.2.3 Hodnocení žáků ve vyučování

Co vlastně znamená pojem hodnocení? Hodnocení je něco, co je nám velice blízké a používáme ho prakticky každý den. Alespoň jednou za den slyšíme nebo my sami proneseme slova typu: „No tak to bylo dobrý, to se mi líbilo, to nebylo dobré“ apod.

Hodnocení je věc, která je nám přirozená, ale také subjektivní, musíme mít na paměti, že každý jedinec stejnou osobu, věc, situaci, vlastnost ohodnotí rozdílně podle svého zájmu, představ, přesvědčení. Bylo by ideální, kdybychom mohli hodnotit objektivně, to ale bohužel není možné.

Ve výchovně vzdělávací činnosti se hodnotí nejenom výsledky, ale i samotný proces výchovy, hodnotí se i samotní aktéři, tj. učitel, žák (Kolář, Šikulová, 2005). Školní hodnocení je neoddelitelnou součástí činností učitele a žáků ve škole. Slavík (1999, s. 23-24) školní hodnocení chápe jako „*všechny hodnotící procesy a jejich projevy, které bezprostředně ovlivňují školní výuku nebo o ní vypovídají*“. Skalková (1971, s. 95) hodnocení definuje následovně: „*zaujímání a vyjadřování kladného nebo záporného stanoviska k různým činnostem a výkonům žáků při vyučování, které může mít v praxi nejrůznější formy: od souhlasného nebo nesouhlasného pokývnutí hlavou, přísného pohledu, tónu hlasu, kladné či negativní poznámky, zájmu o osobnost žáka, pochvaly či napomenutí, odměny či trestu až po známku, případně podrobnější analýzu výkonu včetně závěrečného hodnotícího soudu aj.*“ Hodnocení žáků ve výuce je hodnocením systematickým, protože učitel tuhle činnost připravuje, organizuje, provádí ji pravidelně, pracuje přitom se vzdělávacími standardy. Těmito standardy se rozumí kognitivní kritéria osobností žáků. Školní hodnocení nám poskytuje informace o ne/úspěšnosti výuky a přehled plnění cílů zadaných úloh (Kolář, Šikulová, 2005). Jak už bylo řečeno, předmětem hodnocení není pouze samotný výsledek aktivity žáků, ale také samotný průběh učení, kde se učitel zaměřuje na to, zda žák pracuje samostatně, jestli svoje řešení promýšlí a vypracovává ho pomalu, nebo zda vypracovává úkol rychle, mechanicky a s chybami. Ve škole existuje hodnocení, které má podobu zpětné vazby, je to vlastně přetrvávající hodnotící aktivita učitelů zaměřená na znalosti a dovednosti žáků. Experimenty, které byly prováděny ve světě i u nás se zaměřovaly na důležitost školního hodnocení (Kolář, Šikulová, 2005).

Například E. G. Hurlocková provedla experiment zaměřený na pozitivní účinky hodnocení. Rozdělila žáky ve třídě do čtyř skupin. V první skupině byli žáci jednotlivě vyvoláváni a poté byli veřejně před svými spolužáky pochváleni za dobrý výkon. Ve druhé skupině byli vyvoláváni žáci naopak pokáráni za slabý výkon. Ve třetí skupině byli žáci záměrně ignorováni. Čtvrtá skupina nebyla přítomna v této místnosti, ale v jiné, a nevěděla nic o ostatních skupinách. Žáci, kteří byli chváleni, dosáhli největšího pokroku v učení. Pokáraní žáci měli pokrok o polovinu menší než chválení spolužáci. Ignorovaní žáci vesměs nedosáhli žádného pokroku. U kontrolní čtvrté skupiny, která nebyla ani chválena, ani kárána, pak došlo k výkonové regresi (Hurlocková in Skalková, 1999).

Vyučující si žáky rozdělují na žáky úspěšné a neúspěšné, tyto úsudky jsou součástí jejich pojetí o žácích. Do tohoto pojetí vyučující zahrnují psychický a sociální rozvoj žáka, do jaké míry je žák/kyně schopný/á angažovat se ve výuce, jaké postavení ve třídě zaujímají, jaké aktivity žáci vykonávají a které by měli vykonávat, předpoklady jejich chování ve třídě. Tento soubor očekávání a představ vyučujícím pomáhá k utvoření si dojmu o svých žácích, podle kterého pak odvozují své hodnocení. Vyučující porovnávají reálné chování, aktivitu/pasivitu žáků se svým očekáváním a podle shod či odlišností rozdělují žáky na úspěšné a neúspěšné. Jinými slovy pokud konkrétní žák/kyně odpovídá učitelské představě úspěšného žáka/kyně, budou ho vyučující za úspěšného považovat. Stejný princip se uplatňuje i u neúspěšných žáků (Kolář, Šikulová, 2009). Vyučující faktory úspěšnosti/neúspěšnosti vztahují také k žakovským výkonům. Ty jsou samozřejmě učiteli vnímány buď jako úspěšné či neúspěšné, podle toho je dítě škatulkováno. Samozřejmě toto učitelské vnímání podléhá řadě zkreslení a není úplnou kopií reality (Kolář, Šikulová, 2009).

4 Vztahy rodiny a školy

V kapitole se pojednává o vztazích rodiny a školy, o jejich vývoji dle časového, či regionálního hlediska. Tato rovina nám poukazuje na vzájemný styk mezi dvěma hlavními aktéry, což jsou rodiče a učitelé. Samozřejmě oba aktéři mají rozdílné představy, zkušenosti, hodnoty, od čehož se odvíjí jejich přístup k budování vztahů. Vztah mezi rodiči a učiteli je velice důležitý nejen pro školní výkony žáků, ale také pro rozvoj a případné zlepšování spolupráce mezi školou a rodinou. Zapojování rodičů do vzdělávacího procesu téměř ve všech případech závisí na možnostech, které jim vyučující, případně škola, nabízejí. Je to spolupráce školy a rodiny, která je klíčovou oblastí z několika hledisek. Z hlediska úspěšnosti žáků, rozvoje fungujících vztahů mezi školou a rodinou. Škola ovlivňuje život člověka po řadu let.

4.1 Vývoj vztahu rodiny a školy

Vztahy rodiny a školy prošly poměrně velkým vývojem. Dlouhou dobu byly tradičně omezeny jednostranně, učitelé vystupovali v aktivních rolích, poskytovali rodičům informace a také je poučovali. K častějším kontaktům mezi školou a rodiči prakticky nedocházelo, jen v případech, kdy se řešily kázeňské, prospěchové problémy. V 70. a v 80. letech se po rodičích začalo vyžadovat, aby navštěvovali školu častěji, nejprve z důvodu

diskutování o výsledcích jejich dětí, poté se rodiče mohli aktivně zapojovat do realizace učebních aktivit ve třídě. V tomto období mohlo vzniknout komunikování na neformální bázi, po rodičích se také žádala větší odpovědnost ve vztahu ke školní výchově a vzdělání dětí. Velikou změnu pro rozvoj vztahu rodiny a školy přinesla 90. léta, kdy došlo k legislativním změnám, které rozšířily rodičovská práva, rodiče se mohli začít podílet na spolurozhodování o školním dění. Začaly se objevovat nátlaky státu na posilování vztahu a spolupráce rodičů a školy. Do oblasti vzdělání vstoupil tržní model v rozvoji nových vztahů škola - rodina, kde sehrál pozitivní roli (Rabušicová, Šeďová, Trnková, 2004).

Vývoj vztahu škola rodina lze také vyjádřit následujícími čtyřmi modely podle Ravn in Rabušicová, Šeďová, Trnková (2004)

Modely jsou následující:

- Kompenzační model
- Konsenzuální model
- Participační model
- Model sdílené odpovědnosti

Kompenzační model převládal v 60. - 70. letech. Hlavní snahou o komunikaci byla představa, že rodiče nejsou kompetentní k podpoře a rozvoji svých dětí, do popředí vstupovala škola jako nápomocná instituce, která měla rodičovské nedostatky kompenzovat. Rodiče zde nebyli bráni jako spolupracovníci ve výchovně vzdělávací činnosti, avšak jako pasivní přihlížející, škola byla ta, co ovšem rozhodovala.

Konsenzuální model se objevil v 70. a 80. letech. Jednalo se o konsensus, důraz byl kladen na spolupráci s rodiči, která sloužila jako hlavní prostředek informování se. Učitelé kladli důraz na informace, které získali od rodičů, sloužily jim pro jejich práci ve školách. Tím docházelo k provázání učení dětí doma a ve škole, společnou snahou bylo propojování vzdělání a výchovy. Na rozdíl od kompenzačního modelu se zde ze strany školy od rodičů požaduje aktivita. Aktivní spoluúčast školám a vyučujícím pomáhala v jejich práci.

Participační model se využíval nejvíce v 80. a 90. letech. V tomto období jsou rodiče chápáni jako aktivní lidské bytosti, které jsou schopny podporovat děti ve vzdělání. Funkce rodiny se může ztrácet, dostává se do konkurence s dalšími socializačními institucemi jako jsou vrstevníci, spolužáci, média apod., úkoly rodiny tudíž musí přebírat škola.

Model sdílené odpovědnosti - tento model je v současnosti velmi probíraný. Rodiče zde nabývají většího podílu na rozhodování, zdůrazňuje se zde společná odpovědnost vyučujících a rodičů za rozhodnutí. Existují však obavy, zda se tato společná odpovědnost nebude v budoucnu spíše přeměňovat na rozdělenou.

Ravn in Rabušicová (2004) kromě časového vývojového hlediska vztahu rodiny a školy hovoří také o kulturních a regionálních hlediscích. Na tomto základě rozdělila Evropu do tří regionů. Česká republika dle tohoto rozdělení patří do sociálních států, které na sebe berou odpovědnost za rozvoj vzdělávání, zdraví a kultury. Stát přispívá rodinám s dětmi. Hlavní odpovědnost za rozvoj dítěte a spolupráci s jejich rodiči na sebe bere škola a vyučující. Další model vztahu školy a rodiny pojící se s naší zemí charakterizuje Štech (1990). Hovoří o tradičním modelu vztahů mezi školou a rodinou vyskytujícím se v českém prostředí. V tomto modelu nacházíme jako formu spolupráce jen komunikaci mezi aktéry. Charakteristické rysy pro tento model jsou: separace, selektivnost, úkolování a formálnost. Separací je myšleno, že rodiče a učitelé mají odlišné role. K setkání aktérů mimo dobu tomu určenou dochází prakticky jen z negativních důvodů, když se někde vyskytuje nějaký problém, který se musí řešit. Učitelé rodiče k většímu zapojení do školního dění nějak výrazně nemotivují. Selektivností se míní vyzývání k aktivitě rodičů, až když učitel rozhodne, že je to potřeba.

Dalším znakem je typické úkolování rodičů učiteli. Učitelé po rodičích chtějí, aby kontrolovali domácí přípravu dítěte, problémy dítěte svalují na rodiče, kteří podle nich musí změnit výchovné principy. Učitelé si vyhrazují jen školní prostředí, kde vystupují v roli experta a distancují se od problémů dítěte mimo školu. Formálnost znamená formální vystupování učitelů k rodičům při realizovaných akcích, tradiční model vztahů nedává jiné příležitosti ke komunikaci než jen oficiální příležitosti jako jsou např. třídní schůzky, konzultace. U tohoto tradičního modelu v našem českém prostředí by bylo vhodné zavést takové školní akce, při kterých by docházelo i k neformálnímu styku rodičů a učitelů. Pro zlepšení lze využít prvky konsensuálního modelu, kde rodina a škola vystupují jako sobě rovní. Jistou shodu také vidím s participačním modelem, ve kterém společensky oslabenou funkci rodiny přebírá škola.

Dosud jsme se v textu zabývali vývojem vztahů rodiny a školy z časového, kulturního a regionálního hlediska. Dalším možným hlediskem je angažovanost rodičů. Štech (2004) vztahy rodiny a školy z pohledu angažovanosti rodičů definuje následovně:

- Vztah alternativní - rodiče nejsou schopní dětem pomáhat s domácí přípravou, nerozumí dětským problémům, nejsou v kontaktu se školou.
- Vztah nahrazující - škola podle rodičů není schopná dostatečně rozvíjet dovednosti dítěte, proto jsou tyto nedostatky kompenzovány v rodině.
- Vztah komplementární - rodina od školy chce předávání informací a úzce se školou spolupracuje.

4.2 Role rodičů ve vztahu ke škole

Role rodičů v tomto kontextu neznamena jen očekávaný způsob chování, ale také roli ve smyslu osobně prožívaných aktivit a sociálních interakcí. Existují čtyři základní varianty rolí, ve kterých rodiče vystupují. Je to role klientská, partnerská, občanská a role rodiče jako problému. Šed'ová in Rabušicová, Šed'ová, Trnková (2004) definuje role následovně:

Rodiče jako klienti

Tento model představuje dva možné způsoby nahlížení: 1. učitelé ve škole vystupují jako odborníci, vědí, jak nejlépe pečovat o své zákazníky (rodiče), jak nejlépe vykonávat svou práci. 2. rodiče jsou odborníci na péči o své děti, a proto vědí, jaké služby mají od školy požadovat. Postoj školy závisí na vnímání rodičů jako nejdůležitějších osob v životě žáků, proto by se škola měla přizpůsobovat požadavkům rodičů, vycházet jim vstříc, ale učitelé by také měli umět obhajovat svoji práci před rodiči. Tento model je charakteristický možností svobodného rodičovského výběru. Tímto svobodným rozhodnutím vznikají mezi školami soupeřící pozice a vytváří se tlak na možnosti jejich zlepšování. Zavedení tzv. spotřebitelské kultury má mít za výsledek zvýšení spolupráce mezi rodiči a učiteli z důvodu ovlivňování kvality zakupovaných služeb. Rodičům ale nemusí být vždy příjemné prosazovat své zájmy, proto mají snahu vnímat učitele jako profesionály a do jejich práce jim příliš nezasahovat. Iniciativa se přenechává škole, ta má za úkol být rodičům nápomocná ve snahách aktivně je zapojovat do domácí přípravy. Rodiče zde vystupují v pasivní formě, co se týče zapojení se do vzdělávání svých dětí. Rodiče jsou zkrátka zákazníky, kteří si objednali službu, a když nejsou spokojeni, reklamují ji. Nebo odejdou nakoupit jinde.

Rodiče jako partneři

Dnes nejvíce propagovaná a mediálně oceňovaná role. Zde existuje rovnoprávný vztah mezi rodiči a učiteli, vzájemné uznávání. Učitelé se snaží nevystupovat jako odborníci, ale

jako partneři rodičů, kteří se společně snaží o dobro dítěte. Bastiani in Rabušicová (2004, s. 35) definuje tento vztah následovně: „*pracovní vztah charakterizovaný sdíleným smyslem pro účel, vzájemným respektem a ochotou jednat. To v sobě nese sdílení informací, dovedností, odpovědností, rozhodování a vzájemné skládání účtů*“. Dochází zde k oboustrannému způsobu zapojování se do vztahu škola - rodina. Rodiče se mohou dostávat do rolí výchovných partnerů jako jednotlivci nebo skupina, jednající ve prospěch dítěte, a sociálních partnerů jako jednotlivci či skupina, která se zapojuje do rozvoje školy jako instituce. Všechny snahy o zlepšování vztahů mezi školou a rodinou vyžadují rozpoznání potřeb, přání, dovedností, dispozic dětí a jejich rodin.

Partnerská role na rozdíl od role klientské je založena na vzájemné spolupráci, rovnoprávném postavení. Dochází zde k oboustranné iniciativě, v klientské roli iniciativa pramení vždy z jedné strany. Rodiče, kteří vystupují jako partneři, se podílejí a angažují ve vzdělávání svých dětí.

Rodiče jako občané

Toto pojetí je charakterizováno vztahem mezi občany a institucemi, kde rodiče, v tomto případě občané, uplatňují svá práva a povinnosti vůči školám. Uplatňování práv ale samozřejmě souvisí s aktivitou, občané se mohou účastnit veřejné politiky, spolupracovat na rozvoji komunit. Problém ale nastává v tom, že občané se mylně domnívají, že občanství znamená pouze volební právo. Zde jsou vztahy ovlivňovány především školou. Závislost aktérů zde vystupuje jako patologický jev, naopak nezávislost zde vystupuje jako norma. Dochází zde k přehlížení vzájemné závislosti aktérů, která může být důležitá pro budování vztahů mezi rodinou a školou, ale není moc příznivé to, že lidé ve skutečnosti potřebují jen omezené kontakty s institucemi. V této souvislosti může platit názor některých učitelů, kteří si stěžují na nízkou míru iniciativy ze strany rodičů v oblasti spolupráce. Ale i tuto omezenou snahu je třeba přijímat a respektovat, protože rodiče jsou občany stále, bez ohledu na postavení ke vztahu ke škole. Rodiče se jako občané mají však angažovat i na úrovni vzdělávací politiky, ať lokálně nebo na národní úrovni. Mají diskutovat o kurikulu, metodách výuky apod. Zde se očekává iniciativa nejenom od vyučujících, ale také od rodičů, kteří by se do školního života měli zapojovat. Na rozdíl od role partnerské se zde iniciativou rozumí zapojovat se do školní politiky, být např. členem školní rady apod.

Rodiče jako vznik problému

Tento přístup nabývá následujících tří podob rodičů. Prvním je skupina rodičů označovaných jako nezávislí. Nezávislí rodiče udržují pouze minimální kontakt se školou, s učiteli se stýkají velmi málo a výsledky svých dětí kontrolují zprostředkovaně. Jejich cílem je co největší dobro pro dítě, ale jejich hodnoty jsou jiné než ty, co souvisí se školou. Snaží se dítě vzdělávat prostřednictvím doučování a jiných zdrojů. Kdyby škola neměla za úkol monitorovat styky s rodiči, nemusela by tato skupina rodičů patřit do skupiny problematické, protože rodičovské povinnosti si plní. Druhou skupinou je skupina špatných rodičů, která ve srovnání s nezávislou skupinou rodičů neplní své povinnosti, nemá zájem o vzdělání dětí, nepodporuje jejich učení, školu nepodporují, neakceptují, může se jednat o lidi žijící na okraji společnosti. Pro pedagogy je tato skupina vnímána velmi negativně. Často může jít o rodiče problémového žáka. Učitel ví, že bez spolupráce s rodiči nemůže s dítětem efektivně pracovat. Třetí skupinou jsou rodiče snaživí. Tato skupina je pravým opakem prvních dvou skupin, protože se školou komunikují, dětem pomáhají s domácí přípravou, účastní se různých akcí. Takoví rodiče po učitelích vyžadují výsledky svých dětí a informace o jejich pokroku. Nevýhodou komunikace může být její časová náročnost, rodiče mohou být učiteli vnímáni jako hrozba a zátěž.

U posledních tří podob rodičů, což je rodič nezávislý, rodič špatný a rodič snaživý, jsou určujícími faktory zájem/nezájem o školu, čas, bezproblémová/problémová komunikace.

4.3 Spolupráce rodiny a školy

Co vlastně pojem spolupráce znamená? Spolupráce je definována jako sociální chování v sociálních interakcích (Pohnětalová, 2015). Do spolupráce patří následující stupně zapojování rodičů do dění školy: komunikace škola-rodina (třídní schůzky, konzultace, spolupráce skrze domácí úkoly), účast rodičů na akcích, které pořádá škola, zapojování rodičů do realizace školních akcí, vedení zájmových kroužků rodiči, zapojení rodičů do školní komunity (Epstein, 1986). Komunita může být definována takto: je to jakási obec, ve které jsou lidé, kteří jsou odpovědní a loajální vůči sobě navzájem. Do školní komunity/obce patří: učitelé, rodiče a jejich děti, mezi kterými je důležitá spolupráce. Tak jako každý třídní učitel/ka chce mít ve své třídě vzorné, bezproblémové, úspěšné žáky, stejně tak by chtěl/a mít spolupracující, bezproblémové rodiče (Čapek, 2013).

Zde jsou uvedené argumenty, ukazující, proč zapojovat rodiče do vzdělávání dětí:

- Právo: Rodiče mají právo na podílení se na výuce svých dětí, oni nesou odpovědnost za rozvoj jejich dětí, mají právo volby, co se týče výběru školy.
- Rovnost: Rodiče by měli vystupovat jako rovnocenní partneři školy, oba aktéři, jak rodič, tak učitel, by měli mít svoje slovo, názor, požadavky a vzájemně se respektovat.
- Reciprocita: Ze vztahu budou mít obě strany prospěch, ponесou si za rozhodnutí odpovědnost.
- Posilování: Rodič by ze vzájemného vztahu měl cítit, že zapojení do vzdělání napomáhá i jemu samotnému.

Tyto argumenty mají ale i svá rizika. Pokud rodiče budou zasahovat do školní výuky a chodu školy jako instituce, může to také narušovat vztahy mezi školou a rodinou. Docházelo by tím k narušení kompetencí, které má rodina a které škola (De Singly, 1999). Více o kompetencích rodiny a školy v podkapitole 4.4.

Jak už bylo řečeno, rodiče by s učiteli svých dětí měli vycházet, spolupracovat spolu. Rodičovský přístup ke škole ovlivňuje školní výsledky žáků. Ti rodiče, kteří se školou spolupracují a přistupují k ní kladně, mají děti, které jsou ve škole spokojené a mají lepší známky než děti rodičů, kteří se o školu nezajímají a nespolupracují s ní D. Hayes a J. Gretter in Helus, (2001) více ve 2. kapitole. Zajímat se o vzdělání téměř vždy znamená, že dítěti poskytují nespécifickou školní podporu. Spolupracovat se školou znamená být s ní v kontaktu a díky tomu být informován o potřebě specifické podpory (doučování, kontrola DÚ atd.). Ne u všech rodičů se obě roviny spojují. Rodiče se mohou zajímat, ale nespolupracovat, ale také mohou spolupracovat, ale nezajímat se (resp. nerozumět). Klíčem k úspěšnosti/neúspěšnosti spolupráce a vztahu mezi rodiči a učiteli je shoda či neshoda na dělbě základních úkolů rodiny a školy. Štech (2009) uvádí základní tři oblasti těchto úkolů: úkoly vzdělávací, úkoly v osobnostní a morální výchově, úkoly směřující k vykonávání praktických dovedností v životě. Úkoly vzdělávací z převážné většiny záleží na škole, zatímco výchova k praktickým dovednostem závisí na rodině. Důvodem, proč by mělo docházet k realizaci dobrých neboli fungujících vztahů mezi rodinou a školou, jak už bylo řečeno, je podpora školních výkonů a žákovské úspěšnosti, a přináší i další výhody.

4.3.1 Komunikace jako jedna z mnoha forem spolupráce mezi školou a rodinou a její rozdělení

V této podkapitole se zaměřuji na komunikaci a na její druhy, a to z důvodu, že komunikace je vždy součástí spolupráce, v mém případě mezi rodinou a školou.

Komunikace pochází z latinského *communicare*, jenž znamená „*společně něco sdílet, činit něco společným*“ (Vybíral, 2009, s. 319) Je to jakýkoliv přenos informací. Komunikace je specifická forma spojení mezi lidmi prostřednictvím předávání a přijímání významů v sociálních interakcích. Komunikace souvisí s jinými formami spojení mezi lidmi a to s kooperací, interakcí, společenskými vztahy. Sociální komunikace je základní sociální proces, sloužící k dorozumívání, které je nutnou podmínkou pro existenci společnosti (Výrost, Slaměník, 2008). Prostřednictvím interpersonální komunikace vytváříme vztahy mezi lidmi, umožňuje nám vzájemně se poznat, navazovat, udržovat, zlepšovat, zhoršovat a ukončovat osobní vztahy (DeVito, 2001). Socializačním nástrojem komunikace je konverzace, která se skládá z pěti částí: úvod, předběžná informace, vlastní záležitost, zpětná vazba a závěr. Za interpersonální komunikaci lze považovat komunikaci tváří v tvář anebo elektronickou. Největší rozdíl je v tom, že elektronická komunikace se nemusí odehrávat v reálném čase. Adresát může odeslat dopis dnes, ale příjemce si ho může přečíst třeba následující den. Zatímco u komunikace tváří v tvář dostaneme zpětnou vazbu ihned (DeVito, 2001).

Další možné dělení komunikace je na přímou a nepřímou. Za přímou komunikaci se považuje taková, která probíhá pouze mezi aktéry, v mém případě mezi rodičem a učitelem. Například osobním setkáním, telefonem, mailem. Nepřímým kontaktem se myslí komunikace skrze prostředníka, tj. dítě, a také prostřednictvím školních materiálů, např. žákovské knížky, domácí úkoly atd. Tato komunikace probíhá prakticky každý den. Pokud jsou aktéři s nepřímou komunikací spokojeni, není důvod k zvyšování frekvence přímých setkání (Viktorová, Smetáčková, 2014). Komunikaci lze rozdělit i na osobní a neosobní. Pro osobní kontakt se předpokládá komunikace tváří v tvář, zatímco neosobní komunikace probíhá skrze materiály a zapojení aktérů do komunikace je ohraničeno delším časovým úsekem. Komunikace formální a neformální je další možností dělení. Ve formální se uplatňují pravidla stanovená institucí školy, patří do ní např. třídní schůzky, konzultace, ale také školní rada, kde komunikace probíhá do jisté míry podle daných pravidel. Neformální komunikace není striktně stanovena pravidly a zásadami, aktéři zde nevystupují v jasné

vytyčených rolích. Do neformální komunikace patří setkávání na školních akcích, jak na prezentujících, tak i na sdílených. To jsou například oslavy začátku školního roku a jeho konce, jarmarky, zahradní slavnosti apod. Více o akcích v podkapitole 4.4. Pro rodiče může být neformální kontakt příjemný, ale také nepříjemný. Tam kde nejsou jasně daná pravidla, může docházet k dezorientaci, k rozpakům rodičů. U vyučujících může nastat podobná situace, ale díky profesionalitě takovou situaci zvládají lépe (Viktorová, Smetáčková, 2014).

Mezi aktéry komunikace, v mém případě učitel – rodič, se utváří komunikační vztah, který může být symetrický anebo komplementární (Watzlawik et al. 1999). Symetrický vztah se vyznačuje tím, že chování aktérů si je podobné, navzájem se zrcadlí. Tento vztah využívají výchovní a sociální partneři, tudíž rodič v roli partnera a také rodič v roli občana. Komplementární vztah se vyznačuje především vzájemným doplňováním komunikačních aktérů, a to postavením do dvou rolí, do role dominantní a submisivní. Mezi školou a rodičem vzniká tento vztah mezi rodičem - zákazníkem v dominantním postavení. V submisivním postavení je rodič „špatný“ a v jistém ohledu i rodič snaživý. Další typ rodiče, který sem patří, je rodič nezávislý (Rabušicová, Šed'ová, Trnková, 2004).

Existují představy, že učitel/ka musí disponovat komunikativními dovednostmi, prezentují své postoje, hodnoty a vztahy k rodičům a k žákům. Důležité je projevení účasti v rozhovoru, učitel/ka tím rodiči dává najevo jeho/její zájem o komunikaci. Mezi aktéry dochází ke kódování a dekódování, vysílající nejprve svoji zprávu musí kódovat a poté, co ji sdělí příjemci, je zpráva následně dekódována. Buď je pochopena, anebo nepochopena. To jestli je zpráva pochopena nebo nepochopena, závisí na komunikačním kanálu a na tom, zda dochází/nedochází ke komunikačním šumům. Pokud dochází, hrozí riziko vzniku nedorozumění. Vznikají překážky, a to buď fyzické, které neumožňují adekvátně a pohodlně komunikovat, nebo je překážka způsobena uzavřeností komunikačního partnera, kdy zájem a snaha na jedné straně ještě neznamena úspěch v sociální komunikaci. Další bariéry mohou vznikat například z důvodu používání odlišného jazyka (Mareš, Křivohlavý, 1995).

Ve vztahu učitelů s rodiči mohou nastat bariéry vycházející z konkrétní kultury rodiny, z rozdílnosti společenských vrstev nebo z odlišného sdílení hodnot. Pro učitele je výhodou mít dostatek informací o rodinném zázemí dítěte, protože v případě vzniku problémů může navazovat na informace a snažit se problém řešit anebo v lepším případě problémům

předcházet (Pohnětalová, 2015). V současné době je známo, že zvyšování počtu neformálních kontaktů může vést k prohlubování sociokulturních nerovností, handicapu. Rodiče s vyšším kulturním kapitálem rozumí jak formálním, tak neformálním kontaktům, rozumí jim na rozdíl od rodin s nízkým kulturním kapitálem, které se tak dobře ve formálních a neformálních kontaktech neorientují (Viktorová, Smetáčková 2014). Více o sociokulturním handicapu v kapitole 1.

Pokud má učitel zájem s rodičem svého žáka/kyně komunikovat, ale rodič je vůči učiteli uzavřený, nedůvěřuje mu, neúspěch svého dítěte svaluje na něj, komunikace se nemůže považovat za úspěšnou. Stejná situace samozřejmě nastává i opačně, rodič má zájem, ale učitel o komunikaci z mnoha různých důvodů zájem nejeví. Důvodem může být jeho pracovní vytíženost, negativní postoj ke konkrétním rodičům nebo k žákovi, předsudky, očekávání. Nezájem, ztráta motivace nebo konflikty učitele s rodičem mohou vyústit v nepřátelství. Tento postoj může bohužel rodič přenést na dítě, což výrazně ovlivní jeho vztah k učiteli a ke škole jako takové. Proto je důležité budovat mezi učiteli a rodiči pozitivní vztahy. Mezi rodičem a učitelem může také vzniknout partnerský vztah, kde komunikace může probíhat bez překážek, více o partnerském vztahu v podkapitole 4.4.

Výše v textu charakterizované role rodičů vystupující ve vztahu ke škole zahrnují několik komunikačních kritérií. Nejnapadnější kritéria jsou (tabulka č. 1): četnost komunikace, směr komunikace, počet aktérů a povaha komunikačních vztahů. Rodiče, kteří školu navštěvují velice často, jsou partneři a občané, a také rodiče velice snaživí. Středně četnou komunikaci očekáváme u rodiče zákazníka. Nízkou četnost komunikace najdeme u rodiče nezávislého. Směr komunikace může vést od školy k rodiči v roli zákazníka, nezávislého a problematického. Další možný směr je od rodičů ke škole, to praktikuje rodič snaživý. U rodičů v roli partnera a občana se vyskytuje komunikace oboustranná. V případě partnerství se rodič snaží komunikovat nejenom s učitelem, ale také s celou školou. Rodiče vystupující v roli občana se ještě snaží zapojit do komunikace s celou komunitou. (Rabušicová, Šedřová, Trnková, 2004)

Následující tabulka zobrazuje členění rodičovských rolí na základě komunikačních kritérií (Rabušicová, Šed'ová, Trnková, 2004 s. 80).

Tabulka 1: rodičovské role a komunikační kritéria

Role	Četnost	Směr	Aktéři	Vztah
Zákazník	Variabilní	Od školy k rodiči	Rodič, učitel	Dominance rodiče
Nezávislý	Nízká	Nelze určit	Rodič, učitel	Symetrický
„špatný“	Nízká	Od školy k rodiči	Rodič, učitel	Dominance učitele
Snaživý	Vysoká	Od rodiče ke škole	Rodič, učitel	Dominance učitele
Výchovný partner	Vysoká	Obousměrná komunikace	Rodič, učitel	Symetrický
Sociální partner	Vysoká	Obousměrná komunikace	Rodič, škola	Symetrický
Občan	Vysoká	Obousměrná komunikace	Rodič, škola, komunita	Symetrický

4.3.1.1 Očekávání aktérů

Dalším faktorem, který ovlivňuje komunikaci, je očekávání. V průběhu života vstupujeme do různých vztahů a interakcí s různými očekáváním. Naše komunikace je ovlivněná právě očekáváním, které se zobrazuje v našich projevech (gesta, výraz tváře, mluva, reakce). Očekávání ovlivňuje obsah, průběh a spokojenost/nespokojenost s komunikací (Helus, 2007). Učitelé k rodičům a rodiče k učitelům mají svoje očekávání vztahující se k chování, průběhu komunikace. Podle výzkumu komunikace Rabušicové, Šed'ové, Trnkové (2004) se domnívám, že očekávání hraje větší důležitost v komunikaci ze strany vyučujících. U vyučujících ve větší míře převládá pocit nadřazeného postavení oproti rodičům, hlavně pokud spolupráce probíhá na půdě školy. Zde může nastat problém, který spočívá v učitelské neznalosti rodičovských očekávání, což může komplikovat jejich

komunikaci. Pokud obě strany mají předem jasno ve svých představách, plánech a očekáváníích, komunikace se usnadňuje. Důležité pro vznik vzájemných vztahů mezi učiteli a rodiči jsou tyto tři prvky Rabušicová a Pol (1996):

1. Společně definovat zájem dítěte, snaha se shodnout.
2. Najít komunikační ideologii.
3. Utvořit komunikační kód.

Tyto tři prvky jsou pro rozvoj úspěšných vztahů klíčové. Je třeba, aby se aktéři shodli v názorech, případně v nich uměli dělat kompromisy, aby pro obě strany byla komunikace co nejpříjemnější. Je důležité, aby si aktéři sdělili svá přesvědčení, názory a vzájemná očekávání. Také je důležitá čitelnost jejich postojů. Aby k tomu mohlo dojít, je důležitý komunikační kód, který může být omezený anebo rozvinutý. Na druzích kódů závisí úspěšnost sdělení a jeho pochopení mezi aktéry, což jednoznačně ulehčuje shoda kódů mezi aktéry. Pokud toto u aktérů nenastane, tak hrozí nepochopení, nerozumění si, nečitelnost. Těmito překážkami se může vytvořit problémová komunikace mezi aktéry.

4.4 Budování partnerství rodin a škol a jejich kompetence

Podle definic Rabušicové, Šed'ové a Trnkové (2004) se mi jako nejvhodnější vztah pro rozvoj fungující/bezproblémové spolupráce rodiny a školy jeví vztah partnerský. Partnerský vztah nastává tehdy, když se partneři vzájemně respektují, akceptují svoje postavení, jsou ochotní sdělovat si své návrhy na případné zlepšování spolupráce. Partnerství je z těchto důvodů medializované, s jeho skutečným výskytem to není zase až tak jednoznačné (Štech, 2004). Tuto formu vztahu totiž není vůbec jednoduché vybudovat, záleží na rodičích na jejich osobních zájmech, ale také na vyučujících a jejich přístupu k rodičům, na samotné škole a jejich akcích realizovaných pro rodiče a účasti rodičů na těchto akcích. Ať se instituce snaží jakkoliv, bude mezi nimi více či méně existovat asymetrický vztah. De Singly (1999), mluví o rozdělení kompetencí mezi školou a rodinou. Jak škola, tak i rodina se s mocenskou strukturou musí vypořádat a více či méně ji přijmout. Rodiče na sebe musí vzít část zodpovědnosti, která se týká školy, a to školní docházky, zodpovědnost za školní výkony svých dětí. Rodina také musí škole dovolit převzít část zodpovědnosti za jejich dítě. Tato částečná ztráta rodičovských kompetencí je opatřena školními kompetencemi, jako jsou: zájem o dítě, výuka dětí, navození bezpečí v průběhu výuky dětí ve škole. Důležitou roli zde hraje výše zmíněné očekávání aktérů.

Rodiče se snaží vypořádat se ztrátou úplné rodičovské moci nad svými dětmi pomocí strategií spolupodílení se na výchovném a vzdělávacím vlivu školy. Rodiče se buď spolupodílejí, anebo vliv školy ignorují. Autoři Kellerhals a Montandonová in Viktorová, Smetáčková (2014) definují čtyři typy koordinačního chování vůči institucím. Prvním z nich je opozice, kde rodiče instituci přisuzují opravdu nízkou kompetenci. Druhý typ je delegování, kde rodiče nechávají kompetence na škole i přesto, že klesly pod samotný vliv rodiny. Předposledním je mediace, kde je vliv školy brán jako významný, rodina školu podporuje a aktivně se zapojuje ať už do školních akcí anebo skrze domácí úkoly. Posledním typem je kooperace, kde vliv školy je doplňován rodinou.

Bull in Rabušicová, Šedřová a Trnková (2004) doporučuje při budování partnerství mezi rodiči a vyučujícími postupovat následovně:

- Informování: rodiče by měli vědět, co se ve škole děje, znát prospěch a chování svého dítěte, jaké má škola vzdělávací prostředky.
- Vysvětlování: rodiče by měli znát a rozumět osnovám a metodám výuky.
- Pozorování: rodiče by měli mít příležitost nahlédnout do dění školy a výuky prostřednictvím příležitostí, které realizuje škola a vyučující, anebo se moci účastnit běžné výuky.
- Participace: škola by rodičům měla nabízet možnosti zapojování se do přípravy školních či mimoškolních aktivit.
- Rozhodování: rodiče by měli mít možnost rozhodovat o procesu rozvoje školy, jejího kurikula a osnov.

V těchto zmíněných krocích budování partnerství je klíčová vzájemnost, kdy rodiče a učitelé mají možnost vytvářet aktivity pro děti společně. Jsou to především takové aktivity, prostřednictvím kterých mají rodiče možnost nahlédnout do školního života či ho spoluvytvářet.

Aktivity, které rozvíjejí partnerství mezi rodinou a školou, jsou prezentační a společenské. Prezentační jsou takové aktivity, kdy děti předvádějí, co se společně s vyučujícími naučily. Nesou v sobě prvek zábavy nebo soutěže, mohou to být například divadelní představení, koncerty, jarmarky, sportovní dny, turnaje, dětské dny. Na tyto akce jsou rodiče zváni jako hosté, kde mají možnost pozorovat, v čem jejich dítě vyniká, jak je úspěšné. V uvolněné atmosféře pak dochází k výměnám informací učitelů a rodičů o žácích/dětech. Aktivity společenské s účastí dětí (besídky, táboráky, výlety), anebo bez účasti dětí (školní plesy).

Účelem těchto akcí není prezentování žáků, ale jde o lepší seznámení rodičů a vyučujících, snaha poznat se i v jiném kontextu než jen v tom školním (Rabušicová, Šedřová, Trnková, 2004).

Další možností rozvoje partnerství je rada škol, prostřednictvím které se rodiče podílejí na kontrole a řízení. Rada škol má převážně na starosti investice a zdroje, vztahy mezi školou, komunitou a jejími členy. V České republice zákon 564/1990 Sb. připouští členství v radě škol jako dobrovolnost (Pohnětalová, 2015).

Pol a Rabušicová (1997) shrnují obvyklé formy interakce školy a rodičů následovně:

- Vstřícný a akceptující přístup k rodičům, napomáhající k vytváření přátelské atmosféry.
- Oboustranná písemná zpráva, škola by měla alespoň dvakrát ročně informovat rodiče o jejich dítěti, ve které rodiče mohou sdělit svůj názor.
- Možnost individuálních konzultací.
- Rodičovské schůzky.
- Rodičovské sdružení, které by mělo vytvářet efektivní vztahy mezi rodiči a vyučujícími, hlavním účelem by nemělo být shromažďování financí, které bezprostředně nepodporují účel sdružení.
- Školní publikace například školní časopisy, brožury, které rodiče informují o činnostech školy.
- Rodičovské právo nahlédnout do materiálů dítěte.
- Vzájemná tolerance mezi rodiči a vyučujícími, v případě nesouhlasu jedné strany hledat kompromisní řešení.
- Návštěvy v rodinách, které jsou ovlivňovány podle postojů aktérů.
- Působení vyučujících by mělo odpovídat požadavkům nebo přáním rodičů, propojenost výchovně vzdělávací aktivity.

Samozřejmě do interakcí mezi rodiči a vyučujícími patří i již zmíněná školní rada, prezentační a společenské aktivity. Dalšími možnými způsoby spolupráce jsou volnočasové aktivity, kroužky, které jsou vedeny rodiči žáků, spolupráce skrze domácí úkoly (Čapek, 2013).

4.5 Vybrané formy spolupráce mezi rodinou a školou

Více o komunikaci jako součásti spolupráce v podkapitole 4.3.1. Zde se zabývám mnou vybranými formami spolupráce mezi rodinou a školou, které popisují školní realitu.

4.5.1 Třídní schůzky

Třídní schůzky jsou na českých školách nejrozšířenější formou spolupráce mezi školou a rodiči. Školy pořádají třídní schůzky pravidelně 2x nebo i 3x do roka, záleží na vedení školy. Je to tradiční, neměnná akce, která na mnohých školách po řadu let zůstává stále stejná. Neměnnost třídních schůzek může být mnohdy dána vnitřními předpisy školy, také to může být způsobeno tím, že učitelé nevidí smysl v provádění změn, nevědí, jaké změny by mohli realizovat. Je to jedna z možností, jak ukázat kvalitu učitelovy práce rodičům (Čapek, 2013). Učitel může rodičům vysvětlit jeho pedagogicko-psychologické záměry, požadavky, hodnocení a svůj přístup k dětem. Třídní schůzky by měly sloužit k utváření školního společenství, ty, které jsou vhodně vedené, zkvalitňují školní klima. Zde by mělo docházet k participaci rodičů na životě třídy a školy. V širokém povědomí jsou považovány za povinnou akci. Pokud se rodiče nezúčastní, zpravidla to bývá spojované s nezájmem o školu, vzdělávání dětí. I přesto, že se třídním schůzkám uděluje velká důležitost, délka trvání je poměrně krátká. Klasické třídní schůzky jsou rozděleny do dvou bloků. V prvním bloku učitelé vystupují jako zástupci školy, sdělují informace týkající se organizace školních akcí apod. Druhý blok se věnuje poskytování informací rodičům ohledně prospěchu a kázně dětí, obvykle formou individuálních pohovorů (Rabušicová, Šed'ová, Trnková, 2004).

Postoje rodičů k třídním schůzkám jsou ambivalentní, většina rodičů třídní schůzky bere jako povinnost a snaží se jich pokaždé účastnit, ale to ještě neznamená, že by se v oblasti komunikace příliš angažovali. Pak jsou samozřejmě rodiče iniciativní, kteří se zúčastní schůzek a v komunikaci s vyučujícími se angažují. Na druhou stranu existují rodiče, kteří se třídních schůzek nezúčastní, právě oni jsou od učitelů nejvíce žádaní, týká se to zpravidla rodičů neúspěšných nebo problémových žáků (Rabušicová, Šed'ová, Trnková, 2004).

4.5.2 Konzultace

Komunikace tváří v tvář je velice důležitá a podstatná pro spolupráci rodiny a školy. Docking (1990) tvrdí, že jen skrze komunikaci tváří v tvář mohou učitelé a rodiče

navzájem pochopit své pohledy na věc. Na konzultacích mohou rodiče s vyučujícími probrat prospěch, kázeň anebo jiné záležitosti týkající se dítěte či organizačních věcí více do hloubky.

4.5.3 Maily, telefony

Telefony jsou považovány za přímou komunikaci, která probíhá pouze mezi aktéry, v mém případě mezi rodičem a učitelem. Telefonický rozhovor se volí v případech, kdy škola anebo rodič potřebují sdělit naléhavou situaci, která potřebuje rychlé řešení. Může sloužit i jako forma domluvy pozdějšího osobního setkání. Písemné formy jako jsou maily a sms jsou nejvíce využívanou formou, jejichž výhodou je rychlost, časová nenáročnost, spojení i v době, kdy jeden z aktérů nemůže komunikovat (Rabušicová, Šed'ová, Trnková, 2004).

4.5.4 Webové stránky školy

Slouží rodičům k seznámení se s programem školy, seznamují je se školním sborem a umožňují jim získat na něj kontakty. Informují též o dalších pracovnících školy, jako je například školní psycholog, speciální pedagog atd. Rodiče zde mohou vidět rozvrhy hodin jednotlivých tříd, informace týkající se akcí konané vedením školy apod.

4.5.5 Návštěva v rodině

Na tuto formu spolupráce je nahlíženo z různých úhlů pohledu. V českém prostředí je tato možnost realizovaná jen v některých školách. V mém výzkumu byly názory rodičů, ale i učitelů na návštěvu v rodině jednoznačně negativní, skeptické. Domácí návštěvy mohou mít ale velkou cenu jak pro rodiče, tak i pro učitele. Učitel může poznat rodinu v jejím přirozeném prostředí, to mu pomůže lépe pochopit žáka, jeho chování, postoje, stejně tak pochopit rodiče. Návštěva by mohla být jedním z nejefektivnějších způsobů budování komunikace, ale bohužel aktéři tento způsob neupřednostňují.

4.5.6 Domácí úkoly

Práce, které žák dostane za domácí úkol, zpracovává doma buď samostatně, anebo za pomoci rodičů. Také záleží na tom, zda učitel vyžaduje od rodičů podpis či ne. Prostřednictvím podpisů a případné kontroly dochází ke spolupráci učitel - rodič.

II Empirická část

5 Téma výzkumu

Za téma svého výzkumu jsem zvolila interakci probíhající mezi učiteli a rodiči úspěšných a neúspěšných žáků. Jelikož je sociální interakce ve velmi úzkém vztahu s komunikací, která je de facto její podmnožinou, zabývám se ve své práci spoluprací mezi školou a rodinou, do které spadá komunikace, realizované akce, domácí úkoly a jejich kontrola, všechny další možné volené způsoby, které se mezi rodinou a školou uskutečňují. Komunikace je nezbytná pro utváření pozitivních vztahů mezi školou a rodinou, tyto vztahy představují pro děti dvě hlavní socializační prostředí. Základem pro fungující komunikaci mezi nimi je jak angažovanost a aktivita ze strany vyučujících, tak ze strany rodičů. Nejčastěji medializovanou rolí mezi aktéry je role partnerská. Zde existuje rovnoprávný vztah mezi rodiči a učiteli, vzájemné uznávání. Učitelé se snaží nevystupovat jako odborníci, ale jako partneři rodičů, kteří se společně snaží o dobro dítěte. Bastiani in Rabušicová (2004, s. 35) definuje tento vztah následovně: „*pracovní vztah charakterizovaný sdíleným smyslem pro účel, vzájemným respektem a ochotou jednat. To v sobě nese sdílení informací, dovedností, odpovědností, rozhodování a vzájemné skládání účtů*“. V současné době se škola tímto vztahem často ohání. Jde spíše o nejvíce propagovanou a mediálně oceňovanou roli. S jejím výskytem to není tak žhavé. Realita nemůže tak, jak je partnerství definováno teoreticky, opravdovému partnerství odpovídat. Vždycky i přes možnou snahu bude jeden z aktérů chtít vystupovat jako ten, který je na dítě větším odborníkem, a to jak z pohledu vzdělávacího, tak i výchovného procesu. Jak rodiče a vyučující vnímají partnerský vztah a bezproblémovou komunikaci, až v samotné analýze případů.

V bakalářské práci zkoumám všechny možné způsoby spolupráce mezi učiteli a rodiči, jež informují o výkonech a výsledcích žáků očima samotných aktérů, tzv. komunikační platformy. Pokud spolu rodina a škola dostatečně nespolupracují, může to být jedním z mnoha dalších faktorů vzniku školní neúspěšnosti.

6 Výzkumný problém, Cíl výzkumu

V současném veřejném diskurzu se vyskytují názory směřující na problematiku neúspěšných či problémových žáků. Nejčastěji obviňují rodiče a poté školu za absenci

vzájemné spolupráce. Rodiče podle nich působí na své dítě nevhodnými výchovnými styly, o výsledky svých dětí nemají zájem, škoře se vyhýbají. To, že se škoře vyhýbají, ale nemusí být jen příčinou nezájmu rodičů, může to být také způsobeno jejich obavou z problémů dítěte, které budou ve škole rodiči sděleny, proto raději školu nenavštěvují. Vzniklé obavy také mohou pramenit ze špatných zkušeností rodičů, když oni sami chodili do školy.

Škola, zejména třídní učitel, pokud komunikace neprobíhá tak jak by měla, je nejčastěji obviněn z nedostatečné snahy o komunikaci s rodiči. Mnohdy z toho, že rodiče pozdě či nedostatečně informuje o vzniklých problémech. Nepřináší rodiči možná řešení daného problému. Vystupuje v roli pouhého zprostředkovatele problému a řešení zcela nechává na rodičích, jakoby se ho problém netýkal. Tento argument vychází ze socializační teorie vztahu školy a rodiny. Rodina zde vystupuje jako aktivní a škola jako pasivní (Rabušicová, Emerová, 2003).

Ve své práci jsem se zaměřila na pohled třídních učitelek, ale i rodičů na tento kontakt-společnosti a na jejich snahy, možnosti a způsoby komunikace a také na nabízené možnosti, které směřují k vylepšování vzájemné spolupráce. Ve svém výzkumu se pro uchopení celé problematiky se zabývám tím, jak třídní učitel vnímá žáka a to jak neúspěšného, tak i úspěšného, jeho rodinu a jejich způsoby spolupráce, a naopak jak rodina vnímá třídního učitele a jeho způsoby práce a spolupráce. Šedřová a Čiháček in Rabušicová (2004) uvádějí, že komunikace mezi rodiči a učiteli na druhém stupni základní školy je obtížnější, protože škola a rodina jsou si vzdálenější než v nižších letech školní docházky a o to více je třeba na komunikaci pracovat. Proto jsem se rozhodla výzkum realizovat právě tam.

Ráda bych svou práci přispěla ke zkvalitnění vztahu škola – rodina a objasnění toho, jakým způsobem učitelé a rodiče realizují spolupráci, vnímají, prožívají a hodnotí spolupráci (komunikaci) s rodiči, s učiteli neúspěšných žáků, ale i úspěšných žáků.

6.1 Výzkumné otázky

Na základě zvolených výzkumných cílů jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

HVO: Liší se způsob a frekvence spolupráce mezi školou a rodinou v případě školně úspěšných a neúspěšných dětí?

SVO:

1. Jak vyučující vnímá neúspěšného a úspěšného žáka a jeho rodinné zázemí?

2. Jak rodič vnímá neúspěšné a úspěšné žáky a třídního učitele?
3. Jaké způsoby zapojování rodičů do domácí přípravy svých dětí učitel realizuje?
Dochází prostřednictvím domácí přípravy žáků ke spolupráci učitel - rodič?
4. Jaké formy spolupráce a typy komunikace učitel s rodiči žáků realizuje?
5. Jaké formy spolupráce a typy komunikace využívá rodič s učitelem?
6. Jaké je hodnocení a přístup k vzájemné spolupráci, komunikaci? Jsou nějaké návrhy na její vylepšení?
7. Jaké faktory u obou aktérů způsobují vyhýbání se kontaktu?

7 Výzkumná metodologie

Pro svoji práci jsem zvolila kvalitativní výzkumný design, konkrétně dvě případové studie realizované na základní škole.

7.1 Kvalitativní výzkum

V kvalitativním přístupu jde především o to, zjistit o zkoumaném jevu co největší množství informací. Vychází z toho, jak samotný aktér rozumí, vnímá a chápe sociální situaci, a z důvodů, které ho/jí vedou k určitému jednání. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní. To znamená, že až poté, co se nasbírá dostatečné množství dat, se data začínají interpretovat a hledat mezi nimi vzájemné souvislosti, možné příčiny vzniku určitého chování atd. Hypotézy či teorie, které kvalitativním výzkumem vzniknou, není možné zobecňovat. Jsou platné pouze pro vzorek, na kterém byla data získána (Švaříček, Šed'ová, 2007). Kvalitativní výzkum vede k odhalení a pochopení toho, co je podstatou jevů, proto je vhodný pro šetření, které se snaží odhalit podstatu něčí zkušenosti s určitým jevem, např. vztahy učitelů s rodiči. Nejčastěji využívané techniky pro sběr dat jsou případové studie, rozhovor, pozorování a analýza dokumentů (Švaříček, Šed'ová, 2007).

V případě mého výzkumu šlo o nasbírání co nejširšího množství dat od vyučujících a rodičů ohledně problematiky vnímání neúspěšných a úspěšných žáků ve třídách, o vzájemné vnímání učitelů a rodičů, snaha odhalit všechny možné způsoby spolupráce, její realizace a také snaha zjistit, jak aktéři tyto způsoby spolupráce hodnotí. Dále jsem zjišťovala, zda se rodiče vyhýbají škole, a pokud ano, co je k tomu vede, a také zda se učitelé vyhýbají kontaktu s rodiči a proč.

7.1.1 Případové studie

Jak již bylo zmíněno, pro svůj výzkum jsem zvolila případové studie (case study). Smyslem případové studie je velmi podrobné zkoumání a následné porozumění zkoumanému případu prostřednictvím několika metod sběru dat. Je velmi důležité, aby výzkumník nahlížel na každý zkoumaný aspekt jako na součást nějakého celku a ne jako na samostatnou část. Dále by se badatel měl snažit využít všech dostupných metod sběru dat a veškerých zdrojů. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Pomocí případových studií dvou vyučujících na druhém stupni základní školy jsem se snažila podrobně zkoumat a následně porozumět vzájemné spolupráci mezi vyučujícími a rodiči neúspěšných a úspěšných žáků. Tato spolupráce představuje její realizaci, způsoby komunikace a následné možnosti k jejímu zlepšování. Mojí snahou bylo i zkoumání faktorů, které způsobují vyhýbání se kontaktu aktérů.

Ve své práci zkoumám dvě třídní učitelky, které mají na starost celkový chod třídy, udržování vztahů ve třídě, zpracovávají různé podklady pro dokumentaci žáka a řadu dalších administrativních činností a povinností, které překračují vyučování žáků. Třídní učitel by měl být v nejčastějším kontaktu s rodiči, měl by s nimi řešit vše ohledně žáka, také jim reprezentovat školu, sdělovat akce školy či je sám realizovat. Proto právě třídní učitelé jsou nevhodnější volbou pro můj výzkum. Každý vyučující má odlišné hodnoty, postoje, požadavky, způsoby spolupráce, které se promítají do konkrétních způsobů chování, jednání, vzájemných očekávání, percepce a do vztahů, v mém případě k rodičům a samotným žákům. Případová studie užívá kombinaci různých výzkumných technik a postupů.

Mé výzkumné šetření se opírá o dotazování učitelek a rodičů (hloubkové polostrukturované rozhovory), zúčastněné pozorování a analýzu dokumentů vyučujících a žáků. Snažila jsem se nasbírat co největší množství dat pro porozumění zkoumaným případům. Jak uvádí Hendl, (2005) realizované metody tak pomohou přispět k širšímu záběru šetření, k hlubšímu ponoření do zkoumaného jevu a k vyšší validitě dat. Výsledky získané pomocí dvou případových studií nemohou být zobecňovány, jako tomu je v kvantitativním výzkumu, ale v širším kontextu mohou přispět k porozumění podobných případů (Hendl, 2005).

7.1.2 Metody sběru dat

Podklady pro případové studie byly sbírány pomocí několika výzkumných technik. Pro porozumění případů ve školních podmínkách mi budou sloužit následující metody: dotazování (hloubkové polostrukturované rozhovory), zúčastněné pozorování a analýza dokumentů vyučujících a žáků. Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Švaříček (2007) popisuje hloubkový rozhovor jako nestandardizované dotazování účastníka výzkumu pomocí několika otevřených otázek. Použila jsem polostrukturované rozhovory, kde je potřeba si dopředu vytvořit určité schéma. V polostrukturovaném rozhovoru se drží pouze oblasti/témata, ale jinak se vše může měnit s ohledem na to, jak rozhovor probíhá.

Pomocí schémat si tazatel specifikuje okruhy otázek, na které se bude účastníků ptát. Při dotazování je vhodné si v průběhu rozhovoru ověřovat a upřesňovat, zda jsme správně pochopili a interpretovali odpovědi účastníka. U polostrukturovaného interview obvykle přikládáme vnějšímu prostředí větší důraz (Miovský, 2006).

Konstrukce mých rozhovorů vychází z hlavní výzkumné otázky (HVO), dále jsem si stanovila několik specifických výzkumných otázek (SVO). Odpovědi na tyto stanovené otázky jsem od aktérů získávala prostřednictvím tazatelských otázek (TO). Tazatelské otázky jsem pokládala dvěma třídním učitelkám a rodičům neúspěšných a úspěšných žáků, a to v rámci jedné základní školy. Třídní učitelky své žáky/ně samy zařadily do kategorií neúspěšných a úspěšných žáků/kyň. Měly za úkol vybrat ze své třídy dva/dvě neúspěšné žáky/ně a dva/dvě úspěšné. Následně byly realizovány rozhovory s rodiči těchto vybraných žáků. Pro uchopení celé problematiky jsem také provedla polostrukturovaný rozhovor s ředitelem školy. Rozhovory s rodiči žáků byly z převážné většiny uskutečněné s matkami dětí, pouze dva se vymykají, jeden rozhovor byl uskutečněn s otcem a druhý byl proveden za přítomnosti obou rodičů, ale i tak aktivnější v komunikaci se mnou byla matka dítěte.

Z výpovědi učitelek jsem zjistila, že je zcela běžná častější spolupráce a kontakt matek se školou v porovnání s otci. Díky ochotě jedné třídní učitelky byly rozhovory prováděné na neutrální půdě, a to v kavárně v místě školy, zbytek rozhovorů byl realizován ve škole buď ve třídě, nebo v kabinetu dané třídní učitelky. Společně s učitelkami jsem rodičům úspěšných žáků sdělila, že důvodem setkání je úspěšnost jejich dětí, ale u neúspěšných byl udán důvod zkoumání komunikace mezi rodinou a školou. Toto opatření se mi zdálo vhodné, a to jak u rodičů úspěšných žáků, kde tvrzení zvýšilo ochotu zúčastnit se mého

výzkumu, tak u rodičů neúspěšných žáků tvrzení o výzkumu komunikace snížilo vznik možného stigma a studu, že právě oni mají neúspěšné dítě. Možná právě díky tomuto opatření se mi podařilo nasbírat plný počet rozhovorů s rodiči.

Další mnou zvolenou technikou bylo pozorování, které patří mezi nejstarší metody získávání psychologických poznatků. Zúčastněné pozorování je formou, kde se pozorovatel přímo pohybuje v prostoru, kde se vyskytují jevy, které chce zkoumat (Miovský, 2006). Chtěla jsem zrealizovat zúčastněné pozorování na dvou třídních schůzkách (jedna v každé třídě), avšak i přes veškerou snahu se mi podařilo nasbírat materiály, které jsou omezené. Z důvodu shodného času konání třídních schůzek jsem se mohla zúčastnit pouze jedné, druhou formou mého zúčastněného pozorování byla účast na konzultacích u druhé vyučující.

Poslední použitá metoda byla analýza dokumentů, kterou se výzkumník podílí pouze na sestavování, objevování a selektování materiálů (Miovský, 2006).

Měla jsem možnost nahlédnout do EŽK na hodnocení vybraných žáků. Možnost nahlédnutí do systému pro mě bohužel nebyla vyčerpávající, systém má řadu nedostatků, co se týče dohledávání historie.

7.2 Výběr školy a aktérů

Výběr školy byl záměrný, jeho realizace proběhla na jedné pražské základní škole, kterou jsem v minulosti navštěvovala. Nejprve jsem navštívila ředitele základní školy, kterého jsem seznámila s mými plány a informovala o tom, jak bude můj výzkum probíhat. Po tom, kdy mi umožnil vést výzkum na jeho škole, jsem i s ním vedla polostrukturovaný rozhovor. Přemýšlela jsem, v jakých třídách svůj výzkum realizovat, nakonec jsem se rozhodla pro paralelní třídy sedmého ročníku, které se mi zdály jako nejvhodnější. Šesté třídy by nebyly vhodné z toho důvodu, že se vzájemný vztah mezi učiteli a rodiči teprve utváří, nebyla by to adekvátní volba, a osmé třídy již byly zatížené jiným výzkumem. Vřelý přístup třídních učitelek sedmých tříd byl ovlivněn tím, že mě obě vyučující znaly, proto byly ochotné se mnou spolupracovat. Navození důvěry pro mě bylo tudíž o dost lehčí, než kdyby mě vůbec neznaly. Prostřednictvím učitelek jsem se také dostala k rodičům, abych i s nimi mohla vést rozhovory.

Všechna jména, která se ve výzkumu objevují, jsou smyšlená. Aktéři jsou pojmenováni z důvodu lepší orientace. Výzkum je tímto opatřením anonymizovaný.

Tabulka 2 Aktéři výzkumu

Základní škola				
Ředitel: později pouze- Ř				
Vyučující Adamová-(UA)				
Označení probandů	Konkrétní žáci	Pohlaví	Vzdělání	Počet dětí
RU1-Beránek	UŽ-Adam	Otec	SŠ	2
RU2-Cafourkovi	UŽ-Amálka, Anna	Oba rodiče	VŠ	3
RN3-Dudková	NŽ-Marie	Matka	SŠ	2
RN4- Ementálová	NŽ-Patrik	Matka	SŠ	2

Vysvětlivky: RU (1,2)- rodič úspěšného dítěte, RN (3,4)- rodič neúspěšného dítěte, UŽ- úspěšný žák/kyně, NŽ- neúspěšný žák/kyně

Vyučující Budíková-(UB)				
Označení probandů	Konkrétní žáci	Pohlaví	Vzdělání	Počet dětí
RU5- Fialková	UŽ- Ondra	Matka	SŠ	3
RU6-Gepardová	UŽ- David	Matka	VŠ	3
RN7-Hodná	NŽ-Pavel	Matka	SŠ	3
RN8-Ivanová	NŽ-Natálie	Matka	SŠ	2

Vysvětlivky: RU (5,6)- rodič úspěšného dítěte, RN (7,8)- rodič neúspěšného dítěte, UŽ- úspěšný žák/kyně, NŽ- neúspěšný žák/kyně

7.3 Časový harmonogram

Moje výzkumné šetření probíhalo v letech 2016-2017. Přípravná fáze zahrnovala teoretickou a metodologickou přípravu. Poté probíhala fáze realizační, ve které jsem oslovila vedení základní školy a zbytek pedagogického personálu. Po přijetí mého výzkumu probíhalo seznámení s jeho etickými pravidly. Hlavní technikou realizační fáze byl sběr dat prostřednictvím hloubkových polostrukturovaných rozhovorů s třídními učitelkami a s rodiči vybraných úspěšných a neúspěšných žáků. Součástí realizační fáze byla analýza EŽK a také účast na třídních schůzkách u jedné vyučující, u druhé účast na konzultacích.

Během pěti měsíců jsem provedla 11 rozhovorů s ředitelem, třídními učitelkami a s rodiči úspěšných a neúspěšných žáků. Tyto rozhovory jsou k dispozici jako příloha č. 2. Poslední fáze mého výzkumného šetření se týkala přepisů rozhovorů, analýzy a interpretace dat.

7.4 Data a jejich zpracování

7.4.1 Analýza polostrukturovaných hloubkových rozhovorů

Provedla jsem celkem 11 rozhovorů. Všechny rozhovory jsem po souhlasu nahrávala na diktafon, následně byly všechny přepsány a poté kódovány. Rozhovory trvaly od 35 do 75 minut, přepis jednoho rozhovoru trval 3-5 hodin. Poté jsem prováděla samotnou analýzu rozhovorů, použila jsem metodu otevřeného kódování. Při otevřeném kódování je text rozdělen na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s tím výzkumník dále pracuje (Švaříček, Šed'ová, 2007). Text jsem si podle zásad otevřeného kódování rozdělila na jednotky podle svých výzkumných otázek, těmto fragmentům textu jsem přidělila příslušný kód ať už můj, anebo jsem použila výrok samotného aktéra. Kódy jsem ručně vypisovala nad daný fragment textu, s kódy jsem dále pracovala, vytvořila jsem si tabulku (příloha č. 1), ve které jsem kódy podle významu přidělila k příslušné kategorii. Dále jsem mezi sebou porovnávala výpovědi třídní učitelky, ředitele, ale také rodičů na příslušné téma. Díky této komparaci se mi začaly vynořovat jisté opakující se vzorce a podobné postoje aktérů, o kterých až v samotné analýze případů.

8 Analýza případových studií vyučujících

Pro přehlednost výsledků případových studií vyučujících jsem se rozhodla postupovat od obecných informací, jako je charakteristika školy, na které jsem výzkum realizovala, charakteristika samotných vyučujících, přes jejich výběr konkrétních žáků a jejich charakteristiku úspěšných a neúspěšných žáků. Poté k formám a typům komunikace,

spoluprací skrze domácí úkoly, až po vyhýbání se kontaktu (spolupráci) aktérů. Tento postup odpovídá mým zvoleným výzkumným otázkám a také kategoriím. Zpočátku jsem chtěla své výsledky interpretovat nejprve z pohledu učitelek a až poté z pohledu rodičů úspěšných a neúspěšných dětí, ale informace se mi začaly překrývat a doplňovat, proto jsem se rozhodla pohledy všech aktérů případových studií nerozdělovat. Interpretaci jsem doplňovala citacemi probandů. Citace, které jsou zkrácené, jsou označené závorkou: [...]. Na závěr obou případových studií vyučujících se snažím o jejich komparaci.

8.1 Charakteristika školy

Jak už jsem v textu zmiňovala, svůj výzkum jsem realizovala na pražské škole. Škola se nachází v městské části v centru města. V současné době její kapacita činí 550 žáků, každý rok ale přibývá jedna třída, takže se odhaduje, že za 4 roky stoupne kapacita žáků na 650. To je samozřejmě problém, protože již v tuto chvíli se řeší nedostačující prostory pro žáky a personál školy, došlo již k mnoha přestavbám a výstavbám nových prostorů školy, ale i přesto prostory přestávají stačit. Ředitel k tomu říká: „*Pověst školy je nyní taková, že se k nám každý rok hlásí velké množství dětí z okolí, které nemůžeme přijmout [...], každý rok musíme odmítnout několik desítek dětí, což nás mimo jiné připravuje i o čas (Ř)*“. Ředitel zde poukazuje na nedostatečné prostory pro personál a pro žáky bydlící v místě školy, kterým musí dát přednost před dětmi, které mají jiné místo bydliště. Proto také nedochází k propagování a zviditelňování školy. „*Snažíme se školu moc nepropagovat. Víme samozřejmě, že tato situace se může jednou změnit. Proto velice pečlivě vedeme a aktualizujeme webové stránky. Každoročně vydáváme tematický školní kalendář, to je vlastně taky propagace, i když zároveň je to takový projekt pro třídy“ (Ř)*“.

Ve škole pracuje 35 učitelů, někteří pouze na částečný úvazek. Kromě toho je ve škole ještě asi 20 asistentů a vychovatelů školní družiny. Škola má dvě budovy, kromě toho si pronajímá ještě několik tříd v nedaleké střední škole, čímž také chtějí zlepšit současnou situaci s nedostatkem školních prostorů. Vzdělávací program školy se nazývá ŠNEK, což znamená Šance pro všechny, Názornost, Empatie, Kooperace. Název programu vychází i z toho, že škola má ve znaku šneka již řadu let. Na prvním stupni výuka probíhá podle alternativního programu Začít spolu, který škola v Čechách pomáhala vytvářet. Na druhém stupni se snaží o co největší rozvoj dispozic žáků, rozvoj kritického, divergentního myšlení, také se snaží žáky k výuce motivovat tím, že si některé předměty mohou sami volit, což dokládá následující ředitelovo tvrzení: „*Na druhém stupni vycházíme třeba z tzv.*

kritického myšlení, využíváme kooperativní učení, projektovou výuku apod. Snažíme se o širokou nabídku volitelných předmětů, aby si žák svůj vzdělávací program mohl částečně tvořit sám“ (Ř).

Pro školu je důležitá angažovanost v účasti nabízených programů, projektů. Jak jsem již uvedla, škola je zapojená do programu Začít spolu. Dále spolupracuje s Mensou ČR, Asociací školních sportovních klubů, nedávno se zapojili do programu Děti na startu. Zapojováním do různých programů či soutěží škola dětem ukazuje důležitost a využití získaných znalostí v životě, tím může docházet ke zlepšování jejich vztahu ke škole.

8.2 Typicky spolupracující třídní učitelka

8.2.1 Charakteristika vyučující a její třídy

Tuto vyučující jsem si pro lepší přehlednost označila jako vyučující Adamovou. Učí na této škole již 20 let. Vyučuje matematiku, chemii a výchovu ke zdraví. K učitelství ji zavedlo neúspěšné studium Vysoké školy chemicko-technologické, které neuspokojilo její očekávání. Její záliba v chemii ji však přivedla k nápadu, že by ji mohla vyučovat, proto vystudovala Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, obor matematika - chemie. V době realizování výzkumu byla třídní učitelkou 7. A, ve které učí výše vyjmenované předměty. Jinak ale učí prakticky celý druhý stupeň kromě šestých tříd. S třídou, kterou má jako třídní učitelka na starosti, je spokojená. Ovšem paradoxem je, že její třída v matematice příliš nevyniká, učitelka si je toho vědoma a snaží se na zlepšování tohoto nedostatku se svojí třídou pracovat. V rámci výuky se snaží o oživování a přizpůsobení látky dnešním žákům, nejde jí jen o pouhé rutinní předávání znalostí, ale také zapojení praktického využití. Samozřejmě, co se například týče matematiky, tam se jí to v řadě témat nedaří, tam mnohdy zůstane v linii teoretického předávání poznatků. „[...] *Snažím se předávat poznatky, který jim v praxi k něčemu budou samozřejmě. Když je látka nezáživná, tak se ji snažím trošku ořezat, protože tam pak úplně ten efekt nevidím. Áaa často se ptají žáci, proč se tohle učíme, tak se jim to snažím vysvětlit tím, že to patří k základnímu vzdělání a že tohle určitě někdy v životě využijou. Snažím se je přesvědčit, že v praxi to využijí. I když ne vždycky je to pro ně samozřejmě zábavný“ (UA).*

8.2.2 Škatulkování žáků na úspěšné a neúspěšné

Vyučující má celou řadu faktorů, podle kterých žáky škatulkuje na úspěšné a neúspěšné. V prvé řadě je pro ni důležitý prospěch a kázeň, podle toho příslušné žáky třídí. Důraz

klade též na vnitřní dispozice žáků, tedy zda jsou žáci aktivní či pasivní ve výuce, jak u nich probíhá domácí příprava na výuku. Pro pasivní žáky učitelka používá označení „salámista“. Z tohoto označení je patrné, že žáci záměrně ignorují výuku, nevyvíjejí žádnou snahu. Pro učitelku je domácí příprava důležitá, a proto dětem, které se nepřipravují dostatečně na výuku, uděluje mínusy za práci v hodině. Tím chce žáky samozřejmě motivovat, aby se vzorně připravovali. Další znak je školní socializace, na kterou klade důraz, jak dokládá její tvrzení: *„Určitě socializace, ta je dle mého kolikrát důležitější než ten školní prospěch. Protože když je dítě spokojené ve třídě, tak se to určitě projeví na prospěchu a i na chování dítěte, myslím, že souvisí jedno s druhým“ (UA).*

Rodina je jeden z dalších faktorů, který dopomáhá dětem ke školní úspěšnosti/neúspěšnosti, a to například její funkčností. Pokud je rodina funkční, poskytuje dítěti kvalitní socializační podmínky pro rozvoj kladného vztahu ke škole. Úspěšnost a neúspěšnost žáků stojí i na postoji samotných rodičů ke škole a také na spolupráci s učitelkou. *„Převážná většina těch rodičů úspěšných žáků je samozřejmě příjemná, komunikují se školou, je vidět, že doma domácí přípravě dětí věnují spoustu času. Ale zažila jsem třeba i ehm, kdy rozvedení rodiče, kteří taky měli úspěšné dítě, takže tuhle kritickou situaci zvládli, což je samozřejmě hrozně těžký. No a pak znám zase případy, kdy rodina funguje velmi dobře, ale dítě úplně dokonalý není“ (UA).* Výrok učitelky dokazuje, že klade důraz na spolupráci s rodiči. Rodiče úspěšných žáků většinou komunikují v přátelském duchu, ale nemusí to být vždy pravidlem, důležité jsou i dispozice žáků, které na rozdělení na úspěšné či neúspěšné žáky mají také velký podíl. Dalším znakem je stav rodiny, tedy zda dítě pochází z rodiny úplné, nebo z rodiny, kde jsou rodiče rozvedení.

Na základě těchto obecných charakteristik úspěšných a neúspěšných žáků zvolila učitelka pro výzkum konkrétní děti. Na výrocih můžeme vidět, že výše zmíněné faktory jsou pro ni opravdu pro třídění žáků klíčové. *„Adam, první úspěšné dítě, ačkoliv se nedávno rodiče rozvedli, což jsem se dozvěděla shodou okolností asi před půl rokem na konzultacích. Vůbec bych si toho bývala nevšimla, protože se to na něm neprojevovalo, takže buď ten rozvod probíhal natolik v klidu, že to na něm nebylo vidět nebo nevím, no, neumím si to vysvětlit. Ale to je dítě, který je hodný, vzorný, milý, pomáhá a většinou má samé jedničky, takže tam vidím jako takový to číslo jedna. Navíc je jako pomocník ve třídě co se týče pomoci mně, děti, komukoli kdykoliv pomůže při různých akcích, které pořádáme, taky vždycky pomůže“ (UA).*

„Tak u Amálky je ta situace naprosto podobná, je: milá, svědomitá, nosí úkoly, chodí slušně oblečená, chová se vzorně atd. A co se týče rodiny, tak tady je rozdíl v tom, že je z plné rodiny“ (UA). Zde vidíme hlavní faktory, podle kterých se učitelka rozhoduje pro zařazení žáků do škatulky úspěšných. Je to opravdu rodinné zázemí, dispozice dítěte, zařazení se do třídního kolektivu. Učitelka tyto znaky považuje za podstatné, protože typicky třídí žáky dle prospěchu a kázně. Je pro ni důležitý prospěch žáků, ten ovlivňuje, jak se z řady výzkumů ví, rodinné zázemí a dispozice žáků. Další, co ovlivňuje její rozřazení, je očekávání od žáka/kyně a způsob, jakým ho/ji vnímá. Ovšem na rozdíl od kázně je rozhodující prospěch, chování je spíše vedlejším faktorem, protože může například existovat žák/yně, která má samé jedničky, ale zlobí. Problémy s chováním zde mohou být způsobené nudou ve škole, nesprávným přístupem vyučujících, samozřejmě také neúspěchem žáků.

Co se týče vztahu učitelky k rodičům vybraných úspěšných žáků, můžeme vidět, že k nim chová kladný vztah. V hodnocení rodičů klade důraz na péči, kterou rodiče dětem poskytují, kterou považuje za velice důležitou ve všech oblastech. „Řekla bych, že ta péče je kvalitní, řekla bych, že se o něj starají oba ty rodiče, [...] láska si myslím mu rozhodně nechybí, jsou komunikativní, mají zájem o své dítě“ (UA).

Ráda bych poukázala na rozporuplné tvrzení učitelky. Učitelka při charakterizování žáků uváděla jako jeden z faktorů chování, které má vliv na úspěšnost a neúspěšnost. Ovšem následující výrok o charakteristice neúspěšnosti její předchozí tvrzení vyvrací: „Takže určitě špatný prospěch, určitě trošičku malinko problémy v domácí přípravě. Chování bych tam úplně nezařazovala, to mám na jiné vlně. Takže problém v domácí přípravě, někdy nepochopení látky a tím pádem zhoršený prospěch“ (UA). Nejsem si tak úplně jistá, proč učitelka pozměnila svůj názor, ale je pravděpodobné, že za to mohl náš předchozí krátký rozhovor o jednom žákovi, který se choval nemístně o přestávce. Důvodem jeho špatného chování bylo pohoršení se nad svým spolužákem. Špatné chování nemusí vždy znamenat školní neúspěšnost. Každopádně učitelka za neúspěšné žáky považuje ty žáky, kteří mají horší prospěch, ty, co jsou, jak řekla, salámisti, ty děti, u kterých se problémy jakéhokoliv charakteru často opakují. Učitelka na problémy v chování pohlíží na základě dané situace. To, že dítě má problémy s chováním, pro ni ještě neznamená, že je žák/kyně hned neúspěšný/á. Pokaždé se učitelka snaží o vyhodnocení situačních příčin, poté vyvozuje závěry. Ona dělí problémy na dlouhodobé a aktuální. Aktuální, které vznikají náhle a jsou

lehce řešitelné, nepatří automaticky do faktorů neúspěšnosti žáků, do faktorů neúspěšnosti učitelka řadí až ty dlouhodobé problémy. Toto rozdělení kázeňských problémů mi umožňuje pochopení rozporuplného tvrzení učitelky.

Vztah k rodičům neúspěšných žáků rozhodně není negativní, jak by se dalo předpokládat. „S maminkou se znám velmi dobře, ta spolupracuje dobře. Snaží se, doma s dcerou počítá, ale dcerka to bohužel vždycky nějakým způsobem zvrtná, nevím, jestli to je nervozitou nebo čím, ale myslím si, že domácí příprava je dostatečná, ale i přesto jí to nejde, no. Maminka se jí snaží vést, co se týče výchovy, pomáhání v domácí přípravě, ta je asi na dobré úrovni, bohužel, prospěchově dcerka nezvládá“ (UA). Tímto výrokem jsem chtěla doložit kladný přístup učitelky k rodiči neúspěšné žákyně. Učitelka má s matkou přátelštější vztah, dokonce si spolu tykají. Až po nástupu Marie na druhý stupeň se vztah paní Dudkové a učitelky začal měnit na přátelskou rovinu. Je to pravděpodobně způsobené vzájemným poznáním obou akterek a vytvořením pocitu důvěry. Neúspěšnost dívky zde rozhodně není způsobená nedostatkem rodičovského zájmu o dceru, ale faktorem zde jsou dispozice dívky.

8.2.3 Úspěšnost a neúspěšnost dětí očima rodičů

Doposud jsem se zabývala pohledem učitelky na úspěšné a neúspěšné žáky, velice důležitý je také pohled opačný, a to ten rodičovský. Musím podotknout, že všichni rodiče nebyli zajedno s učitelkou. „Já si myslím, že úspěšný žák vůbec nemusí být ten, co má samé jedničky, každému prostě není dáno, aby měl samé jedničky. Když má vrozenou inteligenci, tak mu to jde, někdo třeba mu to tolik nejde, ale snaží se v té škole. Takže já považuji za úspěšného žáka toho, kdo se snaží, ať to třeba vytáhne z trojek na dvojky nebo ze čtyrek na trojky [...] je to takový žák, který se připravuje do té školy, není mu to jedno a v rámci svých možností ty studijní výsledky má“ (RUI-Beránek). Jak můžeme vyčíst z výroku, pan Beránek staví do popředí poměr potenciálu a výkonu – za úspěšné pokládá dítě, jehož výkony jsou ve shodě s potenciálem, tj. pracuje na maximum svých schopností. Dalším, co upřednostňuje, je snaha a aktivita dítěte, tudíž dispozice dítěte. S vyučující se shoduje v názoru na neúspěšné žáky, o kterých tvrdí, že to jsou lajdáci a „salámisti“. Názor pana Beránka se shoduje s názorem pana ředitele: „Úspěšný žák je takový, který studuje na své osobní maximum, ve škole se cítí dobře, vychází s učiteli i se spolužáky. Neúspěšný žák v některých uvedených věcech zaostává. Může tak klidně existovat úspěšný trojkař a neúspěšný jedničkař“ (Ř). Na výpovědi ředitele vidíme, že podle něj úspěšnost/neúspěšnost

závisí na osobních předpokladech dítěte. Je to dítě, které pracuje, jak nejlépe dovede. Důležitý je poměr osobních předpokladů, ale i úspěšné zařazení do kolektivu.

Pan Beránek má podle učitelky úspěšného syna Adama. U Adama učitelka nejenom oceňuje výborný prospěch, chování, ale také ho považuje za pravou ruku: „*Je taková ta pravá ruka, je na něj spolehnoutí, dokáže za třídu vybojovat spousty věcí, děti si ho často volí taky jako mluvčího, takže si myslím, že i v tomhle ohledu je také úspěšný*“ (UA). Tak jak je učitelka spokojená s žákem, tak je také spokojen s učitelkou i se školou on sám a i jeho rodina. „*No, určitě jsme spokojeni. Sice jsme zvažovali jako ostatní to gymnázium, ale já jakoby nejsem ani žena toho zastáncem. Tuhle školu vnímáme jako místo, kde se toho hodně naučí, učitelé se jim věnují*“ (RU1-Beránek). „*No, my tak s paní učitelkou do styku nepřijdeme, že jo, protože všechno funguje, takže není důvod. No ale syn říká, že je v pohodě, možná trošku přísnost, ale to si myslím, že je správné. Potom intenzita domácích úkolů, ale to je dobře, myslím si, že ta matematika je důležitá. Takže určitě pozitivní názor máme*“ (RU1-Beránek). Zde se objevuje tvrzení, které je u rodičů úspěšných dětí velice časté. Aktéři nepovažují za důležité být spolu v častém kontaktu, když vše probíhá tak, jak má.

Dalším zmiňovaným faktorem úspěšnosti/neúspěšnosti rodičů je připravenost do života. Úspěšnost/neúspěšnost hodnotí podle toho, jak se dítě jeví úspěšné/neúspěšné v praktickém životě a v dalším studiu. Teď odhadujeme, jak dobře připraveni budou naše děti na budoucí život, ale důkazy nemáme. Zde tedy nejde pouze o posuzování úspěšnosti tady a teď, ale může to být hodnoceno až následně, z odstupu.

Také rodiče kladou důraz na sebehodnocení žáků, na školní motivaci a na spokojenost Amálky a Anny se školou: „*Já si myslím, že je to ta připravenost do života, no. Někdy se ty děti mohou ve škole nudit a ne vždycky je to tím, že by byly špatný. Ta úspěšnost je dána asi tím i jak se to dítě samo cítí a vnímá. Ta úspěšnost se potom odvíjí v tom životě, jaký je. Prostě je to lepší definovat takhle obecně, není to ani o tom, jestli mu něco jde, nejde, chytrý, hloupý, ale tam jde o to, jak ono samo se vnímá, no tak asi učitelé mají jiný pohled na ty žáky*“ (RU2-Cafourkovi). Rodiče jsou si v tomto případě vědomi toho, že se jejich pohled od učitelů liší, ale nemění to jejich kladný postoj k učitelce ani ke škole. Tito rodiče mají úspěšné děti - dvě dívky dvojčata. „*Holky jsou jakoby spokojený, já jsem měla jakoby vždycky strach z toho přechodu z toho prvního stupně na ten druhý. No ale my jsme spokojení s vyučující. Určitě nebudeme měnit třídního učitele (smích), já teda nemám*

problém s paní učitelkou komunikovat i přesto my teda spolu moc nekomunikujeme, protože to prostě tolik nepotřebujem“ (RU2-Cafourkovi). Zde se mi potvrzuje typický vzorec chování, rodiče úspěšných žáků nejsou v častém kontaktu s vyučující a se školou.

Rodiče neúspěšných žáků považovali za hlavní faktor vzniku úspěšnosti/neúspěšnosti prospěch a chování, dokonce úspěšného žáka nazvali premiantem třídy, za hlavní příčinu neúspěšnosti považovali lenost a nepořádnost. V tomto tvrzení byli blíže hodnocení školnímu, tak jak je vnímá i samotná učitelka. Takovou charakteristiku si mohou pravděpodobně vysvětlit na základě přání, která rodiče kladou na své děti. Tak například paní Ementálová si přeje, aby měl její syn Patrik lepší prospěch, aby se více snažil, nebyl líný atd. Na tomto faktu může stát daná charakteristika. Zatímco rodiče úspěšných žáků si nemusejí přát, aby jejich dítě mělo výborný prospěch, to považují za jakousi samozřejmost, ale mohou jejich charakteristiku přesahovat do formy celkové spokojenosti dětí v životě, uplatnění se v životě apod. To ale mohou i rodiče neúspěšných žáků, bývá to relativně častá strategie, jak snížit závažnost špatných školních výsledků, řekne se, že o známky nejde, jde o to, jak si dítě umí poradit. V mém výzkumu rodiče neúspěšných žáků tuto strategii nevyužívali. Pravděpodobně z toho důvodu, že učitelka rodiče směřuje ke shodnému vnímání úspěšných a neúspěšných žáků. To bývá způsobeno její prezentací žáků a vyzdvihováním faktorů úspěšnosti a neúspěšnosti.

8.2.4 Klíčová spolupráce

Vyučující nabízí celou řadu možností, jak ke spolupráci učitel - rodič může dojít. Učitelka nabízí následující formy komunikace: telefonické spojení, EŽK, mail a samozřejmě komunikaci tváří v tvář, již se nemyslí pouze třídní schůzky anebo konzultace. Učitelka také nabízí formu individuálních konzultačních hodin. Avšak mezi rodiči tato forma není moc oblíbená, což dokládá následující výpověď: „*Já jsem v životě tady, co jsem 14 let, nezažila, že by někdo přišel na individuální konzultační hodiny, jako na moje. My máme každý vypsaný svoje a mají se telefonicky předem domluvit. Nestalo se mi, že by za mnou někdo přišel v době konzultačních hodin, takže oni spíše jim stačí ty konzultace, které jsou, nebo třídní schůzky či dotaz přes EŽK, telefon. Opravdu o konzultačních hodinách za mnou nikdo za 14 let nepřišel, nevím, zda je to dobře, ale tak uvidíme“ (UA). Rodiče tyto všechny možnosti znají a formy komunikace si vybírají na základě jejich vlastních preferencí. Jak je patrné z výpovědi, ani učitelka příliš nelpí na popularizaci individuálních konzultačních hodin mezi rodiči, nechává tomu volný průběh. Ředitel školy klade důraz na*

system EŽK, považuje jej za velmi užitečný a jeden z nejhlavnějších forem komunikace. *„Spolupráce učitel - rodič je naprosto klíčová. S rodiči komunikujeme mimo jiné přes komunikační systém v rámci „elektronické ŽK“. Samozřejmě pořádáme i klasické třídní schůzky a konzultace (často v sestavě učitel-rodič-žák). Máme velmi aktivní školskou radu, která přichází s množstvím podnětů“ (Ř).* Ředitel poukazuje i na další možnosti, jak ke spolupráci učitel (škola) - rodič může dojít, zdůrazňuje školskou radu. Školskou radu považuje za další formu spolupráce jak vyučující, tak ředitel školy, u rodičů to takto jednoznačné není. *„No tak o tom já nic nevím, no, to není ani moje nějaká záležitost, to mě nějak nezajímá ani“ (RN4-Ementálová).* *„Jo, asi jo, asi existuje, členem nene nikdy. Ani bych nechtěla (RN3-Dudková).* Zde můžeme vidět, že rodiče neúspěšných žáků si nejsou jistí, zda něco jako školská rada existuje, tím pádem nejsou členy a, jak je patrné, ani nechtějí být. Mají odlišný názor než třídní učitelka a ředitel školy, rozhodně ji za jednu z forem spolupráce nepovažují. Řeší se tam obecné nastavení, nikoli případy konkrétních dětí, o které jde rodičům.

Rodiče úspěšných žáků o školské radě vědí, ale nejsou členy. Jako hlavní příčina je jejich nedostatek času. *„Já myslím, že něco takového existuje, ale z pohledu naší rodiny, i když třeba bychom rádi se účastnili, ale nemáme na to prostě čas. Ta práce je prostě náročná, pak ty kroužky. No, kdyby na to byl nějaký prostor, ale není čas. Tuto možnost vítám, aby si učitelé, rodiče a ředitel takhle sedli, řekli si nějaký věci na rovinu v jedné místnosti, proč ne jako, no. Si myslím, že není úplně od věci“ (RU1-Beránek).*

„Ano, ano. No né, členkou nejsem. Jako když jsou akce, snažíme se nějakým způsobem nějak vypomáhat, ale členy nejsme. Ale manžel byl členem ve školní radě na gymnáziu našeho syna“ (RU2-Cafourkovi). U rodičů úspěšných žáků také můžeme vidět nejen informovanost o existenci školské rady, ale také ji zařazují do forem spolupráce jako učitelka a ředitel školy. Není úplně jednoznačné, proč jsou u typů rodičů takové rozdíly, je možné, že rodiče, kteří mají úspěšné děti, se zajímají o chod školy celkově, než jen o prospěch a kázeň dětí, a proto jsou o této další formě spolupráce obeznámeni.

8.2.4.1 Využívané formy kontaktu: Nepřímý a přímý kontakt

Existuje celá řada forem kontaktu mezi třídní učitelkou a rodiči žáků, o kterých se zmiňují výše v textu. Mezi nejvíce využívané formy kontaktu patří EŽK, což je elektronická forma komunikace, kde se rodičům sděluje celá řada informací od známek až po konání školních

akcí. Pravděpodobně je to způsobené tím, že ředitel školy systém EŽK považuje za velmi užitečný a za jednu z nejdůležitějších forem komunikace.

Rodiče i učitelé rádi využívají přímý, osobní kontakt, jako jsou třídní schůzky a konzultace. „*Na třídní schůzky chodí více rodičů, protože se tam vlastně probírají věci jakoby celé třídy, toho kolektivu, různých akcí, které s nimi pořádám, ať jsou to hory, voda, výlety, kina. Tam jich chodí víc, já bych řekla takových 80 % že to bude. Prostě se tam řeší věci obecně školy, třídy, záměry, který s nimi mám, hodnocení třídy jako celku. Samozřejmě konkrétní žáci se tam neprobírají, to probíhá na konzultacích nebo někde bokem, že jo. Takže třídní záležitosti*“ (UA). Na této základní škole se pořádají třídní schůzky 2x do roka, jednou na začátku školního roku a podruhé na konci. Třídních schůzek u této učitelky jsem se zúčastnila. Z velké části opravdu třídní schůzky probíhaly tak, jak je popisuje, tzn. učitelka se věnovala třídním záležitostem a organizaci školního roku, pravděpodobně z toho důvodu, že třídní schůzky byly na začátku školního roku. Hlavní náplní bylo seznámení rodičů s výběrem volitelných předmětů u svých dětí a také představení nových vyučujících. Následně se řešil třídní výlet, který se měl uskutečnit hned v říjnu, přičemž specifikem tohoto výletu byla i možná účast rodičů. Třídní učitelka chtěla opět prohloubit vztahy a to jak mezi žáky, tak i zlepšit vztahy mezi rodiči žáků. Účast byla opravdu hojná, účastnili se, jak jsem se později dozvěděla, téměř všichni rodiče, až na dvě matky, které se nezúčastnily z toho důvodu, že byly na dovolené v zahraničí. Jednou z matek byla paní Dudková, která byla vybraná do mého výzkumu, matka neúspěšné Marie. Zajímalo mě, zda si matky, které se třídních schůzek nezúčastnily, sjednají individuální schůzku. Dozvěděla jsem se kladnou odpověď, obě matky se následující týden k třídní učitelce objednaly.

Další nejčastěji využívanou formou komunikace jsou konzultace, které se na škole pořádají 3x do roka. „*Konzultace se konají 3x do roka, na podzim, v lednu a na jaře. V září a červnu jsou klasické třídní schůzky. A rodiče úspěšných žáků posledně nebyli, protože právě teď děti šlapou jak hodinky, takže zřejmě to nepotřebovali, za mnou nebyli, jestli byli za jinými učiteli, to nevím, ale u mě ne. Rodiče těchto konkrétních dvou žáků chodí spíše až na ty poslední na konci školního roku, ale v kontaktu jsme. Myslím si, když není potřeba nic řešit, tak v podstatě ten kontakt nepotřebujeme, že jo. Když je všechno v pořádku, tak není důvod*“ (UA). Zde můžeme vidět, jak učitelka zdůrazňuje rozdílnou návštěvnost rodičů, kteří mají úspěšné děti, a rodičů neúspěšných dětí. Opět se zde objevuje typický

vzorec - rodič má úspěšné dítě, proto učitelka s rodiči nepotřebuje často komunikovat, nepovažuje to za důležité. Učitelka si stěžuje na nízkou návštěvnost rodičů, se kterými by potřebovala mluvit, zpravidla se jedná o rodiče, kteří mají neúspěšné žáky anebo se to týká těch rodičů, kde se vyskytl nějaký aktuální problém a je třeba ho neprodleně řešit. „[...] ty, co potřebuji, většinou spíše nechodí, no (smích). Většinou je to tak, že ti rodiče, co bych potřebovala vidět a slyšet, tak nechodí. Možná ze strachu, možná se stydí, nevím“ (UA).

„Takže v našem případě preferujeme nějaký konzultace, zeptat se, jak jakoby prospívá, nemáme v tom problém. No abychom se dostali do nějakého častějšího kontaktu, tak to ne, my chodíme do práce, paní učitelka, tak ty toho mají hodně, takže pak jediné ten mail. Kdyby bylo třeba, tak pak třeba zavolat, případně osobní setkání po nějakém postihu jo, já nejsem pro to, abych, kdyby něco, letěl a přeskočil nějaký článek třídního a hned za ředitelem to ne. Jsou třeba lidi, co hned jdou za ředitelem, to se mi moc nelíbí“ (RU1-Beránek).

Pan Beránek preferuje přímou formu kontaktu, tj. konzultace. Častější kontakt nevyhledává a zdůrazňuje nedostatek času jak jeho, tak odhaduje i nedostatek času samotné učitelky. Kdyby nastal u Adama nějaký problém, tak by celou situaci začal řešit s třídní učitelkou. Pokud by se nespokojil s řešením učitelky, tak až poté by to řešil s vedením školy.

„[...] Stýkáme se jen na třídních schůzkách a konzultacích, ono prakticky nemáme co řešit. Takhle jsem jednou přišla za paní učitelkou X, holky jsou v češtině trošku slabší. A paní učitelka na mě: Vy máte nějaký problém? Co tady děláte? Vás nepotřebuji, vše je v pořádku“ (RU2-Cafourkovi). Na základě těchto dvou výpovědí rodičů úspěšných žáků dokládám tvrzení o preferenci třídních schůzek a konzultacích, tyto formy patří k nejčastějším formám komunikace mezi třídní učitelkou a rodiči. Opět se mi potvrzují oba pohledy, a to jak třídní učitelky, tak i rodičů úspěšných žáků, že častější komunikace mezi nimi není prakticky potřebná, pokud vše probíhá tak, jak má, není třeba více komunikovat. To také potvrzuje následující výpověď: „Já je ale nevyžaduji, to je jejich volba, že přijdou. Pokud chtějí, přijdou, když není problém, tak nechodí, protože prostě není problém (smích). Ale já je nevyhledávám, rodiče úspěšných dětí nevyhledávám, protože si v podstatě vlastně nemáme co říct“ (UA).

„[...] Třídní schůzky jsou na začátku toho školního roku, ať víme, co nás čeká, abychom věděli, co a jak. Pololetní někdy zase nestíhám většinou no. No a potom na konci nooo tak

to jsem snad minule taky ani nebyla, no. Ale jako na těch třídních schůzkách se zase až tak nic moc neřeší, no, pokud člověk fakt něco potřebuje, tak je ta osobní konzultace, no, ta je daleko lepší jakoby“ (RN3-Dudková). Paní Dudková třídní schůzky moc nepreferuje, je to ta matka, která se nezúčastnila třídních schůzek z důvodu zahraničního pobytu. Preferuje elektronickou komunikaci a osobní kontakt na neutrální půdě. Tento osobní kontakt jí třídní učitelka nabízí, scházejí se jednou za týden či za dva týdny v kavárně poblíž školy. Mezi třídní učitelkou a matkou je přátelský vztah, s matkou si učitelka tyká. Na tomto vztahu spatřuji také důležitý aspekt, který rozhoduje o četnosti komunikace. Záleží na vztahu, který mezi sebou učitelka a rodiče mají. Pokud bude vztah probíhat v přátelském duchu, pravděpodobnost častějšího kontaktu mezi aktéry se může zvýšit. Na druhou stranu může nastat problém v případě sdělování nepříjemných skutečností, protože přátelský vztah vyučujících může celou situaci zlehčovat. Vyučující nebo i rodiče mohou mít tendenci celou věc zlehčovat, či dokonce přehlížet, aby nedošlo k problémům v jejich vztahu.

8.2.5 Bezproblémová komunikace

Dalším faktorem pro úspěšnou/neúspěšnou spolupráci učitel (škola) - rodič je důležité, k jakému typu komunikace mezi učitelkou a rodiči dojde. Třídní učitelka a rodiče kladou velký důraz na bezproblémovou komunikaci. „[...] *Důležité je, aby obě strany řekly svůj názor, případně jestli tam nastanou nějaký nesrovnalosti, tak aby došly k nějakému kompromisu, aby se domluvila strategie na to konkrétní dítě. Na to, jak mu pomoci z obou stran. Jak mu mohu pomoci já, jak mu může pomoci asistent, jak mu můžou pomoci oni, aby tam ta úspěšnost samozřejmě byla větší“ (UA).* Učitelka klade důraz na oboustrannou komunikaci, která napomáhá ke zlepšení vztahu učitel - rodič a vede k rozvoji partnerského vztahu mezi učitelem a rodičem. Za bezproblémovou komunikaci také považuje spolupráci všech odborníků pro rozvoj školní úspěšnosti a motivace u žáků. Jak si představuje bezproblémovou komunikaci otec úspěšného žáka, můžeme vidět zde: „*No tak třeba kdyby nastal nějaký problém, tak bych chtěl, aby učitel informoval hned, ne třeba po 2 až 3 měsících, prostě aby se ty věci k rodičům dostaly rychle. Abychom na to dokázali nějak zareagovat. Nic se teď u syna neděje, ale kdyby se něco začlo dít, tak aby se to k rodičům nebo učitelům dostalo rychle, jakákoli informace“ (RUI-Beránek).* Pan Beránek

bezproblémovou komunikaci hodnotí na základě rychlosti přenosu informací, aby případně mohlo dojít k rozvinutí prostoru, který by zlepšil situaci u dítěte.

„Já bych řekla, že bezproblémová komunikace je taková oboustranná vnímavost. Od učitele bych očekávala při vzniku nějakého problému, že on mi dokáže poradit, já třeba svoje dítě vidím úplně jinak než on, v ten moment tam třeba vznikne ten problém, že já to dítě vidím jinak a ten učitel taky a já potřebuji vědět, kde ten problém je [...],ta bezproblémová komunikace je o tom, že já nemám, nemusím mít ten blog, že když přijdu k učiteli, tak ten učitel neřekne prostě nezlobte se, tohle řešit nebudeme. Hlavně, že jo, když já mám problém, tak abych neměla a pak ta vzájemná důvěra“ (RU2-Cafourkovi). Matka Amálky a Anny zde zdůrazňuje vzájemnou vnímavost a pozornost z různých stran pohledu, a to jak z pohledu učitelky, tak z pohledu svého. Názor učitelky na její děti považuje za důležitý a akceptuje ho, stejné jednání požaduje od učitelky. Za klíčové považuje vzájemnou důvěru jejich vztahu. S tímto jednáním jsou s učitelkou za jedno, učitelka také očekává vzájemnou důvěru a kompromisy, jedině tak podle nich může vznikat bezproblémová komunikace.

U rodičů neúspěšných žáků je důležitým faktorem v bezproblémové komunikaci opět vzájemná důvěra, upřímnost, umění uvést věci na pravou míru. *„No, aby člověk mohl vše na rovinu ji říct a naopak třeba jestli se něco zlepšilo nebo jestli mu něco nejde, takže takhle vždycky očekávám, že mi to sdělí, takže tohle no“ (RN4-Ementálová).*

8.2.6 Problémová komunikace očima třídní učitelky

Bohužel vždycky komunikace neprobíhá tak, jak bychom chtěli. Třídní učitelka nemá zkušenosti pouze s bezproblémovou komunikací, kterou by si snad přáli všichni. Za tu dobu, co vyučuje, se setkala s rodiči, kteří vůči ní vystupovali v různých rolích. Role aktérů jsou zodpovědné za průběh komunikace. V současné době se potýká s rodičem, který vystupuje v roli rodič jako problém, v tomto případě rodič snaživý. Komunikaci ztěžuje otcovo arogantní jednání a nedůvěra vůči učitelce, jeho frekvence kontaktu je nadměrná, učitelku zatěžuje mnohdy záležitostmi, které ani nejsou v její kompetenci. *„V téhle třídě mám tatínka, který má velmi arogantní jednání, vůbec nechápe spousty věcí, ačkoliv jsem je několikrát vysvětlovala. Neustále mě bombarduje mailama a zprávama přes EŽK, naprosto nechápavýma dotazama a prostě to jednání je nepříjemné“ (UA). Na učitelce bylo během rozhovoru vidět, že je jí jednání s arogantním otcem opravdu nepříjemné, její postoj se mi ještě více potvrdil před konáním třídních schůzek. Na chodbě*

ho potkala a do kabinetu přišla se slovy: „*Né, už je tady ten milý pán (smích)*“ (UA). Svě asistentce řekla, že do třídy půjde sama, nemyslela to samozřejmě vážně, ale i tak jsem na ní spatřovala odpor, strach či nejistotu. Učitelka mi popisovala situaci týkající se rozbitých brýlí: „*On po nás žádal pojistku, ta samozřejmě ale na náhodné rozbití není ve škole udělaná, je pouze na záměrné rozbití. Takže teď s tím máme trošičku problém*“ (UA). Tento incident učitelka s otcem chtěla řešit o konzultacích, čekala na něj, ale otec nepřišel, takže jako alternativní formu komunikace zvolila EŽK.

8.2.7 Domácí úkoly jako páka na děti a forma spolupráce

Jak už vypovídá samotný název, učitelka domácí úkoly považuje za velice důležité a nezbytné: „*Tak určitě plnění domácích úkolů, to je asi podle mě jediná páka, kterou na ně máme na tu domácí přípravu*“ (UA). Učitelka chce, aby se její žáci pečlivě připravovali na výuku, a chce jejich plnění mít pod kontrolou, proto domácí úkoly nazývá pákou učitelů. Tato páka je směřována hlavně k neúspěšným žákům/kyním. Učitelka se snaží bojovat proti nenošení úkolů tím, že má jisté opatření, dává dětem, které nedonesou úkol, poznámku či mínus za aktivitu v hodině, to samozřejmě dětem může ovlivnit jejich prospěch. Dalším opatřením jsou podpisy, učitelka trvá na podepsaných úkolech od rodičů, jedině tak má 100 % jistotu, že se děti na výuku připravovaly doma. V tomto opatření vidím vznik spolupráce rodičů a učitelky skrze domácí úkoly. Učitelka rodičům zdůrazňuje, a také jsem toho byla svědkem na třídní schůzce, nepotřebnost kontrolování úkolů, rodič není povinen dítěti úkoly kontrolovat, pouze je podepsat. Toho jsou si téměř všichni rodiče vědomi. Učitelka zastává názor, že prostřednictvím úkolů a celkově domácí přípravy se děti učí organizovat čas, tzn. tvorba jistého time managementu. Také chce, aby se děti stávaly samostatnými a úkol vypracovávaly doma.

Vzhledem k tomu, že jejím hlavním předmětem je matematika, snaží se úkoly zadávat 2 x týdně s ohledem na probíranou látku. Co se týče testování dětí, zadává jim průběžně malé testy a jednou za měsíc píše souhrnné opakování z probrané látky. Rodiče jak úspěšných žáků, tak neúspěšných s tímto nastavením víceméně souhlasí: „*No, víceméně ano, souhlasím. Možná díky tomu má ty výsledky, co má. U té matematiky je to správné. No pak jsou tam předměty, nechci jako nějak hodnotit, že nejsou zase až tak důležité, ale zkrátka aby třeba psaly dějepis furt, jo, nebo z něho měly pořád úkoly, tak kdyby k tomu takhle přistupovali všichni učitelé, tak by ty děti byly přetížené*“ (RUI-Beránek).

„No tak jako mě, kdyby podpisy paní učitelka nechtěla, tak by mě to zase až tak nevadilo, no (smích). Tam je to spíše o tom že ten učitel to bere tak, jako že to děti zpracovaly doma, tak by to mělo být podepsané, to ano“ (RU2-Cafourkovi).

„Ano, souhlasím, chci i já sama mít nad tím takovou kontrolu a vidět to. I kdyby učitelé nevyžadovali podpis, tak to neznamená, že bych to dceři nekontrolovala, to bych stejně kontrolovala (smích)“ (RN3-Dudková).

Na prvních dvou výpovědích vidíme reakce rodičů úspěšných dětí, kteří s požadavky souhlasí, ale kdyby učitelka nechtěla podpisy, tak by jim to moc nevadilo, protože vědí, že jejich děti by se i nadále připravovaly na výuku. Rozlišují i předměty hlavní a vedlejší a podle tohoto kritéria vyjadřují svůj názor na školní povinnosti, tzn. hlavní předmět větší příprava než předmět vedlejší. Zatímco třetí výpověď je od matky neúspěšné žákyně, ta podpisy u domácích úkolů bere i jako její vlastní kontrolu nad dítětem, zda opravdu úkol vypracovalo, a i když úkol nemusí kontrolovat, raději to provede. Takže je s učitelkou za jedno, podpisy považuje za důležité. Učitelka vidí rozdíl v přípravě na výuku u úspěšných a neúspěšných žáků: *„U těch úspěšných dětí to funguje tak, že opravdu ty úkoly nosí [...] těch zapomenutých úkolů je poměrně málo, tak samozřejmě stane se to jednou za čas. Takže tady je vidět, že ta domácí příprava je dostatečná“ (UA).* U úspěšných dětí nejsou skoro žádné problémy, co se týče domácí přípravy. U těch neúspěšných už učitelka musí řešit problémy, jako jsou: zapomnětlivost, výmluvy, lenost, nezáměr, z toho je zřejmé, že za viníky učitelka považuje samotné žáky, nikoliv rodiče. Rodiče nemůžou prostě vždycky zjišťovat, zda jejich dítě má úkol, dítě by mělo samo vynaložit snahu a úsilí o vypracování úkolu, poté za rodičem s vypracovaným úkolem zajít, aby získalo podpis. Tento postup učitelka považuje za ideální a usiluje o to, aby to tak dělala většina dětí.

8.2.8 Realizované akce pro rozvoj vzájemné spolupráce

Ve škole se v průběhu celého roku pořádá několik tradičních akcí pro děti, rodiče i veřejnost. Hlavním smyslem je neformální setkávání, které často vyřeší víc, než formální jednání. Také těmito akcemi se snaží o nespécifické budování dobrých vztahů. Pro učitelku je důležitý neformální přístup na akcích, které buď pořádá ona, anebo škola samotná. *„Spousta věcí se jakoby nehrotí. Probíhá to v takovém přátelském duchu. No jako neformální informování o věcech, které se běžně dějí, ale samozřejmě v přátelském duchu jakoby. Ty akce nejsou určeny proto, abychom řešili děti, ale abychom si popovídali, pozdravili se, pobavili trochu atd.“ (UA).* Škola pořádá akce, které jsem nazvala

prezentující a sdílené. Do prezentujících akcí jsem zařadila: zahradní slavnost, divadelní představení, předvánoční jarmark. Tyto akce slouží k prezentaci dětí, vystavují svoje výrobky anebo hrají různá tematická představení pro rodiče a veřejnost. Do sdílených aktivit jsem zařadila: zahájení a ukončení školního roku, školní ples, běh duhové naděje. Sdílené akce jsou ty, na kterých je důležité stmelování rodičů mezi sebou a samozřejmě také pedagogického sboru a rodičů. Pro samotné děti pak škola realizuje školy v přírodě, učitelka pro své žáky pořádá: výlety, divadla, kina, klub mladých diváků. Rodiče velice oceňují školní výlety na nichž se jim líbí především jejich cenová dostupnost: „*Zcela si uvědomuju, že někteří rodiče na to nemaj jo, tím mám na mysli třeba ten lyžařský výcvik, který se vystoupaj na několik tisíc, takže když se někdo nezúčastní těchto akcí, tak je to třeba i z finančního hlediska [...], no, je třeba najít, když to řeknu lidově, nějaký spartánský ubytování, který nestojí moc, protože je důležité, aby to bylo dostupný*“ (RUI-Beránek). Vyučující se snaží pro její školní akce, jako jsou třídní výlety, realizovat dostupné ubytování pro všechny. Učitelka spolu se svojí asistentkou dětem i vaří. Učitelka pro vzájemné zlepšování spolupráce, rodičům nabízí možnost zapojení se do realizace výletu a také se mohou oni sami účastnit. Toto považuji za velice užitečné hlavně z toho důvodu, že dochází ke zlepšování vzájemné spolupráce mezi učitelkou a rodiči. Nejčastější formou informování o školních i třídních akcích je EŽK, druhou nejčastější formou jsou třídní schůzky. Rodiče mají na všechny akce kladný názor, ovšem nejvíce si pochvalují třídní výlety, na kterých se jim líbí možnost stmelování kolektivu a rozvoj vzájemné spolupráce mezi rodiči navzájem a mezi rodiči a učitelkou.

8.2.9 Návštěva v rodině

Další možnou formou vzájemné spolupráce mezi rodinou a školou může být návštěva v rodině. Učitelka tuto formu spolupráce nevyužívá a ani nechce: „*Nikdy jsem ji nevyužila, nikdy mi nebyla nabídnuta [...], nechci jednat v domácnosti žáka, není to pro mě úplně příjemné, se přiznávám*“ (UA). Učitelka kromě sdělování informací ve škole volí neutrální půdu.

Podobný názor na věc mají i rodiče žáků: „*Tak zkušenost s tím jakoby nemám, ale nevidím v tom důvod, na co by se tam ten učitel jako díval, jako jestli máme barevnou televizi nebo černobilou, jestli máme uklizeno, neuklizeno jo, jestli máme za dveřma rákosku jo... (smích)*“ [...], určitě je lepší sejít se na nějaké neutrální půdě. Jako něco jiného je, kdyby bylo podezření na to, že ho mlátíme, že jo, nebo že má modřiny jo (smích)“ (RUI-Beránek).

Pan Beránek v tomto případě návštěvu u nich doma považuje spíše za způsob kontroly, to se mu samozřejmě nelíbí. Můžeme na jeho výpovědi vidět, že návštěvu v rodině nepovažuje za vhodný způsob spolupráce. Jeho názor je skeptický a celou věc zjednodušuje. Další formu zesměšnění můžeme vidět zde: „*No, brala bych, kdyby si s sebou vzala úklidové prostředky (smích)*“ (RU2-Cafourkovi). Tímto výrokem poukazují na postoj rodičů, především těch, kteří mají úspěšné děti, že návštěvu nepovažují za vhodnou. Celou situaci zlehčovali, zdálo se jim to absurdní. Rodiče neúspěšných dětí k možnosti nepřístupovali s takovým humorem jako rodiče úspěšných žáků, ale na druhou stranu by také nebyli moc nadšení z této formy spolupráce - komunikace. Uvítali by ji hlavně v naléhavých či vážných případech, v tom se shodují s rodiči úspěšných dětí. „*No, možná kdyby se mělo řešit něco hodně závažného, tak by to bylo třeba příjemnější, mluvilo by se i s těma dětma. No ale nevím, nedokážu si to představit. Doufám, že to nebudu muset nikdy řešit*“ (RN4-Ementálová). Jak učitelka, tak ani rodiče nepreferují návštěvu v rodině jako formu spolupráce, mají na věc podobné názory, v tomto ohledu se jim vzájemná spolupráce zdá vyhovující.

8.2.10 Vyhýbání se kontaktu - spolupráci

Velký problém, který mezi školou a rodinou může nastat, je vyhýbání se spolupráci. Faktorů vyhýbání se, ať už ze strany učitelů anebo rodičů, je několik. Učitelka se na celou situaci dívá následovně: „*Takže, nedůvěra si, myslím, to může způsobit a možná trošičku stud, když to dítě není tak úspěšný, no, nevím. No kdybych se vžila do jejich situace, tak by to byl trošičku stud [...]*“ (UA). Učitelka jako jednu z hlavních příčin vyhýbání se kontaktu, zdůrazňuje neúspěšnost, ze které pramení rodičovský stud. Ten může podle ní být jednou z dalších příčin vyhýbání se. Celou problematiku ale pouze odhadovala, protože se v průběhu své dosavadní praxe nesešla s rodiči, kteří by se jí vyloženě vyhýbali. Ona sama toto chování zavrhuje: „*Já mám ráda čistý stůl, všechny problémy se snažím řešit, ať je to v kladném slova smyslu nebo v záporném, takže nevyhýbám se tomu*“ (UA). Učitelka se k rodičům staví čelem za všech okolností. I u těch, jejichž řešení může být pro obě strany nepříjemné. Snaží se hledat vzájemné kompromisy, aby komunikace probíhala co nejhladčeji, snaží se o rozvoj přátelské, pozitivní atmosféry. Tuto snahu rodiče hodně oceňují a považují ji za aspekt bezproblémové komunikace s učitelkou. Otec úspěšného žáka má na celou věc shodný názor s učitelkou: „*Já si věci raději vyříkám, nechci chodit kolem horké kaše*“ (RU1-Beránek). Schovávání se před vyučující a školou není výhoda, právě naopak, pokud by nastal nějaký problém či situace, snaží se ji co nejdříve a hlavně

čelem k problému vyřešit. Odhaduje pouze příčiny vyhýbaní se u jiných a shoduje se s učitelčíným tvrzením, jež za hlavní aspekt považuje stud.

Další příčinou vyhýbaní se kontaktu jsou špatné předchozí zkušenosti a to jak vyučujících, tak i rodičů. Do těchto špatných zkušeností se mohou zařadit role aktérů, kteří vystupují vůči sobě v nadřazené a podřazené pozici. Tento způsob vystupování může značně ovlivňovat vzájemné vztahy.

8.2.11 Shrnutí

Zde uvádím stručnou charakteristiku typicky spolupracující třídní učitelky. Odpovědi na výzkumné otázky ovšem budu rozebírat až později v textu. K označení „typicky spolupracující učitelka“ jsem dospěla na základě preferovaných forem spolupráce. Učitelka používá pro mě typické formy komunikace s rodiči žáků, které jsem si představovala ještě před samotným výzkumem. Iniciativu většinou nechává na rodičích, pokud nastane nějaký problém u žáka/kyně, tak jeho/její rodiče o situaci informuje, zbytek již nechá na nich. Typicky spolupracující učitelka třídí své žáky na úspěšné a neúspěšné hlavně podle prospěchu, kázně, socializace, domácí přípravy na výuku, také podle vnitřních dispozic žáků, tzn. aktivity nebo pasivity žáků v hodině.

Co se týče spolupráce, učitelka nabízí celou řadu forem spolupráce, komunikace: telefonické spojení, EŽK, mail a samozřejmě komunikaci tváří v tvář, čímž se nemyslí pouze třídní schůzky anebo konzultace. Učitelka také nabízí formu individuálních konzultačních hodin. Ona sama preferuje spolupráci s rodiči prostřednictvím třídních schůzek anebo konzultací, další formou, kterou upřednostňuje, je EŽK. Ráda jedná v případě potřeby ve školním prostředí, na neutrální půdě, např. kavárny, anebo za vhodný způsob sdělování informací neformálním způsobem považuje sdílené školní akce. Frekvenci kontaktu mimo organizované třídní schůzky či konzultace nechává na rodičích. Rodiče, jež mají úspěšné či neúspěšné děti, rozděluje z hlediska potřeby frekvence kontaktu s rodiči. Ona nepovažuje za důležité být často v kontaktu s rodiči úspěšných žáků. Oceňuje rodičovskou iniciativu právě u těch, co mají neúspěšné děti. Zastává názor že je třeba být v kontaktu hlavně s rodiči, jejichž děti to potřebují, např. tam, kde jsou prospěchové či jiné problémy, avšak iniciativu většinou nechává na samotných rodičích. Spolupráci s rodiči vylepšuje prostřednictvím školních třídních výletů, kterých se mohou účastnit i rodiče žáků.

Za nejčastější příčinu vyhýbání se rodičů škole zařazuje stud, pocit viny z důvodu neúspěšnosti jejich dětí. Úspěšnost sem nezařazuje, protože ji považuje pouze za důvod pro omezení kontaktu, nikoli vyhýbání se jí nebo škole.

8.3 Vyučující drží si odstup

8.3.1 Charakteristika vyučující a její třídy

Tuto vyučující jsem si pro přehlednost označila jako vyučující Budíkovou. Na škole učí již 28 let. Tím, že se stala učitelkou, se splnil její dlouhodobý cíl, který měla již od základní školy. Vystudovala Pedagogickou fakultu v Plzni, obor čeština – občanská výchova, poté středoškolské učitelství. Vystudovala i výchovné poradenství na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V době realizování výzkumu byla třídní učitelkou 7.B., kde vyučovala češtinu. Působí na celém druhém stupni, šesté a sedmé třídy vyučuje češtinu, osmé a deváté občanskou výchovu. Mimo jiné také na škole působí jako výchovná poradkyně. Se svojí třídou je prakticky spokojená, většinu svých žáků považuje za úspěšné, pravděpodobně z toho důvodu, že má více faktorů pro rozlišování úspěšnosti/neúspěšnosti, o tom ale až později. Ve výuce učitelka klade důraz na budování vztahu mezi žáky a učitelem, je pro ni důležitá vzájemná důvěra a očekávání. *„Oni ode mě očekávají, že jim předám určitou sumu poznatků, do určité míry nastavení pravidel, hodnot a já zase očekávám, že mě budou poslouchat a že to v životě potom dle toho uplatní“* (UB). Učitelka se v procesu vzdělávání žáků snaží o teoretické předávání znalostí, je pro ni ale důležité i uplatnění v životě. Snaží se své hodiny koncipovat tak, aby se žáci naučili i něco praktického do života, klade důraz například na dovednost jednat s lidmi. *„[...] Chci, aby se naučily jednat s různými typy lidí, i s těma, co třeba nemají rády, což je dost těžký, no“* (UB). Toto jednání není u všech učitelů typické, ale je pro žáky velice užitečné.

8.3.2 Škatulkování žáků na úspěšné a neúspěšné

Vyučující si své žáky škatulkuje na základě faktorů, které považuje za vznik úspěšnosti či neúspěšnosti u žáků. Za hlavní faktory považuje vnitřní dispozice žáka, jako je inteligence, kde vyzdvihuje sociální inteligenci, dále míru nadání. Učitelka pojmem nadání nemyslí skupinu nadaných dětí dle míry IQ, myslí to obecně. Poté to jsou vnější dispozice, do kterých zařazuje rodinu. Co se týče rodiny, tam ji zajímá péče o dítě, stav rodiny, počet sourozenců. Dalším faktorem pro vznik úspěšnosti/neúspěšnosti je sociální prostředí dítěte a jeho socializace. Učitelka zdůrazňuje, jak moc je důležitý poměr těchto faktorů, aby žák

mohl být úspěšný: „Mám tam i žáka, který je sice úspěšný ale má tu sociální inteligenci trochu posunutou, je z dětského domova, takže ten, když má publikum, tak se s ním nedá moc bavit no, ale když je sám, tak funguje normálně“(UB). Tohoto žáka sice učitelka zařazuje do kategorie úspěšných, ale s nedostatky, a to jsou právě předvádění se před třídou a hraní takových rolí, aby vypadal zajímavě. Co se týče rodičů úspěšných a neúspěšných žáků, učitelka si je nerozřazuje, ke všem rodičům přistupuje stejně, v případě dotazů či jakýkoliv jiných záležitostí se snaží vyhovět všem. „Já moc nerozlišuji, jestli ty rodiče jsou od úspěšných nebo neúspěšných žáků no, když za mnou rodiče třeba přijdou a potřebují radu, tak se jim vždycky snažím poradit. Takže spíše jako ty děti asi, co jsou méně nadané nebo ty, co jsou méně vnímavý jo, tak musím vysvětlovat všechno, jak rodičům, tak i dětem“(UB). Na poslední větě učitelky můžeme vidět vliv dědičnosti inteligence a rodinného prostředí na úspěšnost/neúspěšnost žáků, protože podle učitelky, pokud je žák/kyně málo vnímavý/á, tak bude pravděpodobně méně vnímavý také samotný rodič dítěte.

Na základě faktorů, které učitelce pomáhají žáky rozdělit na úspěšné a neúspěšné, si vybrala konkrétní dva úspěšné a dva neúspěšné žáky. Zde vidíme výpověď o vybraném úspěšném žákovi: „Ondra je chytrý, nadaný, je to sportovec, takže je pravda, že toho sportu má hodně, takže se občas nějaký ten neúspěch sem tam objeví, ale je to prostě chytrý nadaný dítě zase z rodiny všestranně opečovávaný, má podporu v rodině, je to třetí, nejmladší, sourozenec“(UB). Zde se opravdu vyskytují její hlavní faktory pro rozdělení žáků. Další vybraný úspěšný žák: „David je v podstatě nejstarší ze třech sourozenců, je pravda, že on je teda asi víc opečovávaný než bývá zvykem, rodiče se o něj moc hezky starají a on je bystrý, inteligentní, trochu neprůbojný, ale jinak prostě v pohodě, [...] má dobré známky, má podporu z rodiny a má všestranné zájmy, on tím, že je to muzikant, hraje na violoncello, chodí do skauta“(UB). Učitelka také zdůrazňuje, že za úspěšnost považuje i mimoškolní zájmy. Na obou vybraných úspěšných žácích oceňuje jejich všestrannost a zájem také o jiné aktivity než jen o ty školní.

O konkrétních neúspěšných žácích učitelka mluví následovně: „Pavel je o rok starší než ostatní děti ve třídě, protože byl dlouho nemocný, takže je už vyspělejší je průměrně nadaný, spíše možná podprůměrně trochu, ale prostě ta máma se s ním snaží učit, ale ty výsledky jsou, že má i čtyřky [...], on si tu svoji neúspěšnost kompenzuje tím, že ostatní děti ponižuje, ale jako když se s ním mluví, tak to jde“(UB). Učitelka se u Pavla snaží zlepšit

jeho situaci a postoj k ostatním žákům prostřednictvím společné rozmluvy. „[...] navíc jako ten táta Pavla je trochu hrubián, takže je to asi geneticky daný, i když ta máma už s ním není tak proti genům se nic nezmůže“ (UB). Jak můžeme vidět, učitelka opět zdůrazňuje dědičnost, zde by platilo pořekadlo: „Jablko nepadá daleko od stromu“.

„Nátálka žije v rodině, kde to řídí ten táta [...] já nevím, úplně úspěšná, no, ona není hloupá jo, to ne. Prostě ale tam ten táta protěžuje toho syna, protože je to kluk, a ta holka je prostě ta blbá, tlustá, řekla bych, že ji prostě i šikanuje a stejně tak i tu mámu [...], je vycepaná a neustále v tom obranném postoji, tak ona se i tak chová v té třídě a ty děti to prostě někdy vycítí a snažily se jí šikanovat jo, opravdu snažily“ (UB). Učitelka u Natálie jako faktor vzniku neúspěšnosti nevidí prospěch, ale za vznik neúspěšnosti považuje její sociální prostředí, které není zrovna moc vhodné. Díky tomu si Natálie vybudovala nepřátelský a obranný postoj vůči ostatním žákům, proto má predispozice být od nich šikanována. Učitelka má vztahy s rodiči těchto vybraných žáků pozitivní, snaží se budovat partnerský vztah. Bohužel u paní Ivanové, to je maminka Natálie, se jí to nedaří. „Jako pracuje se mi dobře tak nějak, no, pokud je něco potřeba, chodí do školy i komunikuje, někdy až moc, často si stěžuje. Je hodně zaujatá, bych řekla, proti mně, nerespektuje mě jako učitelku“ (UB). Učitelka zde vidí nedůvěru a nerespektování jako hlavní příčinu špatného vztahu. Jelikož paní Ivanová komunikuje až moc, je učitelkou považována za matku „jako problém“. To ovšem ještě neznamená, že by učitelka měla s rodiči neúspěšných žáků špatný vztah. Jak dokládám následujícím tvrzením: „Paní Hodná je pečující, aktivní, je teda rozvedená, dobrá ženská, já bych řekla, že správná máma. Jak byl její syn Pavel dlouho nemocnej, tak je pravda, že nad ním drží dost ochrannou ruku, ale jako tak správně, ale je na něj prostě důrazná“ (UB). Pokaždé závisí také na osobnosti konkrétních rodičů i vyučujících, na tom, zda se učitel a rodič shodnou, či umí vytvářet kompromisy. To bohužel nemůžeme vidět na vztahu učitelky a paní Ivanové, zde považují za příčinu rozdílné osobní charakteristiky aktérek.

8.3.3 Úspěšnost a neúspěšnost dětí očima rodičů

Doposud jsem se zabývala pohledem učitelky na úspěšné a neúspěšné žáky, velice důležitý je také pohled opačný, a to ten rodičovský. Musím podotknout, že všichni rodiče nebyli za jedno s učitelkou. Matka úspěšného žáka, paní Gepardová, do popředí faktorů úspěšnosti staví aktivitu žáků, snaživost, připravenost na výuku, to by se dalo shrnout do vnitřních dispozic žáka. Neúspěšné žáky definuje jako lajdáky, kteří jsou pasivní, přípravu na výuku

odbyvají, mají kázeňské problémy. Zde vidíme rozdílnost v pojetí učitelky a matky, matka definuje žáky více typicky školsky, do popředí staví prospěch a kázeň dětí. Možná je to způsobeno tím, že ve škole pracuje jako asistentka pedagoga. I přesto, že se na věc snažila dívat očima jako matka, mohla definovat žáky z pohledu asistentky. Učitelka do popředí nezařazuje prospěch a kázeň, to je až vedlejší faktor. Paní Fialková, matka Ondry, definuje úspěšnost/neúspěšnost následovně: *„Podle mě je úspěšnej každej, kdo je alespoň trochu kreativní, ten, komu to myslí, kdo má chuť, má kladný přístup. Svým dětem říkám, aby měly dobré známky, chci, aby měly dobré známky, ale když přinesou špatnou známku, tak je za to nikdy netrestám[...]ještě chci říct, že úspěšný a neúspěšný žáci, no podle mě tak 95 % dětí, kdyby se doma učilo nebo kdyby se s nimi učili rodiče, tak by zvládaly to učivo, které se po nich požaduje, a ty jedničky by mohly mít, takže to je o takovém tom přístupu. Je to o tom měřítku, které si nastaví sám žák nebo jeho rodina“* (RU5-Fialková). Paní Gepardová, považuje za důležité sociální prostředí dítěte a podporu rodiny, zdůrazňuje rodičovský přístup, který je pro rozvoj úspěšnosti/neúspěšnosti důležitý. Touto charakteristikou se její definice shoduje s výpovědí učitelky. Není si toho ovšem vědoma, myslí si, že všichni učitelé definují žáky následovně: *„No tak podle mě učitel hodnotí toho žáka podle těch testů, písemek a ten, kdo má jedničky a je hodný, tak ten je pro ně jakoby úspěšný, podle mě i chytrý a jestli zvládají ty jejich testy“* (RU6-Gepardová). S tímto přístupem matka úplně nesouhlasí, nelíbí se jí nastavení testů v předmětech obecně, některé otázky jsou podle ní nejednoznačné. Na místo testů by chtěla, aby učitelé více děti zkoušeli, tím by docházelo k lepšímu porozumění mezi žáky a vyučujícími, to by je také lépe připravilo do života.

Další shodný názor matky s učitelkou o definici úspěšných/neúspěšných žáků má matka neúspěšného chlapce. *„Pro učitele je úspěšný žák ten, který má samý jedničky, a já si myslím, že ten, který má přehled. Takže jako nemusím všechno vědět, ale musím vědět, kde si to eventuálně najdu, že jo“* (RN7-Hodná). Pro matku nejsou rozhodujícím faktorem známky, ale ta všestrannost, schopnost dětí si poradit v situaci, když něco nevědí, umění si vyhledat informace. Neúspěšného žáka definuje jako dítě, které je flákač, lenoch, nemá o nic zájem, vše má „na háku“. Pro matku je rozhodující přístup k učení, umění si poradit. Poslední matka, paní Ivanová, zdůrazňuje úspěšnost/neúspěšnost z pohledu spolupráce žáků s vyučujícími: *„Úspěšný žák spolupracuje s učitelkou, neúspěšný na to s prominutím prdí.“*

Úspěšný žák/kyně všemu rozumí, neúspěšný nemusí vždy učiteli porozumět“ (RN8-Ivanová). Matka se však nerozhodovala jen podle spolupráce, ale také podle vnitřních dispozic žáků a jejich přípravy na výuku.

Rodiče úspěšných i neúspěšných žáků kladou důraz na formy celkové spokojenosti dětí v životě, uplatnění se v životě, rozšiřování jejich zájmů pomocí mimoškolních aktivit apod. U rodičů neúspěšných žáků to bývá častá strategie, jak snížit závažnost špatných školních výsledků. V tomto případě tuto strategii využívají jak rodiče úspěšných, tak i rodiče neúspěšných žáků. Pravděpodobně z toho důvodu, že učitelka rodiče směřuje ke shodnému vnímání úspěšných a neúspěšných žáků. To bývá způsobeno její prezentací žáků a vyzdvihováním faktorů úspěšnosti a neúspěšnosti.

8.3.4 Klíčová spolupráce

Vyučující nabízí celou řadu možností, jak ke spolupráci učitel - rodič může dojít. Učitelka nabízí následující formy komunikace: telefonické spojení, EŽK, mail a samozřejmě komunikaci tváří v tvář, čímž se míní třídní schůzky anebo konzultace. Učitelka také rodičům nabízí možnost po předchozí domluvě individuální schůzky. Tuto možnost nejvíce využívají rodiče, jejichž dítě je v devátém ročníku, setkání se týká podávání přihlášek na střední školy. Rodiče všechny tyto možnosti znají, vědí, že v případě potřeby mohou vyučující kdykoli kontaktovat. Za základ budování vztahu škola - rodina učitelka považuje navození pocitu důvěry a bezpečí jak mezi školou a rodiči, tak i mezi školou a žáky. *„No, aby věděli, že děti jsou tady v bezpečí, že se jim tady neubližuje, že jim teda neubližuje ani nikdo ze spolužáků, prostě vědí dopředu, co se od nich vyžaduje, prostě čitelnost“ (UB).* Na druhou stranu učitelka moc nesouhlasí s nastavením školy, co se týče přílišné čitelnosti tím, že se jim dopředu všechny testy a jiná cvičení hlásí *„dětí učíme jen něco za něco“*. Učitelka se snažila poukázat na učení se žáků jen v případě ohlášeného testu či cvičení. Nastínila vzájemnou interakci *„řekneš nám požadavky, my se naučíme“*. Učitelka považuje za klíčový aspekt pro rozvoj spolupráce důvěru, jak už bylo řečeno. Pocit důvěry se snaží navodit jak na konzultacích, tak také na třídních schůzkách.

Její preferovanou formou spolupráce je EŽK, také to pravděpodobně souvisí s ředitelem, který tuto formu vyzdvihuje. Učitelka školskou radu nezařazuje do forem spolupráce s rodiči, v průběhu rozhovoru na školskou radu nekladla důraz, bere ji jako něco navíc, tím se samozřejmě odlišuje od představy ředitele. Ředitel školskou radu za formu spolupráce

považuje. U rodičů pohled na školskou radu není tak jednoznačný, většina rodičů je o existenci rady obeznána, ale jen dvě matky ji považují za užitečnou. „ *Rada tady je, zástupci rodičů tu jsou, je to dobře a dohlíží tady i na stravování těch dětí, tuhle možnost vítám*“ (RU5-Fialková). „ *Je to tady, ale já nejsem a nechci být členem, ale myslím si, že je to dobrý, ten názor rodičů musí být někým prezentován*“ (RN7-Hodná). Tyto matky školskou radu zařazují do forem spolupráce mezi školou a rodinou. Vítají tu možnost, že jako rodiče se mohou angažovat v chodu školy, mohou se spoluúčastnit na výběru stravování pro své děti. Další dvě matky, a to paní Ivanová a Gepardová, to tak nevidí. Jedna z nich nemá ani dostatečné informace o existenci školské rady a ta druhá považuje školskou radu pouze jako „*kasičku na rodiče*“ (RN8-Ivanová), kde se pouze vybírají peníze anebo dávají dary. V případě dvou zbylých matek nevím, zda je jejich chování způsobené neinformovaností ze strany učitelky anebo z jejich nezájmu. Přikláním se spíše k nezájmu matek, protože pokud by to bylo způsobené ze strany učitelky, nevěděla by o tom ani paní Fialková, ani paní Hodná.

8.3.4.1 Využívané formy kontaktu: Nepřímý a přímý kontakt

Existuje celá řada forem kontaktu mezi třídní učitelkou a rodiči žáků, o kterých se zmiňuji výše v textu. Mezi nejvíce využívané formy kontaktu patří nepřímá komunikace, do které se řadí EŽK, což je elektronická forma komunikace, kde se rodičům sděluje celá řada informací od známek až po konání školních akcí.

Rodiče i učitelé dále využívají přímý, osobní kontakt, jako jsou třídní schůzky. Na této základní škole, jak už jsem zmiňovala, se pořádají třídní schůzky 2x do roka, jednou na začátku školního roku a podruhé na konci. Další nejčastěji využívanou osobní komunikací jsou konzultace, které se na škole pořádají 3x do roka. Sama jsem se jednou u této vyučující zúčastnila konzultací. Návštěvnost byla nejhojnější od rodičů žáků devátých tříd, jak už jsem uváděla. Byla jsem svědkem, jak matka šestáka přišla za učitelkou s prosbou, jak by si její syn mohl vylepšit známku z češtiny. Před příchodem jsme se na toto téma s učitelkou bavily: „*No je to v sedmičkách a v těch šestkách, tam ty rodiče jsou teda agresivnější, no, ty chodějí orodovat*“ (UB). U starších žáků učitelka vyzdvihovala partnerský vztah s žáky, takže si opravu známek většina domluví sama.

Co se týče návštěvnosti rodičů úspěšných a neúspěšných dětí na třídních schůzkách, jsou to spíše rodiče úspěšných žáků, rodiče neúspěšných chodí méně často. „ *Spíše bych řekla, že chodí rodiče úspěšných žáků na třídní schůzky, u těch neúspěšných je to jako logický no,*

oni nechtějí slyšet o těch svých dětech nepříjemný věci, i když já teda neříkám nepříjemné věci před ostatními, to nikdy nedělám, oni vlastně rodiče si ty úspěchy a neúspěchy přečtou v té EŽK, takže za mnou choděj spíše se zeptat na nějaký ty organizační věci [...],“(UB). Zde vidíme naprosto totožné chování rodičů, které jsme viděli již u předchozího případu učitelky Adamové. Rodiče, se kterými učitelka ani nepotřebuje hovořit, na třídní schůzky chodí a zajímají se o své děti, jsou angažovaní. Rodiče neúspěšných dětí, které jsou pro učitelku více důležití, bohužel tak hojnou účast nemají. Jak můžeme vidět, učitelka za hlavní příčinu považuje rodičovský stud, obavu rodičů z možného úniku informací o jejich dětech. Únik informací ze strany učitelky opravdu nehrozí, průměr a kázeň žáků neřeší před ostatními rodiči. I přesto, že existují ve škole třídní schůzky a konzultace, nejvíce využívaný způsob je sdělování informací rodičům prostřednictvím EŽK, kde se rodiče dozvídají prospěch svých dětí prakticky ihned. Do školy již jdou s potřebnými informacemi. „Ty úspěchy a neúspěchy si přečtou v té EŽK, takže za mnou choděj spíše se zeptat na nějaký ty organizační věci nebo víceméně v poslední době je to spíše taková společenská událost, konverzační no, protože tím, jak do té komunikace vstoupila ta žákovská knížka, tak vlastně se ty všechny důležité věci rodiči dodají tam. Taky ty schůzky fungují tak, aby se ti rodiče poznali navzájem“(UB). Učitelka zdůrazňuje ztrátu důležitosti konzultací a hlavně třídních schůzek z důvodu zavedení EŽK na škole. Třídní schůzky v současné době považuje pouze za formu vzájemného poznávání a zlepšování vztahů mezi rodiči. Přístup vyučující k třídním schůzkám hodnotí kladně matka Davida: „, No tak jako no, ty třídní schůzky, no já jsem tam chodila, protože mě zajímali ty ostatní rodiče, abych věděla, kdo tam teda je, ale těch rodičů tam nechodí mnoho a nic jako důležitého se ani nedozvěděli, jako jen něco o škole v přírodě, jo. Bylo to vždycky krátký, jo, no“(RU6-Gepardová). Pro matku je důležitý kontakt s druhými rodiči, ona by uvítala možnost zlepšení vztahu mezi rodiči prostřednictvím webové stránky třídy jejího syna. Dokonce ona sama o to usilovala. „Napadlo mě více komunikovat s těma rodičema jo, třeba třída nemá svoje webové stránky, kde by se něco více dozvídali, více to přizpůsobit k těm rodičům. Jako jedna věc je mít elektronickou žákovskou knížku, ale některé informace jsme hledali marně na těch webovkách školy a vzhledem k tomu, že děti nemají svý webové stránky třídy, tak člověk ani neví, kdo se synem chodí do třídy“(RU6-Gepardová).

Rozdílný názor na třídní schůzky má matka Pavla: „Na třídní schůzky nechodím a myslím si, že je to blbost, já osobně bych je zrušila. Účast rodičů minimální právě proto, pokud je

třeba, tak si všechno řeknou individuálně třeba mailem, nikdy se tam nedovědí nic jiného. Řeší se tam třeba škola v přírodě, další akce, poděkují člověku a to je vše. Proti konzultacím nic nemám, právě naopak, řeší se tam individuální věci, co rodiče chtějí vědět“ (RN7-Hodná). Zde můžeme vidět pravdivost tvrzení učitelky o neúčasti rodičů neúspěšných žáků na třídních schůzkách. Tato matka třídní schůzky nepovažuje za důležité, bere je jako ztrátu času. Užitečné jsou pro ni konzultace, oceňuje na nich individuální přístup.

Co se týče frekvence komunikace - spolupráce učitelky s rodiči, je to obdobné jako u učitelky Adamové. Rodiče úspěšných žáků jsou s učitelkou v kontaktu většinou pouze na třídních schůzkách či konzultacích, tj. osobní kontakt. Rodiče neúspěšných žáků jsou v častějším kontaktu hlavně v nepřímé formě komunikace, a to z toho důvodu že spolu musí řešit aktuální problémy, které u žáků mohou nastat.

Jak můžeme vidět u matky Ondry: *„No tak když neberu to, že se tady setkáváme, tak zase pokavad' není nějaký problém, tak zase tak často ne. Jako spolu něco řešíme tak 1-2x za 2 měsíce třeba, no. Více, když se ve třídě řešila ta šikana“ (RU5-Fialková). Zde vidíme jistý opakující se vzorec. Když není problém, tak prakticky není potřeba často komunikovat s vyučující. Pouze v případech náhle vzniklých situací, jako je například v tomto případě šikana. Další matka to má s frekvencí komunikace podobné *„No tak velice málo, tak 2x ty třídní schůzky a pak občas, když je nemocný, tak omlouvám, nebo když se něco děje, tak já nevím kolikrát, no pak ty konzultace, jako ty se snažím, protože ty učitele moc neznám, tak abych se s nima seznámila“ (RU6-Gepardová). Matka Davida preferuje komunikaci s učitelkou prostřednictvím třídních schůzek a konzultací, chce touto formou vyučující svého syna lépe poznat. Maily a sms používá v případě omluvy svého syna z vyučování. Nejpreferovanější formou je pro ni elektronická komunikace *„[...] Elektronická, ta mi přijde dobrá, jako když mi učitel něco napíše, tak člověk si o tom popřemýšlí a teprve potom reaguje, učitel, když má čas, reaguje. Třeba tím telefonem se to zrovna úplně nehodí, nebo má jiné starosti, obojí je dobré, přímá i nepřímá podle situace“ (RU6-Gepardová).***

Účast rodičů úspěšných a neúspěšných dětí na konzultacích je víceméně shodná, dochází rodiče úspěšných i neúspěšných žáků.

Zajímalo mě, zda se učitelka nějakým způsobem snaží ještě vzájemnou spolupráci o další formy kontaktu rozšiřovat: *„Já myslím, že to mám nastavený dobře, je to dostatečný, jo,*

samozřejmě, mohla bych se s rodiči scházet každý měsíc někde v restauraci nebo tak, ale já si nemyslím, že by to bylo úplně ideální, protože když vidím, jak některý učitelé na 1. stupni to tak dělají, tak to vypadá, že ty děti jim víceméně tykají, rodiče víceméně taky a tam jako už jo to je, ten vztah už není jakoby učitel a rodič jakoby partner, ale už to jsou kamarádi, to už jako je špatně, aspoň si to tak myslím že to není dobře [...]. Pak může dojít k nějakému tomu konfliktu, že ten učitel po nich chce něco, co oni nechťej, tak už to dochází k takovému vydírání“ (UB). Tady jasně vidíme jisté rizika, která by mohla nastat, pokud by si učitelka připustila rodiče blíže k tělu. Těchto rizik si je učitelka vědoma a svými nastavenými formami spolupráce se jim snaží předejít. Rodičům se snaží vyhovět, snaží se k nim přistupovat jako k partnerům, ale nechce překročit hranice. S rodiči chce spolupracovat na úrovni profesního vztahu, nikoliv na rovině přátelské.

8.3.5 Bezproblémová komunikace

Dalším faktorem pro úspěšnou/neúspěšnou spolupráci učitel (škola) - rodič je to, k jakému typu komunikace mezi učitelkou a rodiči dojde. Třídní učitelka a rodiče kladou velký důraz na bezproblémovou komunikaci. *„No takový to normální otázka - normální odpověď, jako prostě co napíšu, tak je pro mě příjemné, když mně rodiče odepíšu, vlastně komunikujeme hodně přes EŽK, takže když rodičům napíši nějaký vzkaz s něčím, že se něco děje nebo tak, tak je pro mě příjemné, že mi odepíšu. Jako zase chápu že ne každý sedí celý den u počítače, takže to jako nevyžadují, ale je pro mě zpětná vazba příjemnější“ (UB). Učitelka za klíčový faktor bezproblémové komunikace považuje zpětnou vazbu, kterou na rodičích oceňuje. Chápe možné důvody, proč ke zpětné vazbě ze strany rodičů nedojde. Takže v tomto případě by se za bezproblémovou komunikaci dala považovat i komunikace oboustranná.*

Pro paní Fialkovou bezproblémová komunikace znamená vzájemný respekt a úctu. Stejně jako učitelka považuje za bezproblémovou komunikaci komunikaci oboustrannou, která je charakteristická vzájemnou zpětnou vazbou. Bezproblémová komunikace by neměla být komunikací zatěžující: *„[...] No, některý ty učitelé, nevím, jestli tady, jsou třeba hysterický jo, třeba když se něco děje, že to neřeší v klidu a ty rodiče mohou třeba zase bombardovat mailama, telefonama a naopak, taky když zase rodiče ty učitele, tak ta komunikace není moc příjemná. Mohou se vzájemně nerespektovat, osočovat a tak, no“ (RU5-Fialková). Na výpovědi matky jasně vidíme, že přílišná komunikace není na místě, pro matku je příjemnější přiměřená komunikace, nic se nemá přehánět. Paní Gepardová, matka Davida,*

má na bezproblémovou komunikaci prakticky shodný názor, pro ni je důležitá otevřenost, spravedlnost v oblasti nahlížení na žáky, respektování se. Když to shrnu, všichni rodiče, a to jak úspěšných, tak neúspěšných žáků, si bezproblémovou komunikaci představují shodně. Klíčovými faktory jsou: vzájemná důvěra, otevřenost, úcta, oboustrannost.

8.3.6 Šikana jako příčina zvýšení frekvence spolupráce škola-rodina

Jak už v textu bylo zmiňováno, ve třídě učitelky Budíkové se vyskytla šikana. Na neverbálních projevech učitelky při mém dotazu bylo vidět, že jí to není zrovna příjemné, to je samozřejmě pochopitelné. Pokud se ve třídě vyskytne šikana, je to velmi závažný problém. Jak jsem se později dozvěděla, za hlavního aktéra byl označen neúspěšný žák Pavel. Učitelka, když se vrátím k její výpovědi, poukazovala na agresivní chování a na ponižování spolužáků. Matka Pavla během rozhovoru tuto problematiku sama načala, byla ochotná o problému hovořit, uvedla věc na pravou míru. Šikana spolužáka byla prováděna přes falešný profil na sociální síti. Svého syna paní Hodná obhajovala slovy: „*On to sice navrhl, ale samotné šikany se poté nezúčastnil*“ (RN7-Hodná). Tato vzniklá situace samozřejmě zvýšila frekvenci kontaktu mezi všemi aktéry. Celá věc se řešila se samotným žákem a jeho matkou, se žákem, který byl šikanován, a jeho rodinou. Poté se vše řešilo s ředitelem školy, s rodiči dalších žáků a se všemi spolužáky Pavla. Pavel byl potrestán kázeňským postihem ve formě dvojky z chování.

8.3.7 Problémová spolupráce (komunikace) matky a učitelky

Bohužel někdy komunikace není pouze bezproblémová. Třídní učitelka má zkušenosti i s komunikací problémovou. Za tu dobu, co vyučuje, se setkala s různými typy rodičů, kteří vůči ní vystupovali v různých rolích. Role aktérů jsou zodpovědné za průběh komunikace. V době, kdy jsem realizovala svůj výzkum, měla učitelka jisté neshody s paní Ivanovou. Učitelka si její dceru Natálii vybrala a zařadila do kategorie neúspěšných. Tento vztah je v mém výzkumu zcela unikátní, protože je atypický. Učitelka má s ostatními rodiči pozitivní vztahy, ale u této matky vidím jisté antipatie převážně z její strany, ale podíl na tom nese i učitelka. Matka má na učitelku jasně vyhraněný názor. „*No tak vnímám ji velice špatně. Přístup k dětem má velice zvláštní, protože uznává, jak jsem říkala, chlapce, myslím si, že má ráda pouze velice chytré žáky, takže taková ta zlatá střední cesta, ta pro ní není. Vyzdvihuje jen velice úspěšné žáky, což si myslím, že by v pedagogické praxi nemělo být. Měla by brát na žáky jednu lať a ne mít více metrů*“ (RN8-Ivanová). Zde je

patrný matčin nesouhlas s rozdílným přístupem k žákům, dále problém s tím, zda opravdu učitelka nedává přednost chlapcům. Vráťím se k pasáži, kde učitelka mluvila o charakteristice úspěšného žáka: „[...] *Je v podstatě nejstarší ze třech sourozenců, je pravda, že on je teda asi nejvíc opečovávaný než bývá zvykem, ale tím, že je to asi kluk, tak ti rodiče se o něj moc hezky starají [...]*” (UB). Učitelka v této části opravdu vyzdvihuje pohlaví dítěte, sice zde je to v jiném kontextu, ale může to být nevědomý prvek značící její preference.

Učitelka nemá k matce tak averzní postoj jako paní Ivanová. Považuje matku za spolupracující, ale bohužel je, jak si učitelka myslí, proti ní zaujatá, nerespektuje její autoritu. Matčina komunikace je podle učitelky občas až zatěžující, chtěla by komunikovat více, než je zdrávo.

8.3.8 Domácí úkoly jako příprava na testy a méně využívaná forma spolupráce

Učitelka Budíková požadavky na žáky v oblasti domácí přípravy rozděluje na dvě skupiny. Na skupinu šestých a sedmých tříd a na skupinu osmých a devátých tříd. U domácích úkolů šestáků a sedmáků učitelka od rodičů požaduje podpisy, ale od osmáků a devátáků již ne. Toto chování je způsobené tím, že učitelka zastává názor, že nad mladšími žáky by měla být kontrola od rodičů, samozřejmě i nad těmi staršími. U starších žáků ale ví, že by podpis neměl takový význam, žáci by si úkol v případě potřeby podepsali sami. Z tohoto důvodu má žáky, které vyučuje, rozdělené na skupiny. Učitelka netrestá žáky, pokud si nějaký malý úkol splní již ve škole, velmi často si ho žáci mají mezi sebou zkontrolovat. Pro učitelku nemá takový význam místo, kde žáci úkol vypracují, na rozdíl od učitelky Adamové, která považuje za splněný úkol pouze podepsaný a zpracovaný doma. V tomto je učitelka Budíková benevolentnější. Úkoly rozděluje na malé a velké. Malé, to jsou různá cvičení a doplňovačky, které děti většinou vypracovávají již ve škole. Velké jsou z převážné většiny slohové práce. „*U těch dlouhých slohových cvičení vidím, že to nemohly napsat o přestávce, takže tam být podpis nemusí*“ (UB). Učitelka si prostě domyslí, že slohové cvičení by děti nenapsaly ve škole tak snadno, je jí jasné, že je musely psát někde v klidu, proto nevyžaduje podpis. „*Jinak prostě pro mě ty podpisy u úkolů nejsou důležité, já poznám, kdo se s dítětem učí a kdo ne, to je spíše takový psychologický motiv pro ty děti, mně je to osobně jedno*“ (UB). Zde vidíme názor učitelky na podpisy u domácích úkolů. Ona sama by podpisy vůbec neřešila, pravděpodobně je instruována školou, kde jsou nastavena všeobecná pravidla, proto úplně nechce v této oblasti vybočit.

Učitelka, na rozdíl od učitelky Adamové, za nepřinesené úkoly neuděluje sankce. Jako nejčastější důvod nepřinesení úkolu uvádí zapomnětlivost. „*No tak nejčastěji to je zapomnětlivost dětí, většinou se mi dopředu omluví, no jinak žádné sankce za to nemám, prostě řeknu příště*“ (UB). Děti ale motivuje tím, že dává takové úkoly, ze kterých se později píšou testy. „*No tak já si myslím, že časová náročnost je dost malá, pokud to dítě dává pozor ve škole, tak si to v podstatě jen zopakuje, [...] na základě těch úkolů já pak prostě dám test nebo pravopisné cvičení, takže se jim to prostě hodí vypracovávat*“ (UB).

Paní Fialková s takto nastavenými požadavky souhlasí: „*Jako řekla bych, že je to přiměřený, není nějak zavalený úkolama, to ne, je to v pohodě. Jako ty úkoly mají tak 2-3 úkoly za týden*“ (RU5-Fialková). Podpisy u domácích úkolů ji nezatěžují, podpis bere jako jediný důkaz toho, že děti úkol dělaly doma. Také si je vědoma toho, že třídní učitelka si na podpisy nepotrpí. „*Je to takový jediný potvrzení pro ty učitele, že to ty děti dělaly doma, i když zrovna u mě a syna to může být po cestě do školy až klidně (smích). No jako aby ty děti ty úkoly neopisovaly o té přestávce, no. Asi to nějaký smysl jako má no, nevím [...]*“ (RU5-Fialková). Jak můžeme vidět, paní Fialková si také uvědomuje, že děti si úkol mohou podepsat samy. Pokud by učitelé nevyžadovali podpisy, tak by to matce bylo jedno. Paní Gepardová má na podpisy jasně vyhrazený názor: „*No na to my v rodině nehrajeme, spíše mám problémy, že furt musím, jak mám tři děti, něco podepisovat, takže mě to spíše otravuje. Někdy jim říkám, udělej si tam áčko a v pohodě, ať ty děti nemají, co skrývat a teď ani nevím, jestli třídní něco chtěla, no ty omluvňáky, to je potřeba, to je jasný. Jinak nějaký úkoly v jiných předmětech, no, vím, že někdo dostal špatnou známku za to, že neměl podpis, tak to mi přijde hloupý v jejich věku, to opravdu každý, když bude chtít, dokáže podepsat sám, že jo*“ (RU6-Gepardová). Jak můžeme vidět, matku podpisy spíše zatěžují, nesouhlasí s vyučujícími, kteří děti za to, že nemají podepsaný úkol, sankciují, poukazuje na to, že si děti mají raději úkol podepsat samy, než aby dostaly poznámku nebo špatnou známku. Matka je ráda, že třídní učitelka má na podpisy prakticky podobný názor. Během rozhovoru však poukázala na řadu vyučujících, co mají na podpisy u domácích úkolů jiný názor, jako je například dějepisářka: „*No, jsou někteří učitelé, že jsou zabraný do těch svých předmětů a nevidí nic jiného [...]*“ (RU6-Gepardová). Když to shrnu, tak rodiče úspěšných žáků nechávají rozhodnutí na učitelce, zda budou nebo nebudou podpisy důležité. Obě matky mají shodný názor s třídní učitelkou, jsou rády, že učitelka má stejný pohled na situaci.

U paní Ivanové je to stejné, má totožný názor na situaci jako matky úspěšných žáků. „*Tak jako naše třídní učitelka myslím, že je nevyžaduje, ona je nevyžaduje a já o to ani nějak nestojím*“ (RN8-Ivanová). Pouze matka Pavla popisy u domácích úkolů vyžaduje, považuje je za nutné a správné. „*Jako je to dobrý i pro mě, mám taky vlastně zpětnou vazbu, že dělal ten domácí úkol, bylo to i za mě, nechápu, proč by to mělo být jinak, takže s tím naprosto souhlasím*“ (RN7-Hodná). U paní Hodné je to pravděpodobně způsobené synovými problémy s chováním, rozhodně nechce synovi dát možnost podepisování si úkolů jako jsme viděli u paní Gepardové.

8.3.9 Realizované akce pro rozvoj vzájemné spolupráce

Ve škole se v průběhu celého roku pořádá několik tradičních akcí pro děti, rodiče i veřejnost. Jak už jsem zmiňovala u vyučující Adamové, škola pořádá akce, které jsem nazvala prezentující a sdílené. Do prezentujících akcí jsem zařadila: zahradní slavnost, divadelní představení, předvánoční jarmark. Tyto akce slouží k prezentaci dětí, vystavují svoje výrobky anebo hrají různá tematická představení pro rodiče a veřejnost. Do sdílených aktivit jsem zařadila: zahájení a ukončení školního roku, školní ples, běh duhové naděje. Sdílené akce jsou ty, na nichž je důležité stmelování rodičů mezi sebou a samozřejmě také pedagogického sboru a rodičů. Pro samotné děti pak škola realizuje školy v přírodě.

Učitelka se pro své žáky snaží realizovat řadu akcí: „*No to jsou takové ty exkurze, výlety, teď jsme měli vodácký výlet, jo, takže jako myslím si, že docela dost, snažím se každé měsíc s nima někam jet. No a očekávám od nich stmelení kolektivu*“ (UB). Jak můžeme vidět, učitelka tyto akce pořádá hlavně z důvodu stmelování vztahů ve třídě, bere to možná jako prevenci před šikanou. Jak bylo patrné z její výpovědi, ona sama nepořádá takové akce, kterých by se mohli zúčastnit samotní rodiče: „*Pro svoji třídu ano, pro rodiče ne (smích)*“ (UB). U sdílených aktivit učitelka navrhovala odstup od formálnosti: „*Tam přátelské chování, žádné formálnosti nebo alespoň snaha o to*“ (UB). Rodiče učitelce vyčítají neúčast na řadě pořádaných, a to jak sdílených, tak i prezentujících akcích. „*Určitě ty jarmarky jsou dobrý, to je příjemný. Jako je škoda, že právě těchto akcí se třídní moc nezúčastnila, no. Takže to děti zase tolik neprožívaly, když třídní chyběla, takže synova třída nic nevyráběla, ostatní vyráběly, no. Takže by bylo dobrý ty děti k těm akcím více motivovat*“ (RU6-Gepardová). Matka zde poukázala na nedostatečnou motivaci žáků z důvodu neúčasti třídní učitelky. Podle matky to je velká škoda, třídní učitelka by se

těchto akcí měla účastnit. Matce Pavla je líto, že se učitelka nezúčastní sdílené akce, a to školního plesu, „*Tam, kde se můžeme více poznat, tak tam nechodí*“ (RN7-Hodná). Paní Hodná, jak jsem zjistila, ale tuší jisté osobní důvody učitelky. Paní Gepardová pro rozvoj vzájemné spolupráce navrhuje soustředění, které by bylo i pro rodiče. „*Uvítala bych nějaké akce v rámci té třídy na sblížení těch rodičů a žáků. Jako pro žáky mají nějaké to soustředění na sblížení, ale my jako rodiče se spolu moc neznáme. Jako pak jsou ty akce takový ty hodně hromadný no, že tam ani tolik rodičů se nezná a tak, no. Uvítala bych nějaký výlet třídní i s rodičema žáků, to už je nad rámec školní výuky, no*“ (RU6-Gepardová).

Nejčastější formou informování o školních i třídních akcích je EŽK, druhou nejčastější formou jsou třídní schůzky. V oblasti realizovaných akcí mají rodiče, a to jak úspěšných, tak neúspěšných, shodné názory. Uvítali by účast ze strany učitelky.

8.3.10 Návštěva v rodině

Další možnou formou vzájemné spolupráce mezi rodinou a školou může být návštěva v rodině. Učitelka má s touto formou spolupráce zkušenosti. Na začátku její kariéry tuto formu párkrát využila, ale nebylo jí to příjemné. „*Jako zkušenost mám jako spíše jo, když to dítě bylo nemocný nebo když jsem to nemocný dítě chodila k nim domů doučovat, ale jako na takový nějaký návštěvy prostě nerada. Jednak je to, že ten rodič má pocit, že já jsem jako zavázaná, jakože oni se cítí více v právu a to je právě nepříjemné. Lepší je volit neutrální půdu, no vždycky někam jít na kafe nebo tak*“ (UB). Nebylo jí to příjemné hlavně z toho důvodu, že rodič byl ten, který měl dominantní postavení. Učitelka se cítila jako narušitelka domácí pohody a soukromí. Z tohoto důvodu bude raději volit neutrální půdu než domácnost žáka/kyně. Během její narůstající praxe ve školství se změnil její přístup a pohled na věc. Dříve byla ochotná sejít se v domácnosti žáka/kyně, dnes již má ale svoje pravidla a hranice. „*Dříve jsem nekladla odpor právě v tom, sejít se s rodiči v domácnosti no, teď už mám nějaký ty svoje stanovené hranice, no. Jsem teď ostražitější jo, takže jako méně důvěřuji a dávám informace o třídě jen ty, co se musej*“ (UB).

Paní Fialková má na návštěvu v rodině podobný názor jako učitelka: „*No jako nevím, jestli by to v něčem bylo lepší, asi ne, myslím, že to shledávání je lepší v té škole nebo někde mimo školu. Zkušenost s tím nemám, nějak mi to ani nevádí (smích)*“ (RU5-Fialková). Matka Davida, úspěšného žáka, by se této možnosti úplně nebránila, nepřipadá jí to jako špatná forma spolupráce. Tuto formu spolupráce považuje za totožnou s návštěvou školy

rodiči. Co ale vyzdvihuje, je spíše časová náročnost pro vyučující. *„No ono je asi jedno, jestli rodič přijde k učiteli anebo učitel k rodiči. Takže nejsem proti tomu, ale zase jako učitelé, když mají 30 dětí ve třídě, tak je to časově náročné. Proto by měli jít rodiče za učiteli“* (RU6-Gepardová).

Zde můžeme vidět opět podobný názor s učitelkou a s názorem paní Fialkové. Matka Pavla tuto možnost nevíta, chrání si své soukromí. *„Ne, zkušenost s tím nemám, ne, neuvítala bych to z toho důvodu, že si opravdu chráním soukromí a i třeba o pozvání kolegyně bych dlouho přemýšlela. V tomhle jsem jako hrozná, možná to mám z dětství, ale prostě to tak mám. Takže bych navrhla dát si kafe, nějakou neutrální půdu“* (RN7-Hodná). Stejně jako učitelka navrhuje jako alternativní možnost sejít se na neutrální půdě. Zcela rozdílný názor vidím u paní Ivanové. S předchozí učitelkou svého syna měla jinou zkušenost, měly přátelský vztah. Tudíž bylo zcela běžné, že se vzájemně navštěvovaly ve svých domovech. *„Zdálo se mi to jako velice příjemné setkání. Měly jsme spolu hezké vztahy“* (RN8-Ivanová). Z její výpovědi bylo ovšem patrné, že si je zcela jistá tím, že se jí tato možnost nenaskytne. Ona sama by ani s třídní učitelkou Natálie nechtěla využít tuto možnost.

Zde jsme mohli vidět spíše negativní nebo nevyhraněné názory na tuto formu spolupráce. Rozdílný názor na věc měla pouze paní Ivanová, která měla s návštěvou v rodině kladnou zkušenost, ale kvůli špatným vztahům s učitelkou její dcery tuto možnost nevyužívá.

8.3.11 Vyhýbání se kontaktu - spolupráci

Velký problém, který mezi školou a rodinou může nastat, je vyhýbání se spolupráci.. Faktorů vyhýbání se, ať už ze strany učitelů anebo rodičů, může být několik. Učitelka za příčiny vyhýbání se kontaktu považuje: problém v rodině, nemoc, stud. Převažují u ní situační příčiny. Za dispoziční příčinu považuje stud rodičů, který jsme mohli vidět i u učitelky Adamové. Ona sama zažila situaci, kdy se kontaktu s rodiči chtěla vyhnout. *„No tak u jednoho žáka, tak když jsem jejich synovi dala pětku z češtiny, tak mi pan XY vyhrožoval, že si mě najde, protože prý nechci jeho chlapci umožnit studium ukončené maturitní zkouškou, takže tomuto kontaktu jsem se opravdu chtěla vyhnout (smích), nicméně jsem proto nic neudělala, nevyhýbala jsem se no, ale potom stejně za mnou už ani nepřišel“* (UB). Jistě to musela být nepříjemná situace, z výpovědi si člověk může myslet, že celá situace mohla být ještě vážnější. Otec slovo „najdu“ však nemyslel v pravém slova smyslu, znamenalo to pouze, že přijde na konzultace. Učitelka ale ráda věci řeší hned, je to pro ni lepší.

Paní Hodná za příčinu vyhýbání se kontaktu považuje úspěšnost žáků, za příčinu také považuje povahový rys rodiče. „*No, vyhýbání u úspěšných, to, že je úspěšný a nepotřebují nic řešit, to je logický. U neúspěšných si to neumím představit, z mého pohledu je to hovadina [...]*“ (RN7-Hodná). Paní Fialková také neřeší problémy vyhýbáním se, někdy samozřejmě, jak ona říká „*může nastat nějaká situace, kterou nechci slyšet*“, ale nesnaží se vyhýbat. Rodiče jako možnou příčinu nejčastěji uváděli, stejně jako učitelka, stud.

Z výpovědi paní Hodné je i u tohoto případu, nejen u učitelky Adamové, patrné tvrzení: rodiče úspěšného žák/kyně nemusí být v tak častém kontaktu s vyučujícími. To se mi potvrdilo i na základě odpovědí na otázku, co by rodiče udělali, kdyby jejich dítě mělo samé jedničky a ten den se konaly konzultace. Všichni rodiče odpověděli stejně. Pokud je všechno v pořádku, tak není důvod více komunikovat s učitelkou. „*No, když by asi všechny známky byly jedničkový a já jsem neměla žádný problém. Tím, jak nejsem z místa školy, tak bych tam asi už nešla. Tohle by mi stačilo. Jako na konzultace chodím na předměty, kde je to nerozhodně nebo tam, kde chci, aby se to zlepšilo. Jako když jsou jedničky, tak se tam nemusí chodit, když jsou horší, tak ano*“ (RU5-Fialková).

8.3.12 Shrnutí

Zde uvádím stručnou charakteristiku „třídní učitelky držící si odstup“. Odpovědi na výzkumné otázky ovšem budu rozebírat až později v textu. „Třídní učitelka držící si odstup“, toto označení jsem vymyslela na základě přístupu učitelky k rodičům. Učitelka s rodiči neutváří žádný přátelský vztah, jedná pouze na profesní úrovni. Má jasně stanovené hranice a pravidla i přesto, že má zkušenosti s návštěvami v rodinách. Možná právě z předchozích nepříjemných zkušeností si učitelka vytvořila pomyslné hranice, za které už rodiče nepustí. Dalším důvodem, proč jsem takto učitelku označila, je její nízká účast jak na sdílených, tak i na prezentujících školních akcích. Právě zde shledávám její odstup. Učitelka třídí své žáky podle jejich vnitřních dispozic jako je inteligence, kde vyzdvihuje sociální inteligenci, dále míra nadání, za další faktor považuje rodinné prostředí.

Co se týče spolupráce, učitelka nabízí celou řadu forem komunikace: telefonické spojení, EŽK, mail a samozřejmě komunikaci tváří v tvář, čímž se nemyslí pouze třídní schůzky anebo konzultace. Ona sama preferuje spolupráci s rodiči prostřednictvím třídních schůzek anebo konzultací, další formou, kterou upřednostňuje, je EŽK. Učitelka nerozlišuje rodiče úspěšných a neúspěšných žáků, přistupuje k nim stejně. Za nejčastější příčinu vyhýbání se

rodičů škole považuje rodičovský stud a situační příčiny. Učitelka nevidí úspěšnost žáků jako příčinu rodičovského vyhýbání se kontaktu, spíše úspěšnost vnímá jako omezení kontaktu. Rodiče žáků vidí v úspěšnosti příčinu vyhýbání se kontaktu.

9 Shrnutí výzkumného šetření

V této části se budu zabývat celkovým shrnutím mého výzkumného šetření. V jednotlivých podkapitolách najdeme odpovědi na specifické výzkumné otázky, které mi v mém výzkumu dopomáhaly najít odpověď na otázku hlavní: Liší se způsob a frekvence spolupráce mezi školou a rodinou v případě školně úspěšných a neúspěšných dětí? V průběhu zpracovávání jsem se rozhodla odpovídat na otázky souhrnně, tzn. prezentovat společně obě případové studie, jak typicky spolupracující třídní učitelku, tak učitelku držící si odstup. Mezi učitelkami i přes jejich odlišnosti existují klíčové jevy, které jsou jim oběma společné, což bylo důvodem pro společnou prezentaci výsledků. Myslím si, že toto uspořádání bude pro uchopení celé problematiky přehlednější.

9.1 Úspěšnost a neúspěšnost žáků očima třídních a rodičů

Vyučující Adamová za hlavní aspekty úspěšnosti/neúspěšnosti považuje prospěch a kázeň, klade důraz na vnitřní dispozice žáků, tedy zda jsou žáci aktivní či pasivní ve výuce či jak u nich probíhá domácí příprava na výuku. Pro neúspěšné žáky i spolu s některými rodiči používá označení „salámista“. Jak bylo z jejich výpovědí patrné, klade důraz na rodinu, která podle ní má velký vliv na úspěšnost/neúspěšnost žáků. Rodiče neúspěšných žáků byli ve většině případů s učitelkou za jedno. Výraznými faktory pro ně byl prospěch a kázeň, úspěšné děti nazvali premiantem třídy. Rodiče úspěšných žáků přidali životní spokojenost a připravenost do života jako další faktor určující úspěšnost/neúspěšnost dětí.

Vyučující Budíková za hlavní faktory považuje vnitřní dispozice žáka jako je inteligence, kde vyzdvihuje sociální inteligenci, dále míru nadání. Společně s učitelkou Adamovou klade důraz na vliv rodiny. Faktor rodiny se podle ní podílí na vzniku úspěšnosti/neúspěšnosti, a to hlavně rodičovská péče, stav rodiny, počet sourozenců. Jak jsem mohla z odpovědí rodičů vyčíst, tak kromě dvou matek, a to paní Gepardové a Ivanové, má zbytek rodičů téměř shodný názor s třídní učitelkou. Za úspěšné děti považují ty, které mají všestranné zájmy, jsou kreativní, informované, připravené do života. Obě učitelky se snaží rodiče úspěšných a neúspěšných dětí nerozlišovat, snaží se k nim přistupovat stejně „*Já moc nerozlišuji, jestli ty rodiče jsou od úspěšných nebo neúspěšných žáků, no, když za mnou rodiče třeba přijdou a potřebují radu, tak se jim vždycky snažím*

poradit“(UB). Učitelka Adamová je rodiči vnímána velice kladně, rodiče i žáci jsou s ní spokojeni. Učitelka Budíková je také spíše oblíbená, ovšem má jisté osobní problémy s paní Ivanovou. I přesto, že učitelka Budíková zdůrazňovala nerozlišování rodičů, jež mají úspěšné a neúspěšné žáky, z rozhovorů se mi jevilo, že tomu tak úplně není. Když jsme se bavily o rodičích, bylo mi zdůrazněno, zda žák/kyně patří do úspěšných/neúspěšných. Podobný dojem jsem měla i u učitelky Adamové, která kromě školních výkonů velice důrazně zmiňovala i stav rodiny. Z toho vyplývá, že se učitelky snaží nerozlišovat tyto rodiče, ale i tak to dělají. Co se týče komunikace vyučujících s rodiči, mají odlišná očekávání. Očekávání se liší například ve frekvenci komunikace. U rodičů neúspěšných žáků obě vyučující očekávají větší návštěvnost na třídních schůzkách a konzultacích oproti rodičům úspěšných žáků.

9.2 Dochází ke spolupráci učitel - rodič prostřednictvím domácí přípravy žáků?

V případě domácích úkolů a jejich podepisování rodiči jsou učitelka Adamová a Budíková rozdílného názoru. Učitelka Adamová považuje domácí úkoly za velice důležité, nazývá je „*páka na děti*“. Tím se myslí zejména na neúspěšné žáky, protože úspěšní pracují víceméně dobrovolně. Tato páka pak pomůže dostat k učení děti neúspěšné. Učitelka chce, aby se její žáci pečlivě připravovali na výuku. Chce mít jejich plnění pod kontrolou. Také má svůj systém sankcí, za nepřinesené a nepodepsané úkoly má dítě mínus za aktivitu v hodině a tyto mínusy mají vliv na jejich prospěch. Učitelka za splněný úkol považuje ten, který je podepsaný. V tomto ohledu shledávám jistý způsob spolupráce mezi učitelkou a rodiči. Rodiče jak úspěšných, tak neúspěšných žáků s tímto nastavením víceméně souhlasí, způsob spolupráce jim vyhovuje. Rodiče na tomto nastavení oceňují jistou kontrolu nad žáky, kterou tím učitelka vytváří. Učitelka se snaží úkoly zadávat 2 x týdně s ohledem na probíranou látku.

Učitelka Budíková žáky v oblasti domácí přípravy rozděluje na dvě skupiny. Na skupinu šestých a sedmých tříd a na skupinu osmých a devátých tříd. U domácích úkolů šestáků a sedmáků učitelka od rodičů požaduje podpisy, ale od osmáků a devátáků již ne. U starších žáků ví, že by podpis neměl takový význam, žáci by si úkol v případě potřeby podepsali sami. Podpis pod domácím úkolem pro ni nemá takovou důležitost jako u učitelky Adamové. Sama žáky motivuje tím, že z úkolů se poté píše testy. Je to v jejich vlastním zájmu úkoly vypracovávat. Prostřednictvím domácích úkolů nedochází ke spolupráci učitel - rodič, protože pro učitelku není rodičovský podpis významný. Rodiče s nastavením

učitelky souhlasí, například paní Gepardová má z tohoto nastavení radost: „[...] *spíše mám problémy že furt musím, jak mám tři děti, něco podepisovat, takže mě to spíše otravuje, někdy jim říkám udělej si tam áčko a v pohodě, ať ty děti nemají co skrývat a teď ani nevím, jestli třídní něco chtěla, no ty omluvňáky, to je potřeba, to je jasný. Jinak nějaký úkoly v jiných předmětech, no vím, že někdo dostal špatnou známku za to, že neměl podepsat, tak to mi přijde hloupý v jejich věku, to opravdu každý, když bude chtít, dokáže podepsat sám, že jo“ (RU6-Gepardová). Matka je ráda, že jsou vyučující, kteří netrvají na podpisech, protože všechny ty podpisy ji zatěžují. Jak jsme mohli vidět, opravdu záleží na osobnosti každé vyučující, záleží na pravidlech, která si samy určí. Škola jako taková jim neuděluje jasná pravidla, pouze podává doporučení v oblasti domácích úkolů.*

9.3 Realizované formy spolupráce a typy komunikace pohledem třídních a rodičů

Obě vyučující nabízí celou řadu možností, jak komunikaci nastavit. Učitelka Adamová i Budíková nabízejí následující formy komunikace: telefonické spojení, EŽK, mail a samozřejmě komunikaci tváří v tvář, čímž se nemyslí pouze třídní schůzky anebo konzultace. Obě také nabízejí formu individuálních konzultačních hodin. Nejpreferovanějšími formami spolupráce mezi učitelkami a rodiči jsou: jsou třídní schůzky a konzultace. Třídní schůzky a konzultace jsou nejvíce oblíbenou formou osobního kontaktu.

Další možnosti, které aktéři považují za spolupráci, jsou realizované akce školy. Škola pořádá akce, které jsem nazvala prezentující a sdílené. Prezentující akce jsou ty, kde žáci prezentují samy sebe, své umění, své výtvary. Patří sem: zahradní slavnost, divadelní představení, předvánoční jarmark. Sdílené akce jsou akce, na kterých je důležité stmelování rodičů mezi sebou a samozřejmě také pedagogického sboru a rodičů. Jde především o budování partnerských vztahů mezi aktéry. Učitelky se v realizování třídních akcí a účasti na nich velmi liší. Učitelka Adamová se pro svoji třídu vždy snaží realizovat třídní akce, které mají za úkol stmelovat kolektiv třídy, zároveň takové, které jsou cenově dostupné. Učitelka pro vzájemné zlepšování spolupráce rodičům nabízí možnost zapojení se do realizování těchto akcí a účasti na nich. Tím dochází ke zlepšování vzájemné spolupráce mezi učitelkou a rodiči. Těm se přístup učitelky Adamové líbí, oceňují stmelování kolektivu třídy a také možnost se poznat i s ostatními rodiči.

Učitelka Budíková sice taky pořádá pro své žáky akce, jako jsou kina, klub mladých diváků, exkurze, ale neúčastní se žádné pobytové akce. Rodiče považují za velkou škodu,

že s dětmi nejezdí na školy v přírodě. Na rozdíl od učitelky Adamové učitelka Budíková nerealizuje akce pro žáky a rodiče společně. Alespoň někteří rodiče by tyto akce na vzájemné sblížení se uvítali: „*Uvítala bych nějaké akce v rámci té třídy na sblížení těch rodičů a žáků. Jako pro žáky mají nějaké to soustředění na sblížení, ale my jako rodiče se spolu moc neznáme. Jako pak jsou ty akce takový ty hodně hromadný no, že tam ani tolik rodičů se nezná a tak no. Uvítala bych nějaký výlet třídní i s rodičema žáků, to už je nad rámec školní výuky, no*“ (RU6-Gepardová).

Co se týče komunikace, obě vyučující samozřejmě upřednostňují bezproblémovou komunikaci. Učitelky Adamová i Budíková definují bezproblémovou komunikaci jako komunikaci oboustrannou. Tato komunikace napomáhá ke zlepšení vztahu učitel - rodič a vede k rozvoji partnerského vztahu mezi učitelem a rodičem. Za bezproblémovou komunikaci také považuje spolupráci všech odborníků pro rozvoj školní úspěšnosti a motivace u žáků. Důležitými faktory, které určují bezproblémovou komunikaci, jsou dle učitelek a rodičů: vzájemná důvěra, upřímnost, umění uvést věci na pravou míru, zpětná vazba, vzájemná úcta.

9.4 Vyhýbání se a omezení kontaktu vyučujících a rodičů

Učitelka Adamová jako jednu z hlavních příčin vyhýbání se kontaktu uvádí neúspěšnost, ze které pramení rodičovský stud. Ten může podle ní být jednou z dalších příčin vyhýbání se. V průběhu své dosavadní praxe se nesešla s rodiči, kteří by se jí vyloženě vyhýbali, takže faktory vyhýbání se pouze odhadovala. Ona sama se rodičům nikdy nevyhýbá, protože „*má ráda čistý stůl*“. To mají společné s učitelkou Budíkovou, také se nevyhýbá rodičům. Ani rodiče jejich žáků nepraktikují takové chování. Rodiče jak úspěšných, tak i neúspěšných žáků mi jako hlavní možné faktory vzniku vyhýbání se kontaktu uváděli: stud, neúspěšnost žáků, špatné předchozí zkušenosti.

Dalším faktorem, jak aktéři mínili, byla úspěšnost žáků. Úspěšnost jsem však mezi faktory vyhýbání se kontaktu nezařadila, nazvala jsem to omezením kontaktu. Úspěšnost má za následek právě omezení kontaktu mezi vyučujícími a rodiči. To je klíčový faktor, který odpovídá na mou hlavní výzkumnou otázku. Způsob spolupráce (komunikace) se mezi vyučujícími a rodiči neliší, vyučující se snaží nerozlišovat spolupráci, komunikaci mezi rodiči úspěšných a neúspěšných žáků. Ale co se liší, je frekvence kontaktu. Rodiče úspěšných dětí a ani vyučující nemají potřebu být spolu v tak častém kontaktu. Pokud je dítě úspěšné, není důvod často komunikovat, protože vše běží, jak má. Podle řady rodičů se

komunikuje o problémech, ne o úspěších. To mi aktéři z převážné většiny potvrzují. Samozřejmě, existují rodiče, kteří se angažují až příliš, v mém případě to byla paní Gepardová. Paní Gepradová má úspěšného syna, ale i tak by uvítala větší spolupráci s třídní učitelkou a realizování mimoškolních akcí ve složení žák, rodič, učitelka.

10 Diskuze

Spolupráce rodičů a vyučujících v kontextu úspěšných a neúspěšných žáků. Ve svém výzkumu v oblasti faktorů školní úspěšnosti a neúspěšnosti jsem dospěla k podobnému závěru jako Helus (1979). Školní úspěšnost/neúspěšnost aktéři v mém výzkumu berou jako poměr vnějších a vnitřních dispozic žáka, tzn. dítě si k případné úspěšnosti či neúspěšnosti dopomáhá svými osobnostními charakteristikami, tj. aktivita, pasivita, píle, vytrvalost, motivace. Helus (1979) za úspěšnost/neúspěšnost považuje stejné příčiny jako aktéři v mém výzkumu. Další shodu se svými výsledky shledávám s Kolářem, Šikulovou (2005), kteří považují za hlavní aspekty: výkon, činnost a vývoj osobnosti. Do výkonu se řadí prospěch, kázeň a aktivita/pasivita žáka, to se shoduje s výsledky mého výzkumu. Dalšími faktory určujícími školní úspěšnost/neúspěšnost jsou inteligence a temperament. Učitelka Budíková zdůrazňovala hlavně sociální inteligenci. Smékal (2002) také vyzdvihuje inteligenci, ovšem myslí ji obecně, nerozlišuje její druhy jako učitelka Budíková. Učitelka Adamová za další faktor úspěšnosti/neúspěšnosti považuje socializaci a s ní související školní zralost a připravenost na výuku. V tom shledávám jistou shodu s Helusem, Hrabalem, Kuličem (1979) a s Kucharskou (2005). Obě třídní učitelky se podle délky praxe dají zařadit, podle kategorií, které stanovuje Průcha (2002), do kategorie učitel - expert. Na úspěšnost/neúspěšnost má podle mých výsledků vliv také rodina, tím se shodují s Auger, Boucharlat, (2005), a s Možným (2005).

Dalším důležitým faktorem je role rodičů, ve které vystupují ke škole - k vyučujícím. Důležitá je vzájemná spolupráce a bezproblémová komunikace aktérů a rodičovský přístup ke škole, toto tvrzení také dokládá Kohoutek (2006) a D. Hayes a J. Gretter in Helus (2001). Co se týče spolupráce, komunikace, byla pro aktéry v mém výzkumu nejdůležitější bezproblémová komunikace. Považuje se za komunikaci oboustrannou, která napomáhá ke zlepšení vztahu učitel - rodič a vede k rozvoji dnes hodně medializovaného partnerského vztahu mezi učitelem a rodičem, takto ji také definují Rabušicová, Šed'ová, Trnková, (2004). Čapek za bezproblémovou komunikaci považuje společnou spolupráci všech odborníků pro rozvoj školní úspěšnosti a motivace u žáků (Čapek, 2013). Problémovou komunikaci aktéři, ve druhé případové studii, definovali jako nedostatek vzájemného porozumění, rozdílné očekávání, nedostatek respektu, úcty, nerovnoměrné rozložení

kompetencí. Vidím jistou shodu s De Singly (1999), který také zdůrazňuje kompetence rodiny a školy, poukazuje na asymetrický vztah.

Nejpreferovanější formou kontaktu byly třídní schůzky a konzultace, které patří do přímého kontaktu. Slowík (2006), Pipeková (2006) tvrdí, že rozlišování formálního a neformálního kontaktu může prohlubovat nerovnosti mezi aktéry a tím může docházet ke vzniku sociokulturního handicapu. V mém výzkumu toto tvrzení shledávám u vyučující Budíkové, která zdůrazňovala sociální inteligenci dítěte a prostředí, kde vyrůstá. Zastávala názor, že děti žijící např. v dětských domovech tento sociokulturní handicap mají. Podle ní se to na dětech projevuje nižší sociální inteligencí. Učitelčino tvrzení by mohlo platit i na rodiny sociálně slabé, takoví rodiče se ale v její třídě nevyskytují, takže tvrzení vztahuje na žáky/kyně žijící mimo rodinu. Ve výzkumu můžeme nalézt nevhodné sociální prostředí u neúspěšné žákyně Natálie, která má problémy se svým otcem. V mém výzkumu převažovali rodiče, kteří vyučující uznávají, mají k nim důvěru a respektují je. Až na matku Ivanovou, která má neúspěšnou dceru. Paní Ivanová má s učitelkou Budíkovou jisté osobní problémy. Dále paní Gepardová, matka úspěšného syna, vystupuje svým chováním také v roli rodič jako problém. Konkrétně je učitelkou vnímána jako příliš „snaživá“. Toto dělení se shoduje s Rabušicovou, Šed'ovou, Trnkovovou (2004). Kromě těchto dvou matek jsou zbylí rodiče jak od učitelky Adamové, tak i Budíkové spokojeni, nemají s vyučujícími problémy. Vztah mezi aktéry by se dal nazvat vztahem partnerským. Rodiče jak úspěšných, tak neúspěšných dětí mají zájem o své dítě, zajímá je jeho prospěch, kázeň, příprava na výuku. Rodiče vystupující v mém výzkumu by se podle dělení Epsteinové (1992) dali zařadit do kategorií rodičů zapojujících se do domácí přípravy dětí do školy, rodičů spolupracujících se školou a zapojujících se do školního života.

Co se týče třídních schůzek, zúčastnila jsem se pozorování „běžných třídních schůzek“, jak o nich referuje Čapek (2013). Podle jeho výzkumů také existují nové třídní schůzky, které nejsou ve veřejném diskurzu moc známé a na škole, kde jsem realizovala výzkum, nejsou využívány. Do neformálního kontaktu jsem zařadila podle analýzy studie takové setkání, kde nejsou mezi aktéry vymezena jasná pravidla, stejně jako Viktorová, Smetáčková (2014). Setkávání rodičů a učitelů na prezentujících a sdílených akcích, jako je např. zahájení a ukončení školního roku, jarmark, zahradní slavnost, reprezentační ples, akce s rodiči žáků, na které se specializuje učitelka Adamová, dělení můžeme najít u Čapka (2013). Rodiče považují účast třídních učitelek na těchto akcích a svoji pomoc za

významné. Rodiče a učitelé tak mají možnost vytvářet aktivity pro děti společně, zde je jistá shoda s Bullem in Rabušicová, Šedřová, Trnková (2004). Další formou kontaktu byly domácí úkoly, stejně jako u Čapka (2013), které řadím mezi nepřímé formy spolupráce mezi učitelkami a rodiči, zde shoda s Viktorovou, Smetáčkovou (2014).

Co se týče způsobu a frekvence kontaktu aktérů, záleží na rolích, ve kterých vystupují (Rabušicová, Šedřová, Trnková, 2004). Z analýzy výzkumu jsem zjistila, že způsob spolupráce se mezi učitelkami a rodiči úspěšných a neúspěšných dětí neliší. Ovšem liší se frekvence kontaktu rodiče úspěšných dětí, ten nemá potřebu komunikovat tak často, stačí mu pouze nepřímý kontakt, zprostředkovaný přes dítě, jak o tom hovoří Viktorová, Smetáčková (2014). Aktéři zastávali názor, že „pokud je vše v pořádku, není třeba komunikovat“ (Štech, 2004). Tyto výsledky také souvisí s rozdělením mocenské struktury školy a rodiny, tak jako je definuje De Singly (1999). Souvisí zejména s autory Kellerhalem a Montandonovou in Viktorová, Smetáčková (2014), kteří vymysleli čtyři typy rodičovského chování vůči institucím jako je škola. V mém výzkumu se vyskytovaly dva typy rodičů se strategií mediační a kooperující, strategie podle Kellerhala a Montandonové in Viktorová, Smetáčková (2014). Většina rodičů kromě běžného kontaktu, jako jsou třídní schůzky anebo konzultace, upřednostňovala komunikaci s vyučujícími v případě potřeby. Rádi se též účastní třídních a školních akcí a tyto akce považují za užitečné a vyžadují je. S vyučujícími spolupracují a plní formální požadavky. Ovšem pokud se budou domnívat, že dochází k zásahu do jejich kompetencí, budou se bránit.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zabývat se spoluprací a komunikací rodičů a učitelů v kontextu úspěšných a neúspěšných žáků. Sociální interakci si můžeme vyložit různými způsoby, já jsem zvolila jeden z nich, a to spolupráci. Ve své teoretické práci jsem se zabývala výkladem úspěšnosti/neúspěšnosti žáků, a jejími zdroji. Zabývala jsem se dále tím, jak rodina a škola ovlivňují školní úspěšnost/neúspěšnost dítěte. Dále jsem se zabývala rozvojem vztahu rodiny a školy a také způsoby a formy komunikace mezi aktéry, která patří do forem vzájemné spolupráce.

Spolupráci mezi vyučujícími a rodiči úspěšných a neúspěšných dětí jsem zkoumala pomocí případových studií. Hlavní mnou zvolená metoda byla metoda polostrukturovaných rozhovorů, kterou považuji za vhodný nástroj. Dozvěděla jsem se o aktérech celou řadu užitečných informací. Získala jsem potřebný vhled pro pochopení celé problematiky. Zúčastnila jsem se též pozorování třídních schůzek a konzultací. Měla jsem možnost nahlédnout do jedné z nejvíce užívaných forem komunikace, a to je EŽK. Prostřednictvím mnou zvolených technik sběru dat jsem získala odpověď na výzkumnou otázku: Liší se způsob a frekvence spolupráce mezi školou a rodinou v případě školně úspěšných a neúspěšných dětí? Zjistila jsem, že vyučující vystupující v mém výzkumu prakticky nerozlišují spolupráci s rodiči úspěšných či neúspěšných žáků, ale liší se frekvence jejich kontaktu. U obou aktérů, jak u vyučujících, tak i u rodičů je větší potřeba být v častějším kontaktu, jedná-li se o žáka neúspěšného. Naopak u žáka úspěšného tato potřeba klesá. Svým výzkumem jsem vyvrátila názor veřejnosti ohledně rodičů neúspěšných žáků. Rodiče neúspěšných dětí se v mém výzkumu kontaktu s vyučující nevyhýbali, právě naopak. Praktickým doporučením rodinám a školám je, aby spolu byly v častém kontaktu a to nejenom v případě prospěchového či kázeňského problému. Vyučující se s rodiči mohou bavit i o úspěších žáků, tzn., že úspěšnost nemusí nutně znamenat příčinu omezení kontaktu. Aktéři by dále měli společně realizovat třídní akce a budovat tak mezi sebou příjemný vztah. Důležité je nebát se a komunikovat spolu, sdělovat si svá přání a očekávání.

Moje výzkumná studie by se mohla rozšířit o případové studie třídních učitelek vyučujících na prvním stupni, aby se mohla provést následná komparace druhého a prvního stupně na základní škole. Výzkum by mohl být také rozšířen o výpovědi samotných úspěšných a neúspěšných žáků.

Seznam použitých informačních zdrojů

- AUGER, Marie-Thérèse. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-907-0.
- Baumrind, D. (1967). *Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior*. Genetic Psychology Monographs. 1967 Feb;75(1):43-88.
- ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
- DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2001. Expert (Grada). ISBN 80-7169-988-8.
- DOCKING, Jim. *Primary school and Parents: Rights, Responsibilities and Relationship*. London: Hodder&Stoughton, 1990. ISBN 0-340-51844-8.
- EPSTEIN, Joyce. L. Parent's Reactions to Teacher Practices of Parent Involvement. In: *The Elementary School Journal*. 1986, č. 3, s. 277 – 294. ISSN 0013 – 5984.
- FRANCOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4463-6.
- GAVORA, Peter. *Pedagogická komunikácia v základnej škole*. Bratislava: Veda, 1988.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HELUS, Zdeněk. *Psychologie školní úspěšnosti žáků*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. Psychologická literatura.
- HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.
- HELUS, Zdeněk. *Úvod do sociální psychologie: (aktualizovaná témata pro studující učitelství)*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-7290-054-4.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 6. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-102-2.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- KOLÁŘ, Zdeněk a Renata ŠIKULOVÁ. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0885-X.
- KOLÁŘ, Zdeněk a Renata ŠIKULOVÁ. *Hodnocení žáků*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2834-6.
- KUCHARSKÁ, Anna; CHALUPOVÁ, Eva. (eds.). *Specifické poruchy učení a chování : Sborník 2005*. Praha : Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2006, ISBN 80-8656-13-5.
- KOHOUTEK, Rudolf. *Úvod do psychologie: psychologie osobnosti a zdraví žáka*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4077-7.

- MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1070-3.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-7-8.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.
- NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.
- PIPEKOVÁ, Jarmila, ed. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.
- POHNĚTALOVÁ, Yveta. *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
- POL, Milan a Milada RABUŠICOVÁ. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity.*, Brno: Brněnská univerzita, 1997, U2, U2, s. 5-34. ISSN 80-210-1753-8.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- PRŮCHA, Jan. *Učitel* (Současné poznatky o profesi). Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- RABUŠICOVÁ, Milada a Milan POL. Vztahy školy a rodiny dnes: hledání cest k partnerství. *Pedagogika*, Praha: PedF UK, 1996, roč. 1996, č. 2, s. 105-116. ISSN 0031-3815.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- Simonová, N., T. Katrňák. 2008. „Empirické přístupy v sociálně stratifikačním výzkumu vzdělanostních nerovností.“ *Sociologický časopis* 44(4): 725-743.
- SINGLY, François de. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Aktivita žáků ve vyučování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Pedagogická teorie a praxe.
- SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-33-1.
- SLAVÍK, Jan. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Praha: Portál, 1999. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-262-9.
- SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.
- SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal, 2002. Studium. ISBN 80-85947-80-3.

- SMETÁČKOVÁ, Irena. Škola jako téma rozhovorů mezi dětmi a rodiči. *Studia paedagogica* [online]. 2011, roč. 16, čís. 2, s. 9-26.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0217-2.
- STERNBERG, Robert J. *Úspěšná inteligence: jak rozvíjet praktickou a tvůrčí inteligenci*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0120-0.
- STUHLÍKOVÁ, Iva. Vybrané otázky metodologie pedagogicko-psychologického výzkumu. [online]
- ŠTECH, Stanislav. Angažovanost rodičů ve školní socializaci dětí. In: *Pedagogika*. 2004, roč. 54, č. 4, s. 374 - 388. ISSN 3330 – 3815.
- ŠTECH, Stanislav. Rodina a škola – partneři, nebo soupeři? In: Seminář „Rodina – nároky, úskalí, východiska“, 12. 3. 2009, Praha, Emauzy [online]. 2009 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: www.rodiny.cz/f/file/Stech.pdf
- ŠTECH, Stanislav. Rodiče a učitelé - hledání dialogu. *Výchova a vzdělávání*, 1990/91,4, s. 84-88.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VIKTOROVÁ, Ida a Irena SMETÁČKOVÁ. *Žakovské knížky, neviditelná samozřejmost*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-771-7.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-387-1.
- VYGOTSKIJ, Lev Semenovič. *Myšlení a řeč*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice psychologické literatury.
- VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie 2*. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.
- WATZLAWICK, Paul, Janet Beavin BAVELAS a Don D. JACKSON. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-86088-04-9.
- <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/psychologie-skolni-uspesnosti-a-neuspesnosti>, 2009 [online]

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kategorie a kódy

Příloha č. 2: Přepisy rozhovorů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rodičovské role a komunikační kritéria str. 40

Tabulka 2: Aktéři výzkumu str. 52

Příloha č. 1: Kategorie a kódy

Kategorie	Obsah kategorie	Kódy
Charakteristika vyučující A	Tato kategorie se zabývá vznikem profese, osobní charakteristikou vyučující a přístupem k výuce a žákům.	Cesta k učitelství Postoj k povolání Role učitele Klasifikace třídy
Charakteristika rodičů: Ú.Ž a N.Ž.	Zabývám se zde tím, zda vybraní žáci mají sourozence, kde rodiče žáků studovali, kde pracují.	Počet dětí Stupeň vzdělání Zaměstnání
Úspěšní žáci	V této kategorii se zabývám charakteristikou těchto žáků, tím, jak je definují rodiče a učitelka. Faktory, které žákům k úspěšnosti dopomáhají.	Vnější dispozice Vnitřní dispozice Aktivita Přípravenost na výuku Pravá ruka Výborný prospěch Školní socializace Bezproblémovost v chování Podpora rodiny
Neúspěšní žáci	V této kategorii se zabývám charakteristikou těchto žáků, tím, jak je definují rodiče a učitelka. Faktory, které školní neúspěšnost způsobují.	Vnější dispozice Vnitřní dispozice Pasivita Nepřípravenost na výuku Špatný prospěch Lajdák Salámista Nepraktický do života Nepochopení látky Stále se opakující problémy Časové ztráty Negativní dopad na úspěšné žáky
Obeznamenost učitele s rodinou	Pro spolupráci rodiny a školy je velice důležité, aby učitel ale i rodič věděl o rodině/učiteli. Tím si mohou mnohem více porozumět.	Typy rodin Výchovný styl Přístup k dítěti (podpora, nezáměr) Kontext úspěšnosti a neúspěšnosti
Ideální rodič/ideální učitel	Představy učitele, jaký by rodič měl být, a naopak představy rodičů, jak by měl vypadat ideální učitel.	Kontrola nad dítětem Záměr o dítě Ochota spolupracovat Oboustranná komunikace Spravedlivost Profesionalita Vzor pro žáky

Rodičovské hodnocení třídní učitelky a školy	Zde se vyskytují názory rodičů na třídní učitelku a na samotnou školu, kterou děti navštěvují.	Osobní kvality Kvalitní poznatky Vzor Vřelý přístup Záleží na jedincích Ne/spokojenost se školou Priority školy (kreditní systém, integrace)
Smysl domácích úkolů	Je to zde myšleno obecně, zadávání úkolů třídní učitelkou, její požadavky na děti i na rodiče, co se týče jejich plnění a podpisů.	Páka na děti Pravidelná příprava na výuku Plnění povinností Ujasnění priorit Time management Důraz na samostatnost Menší důraz na podpisy
Náročnost	V této kategorii se pojednává o četnosti domácích úkolů, časové náročnosti. Také o obtížnosti dalších školních povinností.	Přiměřenost Důležitost Kladné hodnocení Snaha zadávat úkoly 2x týdně Hlavní a vedlejší předměty
Formy komunikace	V této kategorii je podstatný kontakt, nabízené formy spolupráce rodičů a vyučující.	Mail Telefon EŽK Komunikace tváří v tvář Třídní schůzky Konzultace
Typy komunikace	Zde jde o to, jak komunikace probíhá, od koho pramení iniciativa. Jak jednotlivé typy definují aktéři.	Bezproblémová komunikace Problémová komunikace Oboustranná komunikace Jednostranná komunikace
Preferované formy komunikace	Jakou formu komunikace aktéři upřednostňují.	Komunikace tváří v tvář Mail Neutrální půda- osobní kontakt.
Frekvence kontaktu	Jak často dochází mezi aktéry ke spolupráci (komunikaci).	Frekvence kontaktu s Ú.Ž. Frekvence kontaktu s N.Ž. 2x- 3x do roka Jednou týdně Při problému Vztah aktérů
Realizované akce a jejich očekávání	Akce, které učitelka realizuje pro své žáky a jejich rodiče, očekávání od těchto akcí.	Prezentující a sdílené akce: Školní výlety Jarmark Školní ples Zahradní slavnost

		Škola v přírodě Stmelení kolektivu Bližší poznání rodičů
Osobní zkušenost s vyhýbáním kontaktu	Zde mě zajímá, jestli mají rodiče a vyučující zkušenost s vyhýbáním se kontaktu.	Stavění se k problému čelem Bez osobní zkušenosti Malé zkušenosti Znalost jen z vyprávění Nevyhýbání se kontaktu
Příčiny vyhýbání se kontaktu	Co může být příčinou vyhýbání se aktérů.	Obavy Neúspěšnost dítěte Rodičovský stud Špatné předchozí zkušenosti

Příloha č. 2: Přepisy rozhovorů

Přepis rozhovoru s vyučující Adamovou

Datum 12. 4. 2016, úterý, 11:00-11:45

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Dobře děkuji, nyní můžeme přejít k samotným výzkumným otázkám.

Jak jste se dostala k učitelství? Proč jste se pro toto povolání rozhodla?

Tak já jsem se v podstatě rozhodla po prvním roce na Vysoké škole chemicko-technologické, protože mě vždycky bavila chemie, tam jsem zjistila že to není úplně ono. Tak jsem se rozhodla, že tu chemii půjdu studovat jinam a přestoupila jsem na Pedf UK a vybrala jsem si obor matika-chemie. To už mi sedlo a úspěšně jsem dostudovala a v podstatě už 20 let s mateřskou přestávkou učím.

Takže jste se svojí prací spokojena?

Ano jsem se svojí prací spokojena. Je to sice náročná práce, ale pořád mě baví.

Takže když to shrnu, učíte 20 let. A jaký ročník máte letos jako třídní učitelka na starosti?

Ano, učím 20 let. Jsem třídní 7. A. Jinak v podstatě učím všechny třídy na druhém stupni, kromě šestek, ať už je to matematika, chemie nebo výchova ke zdraví.

Jak byste popsala obecně tu vaši třídu?

Obecně? Tak určitě kolektiv je tam výbornej, jsou trošku divočejší, malinko slabší v matematice, ale to si myslím, že na tom se dá hodně pracovat, ale mám je v podstatě ráda (*smích*).

Dobře. Tak nyní bych přestoupila k úspěšným žákům. Obecně jací žáci jsou podle Vás školně úspěšní/bezproblémoví?

Jmenovitě? Nene zatím ne, nejprve nějaká vaše klasifikace úspěšného/bezproblémového žáka. Jak vidíte Vy úspěšného žáka?

Tak určitě s dobrým prospěchem, určitě bez nějakých *hmm*, přestupků chování. Určitě si tak představuji žáka, který nosí pomůcky, domácí úkoly, takhle všeobecně to vnímám.

Jestli jsem to správně pochopila tak nejdůležitější aspekty té úspěšnosti by byly? : prospěch, chování, a teď mi ještě došlo zařazení do třídního kolektivu, to si myslím, že tam taky hodně patří.

Máte na mysli školní socializaci?

Určitě ta je dle mého kolikrát důležitější než ten školní prospěch. Protože když je dítě spokojené ve třídě, tak se to určitě projeví na prospěchu a i na chování dítěte.

Takže souhlasíte s názorem, že může být žák úspěšný v prospěchu, ale pokud se nebude zapojoovat do kolektivu tak ho budete v této oblasti vnímat jako neúspěšného?

Určitě, určitě myslím, že souvisí jedno s druhým.

Kolik žáků které spadají do té vaší charakteristiky úspěšného žáka, máte v současné době ve třídě? Já si myslím, že takových 6-8 je tam výrazně úspěšných.

A v té třídě je kolik dětí? 26 dětí

Jak se Vám s těmito konkrétními žáky pracuje?

No samozřejmě dobře, je to příjemné když přijdou žáci do třídy připravení na hodinu, mají všechno, všechno umějí, jsou milí, nezlobí (*smích*), tak je to samozřejmě příjemnější.

Za tu vaši kariéru s jakými typy rodičů co mají úspěšné žáky jste se setkala? S jakými se Vám spolupracovalo dobře? A byli zase naopak rodiče, se kterými se vám nespolupracovalo dobře? Vybavíte si něco takového?

Já si myslím, že jo, ale asi bych musela sahat hodně daleko do minulosti, ale tak jako převážná většina těch rodičů úspěšných žáků je samozřejmě příjemná, komunikují se školou, je vidět že doma domácí přípravě dětí věnují spoustu času. Ale zažila jsem třeba i *ehm*, kdy rozvedení rodiče, kteří taky měli úspěšné dítě takže tuhle kritickou situaci zvládli což je samozřejmě hrozně těžký. No a pak znám zase případy, kdy rodina funguje velmi dobře, ale dítě úplně dokonalý není.

Pomáhá Vám tato zkušenost pro realizaci současné komunikace s rodinou?

Ano určitě mi tato zkušenost s různými typy rodičů pomáhá. Už tak nějak vím co čekat.

Ted' jestli z 6-8 dětí Vámi zmiňovaných jestli můžete vybrat konkrétního žáka. Proč si myslíte, že je tento žák/kyně úspěšný/ná? Co mu/ji k tomu dopomáhá?

Takže ted' konkrétně jo? **Ano ted' konkrétně se budeme bavit o těch dvou žácích, které vy považujete z Vašeho pohledu za úspěšné.**

Tak určitě Adam je první úspěšné dítě, ačkoliv se nedávno rodiče rozvedli, což jsem se dozvěděla shodou okolností asi před půl rokem na konzultacích. Vůbec bych si toho bývala nevěšila, protože se to na něm neprojevovalo, takže buď ten rozvod probíhal natolik v klidu, že to na něm nebylo vidět nebo nevím no, neumím si to vysvětlit. Ale to je dítě, který je hodný, vzorný, milý, pomáhá a většinou má samé jedničky, takže tam vidím jako takový to číslo jedna. Navíc je jako pomocník ve třídě co se týče pomoci mně, dětí, komukoli kdykoliv pomůže při různých akcích, které pořádáme, taky vždycky pomůže.

Takže i do těch mimoškolních aktivit se zapojuje?

Ano je taková ta pravá ruka, je na něj spolehnout, dokáže za třídu vybojovat spousty věcí, děti si ho často volí taky jako mluvčího, takže si myslím, že i v tomhle ohledu je úspěšný.

Dobře takže to byl první žák, a jako druhého žáka jste si vybrala?

Tak přemýšlím, koho bych dala jako druhého. No já jich mám vytypovaných víc. **No tak to, nevádí později se k této otázce můžeme vrátit.** Dobrá to bude nejlepší promyslím si to.

Když se vrátíme ještě k tomu Adamovi, jak se Vám pracuje s jeho rodiči? Zkuste popsat jeho rodiče.

Ehm, takže no... Já znám podle vidění oba rodiče, ale maminku tu znám blíže, protože ta chodí ted' po tom rozvodu na konzultace a je to velice milá paní, bohužel ted' trochu smutná z té situace, ale vždycky jako vyslechne si, sdělí mi své názory. V podstatě je s námi hodně spokojená, komunikace tady funguje velmi dobře.

Takže co se týče rodičovské péče o žáka v oblasti školní i mimoškolní, tak si myslíte?

Řekla bych, že ta péče je kvalitní, řekla bych, že se o něj starají oba ty rodiče. Nevím, jakou mají péči o to dítě, jestli střídavou nebo jak, to bohužel nevím, ale rozhodně na něm není vidět žádné zanedbání v této oblasti. Láska si myslím mu rozhodně nechybí.

Tak ted' bych se ráda vrátila k výběru druhého žáka jestli už máte vybráno?

Tak jako druhého žáka jsem si vybrala Amálku a Annu to je její dvojče. Takže budu mluvit tak o obou.

Poprosím o charakteristiku žákyně.

Tak tady je ta situace naprosto podobná je: milá, svědomitá, nosí úkoly, chodí slušně oblečená, chová se vzorně atd. A co se týče rodiny tak tady je rozdíl v tom, že je z plné rodiny.

A co její rodiče?

Jsou komunikativní, mají zájem o své dítě prostě podobné, jako u Adama akorát nejsou rozvedení.

Jaké požadavky v oblasti domácí přípravy kladete na žáky a na jejich rodiče?

Tak určitě plnění domácích úkolů to je asi podle mě jediná páka, kterou na ně máme na tu domácí přípravu a u těch úspěšných dětí to funguje tak, že opravdu ty úkoly nosí, když tady mám před sebou ten sešit, tak těch zapomenutých úkolů je poměrně málo, tak samozřejmě stane se to jednou za čas. Takže tady je vidět, že ta domácí příprava je dostatečná.

Jak podle Vás vypadá domácí příprava žáka? Myslíte si, že dítěti rodiče pomáhají s domácí přípravou? Když vezmeme Adama a holky.

No já si myslím, že tyhle dvě děti jsou na tolik inteligentní, že se připravují sami, spíše ty rodiče mají nad nimi dohled, nemyslím si že by jim pomáhali, protože si myslím, že to nepotřebují. Úkoly nosej podepsané, takže si myslím, že ta kontrola tam je, ale zbytek nechávají na nich.

Setkala jste se někdy s negativními reakcemi ze strany rodičů na obtížnost domácí přípravy, kterou od nich vyžadujete?

Já ne, nikdy jsem se s tím nesetkala. Rodiče jsou naopak velice rádi.

Jak vnímáte/hodnotíte obtížnost svých testů, domácích úkolů a dalších povinností? Které kladete na žáky a případně na jejich rodiče. (časová náročnost, jak často úkoly dáváte)

No tak domácí úkoly se snažím dávat 2x týdně, ikdyž samozřejmě ne vždycky mi to tak výjde podle druhu probíraného učiva. Testy dávám malý průběžně aby si pořád průběžně trénovali to co bereme, jednou za měsíc píšeme třeba test z velkého tématu, jednou za čtvrt roku teda píšeme čtvrtletní práci, kde je všechno učivo.

Tohle se týká hlavně asi té matematiky že?

Ano mluvím hlavně o matematice. Kladu na ni největší důraz, myslím si, že patří k hlavním předmětům. No a jinak testy časová náročnost myslím si, že čas úplně nemůžu říct neomezuju, samozřejmě nějakou vizi o čase mám, ale když vidím, že to většina nemá, tak přidávám pár minut. Není to o tom, aby dostali pětku za to, že to nestihli je to o tom najít nějaký kompromis. Nevím teda, jestli to není úplně pedagogická chyba (*smích*), ale testy jim nevytrhávám z rukou (*smích*).

Vy už jste tady naznačila, že podpisy od rodičů vyžadujete?

Ano vyžadují, protože chci, aby to psali doma v klidu a né od někoho opsali, protože domácí úkoly slouží k tomu, aby se to naučili, proto vyžadují podpisy. **Jestli to dobře chápu, tak úkol pokud není podepsaný je pro Vás neplatný?** Ano přesně tak chci mít nad tím kontrolu, že ty děti plní své povinnosti doma.

Jaké jsou v tomhle případě sankce, když dítě nepřinese úkol/nemá podpis? Považuji ho za nepřinesený a zapíšu si to k sobě a za tří nepřinesený je poznámka.

Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody chybějících podpisů?

No buď děti zapomenou, někdy mi tvrdí že rodiče nebyli doma či přišli pozdě večer. No a já na to říkám, tak jste jim to měly nechat na stole se vzkazem: Prosim podepiš. No nevím, bohužel do toho nevidím úlně. Ta zapomnětlivost.

Takže koho považujete za viníka chybějících podpisů? Určitě děti (*smích*). Samozřejmě někdy může zapomenout rodič podepsat, ale více prostě vidím vinu v těch dětech. Ještě nikdy se mi nestalo, že by rodič odmítl podepsat úkol.

Takže pro shrnutí, jak jste již zmiňovala Vámi vybraní, úspěšní žáci, úkoly nosí? Ano, přesně tak tam ta domácí příprava je jak má být.

Co je pro Vás v učitelství podstatné, na co kladete důraz, jestli na předání poznatků nebo spíše na předání praktických zkušeností?

No, no já myslím, že obojí. Pro mě je důležitý aby tu látku pochopili ať se jedná o matematiku, chemii nebo cokoli jiného. Takže většinou, když se stane, že to většina třídy nechápe, tak se k tomu samozřejmě mnohokrát vracíme. Dokonce mají žáci i doučování s mojí paní asistentkou ve středu, takže se jim věnujeme

i ve svém volném čase hlavně teda těm slabším. Takže předání poznatků určitě. Snažím se předávat poznatky, který jim v praxi k něčemu budou samozřejmě. Když je látka nezáživná, tak se jí snažím trochu ořezat, protože tam pak úplně ten efekt nevidím. Áaa často se ptají žáci, proč se tohle učíme, tak se jim o snažím vysvětlit tím, že to patří k základnímu vzdělání a že tohle určitě někdy v životě využijou. Snažím se je přesvědčit, že v praxi to využijí. I když né vždycky je to pro ně samozřejmě zábavný. **Dobře chápu, děkuji.**

Co si myslíte, že je pro rodiče důležité (ve vztahu ke škole)?

V dnešní době si myslím, že je to příprava na střední školu, ať už jdou, většina dětí jde studovat, dneska už to není, že by polovina šla na učňák a druhá polovina studovat. Většinou jdou studovat, takže si myslím, že tu základní školu berou rodiče i děti jako přípravu na střední školu. Takže skutečně jim dát ty základní poznatky, dovednosti aby na tom potom mohly stavět dál.

Když se řekne bezproblémová komunikace s rodiči žáků. Jaké faktory jsou dle Vás pro její realizaci důležité- Co od rodičů očekáváte?

Tak určitě aby obě strany řekly svůj názor, případně jestli tam nastanou nějaký nesrovnalosti, tak aby došly k nějakému kompromisu, aby se domluvila strategie na to konkrétní dítě. Na to jak mu pomoci z obou stran. Jak mu mohu pomoci já, jak mu může pomoci asistent, jak mu můžou pomoci oni, aby tam ta úspěšnost samozřejmě byla větší.

Jak si představujete ideálního/dobrého rodiče? (Máte ve třídě ideálního/dobrého rodiče?)

Nevím úplně ideálního, ale no... **Jak by měl podle Vás vypadat?** Jak by měl vypadat ideální rodič (*přemýšlení*). No určitě aby nad tím dítětem měl dohled, co to dítě dělá, kdy to dělá, jestli svůj volný čas tráví opravdu vším co potřebuje, to znamená přípravou do školy, sportem, zábavou, aby to bylo všechno vyrovnaný. No a potom aby byl ochoten komunikovat se školou, když třeba nedej bože nastane nějaký problém, aby si vyslechl můj názor, aby se k tomu zaujalo nějaký stanovisko abychom došli společně k nějakému řešení. To je pro mě ideální rodič.

Jak si myslíte, že si rodiče představují ideálního/dobrého učitele?

To je těžký to byste se měla spíše zeptat jich (*smích*). To nedokážu posoudit. **Ano děkuji, tuhle otázku mám, také mířenou na samotné rodiče (smích).** No ale někdy mám pocit, že po nás chtějí zázraky, který úplně nejdu samozřejmě dělat, ale tak nevím no. To je hrozně těžká otázka. Nevidím do jejich hlav.

Liší se způsob té komunikace s žáky, kteří jsou úspěšní oproti těm, co jsou neúspěšní/ problémoví? Pokud ano tak v čem?

No určitě se liší, protože většina těch rodičů neúspěšných dětí nám tu jejich neúspěšnost dává za vinu, a kolikrát nejsou ochotní si připustit, že není něco v pořádku buď v rodině nebo u toho dítěte samotného. A kolikrát se mi stalo, že ty děti doma neřeknou úplnou pravdu a já se pak dozvím jak to všechno bylo, tak musím většinu informací dát na pravou míru žejo, což není jednoduchý. Vždycky je dobrý vyslechnout si obě strany a zjistit prostě, kde je pravda. **Takže v tomhle se podle Vás liší?** Ano určitě, jednoznačně.

Mají možnost Vás rodiče kontaktovat? Jaké možnosti to jsou?

Ano mají, určitě. Telefonicky, přes EŽK a mailem nebo osobním kontaktem. Jakýkoliv nebráním se ani jednomu z těchto způsobů.

Když to teď vezmeme konkrétně na ty úspěšné žáky, tak jaké možnosti s Vámi nejvíce využívají?

Konzultace.

Dobře a kolikrát se konají? Účastnili se rodiče Vámi vybraných úspěšných žáků posledních konzultací?

Konzultace se konají 3x do roka, na podzim, v lednu a na jaře. V září a červnu jsou klasické třídní schůzky. A rodiče nebyli protože právě teď děti šlapou jak hodinky, takže zřejmě to nepotřebovali za mnou nebyli jestli byli za jinými učiteli to nevím, ale u mě ne. Rodiče těchto konkrétních dvou žáků chodí spíše až na ty poslední na konci školního roku, ale v kontaktu jsme. Myslím si, když není potřeba nic řešit, tak v podstatě ten kontakt nepotřebujeme žejo. Když je všechno v pořádku tak není důvod.

Takže přednost dáváte na konzultacích ostatním rodičům, kteří to více z nějakého důvodu potřebují?

Ano přesně tak, ale ti většinou spíše nechodí no (*smích*). Většinou je to tak, že ti rodiče co bych potřebovala vidět a slyšet, tak nechodí. Možná ze strachu, možná se stydí, nevím.

Co nejčastěji bývá náplní vaší společné komunikace? (Důvod komunikace) Když to vezmeme z pohledu těch rodičů, co mají úspěšné děti.

Obecně, ptají se na chování a prospěch, to je jediný co je zajímá, jestli je všechno v pořádku i když to v podstatě vidí na známkách žáka, ale přesto se ptají. To je prostě ten zájem rodičů, prostě jsou dobře fungující rodiny, které tohle mají že ten zájem projeví, i když v podstatě není potřeba.

Jaká je atmosféra při osobním setkání s rodiči úspěšných žáků?

Velmi přátelská, vše je v pohodě.

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s rodiči úspěšných žáků?

Způsob? No to jsme si v podstatě řekly, to jsou ty konzultace akorát žejo. Já je ale nevyžaduju to je jejich volba že přijdou. Pokud chtějí, když není problém tak nechodí, protože prostě není problém (*smích*). Ale já je nevyhledávám. Rodiče úspěšných dětí nevyhledávám, protože si v podstatě vlastně nemáme co říct. Když se s nimi občas potkám na nějaké akci nebo někde, tak se spíše pozdravíme a řekneme si jestli je všechno v pořádku a to je všechno.

Nabízíte možnost individuálních konzultačních hodin pro rodiče? (Pokud ano: Jak často je ve škole realizujete? Jakým tématům, problémům dáváte o konzultačních hodinách přednost?)

Já jsem v životě tady co jsem 14 let nezažila, že by někdo přišel na individuální konzultační hodiny jako na moje. My máme každý vypsany svoje a mají se telefonicky předem domluvit. Nestalo se mi, že by za mnou někdo přišel v době konzultačních hodin, takže oni spíše jim stačí ty konzultace, které jsou nebo třídní schůzky či dotaz přes EŽK, telefon. Opravdu o konzultačních hodinách za mnou nikdo za 14 let nepřišel, nevím zda je to dobře, ale tak uvidíme.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek- hlavně návštěvnost rodičů Vámi zmíněných žáků?

Na třídní schůzky chodí více rodičů, protože se tam vlastně probírají věci jakoby celé třídy, toho kolektivu, různých akcí které s nimi pořádám ať jsou to hory, voda, výlety, kina. Tam jich chodí víc já bych řekla takových 80 % že to bude. Prostě se tam řeší věci obecně školy, třídy, záměry který s nimi mám, hodnocení třídy jako celku. Samozřejmě konkrétní žáci se tam neprobírají to se probíhá na konzultacích nebo někde bokem žejo. Takže třídní záležitosti.

Realizujete pro svoji třídu a jejich rodiče nějaké aktivity? (Pokud ano: Jaké aktivity realizujete? Jak často? Co od těchto aktivit očekáváte?)

Tak realizujeme školní aktivity, kde máme teda společně s dětma a rodičema, máme zahradní slavnost a předvánoční jarmark. Pak samozřejmě zahájení školního roku a ukončení školního roku to jsou akce s rodičema. Pro děti pak máme: dětský den, kina, divadla, školní výlety no to je asi tak všechno.

Co od těchto akcí očekáváte?

No tak samozřejmě očekávám, že se budou bavit a že ty děti taky poznám z trošku jiného úhlu, že to není jenom škola, učení ale i zábava, sport, stmelení kolektivu atd.

Jakým způsobem informujete rodiče o akcích, které realizujete?

Přes EŽK, třídní schůzky. Nejvíce však EŽK.

Jak byste charakterizovala Váš přístup k rodičům při konání vámi zmíněných akcí? Mění se v závislosti na formě? (Formální příležitost či mimoškolní akce)

Ano mění se právě při těchto akcích člověk jedná neformálně, takže spousta věcí se jakoby nehrotí. Probíhá to v takovém přátelském duchu. No jako neformální informování o věcech, které se běžně dějí, ale samozřejmě v přátelském duchu jakoby. Ta akce není určená proto abychom řešili děti, ale abychom si popovídali, pozdravili se, pobavili trochu atd.

Jaké školní aktivity realizuje vedení školy? Co je záměrem těchto akcí? Jaký způsob informování rodičů o akcích škola využívá?

No to jsou ty školy v přírodě, jarmark. Největší záměr stmelení kolektivu. O těchto akcích se informuje prostřednictvím webu školy, případně EŽK nebo se rozdávají informace na papírku zájemcům.

Tyto papírky pak rodiče mají za úkol podepsat?

Ano ty rodiče podepíší, když se dítě chce účastnit a vybírají se v ředitelně. To se úplně třídních netýká.

Zažila jste někdy situaci v komunikaci s rodičem, kde nastala nějaká překážka? (Jaká překážka? Jak jste se ji snažila překonat?)

No zažila, bohužel teď v téhle třídě mám tatínka, který má velmi arogantní jednání, vůbec nechápe spousty věcí ačkoliv jsem je několikrát vysvětlovala. Neustále mě bombarduje mailama a zprávama přes EŽK naprosto nechápavými dotazama a prostě to jednání je nepříjemné.

Ty dotazy toho otce se týkají čeho?

Ty se týkají všeho prospěchu já nevím třeba rozbitých brýlí při TV, kdy od nás žádal pojistku ta samozřejmě ale na náhodné rozbití není ve škole udělaná je pouze na záměrné rozbití. Takže teď s tím máme trošičku problém. No a teď jak minulý týden byly konzultace tak jsem ho čekala že mu to jako vysvětlím a chystala jsem se na něj, ale on nepřišel, tak jsem byla hrozně zklamaná. Na ty jsem ho nezvala ty jsou dané, ale nepřišel no. Takže se to snažím řešit přes tu EŽK.

A jeho dítě jaké je?

No dcera je strašně tichá, nekomunikativní, vystresovaná, nervózní a rodiče jsou 2 nebo 3 roky po rozvodu mám pocit. Tak je vidět že v té rodině to úplně nefunguje, otec má teď novou přítelkyni, která se asi hodně snaží ale ta dcera teda no nemůžu říct, že by byla problematická, ale hrozně špatně komunikuje. Z ní něco dostat je obrovský problém no.

Jak se snažíte zlepšit spolupráci s rodiči?

Noo já si myslím, že to není úplně potřeba. Z mé strany jsem se spolupráci s rodičema, nevidím tam žádné problémy. Oni vědí, že se mohou kdykoliv ozvat a samozřejmě když se vyskytne nějaký problém tak píšu. Tu iniciativu nechávám spíše na nich.

Slyšela jste někdy o projektu *Rodiče vítáni, Začít spolu?* (Pokud ano: V čem tyto programy spočívají?)

No o tom Začít spolu ano to tady máme už 20 let na prvním stupni, kde začal, ale já o něm více nic nevím, protože učím na druhém stupni (*smích*). Ale lidem se to evidentně líbí.

Angažují se rodiče Vámi definovaných úspěšných/neúspěšných žáků do organizací mimoškolních aktivit či vede někdo z nich nějaký zájmový kroužek pro děti? (Pokud ano jaké aktivity či kroužky to jsou a koná je rodič úspěšného nebo neúspěšného žáka/kyně?)

Neúčastní se žádného organizování nikdo ani nikdo jiný. Jestli vedou kroužek to netuším, možnost tady je ale nevím.

Zažila jste situaci kde jste se kontaktu s rodičem úspěšného/neúspěšného žáka chtěla vyhnout? (Pokud ano: Z jakého důvodu to bylo? Popsat blíže.)

Ne ne, nikdy jsem se tomu vyhnout nechtěla. Já mám ráda čistý stůl (*smích*) všechny problémy se snažím řešit ať je to v kladném slova smyslu nebo v záporném, takže nevyhýbám se tomu.

Tak nyní přestoupíme k poslední dnešní otázce. Co podle Vás může u rodičů úspěšných dětí, způsobit ztrátu kontaktu se školou? Máte již zkušenost s tímto rodičovským chováním?

No tak v podstatě to už jsem říkala. Tím že ty děti jsou bezproblémový jak v prospěchu, tak v chování, tak tu komunikaci nevyhledávají tak často. No ale minimálně tak jednou za rok se s nima vidím a v podstatě si všechno řekneme. Myslím si, že jsou připravení na to, že kdyby nastal problém, tak že je budu informovat. To je moje povinnost.

Dobře já Vám pro dnešek děkuji za Váš čas.

Přepis rozhovoru s vyučující A.

Datum 19. 4. 2016, úterý, 11:00-11:45

Tak dneska bychom začaly s rozhovorem o neúspěšných žácích. Jací žáci jsou podle Vás školně neúspěšní či problémoví? Zase nějaké hlavní Vaše aspekty, které považujete za důležité.

Takže určitě špatný prospěch, určitě trošičku malinko problémy v domácí přípravě. Chování bych tam úplně nezařazovala to mám na jiné vlně. Takže problém v domácí přípravě, někdy nepochopení látky a tím pádem zhoršený prospěch.

Kolik máte takových žáků v současné době ve třídě?

No když se nad tím zamyslím tak takových 6 určitě. **Takže máte 6 žáků, kteří odpovídají Vašemu zmíněnému popisu?** Ano určitě a tyhle problémy se u těchto dětí neustále opakují. Opravdu špatný prospěch, slabá domácí příprava, nenošení věcí takže 6 možná 7 takových dětí mám.

Jak se Vám ve třídě s těmito dětmi pracuje?

No tak samozřejmě hůř, protože když musím řešit, kolikrát zase nepřinesl domácí úkol a kolikrát mohl jít na doučování a nepřišel, když píšeme písemku, tak je to samozřejmě problém a zasahuje to do výuky, místo abych učila tak pak řeším takovýdle problémy. **Takže problém vidíte v časové ztrátě výuky a „brždění“ silnějších žáků?** Ano určitě to brzdí silnější děti, poslušnost výuky, no je to prostě složitý, narušuje to celkový chod výuky.

Dobře děkuji. Teď tedy jako minule typy rodičů neprospívajících dětí, s jakými typy jste se setkala? Jsou títo rodiče spíše spolupracující či nespolečující až problémoví? Při jaké situaci se tak chovali?

Tak určitě jsou tam různé typy rodičů, ale zaplat' bohu v mé současné třídě je většina spolupracujících, kterým záleží jakoby na tom prospěchu a domácí přípravě, chodí za mnou na třídní schůzky, konzultace, také jsme ve spojení přes EŽK atd., tak to funguje dobře. No a pak je tam ten jeden, o kterém jsme mluvily už minule ten pan X, který neustále řeší voloviny místo aby se zaměřil na tu svoji dceru, která má problémy v prospěchu v nošení věcí, tak řeší úplně jiné věci než by měl podle mého názoru. A vidí chyby na straně školy, **děkuji, na to sem se Vás teď chtěla zeptat (smích).**

Tak a teď bychom přestoupily konkrétně na Váš výběr žáků. Jaké podle Vás neúspěšné žáky jste si vybrala?

Vybrala jsem si Marii, s jejíž maminkou se znám velmi dobře, ta spolupracuje dobře. Snaží se doma s dcerou počítat, ale dcerka to bohužel vždycky nějakým způsobem zvrtná, nevím jestli to je nervozitou nebo čím, ale myslím si že domácí příprava je dostatečná ale i přesto jí to nejde no. Maminka se jí snaží vést co se týče výchovy, pomáhání v domácí přípravě ta je asi na dobré úrovni, bohužel prospěchově dcerka nezvládá.

Z jaké rodiny dívka pochází? Je z úplně či z rozvedené rodiny?

Rodina už je teď plná, maminka je rozvedená, teď žije s přítelem se kterým má druhou dcerku. Přítel se ale k Marii chová slušně nebo dobře, takže si myslím že fungují jako plná rodina dá se říct.

Víte jaký má vztah Marie ke svému biologickému otci? No ten jí vlastně očkuje, vždycky když se vrátí z víkendů, tak je podle maminky naočkovaná k tomu co by mamince hezkého řekla no.

Tak když to shrnu domácí příprava: maminka je snaživá dívce pomáhá s úkoly i s přípravou na testy. Ano. Jak je to s podpisy? No podpisy jsou, dívka podpisy nosí. Maminka na to dohlíží ty podpisy kontroluje. **Takže žákyně není penalizovaná za to že by nenosila úkoly s podpisem?** Nene to vůbec.

Jak reagujete když žák/kyně ve třídě má prospěchové nebo kázeňské problémy? Jak se to snažíte řešit?

Tak především nejdříve upozorním dítě samozřejmě mezi čtyřma očima, protože kázeňské a prospěchové problémy se nikdy neřeší před třídou. Takže to určitě nejdříve řeším s dítětem a pak jestliže ta doba po kterou to prospěchové nebo kázeňské zhoršení trvá se nezlepší, tak informuji rodiče většinou přes EŽK nebo si vyžádám schůzku či telefonicky. **Takže abyste rodiče informovala o situaci, která se děje tak to musí už trvat delší dobu?** Sleduji dlouhodobé zhoršení prospěchu, když nevím nerozumím tomu a potřebuji k tomu další informace od rodičů.

Jak to vypadá u Marie a četnost vašich shledání s rodiči?

No jak já ještě pracuji v té kavárně, tak ona pracuje vedle ve zdravé výživě, tak se vidíme velice často a většinou to stihneme vyřešit v pátek, když jsem v kavárně. Takže jednou týdně se takhle sejdeme maminka sama za mnou přijde a ptá se mě co nového atd. Když se párkrát stane, že ona nepřijde tak jdu já a sdělím novinky třeba hele je to lepší, je to horší nebo je to stabilní. Takže opravdu s touto maminka opravdu časté konzultace (*smích*). **Když to shrnu komunikace probíhá 1x týdně na neutrální půdě a iniciativa je oboustranná pokud nepřijde maminka jdete za ní Vy?** Ano přesně tak.

Shrňte mi prosím atmosféru takových setkání.

Atmosféra je velmi přátelská, my si tykáme, takže i můžu říct cokoli a narovinu jak to prostě je. Což je pozitivní, to se potom jedná úplně jinak.

Když se podíváme na adekvátnost jednání k závažnosti problémů žáků/kyň jak k problémům rodiče přistupují? Tak určitě adekvátně nic nezjednodušují, spíše se snaží přijít na to proč se tomu tak děje, protože u toho mého výběru neúspěšných žáků je ten prospěch stabilně horší, takže opravdu snaha od těch rodičů zjistit proč tomu tak je. I přes to že mají doučování, tak mají horší prospěch, ten druhý žák o kterém ještě budu mluvit, tak ten má miliony doučování, ale prostě je slaboučký celkově.

Jaké možnosti, když má dítě kázeňské či prospěchové problémy rodičům nabízíte? Někjaké řešení zlepšení té situace?

No takže to doučování, který teda má moje asistentka, takže každou středu těm slabším těm 6 jak jsem zmiňovala na začátku rozhovorů, nabízíme každou středu doučování, že se jim pomáhá látku zopakovat, samozřejmě záleží na nich jestli přijdou.

Konkrétně Marie chodí, využívá tuto možnost?

Marii to bylo nabídnuto mnohokrát a bohužel chodí málokdy, i když maminka by si přála aby chodila, tak ona se vždycky vymluví na to že něco má, myslím si že to není úplně pravda. **Takže asi spíše preferuje tu přípravu s matkou.** Pravděpodobně asi ano no, ale bylo by lepší odborně no.

Jaká je pro Vás co se týče té komunikace největší překážka v komunikaci s rodiči neúspěšných žáků? Když se snažíte řešit nějaký ten problém co je podle Vás největší překážkou?

No já si myslím, že si nechťejí připustit že to dítě prostě ty problémy má a jak jsem říkala u toho pana X, že ty problémy hází na školu že jako špatně učíme a že to jeho dcera nepochopila kvůli tomu, ačkoliv já vysvětluji látku několikrát, no takže asi takhle no. Prostě nejsou schopní si připustit, že to dítě je prostě slabý v určitých předmětech.

Pokud to dobře chápu tak ale u maminky Marie to tak není? Ano přesně tak ta se snaží a o tom problému ví, připouští ho.

Kdo Vás více kontaktuje? Jsou to rodiče žáků, kteří mají nějaký aktuální problém a nebo to jsou rodiče žáků, kteří mají dlouhodobé problémy?

Ty s dlouhodobýma problémama. **Pokud jsem to dobře pochopila ty žáci co mají nějaký aktuální problém tak to se snažíte nejprve vyřešit s tím žákem samotným, a pokud vidíte že to i nadále pokračuje tak teprve potom to řešíte s rodiči?** Ano přesně tak, pokud vidím že ten problém nekončí tak pak kontaktuji rodiče.

Jak se stavíte k možnosti sejít se s rodiči v jejich domácnosti?

Nikdy jsem ji nevyužila, nikdy mi nebyla nabídnuta, volím neutrální půdu ani né domácnost ani né školu. Tam se samozřejmě jedná mnohem líp a jinak. **Takže ikdyby Vám to bylo nabídnuto, tak to odmítnete?** Ano nechci jednat v domácnosti žáka není to pro mě úplně příjemné se přiznávám.

Změnil se Váš přístup spolupráce s rodiči žáků v závislosti na vaší praxi?

Hmm neřekla bych že by se nějak změnil, nastavila jsem si nějaký pravidla podle kterých funguju a snažím se furt stejným způsobem.

Tak teď bych se ještě ráda vrátila k Vašemu výběru druhého neúspěšného žáka. Kterého jste si vybrala?

Tak vybrala jsem si Patrika.

Proč jste si ho vybrala v čem vidíte tu jeho neúspěšnost?

No tak dlouhodobě slabý prospěch, často látku nepochopí nebo ji rychle zapomene, slabší domácí příprava ikdyž už jak jsem říkala má spousty doučování ale podle mě to na něj nemá žádný efekt. On je takový salámista no je mu to všechno jedno. **Takže to má tak u všech předmětů ten Patrik?** Ano ten to má u všech. **A ta Marie?** No ta je převážně slabá v té matematice v ostatních předmětech je taky slabší ale ne tolik.

Pokuste se charakterizovat rodinu Patrika.

Tak rodina je plná, má mladší sestru, fungují celkem dobře. Zde je to ale bohužel ten typ rodičů, kteří přijdou až v době kdy něco hoří. Jo tak třeba loni jsem je kontaktovala v EŽK musejí vidět že Patrik neprospívá ze 3 předmětů a přijdou až když jim teklo do bot a hořelo to. Takže tam přijdou až v momentě kdy je průšvih. Já jsem jim samozřejmě říkala že je to škoda že přišli tak pozdě, protože dřív by se s tím dalo dělat i něco víc. On to teda všechno ve finále vytáhl, ale zase platili spousty peněz za doučka které mohly být dřív. Prostě společně jsme mu mohli pomoc dřív. Takže tam to není o takový pravidelný zájem o ten prospěch, ale až když to hoří. Letos se to teda už jako zlepšilo to se kontaktujeme častěji po té loňské zkušenosti takže to funguje líp, takže jim to naštěstí došlo. **To častěji znamená kolikrát?** Jednou za měsíc. **Jaká forma komunikace převažuje?** Osobně ve škole či telefonicky.

Co se týče té domácí přípravy myslíte že mu rodiče pomáhají?

Nevím o tom, mám pocit že tam je to spíš na tom doučovateli, protože kolikrát tomu prý rodiče sami nerozuměj, nevím jaký mají vzdělání, ale myslím si že tu matiku taky tak úplně nedávaj, takže tam je to na tom doučovateli. Bohužel ale Patrik taky často nenosí ty úkoly a ani je nemá podepsaný takže ta kontrola ze strany rodičů taky není úplně taková jaká by měla. **Takže Patrik je sankcionován z Vaší strany co se týče nošení domácích úkolů?** Ano je, velmi často dostává poznámky a několikrát jsem se setkala, že doma tvrdí že žádný úkol nemá ale přitom máj. **Třeba když řekneme tomu za poslední měsíc jak často nosil nebo spíše nenosil úkoly?** No tak více jak polovinu nepřinesl. Snažím se aby úkoly nosil, ale je to bohužel těžký chlapec si to nechce připustit.

Rodiče Patrika, když pak tu situaci začnou řešit, jak reagují? Reagují adekvátně? Jaká je atmosféra při setkání s nimi?

No to potom už jo no. Atmosféra je celkem přátelská ze začátku se celkem divili že má jejich syn tak špatné známky na to jsem jim řekla že to ale oni všechno mohou sami vidět v té EŽK, takže mám obavy že se tam moc často nekoukají to se dokonce dá i zjistit že tam vidím kolikrát se do systému přihlásili. Takže si myslím že je chyba i na jejich straně no, mohlo by se to řešit dřív.

Pamatujete si jaké měli či mají argumenty proč tuto situaci už neřešili dříve?

No to si moc už nepamatuji. No spíše ten údiv jako že nic nevěděli. Prostě ale rodiče sedmáků musejí mít nějaký dohled nad dětma, takže to není moc vhodný. Tam to prostě nejde nechat pouze na dětech.

Jaké možnosti jste rodičům navrhovala na zlepšení problémů žáka?

Tak určitě to doučování on teda chodí i na to školní doučování pak i na to soukromě že mají zaplacené. Takže ty to využívají ale jak říkám u Patrika to je prostě hrozně těžký, podle mě to nemá ten efekt co to má mít. On to sice v tu chvíli pochopí ale za 2-3 dny to zapomene, neudrží to v hlavě.

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s rodiči neúspěšných žáků?

Tak určitě ve většině případů to probíhá v přátelském duchu, ale s nějakým důrazem prostě jak se říká nemažu jim med kolem huby jak se říká. Prostě jim to říkám tak jak to je to kde ty problémy spatřuji já a kde si myslím že ji dělají oni, ale vždycky je to v přátelském duchu, vždycky se snažíme najít nějaký kompromis toho kde ty chyby vznikly a nabídnout jim nějakou možnost řešení. Zatím jsem neměla žádnou komunikaci, která by končila hádkou nebo nějakou nepříjemností, naštěstí.

Takže se snažíte o to aby komunikace byla oboustranná a snažíte se společně hledat možné způsoby řešení? Ano přesně tak.

Jaká je návštěvnost těchto dvou rodičů vašich neúspěšných žáků na třídních schůzkách, konzultacích?
Tak oni chodí pravidelně, skoro pokaždé co to je možné to zase jo.

Co podle Vás může u těch rodičů neúspěšných dětí způsobit ztrátu kontaktu se školou? Máte s takovým chováním osobní zkušenost?

No asi nějaká nedůvěra zřejmě, ale zatím takovou zkušenost nemám. Takže nedůvěra si myslím a možná trošičku stud že to dítě není tak úspěšný no, nevím. No kdybych se vžila do jejich situace tak by to byl trošičku stud, ale nemyslím si že by to zde v těchto případech nastalo.

Dobře tak moc Vám děkuji za rozhovor.

Přepis rozhovoru s rodičem Adama úspěšného žáka

Datum 20. 4. 2016, středa, 17:00-17:45

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Který žák je podle vás úspěšný/neúspěšný? Jak si úspěšného/neúspěšného žáka podle vás definují vyučující? (Liší se to od vašeho pohledu?)

Já si myslím, že úspěšný žák vůbec nemusí být ten co má samé jedničky, každému prostě není dáno, aby měl samé jedničky. Když má vrozenou inteligenci tak mu to jde, někdo třeba mu to tolik nejde, ale snaží se v té škole. Takže já považuji za úspěšného žáka toho, kdo se snaží ať to třeba vytáhne z trojek na dvojky nebo ze čtyřek na trojky. To je třeba můj druhý syn ten má epilepsii a tam za úspěch považujeme když má trojky. Je to takový žák, který se připravuje do té školy, není mu to jedno a v rámci svých možností ty studijní výsledky má.

Dobře a jak si představujete neúspěšného?

No tak toho si představuji tak že na to kašle. Rodina se třeba snaží mu pomáhat v tom studiu samozřejmě učitelé, profesori mu dávají najevo, že by se měl snažit a on se nesnaží a prostě na to kašle, když to řeknu takhle lidově.

Kolik máte dětí a v jaké třídě?

Já mám dvě děti Adama ten je v sedmé třídě a Sashu a ten je teďka vlastně v prvním ročníku. Loni vyšel je na číšníkovu.

Jak se vašemu dítěti daří ve škole? Myslím Adama. Jste spokojen se školou, kam chodí vaše dítě? (Pokud ne- Co by škola měla splňovat abyste byl ?)

No když se podívám na vysvědčení tak se mu daří, protože má vlastně od první třídy samé jedničky. Myslím že i on sám to tak i vnímá že se mu daří, my rodiče ho v tom podporujeme, chválíme ho. On samozřejmě chytrý asi je ne asi ale určitě, také je ambiciózní, cílevědomý to znamená že mu není jedno jaké má známky. On na tu přípravu nemá zase tolik času, protože on ještě hraje fotbal má vlastně 3x v týdnu trénink hodinu a půl takže toho času moc nemá. Například když třeba přijde z odpolední tak má na přípravu hodinu, ale snaží se je cílevědomý zato ho chválíme.

Jste spokojen se školou kam chodí Vaše dítě?

No určitě jsme spokojeni. Sice jsme zvažovali jako ostatní to gymnázium, ale já jakoby nejsem ani žena toho zastáncem. Tuhle školu vnímáme jako místo kde se toho hodně naučí, učitelé se jim věnují. S ostatními tatínkami se na fotbale bavím, někteří z nich dali svoje kluky na sportovní školu, kde mají více sportu, ale je to na úkor toho učení. On sám nechtěl, proto jsme ho nedali a taky jsme prostě s tou školou spokojeni se zázemím a učitelským sborem.

Takže pro lepší pochopení. Proč si myslíte, že je vaše dítě školně úspěšné? Co mu k úspěšnosti dopomáhá?

Vy jste říkal, že ta snaha je velice důležitá. Ano a hlavně si myslím že ta inteligence, mám někdy pocit že každý nemůže mít samé jedničky to prostě nejde. Někdo je nadaný, umí prostě různé předměty. Nejde udělat nějaké kritérium, aby všechny děti měly jedničky a to aby se bralo jako úspěch s tím absolutně nesouhlasím. Někdo se učí prostě dvě hodiny a na příkladu stráví strašně dlouho a stejně se to nenaučí. Za úspěch nepovažuji to mít samé jedničky, ale podle svých možností, prostě na základě té své kapacity no aby pracoval.

Takže do popředí stavíte individuální možnosti každého dítěte?

Ano, teď jste to hezky pojmenovala, přesně (*smích*).

Jaké je Vaše vzdělání?

Já pracuji v Tchibu, jsem jakoby generální manažer prodejny. A mým vzděláním je gymnázium. Dál jsem právě nedosáhl díky tomu, že na rozdíl od syna jsem nebyl tak ambiciózní. Jinak na základní škole jsem měl taky samé jedničky. Takže ale nechci aby syn dopadl jako já, chci aby na tu vysokou školu šel. Myslím, že na ni má. I když nevím, jestli ten sport ho nějak neovlivní, ale myslím že ta škola je na prvním místě.

Dobře, děkuji.

Co pro Vás škola vašeho dítěte znamená?

No takže musí chodit do školy žejo, takže to vnímám tak že prospívá, chodí do ní, snaží se. Zase nechci abych to teď vnímal že absoluuje 4 roky na gymnáziu pak třeba vysokou, uvidíme jak to půjde no. Ale je dobrý aby teď měl dobré školní výsledky a tím se připravil na tu střední, uvidíme.

Jak vnímáte třídního učitele Vašeho dítěte? (Jeho osobní charakteristika, způsob výuky, přístup k dítěti)

No my tak s paní učitelkou do styku nepřijdeme žejo. Protože všechno funguje, takže není důvod.

No tak třeba jaké informace o vyučující dostáváte od syna?

No tak říká že je v pohodě, možná trošku přísnost ale to si myslím, že je správné. Potom intenzita domácích úkolů, ale to je dobře myslím si že ta matematika je důležitá. Takže určitě pozitivní názor máme.

Takže jakou známku by od Vás paní učitelka dostala?

Díky tomu jak syn prospívá, tak je všechno v pohodě no. Takže asi jedna no.

Jak vypadá domácí příprava dítěte na školu? Pomáháte mu? S čím? Jak často?

No to vůbec on je dělá sám, protože my jsme v práci. Jak jsem říkal on ty úkoly musí mít napsané než jde na trénink, protože z fotbalu se vrací unavený v půl deváté večer. Takže když přijde ze školy tak první co udělá jsou úkoly a nechá je na stole kvůli podpisu, takže i takhle iniciativní je. Když něco neví tak si to najde třeba na internetu, ale víceméně jsme ještě nedospěli k tomu, abychom museli mu s tím pomáhat. On je schopný to asi zvládnout to dobře sám a opravit si pokud něco udělá špatně. On je v tomhle samostatný, když má třeba psát něco následně den, tak třeba o 10 minut dříve ráno vstane. Na stůl si píše připomenutí, co si má zopakovat, dodělat a tak.

Když jste informován o tom, že vaše dítě má úkol či v blízké době píše test, o co se zpravidla snažíte? (Také od koho informace přišla- od dítěte nebo učitele?)

No on si to hlídá sám, připravuje sám. A učitelé jim to říkají kdy, co bude a on si to zapamatuje a ví to, takže se na to sám jakoby připraví.

Jaké požadavky chce třídní učitel po dětech? Souhlasíte s tím, co vyučující po dětech požaduje?

No tak jako píší často testy třeba je to dobře nevím netroufám si to hodnotit, ale je to relativně často. Ale u té matematiky je to asi v pořádku.

Takže s tím souhlasíte?

No víceméně ano, souhlasím. Možná díky tomu má ty výsledky co má. U té matematiky je to správné. No pak jsou tam předměty nechci jako nějak hodnotit, že nejsou zase až tak důležité, ale zkrátka aby třeba psaly dějepis psaly furt jo nebo z něho měly pořad úkoly, tak kdyby k tomu takhle přistupovali všichni učitelé, tak by ty děti byly přetížené. Přišly by ze školy a i kdyby neměl ten fotbal, tak by prostě za ty 2 hodiny to jako ani nepočítám tak by to prostě bylo přetěžující.

Jak vnímáte/hodnotíte obtížnost testů, domácích úkolů a dalších povinností vašeho dítěte? (Časová náročnost, četnost úkolů)

No tak on to tak nějak zvládá no.

Prosím popište, jaké požadavky chce třídní učitel (a) nebo škola po Vás? Jak jste se to dozvěděli? Máte v tom jasno?

Škola po nás vlastně chce, abychom navštěvovali tu EŽK, to teda dělá manželka, samozřejmě to musí být pod tím heslem toho rodiče, nemůže to být jen pod heslem toho žáka oni to poznají. To škola vyžaduje abychom se tam dívali, tím pádem vědí že máme nějakou kontrolu, že vidíme jak na tom s tím prospěchem

je. Třídní schůzky případně konzultace. Na těch třídních schůzkách rodiče sedí a dozvídáme se třeba například o školách v přírodě. Jinak co se týče těch požadavků, které škola má na rodinu, si myslím má minimální.

A co si o těch požadavcích, které po Vás škola/vyučující požadují myslíte?

No tak asi je to důležitý bez toho by se to asi nedalo dělat. Takže pokud tady existuje ta EŽK, tak by to bez toho nešlo. Je to legitimní když ta škola to požaduje.

Kdyby nastala situace, že by učitel nevyžadoval podpisy u materiálů, domácích úkolů. Jak byste to vnímal?

Si myslím, že těm dětem je 12/13 takže ty rodiče by to ještě podepisovat měli. Ale třeba kontrola jako taková těch úkolů tak to ne. To bychom se to museli naučit třeba tu matematiku a tak.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučujícím Vašeho dítěte. Jaké faktory jsou dle Vás pro její realizaci důležité- Co byste od učitele/ky očekával?

No tak třeba kdyby nastal nějaký problém, tak bych chtěl, aby učitel informoval hned ne třeba po 2/3 měsících prostě aby se ty věci k rodičům dostaly rychle. Abychom na to dokázali nějak zareagovat. Nic se teď u syna neděje, ale kdyby se něco začlo dít, tak aby se to k rodičům nebo učitelům dostalo rychle jakákoli informace.

Jak vy si představujete ideální nebo dobrou učitelku?

Ta učitelka aby byla objektivní, kamarádská, dokázala mít ty hodiny atraktivní žejo. Někdo třeba ten výklad tak samozřejmě oni tomu rozumí, ale někdo to třeba neumí podat. Ty děti mohou usínat, nejsou schopný to nějak vstřebat. Takže aby oni sami měli zájem, aby uměli s dětma vycházet. Myslím si, že nějakým řevem se toho moc nedocílí spíše naopak. Také řevem se může to dítě uzavřít do sebe. Samozřejmě mít v tom stavu nějaké hranice, které ani žák ani učitel nemohou překročit, ale i tak je lepší nějaký ten lidský přístup. Ten se mně osobně v práci osvědčil. Takový to pořekadlo ty na mě kamenem já na tebe chlebem, myslím si že to funguje.

Třídní učitelka vašeho syna splňuje tyhle Vaše kritéria?

No tak třídní určitě. Jinak syn chodí do školy jakoby rád. Taky to bude tím a samozřejmě neodešel na gymnázium, protože ten kolektiv tady má rád.

Kdyby jste byl učitel, co byste požadoval od rodičů?

No rodiče to je tady takové dvousečné, když ten student nebo žák je v pohodě no a pak když se třeba dostane do nějakých problémů, tak aby ten učitel s tím rodičem jakoby aby si sedli a měli stejný zájem. Dříve bylo, že ten učitel no a ty rodiče k tomu učiteli, že si nedovolili, samozřejmě když ten jejich žák byl nějaký grázlik nebo tak něco, tak to akceptoval jak ten učitel i ten rodič. Teď mám pocit, že ty rodiče jsou na spíše na té straně toho kluka nebo holky i když musejí jasně vědět, že je to rebel jo. Takže kdybych byl učitel tak bych byl rád aby ty rodiče, byli naladěni na stejnou notu, myslím si že je to určitě lepší. Prostě aby společně dovedli toho žáka, studenta k nějakým dobrým výsledkům.

Dobře, děkuji.

Když komunikujete s třídní učitelkou jakou formu kontaktu preferuje?

Tak mi do toho kontaktu tolik zase nepřijdeme, ale je to asi dané i bydlištěm, když někdo bydlí daleko tak asi mailem, ale když se pak už řeší něco zásadnějšího a vyměnili bychom si 20 mailů, tak je lepší dojít do té fáze třeba zavolání nebo se jakoby zastavit jo takže, záleží co se řeší a s jakou intenzitou.

Takže vy preferujete?

Takže v našem případě nějaký konzultace zeptat se jak jakoby prospívá, nemáme v tom problém. No abychom se dostali do nějakého častějšího kontaktu tak to ne my chodíme do práce, paní učitelka tak ty toho mají hodně, takže pak jediné ten mail. Kdyby bylo třeba tak pak třeba zavolat případně osobní setkání po nějakém postihu jo, já nejsem pro to abych kdyby něco letěl a přeskočil nějaký článek třídního a hned za ředitelem to ne. Jsou třeba lidi co hned jdou za ředitelem to se mi moc nelíbí.

Jak se stavíte k možnosti, aby vyučující navštívil vaši domácnost kvůli řešení jakéhokoliv záležitosti/problému? Máte také osobní zkušenost s tímto přístupem? (Pokud ne uvítal byste takové jednání?)

Tak zkušenost s tím jakoby nemám, ale nevidím v tom důvod, na co by tam ten učitel jako díval, jako jestli máme barevnou televizi nebo černobílou, jestli máme uklizeno, neuklizené jo jestli máme za dveřma rákosku jo... (smích) Ale pokud paní učitelka projeví zájem tak ať klidně přijde. Ale nevím co by jako chtěla najít no nebo tak něco. Určitě je lepší sejít se na nějaké neutrální půdě. Jako něco jiného je kdyby bylo podezření na to že ho mlátíme žejo nebo že má modřiny jo (smích).

Tak vy si to sice nemusíte představovat pro Vás je to fakt, ale dítě přineslo svoje čtvrtletní hodnocení, vychází mu jedničky. V ten den se ve škole konají konzultace co uděláte?

No tak já se do té školy snažím chodit žejo, takže kdyby byly nějaké konzultace tak většinou obcházím celý učitelský sbor, tak jako nějak to považuji za... Nemyslím si, že neznamená, že když má dítě jedničky aby rodiče nějak s tou školou 1x či 2x do roka nekomunikovali. To si myslím že není dobře, přijdu se zeptat ve dveřích mi řeknou: je co tady děláte, jo všechno je v pořádku jo ale myslím si že by ten rodič měl udržovat kontakt.

Jak byste zhodnotil způsob Vaší komunikace s vyučujícím Vašeho dítěte?

Já vlastně můžu hodnotit jenom tu konzultaci kam víceméně 1x či 2x do roka dojdu, zeptám se a učitelé jsou vstřícní, na co se zeptám tak dostanu odpověď. Kdybych měl pocit že se chci ptát 4 hodiny, tak si myslím bych se 4 hodiny mohl ptát, takže vstřícní a vždycky dostanu odpověď na co se zeptám, takže ten přístup je v pohodě.

Když škola nebo učitel realizuje nějaké aktivity co Vy od nich očekáváte a které aktivity to jsou?

Tak myslím si, že ty aktivity jsou přínosné a v této třídě těch účastníků těch akcí je valná většina jo, je to tak nastavený tak že škola v přírodě, výlet někam že prostě ostatní to mohou ignorovat ale jeho třída to vnímám od 1. třídy že valná většina, když něco je tak jedou a rádi. Takže tyhle aktivity vítám je to nějaký stmelení kolektivu jsou někde jinde než ve škole.

Vítáte ty školy v přírodě a nebo celkově všechny aktivity?

No celkově všechny, ale na druhou stranu vidím, že některý ty aktivity něco stojej a zcela si uvědomuju, že někteří rodiče na to nemaj jo, tím mám na mysli třeba ten lyžařský výcvik, který se vystoupaj na několik tisíc, takže když se někdo nezúčastní těchto akcí tak je to třeba i z finančního hlediska. Takže spíše volit nějaký ty aktivity, který jsou jakoby dostupný třeba kratší. No třeba najít když to řeknu lidově nějaký spartánský ubytování, který nestojí moc, protože je důležité, aby to bylo dostupný.

Jaký máte názor na zájmové kroužky vedené rodiči žáků? Máte s tím nějakou osobní zkušenost? (Pokud ano- Jaký kroužek vedete? Jaké jsou vaše očekávání?)

Já teda nevedu žádný kroužek, ale... slyšel jsem to od rodičů jak jsou dvě patra v té tělocvičně, tak myslím že něco vedou rodiče. Já jsem z toho fotbalu zvyklý na nějakou disciplínu, řád no, a když to kolikrát vidím tak si říkám no, tak on tak třeba sedí na židli jo teď tam kolem něj hrajou a on jim kolikrát neukáže, jak to mají udělat no... Někdy vidím jak ty školky, školy jak ty maminky se třeba do toho rády angažují, ale myslím si, že ta aktivita ta jejich profese třeba i pokulhává no. Samozřejmě ony třeba jsou gramotný ten kroužek vést. Důležitá je ta odbornost si myslím, aby těm dětem ti co vedou ten kroužek měli co dát. Musí to mít tu kvalitu.

Existuje ve škole vašeho dítěte něco jako rodičovská rada, sdružení klubu přátel apod.? (Pokud ano- Jste členem? Pokud neexistuje- Uvítal byste to?)

Já myslím, že něco takového existuje, ale z pohledu naší rodiny i když třeba bychom rádi se účastnili, ale nemáme na to prostě čas. Ta práce je prostě náročná pak ty kroužky. No kdyby na to byl nějaký prostor, ale není čas. Tuto možnost vítám aby si učitelé, rodiče a ředitel takhle sedli, řekli si nějaký věci na rovinu v jedné místnosti proč ne jako no. Si myslím, že není úplně od věci.

Tak posledních pár otázek. Zažil jste situaci kde jste se kontaktu s vyučujícím chtěl vyhnout? (Pokud ano: Z jakého důvodu to bylo? Popsat blíže.)

Já si myslím, že taková žádná situace nenastala. Já si raději věci vyříkám než chodit kolem horké kaše. Nechci se schovávat, nemám jakoby důvod. Ani se starším synem nemám takovou zkušenost. Tomu se já nevyhýbám, no to možná paní ona je taková stydlivá, bojí se na něco zeptat, myslí si, že zdržuje. Říkám jí nezdržuješ od toho tady jsou.

Co si myslíte, že u třídních učitelů/ učitelů nebo rodičů může způsobit ztrátu kontaktu? Vy jste říkal tu stydlivost. Myslíte si že tam jsou ještě jiné důvody?

No stydlivost a někdy jakoby nějaký zmar. To vím známý choděj do školy a ten jejich syn prostě dostává nesmyslně naloženo, nevím jestli vznikl nějaký afekt mezi tím a rodičem a tím ehm učitelem, nechci říkat že si ne něj jako zasedli, ale někdy jsem jakoby zaznamenal, že ten učitel si toho kluka více hlídal jo. Ten metr je na někoho trochu jinej jo, takže pak ty rodiče to už jako mohou vzdát. Jo že třeba řeknou no tady to musíš nějak už zvládnout, bude jinej učitel no...

Jaký vztah jste měl ke své škole vy? Jak byste se popsal když jste byl v roli žáka?

Já jsem měl vztah dobrej, měl jsem rád svou školu, chodil jsem tam rád.

Měl jste nějaké obavy ze školy?

Neměl určitě ne. Taky mi to šlo. Moje máma se do toho angažovala v té době jezdila na školy v přírodě. Byla se mnou doma, takže ten vztah jakoby byl s učiteli v pohodě.

Dobře, tak já Vám moc děkuji to je z mé strany všechno. Jestli chcete ještě něco doplnit?

Nene, děkuji.

Přepis rozhovoru s rodiči Amálky a Anny- úspěšných žákyň (dvojčata)

Datum 20. 4. 2016, středa, 18:00-19:00

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasíme.

Který žák je podle Vás úspěšný a jak si podle Vás definují úspěšného žaka/kyni vyučující? Liší se pohled vyučujících od vašeho pohledu? Pokud si myslíte že ano-V čem?

Tak asi jako když se to dítě učí bez problému asi i dále na střední i poté na vysoké škole. No tak asi učitelé mají jiný pohled na ty žáky, já si myslím že je to ta připravenost do života no. Někdy se ty děti mohou ve škole nudit a ne vždycky je to tím že by byly špatný. Ta úspěšnost je dána asi tím i jak se to dítě samo cítí a vnímá. Ta úspěšnost se potom odvíjí v tom životě jaký je. Prostě je to lepší definovat takhle obecně není to ani o tom jestli mu něco jde nejde, chytrý, hloupý, ale tam jde o to jak ono samo se vnímá. Jako může nastat situace že to dítě se ve škole může cejit že je super, ale potom v životě může být absolutně mimo, takže tam jde o ten celý život.

A toho neúspěšného vnímáte jak?

No vlastně celkově ta neúspěšnost v životě, nepoužitelnost.

Kolik máte dětí a v jaké třídě?

No tak jenom tři. Holky ty jsou v sedmičce a pak syn ten je v prváku na vysoké. **A co studuje?** Studuje na Karlovce na institutu, on chtěl práva ale je to spíše o tom memorování, on je spíše ale takový univerzál ani ne tak matiku ani ne ty humanitní vědy. No a ta jeho škola tak ta začala s velice tvrdou matikou na úrovni Matfyzu a teď to postupuje do té finanční praxe a to se mu líbí. No O. ten měl jasno v tom co by chtěl dělat i přesto že teda trochu změnil obor, ale holky tak ty teda se domnívám nemají ještě vůbec jasno v tom co by chtěly dělat. Myslím si že ty děti musí ale v tomhle věku zkoušet různé oblasti, podle mě je ale ještě brzy na bližší rozhodnutí.

Jak se holkám ve škole daří?

No oni jsou takový pohodářky bych řekla mají to na háku všechno hlavně oproti synovi jsou mnohem hlučnější takový i zlobivý bych řekla. Ale úspěšné to jo nejspíše.

Jste spokojená se školou kam chodí Vaše dcery?

No já jsem naprosto spokojená se školou na Praze 9, protože syn ten chodil do Zelenče a to máme naprosto jinou zkušenost. Takže po 1. třídě jsme ho dali právě na školu v Praze 9. Dcery mají po manželové straně si myslím cit pro matematiku a myslím si že právě tato Pražská škola jim ten cit ještě vyloupla jak se to učí takovou tou nenásilnou formou, myslím že i ty děti co jim ta matematika tolik nejde to vnímají trochu jiným způsobem. Také si myslím že u školy je dobrý ten dětský domov, že i do té školy chodí ty děti z dětského domova to je dobré pro tu integraci. Naučí se že jsou různí lidé, také je dobré to začleňování dětí, kteří potřebují asistenta, líbí se mi že ty děti se tím učí mezi sebe přijmout i ostatní nějak znevýhodněný. Také si myslím že ten pan ředitel této základky je hodně schopný pro tu školu hodně dělat, i když zdá se mi trošičku jiný jako v dobrém slovo smyslu samozřejmě (*smích*). Manžel byl také členem školské rady na gymnáziu syna a viděl že ten kolektiv těch pedagogů není tak v pohodě a pospolu, to na té základce mám pocit že je více pospolu myslím si to.

Proč si myslíte že jsou Vaše dcery školně úspěšné?

Řekla bych že u všech dětí je to vždycky genetická výbava, vědomosti pak povaha toho dítěte a prostředí toho dítěte to rodinné zázemí. Jako moje děti nejsou prostě ty děti co by se musely drilovat to prostě nejsou, mají takový ten přirozený styl mají to jak se říká v sobě. Myslím si že ta genetická výbava tam hraje opravdu velkou roli, že kdyby to bylo jinak tak si myslím že tam musíte vynaložit větší úsilí a bylo by to o něčem jiném, nemůžete jim třeba nechat takovou tu úplnou volnost. **Takže jestli to dobře chápu tak neúspěšného žaka/kyni byste viděla právě v tom kdyby dítěti ta genetická výbava chyběla?** Ano kdyby chyběla nebo ji bylo málo, to by bylo by to těžké. Samozřejmě to prostředí také hraje roli.

Jaké je Vaše vzdělání, kde pracujete?

Tak já pracuji v mateřské škole moje vzdělání je jako pedagog takže vysokoškolské. Co se týče toho vzdělání u dětí tak nejde o to ani jaké to vzdělání je, ale jestli jsou spokojení.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání vašeho dítěte? Co pro Vás škola vašeho dítěte znamená?

Moje představa je že musí skončit to dítě vysokou školou jako nechci je do toho nějak nutit ale aby si na to přišly. Jako syn určitě samozřejmě u dcer je to trochu jinak objeví se děti jo a může ze studia sejít no. Taky co mě teď napadlo je důležité aby ty děti tam byly spokojené. Taky je důležité aby učitelé neřešili věci které by se měly řešit mezi čtyřma očima. Tady na této škole je dobrý ten kreditní systém to ty děti mají v podstatě takovou volnost v tom sbírání těch kreditů. A taky si myslím že by děti měly projít cizinou na nasbírání potřebných zkušeností, také i kvůli té praxi kterou prostě v té škole v ČR nezískají no. Takže základní škola by měla k tomu vést tou výukou jazyků ta je strašně důležitá na přípravu dalšího studia. Jako naše výchova s manželem je liberální, ale to vzdělání musí bejt, tam moc liberálním nebudem.

Jak vnímáte třídní učitelku Vašeho dítěte? Zkuste vyučující nějak charakterizovat. Pokud vy sama nevíte tak zkuste přes holky co o paní učitelce říkají?

Holky jsou jakoby spokojený já jsem měla jakoby vždycky strach z toho přechodu z toho prvního stupně na ten druhý. No ale my jsme spokojení s vyučující. Určitě nebudeme měnit třídního učitele (*smích*).

Kdybyste měla oznámkovat jako ve škole jakou známu byste ji dala? Když se zamyslíte i nad komunikací jakým způsobem s Vámi komunikuje atd.

Já teda nemám problém s paní učitelkou komunikovat i přesto my teda spolu moc nekomunikujeme, protože to prostě tolik nepotřebujem, ale asi za jedna. **Dobře.**

Jak vypadá domácí příprava dcer na školní povinnosti? Pomáháte jim nějak?

No tak kdybyste mluvila dneska s holkama tak byste se dozvěděla stížnost na nás (*smích*). Zrovna včera jsme dostali sprdunk, že jim neděláme svačiny do školy a nepomáháme s úkolama a prostě jsme úplně nejhorší rodiče (*smích*). Oni dostaly kapky totiž protože byly hubatý. No takže pomáháme jen vlastně jako s pomůckami na přípravu prezentací do školy jinak všechno dělají bez naší pomoci. I přesto že je T. dyslektik tak si myslím že nepotřebuje nějaké výhody a tak. S podpisem chodí většinou k manželovi.

Takže pokud se dozvíte že holky mají nějaký úkol a nebo budou psát nějakou písemku řeknou Vám to? Nebo od koho informace přichází?

Většinou to řeknou a já prakticky už dělám jen takový ten dozor aby si ty úkoly šly udělat.

Souhlasíte s požadavky které po Vás chce třídní učitelka i to co se týče těch podpisů? Nebo pokud by učitelka podpisy od dětí nevyžadovala souhlasila byste s tím?

No tak jako mě kdyby je paní učitelka nechtěla tak by mě to zase až tak nevadilo no (*smích*). Tam je to spíše o tom že ten učitel to bere tak jako že to děti zpracovaly doma, tak by to mělo být podepsaný.

Jaké požadavky po Vás škola chce? Jak se o těchto požadavcích dozvídáte? Případně o akcích?

No my většinou přes tu EŽK, od holek, přes mail, webovky školy. No ale co si vzpomínám když se ta EŽK spustila tak mi volal sám pan ředitel říkal mi: to je divný ale vy jste se do té EŽK ještě nepřihlásila a já říkám no ale já jsem se tam dívala, on na to no jo ale vy se díváte přes holky to musíte svým heslem (*smích*).

Takže co si o tom že po Vás škola vyžaduje abyste se dívala do té EŽK myslíte?

No tak jako asi určitě to je užitečné ikdyž teda mě zatěžují jakýkoliv maily a tak no takže jako mě to trochu i zatěžuje. Akorát já si říkám že zase nemám tu kontrolu tak nutnou no.

Jak často chodíte kontrolovat tu EŽK?

Je to tak že já se tam dívám už i s holkama takže moc často zase to nemám zapotřebí. To ony si to takhle hlídají. **Kolikrát ji navštívujete 1x za týden?** No, no (*smích*)...

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučujícím Vašeho dítěte jaké faktory jsou pro Vás důležité? Co od učitele očekáváte?

Já bych řekla že bezproblémová komunikace je taková oboustranná vnímavost. Od učitele bych očekávala při vzniku nějakého problému, že on mi dokáže poradit, já třeba svoje dítě vidím úplně jinak než on, v ten moment tam třeba vznikne ten problém že já to dítě vidím jinak a ten učitel taky a já potřebuji vědět kde ten problém je. Jako určitě mám zkušenost se svým synem když jsem se zeptala učitelky a co Ondra? Odpověď zněla dobrý a to je taková odpověď co člověk snad ani nechce slyšet, potřebuji vědět něco trošku konkrétního no. I ten učitel jo by měl mít roli i toho psychologa jo, to není jen o té poznámce nebo učením, to dítě vlastně v tom momentě kdy začne mít nějaký problémy tak vlastně ten učitel by to mohl vidět a zjistit co se děje. Tam bych viděla že ta bezproblémová komunikace je o tom že já nemám, nemusím mít ten blog, že když přijdu k učiteli tak ten učitel neřekne prostě nezlobte se tohle řešit nebudeme. Je to o tom co já potřebuju vědět a opačně samozřejmě taky učitel také potřebuje vědět co se děje. Hlavně žejo když já mám problém tak abych neměla a pak ta vzájemná důvěra.

Takže vy jste mi tady také charakterizovala pro Vás ideální vyučující/ho? Ano přesně tak já vidím ideálního vyučujícího.

Kdybyste byla učitelkou na základní škole co byste po těch rodičích požadovala?

No vlastně to stejné co už jsem řekla.

Takže pokud jsem to dobře pochopila s třídní učitelkou se stýkáte pouze teda na třídních schůzkách a konzultacích? Více nepovažujete za nutné?

Ano přesně tak ono prakticky nemáme co řešit. Takhle jsem jednou přišla za paní učitelkou X. holky jsou v češtině trošku slabší. A paní učitelka na mě: Vy máte nějaký problém? Co tady děláte Vás nepotřebuji vše je v pořádku. Jinak co jsem si teď vzpomněla farmářské sobotní trhy které se konají na školním dvoře tak tam je vlastně neskutečná drbárna, tam se sem tam potkám s vyučujícími a je mi tam sděleno co a jak ta neutrální půda no.

Jakou formu sdělování problémů/záležitostí preferujete?

Tyto neformální shledání preferuji, zbytek jen ty třídní schůzky, všechno to závisí na těch problémech my problémy nemáme takže se nemusíme stýkat.

Kdyby problém nastal jaký typ komunikace byste preferovala?

Já bych preferovala osobní komunikaci na neutrální půdě to je prostě lepší než v té škole, mám pocit že v té škole by měli ti učitelé navrhnout.

Jak se stavíte k možnosti sejít se s vyučujícím k řešení jakýkoliv záležitostí ve Vaší domácnosti?

No brala bych kdyby si s sebou vzala uklidivé prostředky (*smích*).

No tady je to myšleno na Vaše pocity jestli by Vám to bylo příjemné, nepříjemné. Váš postoj na věc.

No mě by to tak zase úplně nevadilo, ale záleželo by na tom konkrétním vyučujícím, protože kdyby proti sobě měla třeba nějakého pedanta to ne, ale nejsem nějak zásadně proti.

Představte si že jste se teď dozvěděla čtvrtletní hodnocení, které je velice slušné co se týče průměru. V ten den se konají konzultace. Co uděláte?

No tak to už tam vůbec nejdu, je to k ničemu. Já takhle skoro vůbec když vím známky dopředu nechodím. I když holky mi říkají mamí jdi tam. Tak po té zkušenosti s učitelkou X. tam nechodím (*smích*).

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s vyučující?

No přátelský způsob, neprobíhá moc často ale vyhovuje to si myslím oběma stranám.

Vaše účast na třídních schůzkách?

No tak tam chodím pokaždé co jsou, snažím se.

Jak se stavíte k aktivitám které škola nebo třídní učitelka realizuje? Které aktivity to jsou?

No tak to je lyžák, ale ten je opravdu na můj vkus hodně zbytečně drahý, nemohou si ho dovolit všichni takže to je škoda co se týče toho kolektivu. Třídní pořádá: rafty, hory no to je přínosné.

Jaké požadavky jsou kladeny na Vás aby se děti těchto akcí mohly zúčastnit?

No tak to vybavení žejo zařídit, mě se líbí ty akce co vybírá třídní, kde děti spějí pod stanama a vaří si tam sami takže je to levné, mohou jet všechny děti v podstatě, aby se zachoval ten kolektiv.

Jaký máte názor na zájmové kroužky které jsou vedené rodiči žáků? Víte o této možnosti? Máte vy sama osobní zkušenost?

No já nic takového nevedu vlastní zkušenost nemám, ale zase proč ne když má někdo nějakou odbornost a také je důležité zde už ten člověk pracoval s dětmi má tu zkušenost, takže není to jen o odbornosti ale i o tom jak s dětmi umí pracovat.

Existuje ve škole školská rada, sdružení klubu přátel či něco podobného? Jste členkou?

Ano, ano. No né členkou nejsem. Jako když jsou akce snažíme se nějakým způsobem nějak vypomáhat ale členy nejsme. Ale manžel byl členem ve školní radě na gymnáziu našeho syna.

Zažila jste někdy situaci, kde jste se chtěla vyhnout kontaktu s vyučující/m? Pokud ano-popište blíže.

Na této základce ne. Většinou se snažím tu komunikaci vyhledávat, protože potřebuji vědět co a jak, protože i člověk který se chová k člověku jinak než by měl, tak i tak je lepší vždycky ta komunikace, nevyhýbat se. V tom Zelenči jak jsem říkala tak tam jsme měli velice špatnou komunikaci s učitelkou, tam chodil jen manžel mě se v té době narodily holky takže tak, ale ta komunikace byla hrozně špatná nebo spíše paní učitelka řešila prkotiny, že O. neměl ořezané pastelky a že cvičil v nevhodném oblečení, opravdu takové banality. Tam právě ta komunikace hrozně vážla. V té škole se preferovaly děti svých sousedek, to byla škola co nebyla školou no. Vadila mi ta škola že ty prvňáčky nemotivovali právě naopak.

Co si myslíte že u učitelů úspěšných a neúspěšných žáků může způsobit ztrátu kontaktu s rodiči?

No a to je přesně ono, že ten pedagog cítí v té roli nadřazené, i když některé rodiče to asi potřebují ale v momentě když ty rodiče vystupují vstřícně a ten pedagog se zařadí do té nadřazené pozice tak tam je to špatně. Pro mě bylo těžké si například vážit té učitelky v Zelenči kvůli tomu jejímu chování. Nevěděla jsem jestli jí jde o tu její pozici a nebo o to dítě.

Jaký byl Váš vztah ve škole?

No tak jako takový střídavě oblačno, ale jako myslím že jsem byla snaživá to jo.

Dobře tak já Vám moc děkuji za rozhovor. Chcete ještě něco doplnit?

Nene už ne (*smích*).

Přepis rozhovoru s rodičem Marie- neúspěšné žákyně

Datum 27. 4. 2016, středa, 18:10-18:52

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Který žák je podle Vás školně úspěšný a neúspěšný? Jak si myslíte že si takové žáky definují učitelé? Liší se to od Vašeho pohledu?

Jako podle úspěchu ve škole myslíte? **No je to právě čistě na Vás jak vy si takového žáka pojmete.** No tak úspěšného bych viděla že se dobře učí, dobře komunikuje, zapadá do kolektivu. No a neúspěšný jo hmm to je

takový sporný neúspěšný no jako, no dejme tomu že se špatně učí, protože to fláká né proto že by na to neměl to ne.

Takže neúspěšného žáka si představujete jako líného žáka když to tak řeknu?

Ano přesně tak, řekla bych že je to dáno spíše z té lenosti no. Myslím že je to o tom přístupu no.

Myslíte si že vyučující to mají podobně jako Vy?

No myslím si že né všichni to tak mají. Myslím si že jsou i takový kantoři, kteří dokáží odhadnout a dokáží napomocť těm žákům.

Kolik máte dětí? V jaké třídě?

No tak děti mám dvě. Dcera ta starší je v sedmý a ta druhá ta je malinká té jsou 2 roky takže to nás teprve vše čeká.

Jak byste charakterizovala Vaší starší dceru. Jak se jí daří ve škole? Jste spokojená se školou kam chodí Vaše dcera?

Já bych i s ní byla spokojená celkově, globálně, jenomže pak má člověk takový období kdy to zas není takový úplně jakoby, že jsou to trošičku boje, nebaví nás to, nechce se nám učit. Takže jako od toho se to samozřejmě odráží od těch kantorů. Je tam takový teda co vidí že je to hrozný a nedá jí šanci, a pak jsou kantoři že viděj a dají, takže je to jenom o tom období, aáá, kde vidí že to je trošku lepší a to dítě neshazují samozřejmě. To je pro mě strašně důležitý i z té strany těch učitelů to dítě jakoby trošku nakopnout jo, neshodit ho a pomocť mu jo když vidí že se učil dobře a najednou ne tak aby pátral po tom problému proč jakoby no. Taky aby i ten výklad byl zajímavý jo aby ty děti k tomu neměly nechuť kord v tomhle věku to je prostě problém no. To je prostě o tom učitelé, výuka vše je to dohromady.

Takže když se vrátíme k té spokojenosti ke škole. S čím jste spokojená či nespokojená?

No né úplně ve všem no, né úplně se všema. Některý přístup učitelů se mi nelíbí vůbec, musí se do školy, musí se to řešit s tím učitelem jo trošičku.

Kde vidíte největší problém u vyučujících? V komunikaci nebo kde? Jak to myslíte?

No ta komunikace si myslím není špatná jakoby tahle škola nemá problém, ta komunikace se dá přes mail, telefonem, takže si myslím že ta komunikace není vůbec špatná jo, jakoby dá se něco řešit, ale řekla bych že je to o tom přístupu, někdy mám pocit že některý učitelé ani nepatří k dětem jo. Prostě ten přístup k těm dětem je takový absurdní. Konkrétně když vám řeknu že dcera hodiny pracuje na prezentaci a ten učitel se pak na ni ani nepodívá a řekne no já jsem si to představovala asi trochu úplně jinak a tím to hasne. To je strašně hrozný přístup a když pak za měsíc dostane další zadání tak chápu že se jí do toho tolik nechce, protože jí nemá co motivovat jo. To jsou věci, které bohužel na téhle škole jsou, ví se o nich, řeší se to, doufám že se to jako dořeší a doufám že to bude v pořádku. Jako jak jste se ptala tak učitelé nemají problém odpovědět i pan ředitel to všechno jo.

Co si myslíte že dceři pomáhá k lepším školním výsledkům?

No tak momentálně teda nevím no (*smích*). Já si myslím že Marie se vždycky učila dobře, byly třeba nějaký látky který zase tak jakoby jí úplně dobře nešly, ale uměla se to naučit. Teďko prostě je takové to období že se jí nechce, nemá do toho tolika chutě, nebaví jí to, ale myslím že po takovým horším období ona sama cítí že to takhle nechce, že se jí to nelíbí, je to prostě o té pubertě no. Je to období kdy se hledá a je to trošičku boj, ale zvládne se.

Jaké je vaše vzdělání? Kde pracujete?

Tak já jsem teď na mateřské dovolené, brigádně pracuji tady ve zdravé výživě. Jinak mám středoškolské vzdělání s maturitou škola zaměřená na bankovníctví k tomu jsem se ale nedostala, ale dělala jsem vedoucí ve firmě.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání Vaší dcery?

Řekla bych že docela velkou, protože to ví člověk ze svojí vlastní zkušenosti samozřejmě, protože v tomhle věku si dost dobře nikdo z těch dětí nebo většina nedokáže představit co to obnáší, ani si nedokáží představit

proč je pro rodiče tak důležitý aby se dobře učily to je pro jejich budoucnost. Takže neustále dokola jim to vysvětlovat dokud to vážně nepochopí.

Jak vnímáte třídní učitelku?

My máme štěstí na třídní učitele. Marie má teprve druhou třídní učitelku, protože do 5. třídy měli jednu, naprosto úžasná no teď má paní učitelku A. a vše naprosto supr, má skvělý přístup k dětem i k rodičům k výuce takže jako úžasná. Kdyby byli všichni učitelé takový tak super.

Kdybyste ji měla oznámkovat co byste ji dala za známku?

Určitě za jedna.

Jak vypadá domácí příprava Vaší dcery na školu? Pomáháte jí s domácí přípravou? Pokud ano-jak často?

Když tomu rozumím tak pomůžu (*smích*). Pak jsou prostě jako kapitoly, látky kde jako člověk marně pátrá a říká si to jsme snad ani nebrali (*smích*). Takže prostě našťestí u některých se dá to doučování že vychází vstříc že se to dá. Teď jsme jakoby v tom stádiu že si tu přípravu dělá sama, učí se sama, když něco neví přijde za mnou.

Jak jste informována o domácích úkolech nebo o testech? Od koho informace přichází? A o co se snažíte?

Tak úkoly ty se píší ty jsou na webových stránkách tam jsou neustále zadaný našťestí, protože by nám jich asi hodně chybělo, to je právě strašná výhoda že se píší ty úkoly. Protože dřív si to zapsala do sešitu a stejně na to zapoměla. Takhle si to já můžu zkontrolovat, mám ten dohled. Ty písanky tak ty tam teda nepíšeš, to nedělají všichni učitelé, jen někteří píší že bude nějaká práce, ale většinou si tohle ohlídá jako to jo no ty práce i hlásí.

Jaké požadavky po Vás a dceři chce třídní učitelka? Kdybyste je měla shrnout.

Mě teď vůbec nic nenapadá tyjo, požadavky jo, **No tak třeba u domácích úkolů jak je to s podpisy?** Jo tak to jo no to musí být podepsaný aby věděli že to nečmárali před vyučováním. Někteří učitelé vyžadují úpravu sešitu žejo jako na to koukají hodně, některým bych řekla je to jedno což by teda asi nemělo, myslím si že na té základce by to ještě mělo být pod kontrolou no. No když mají nějaké školní akce nebo výlety to nám taky píší na webovky. Nebo když je sběr čehokoliv papíru, nebo když je tady ten běh žejo to nám všechno oznamují no.

Jsou pořád souhlasy, že se děti mohou účastnit nějaké akce apd.?

No teďko už né už nejsou žádné souhlasy.

Jak vnímáte nebo hodnotíte obtížnost testů? Jaká je časová náročnost co se týče domácích úkolů?

Já bych řekla že je to všechno tak nějak přiměřený no, souhlasím s tím.

Existuje něco co Vás ze strany školy zatěžuje?

Nevím teď mě nic nenapadá, takže asi nic mě nezatěžuje.

Když se vrátím k těm podpisům u domácích úkolů. Souhlasíte s tím že učitelé podpis vyžadují?

Ano souhlasím, chci i já sama mít nad tím takovou kontrolu a vidět to. I kdyby učitelé nevyžadovali podpis, tak to neznamená že bych to dceři nekontrolovala to bych stejně kontrolovala (*smích*).

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučující/m, které faktory jsou pro Vás důležité? Vezmeme si třídní učitelku, co od ní očekáváte?

Co od ní očekávám jo... No já víceméně nic neočekávám, protože to je takový bezproblémový že jsem o tom nějak ani nepřemýšlela. Pokud se potřebuji na něco zeptat tak jako není problém zeptám se, ona mi odpoví udělá si čas, je ochotná.

Jaká je vaše představa o ideální/dobré učitelce/ovi?

No tak jak jsem nějak už řekla ochotnou. Pokud by byl nějaký problém, že by si třeba všimnul ve škole něčeho, tak bych byla ráda aby mě o tom informoval.

Ve třídě Vaší dcery je tam ideální učitel/ka?

Třídni určitě. Řekla bych že většina kantorů se nějak dá jo, ale bohužel je tam pár takových s kterými můžete komunikovat jak chcete ale stejně se nedomluvíte.

Jaký je problém u těch, kde se nedomluvíte?

Tam je problém, že mají prostě takový to svoje a nikomu neustoupí. Jo takže ikdyž je tlak ze strany dětí i ze strany rodičů, ostatních učitelů dokonce i pana ředitele, tak stejně s nima člověk nehne. Oni prostě mají to svoje, jsou přesvědčení že to tak je a bude a tím to hasne. Je to ve známkách, známkováním, zadání úkolů. Prostě bohužel to tak je no. Myslím si že ta konkrétní paní učitelka známkuje také podle nálady jak se jí to zlíbí. Zrovna konkrétně takhle paní do školy prostě k dětem nepatří.

Jak často komunikujete s třídní učitelkou?

Tím že pracujeme vedle sebe tak dost často no (*smích*). Nikdy jsem prostě neměla potřebu chodit do školy. Naštěstí je na škole, kde jsem vyloženě nemusela chodit do školy něco řešit s něčím se potýkat. Na prvním stupni vůbec tam byly pravidelně konzultace s paní učitelkou tam se probíralo co dětem jde a nejde. Na tom druhým víceméně dostávám všechny informace tím webem. Jinak jako mám takový přehled od dcery, že nepotřebuji vyloženě do školy něco řešit. Hodně se toho dozvím přes ten internet. Zdá se mi že teď jako všechno funguje kromě teda té jedné učitelky. Jako možná jsou rodiče co chtějí chodit do školy, ale já nemám potřebu tam chodit.

Jakou formu sdělování od učitelů preferujete?

Prostě v případě že by se řešilo něco vážnějšího tak určitě osobní kontakt, ale pokud zapomene úkol tak prostě mi stačí že mi to napíše do té zprávy, to úplně stačí.

Jak se stavíte k možnosti aby vyučující navštívil/la Vaši domácnost k řešení jakýkoliv záležitosti? Máte s tím osobní zkušenost?

Ne nemám. No možná kdyby se mělo řešit něco hodně závažného tak by to bylo třeba příjemnější, mluvilo by se i s těma dětma. No ale nevím nedokážu si to představit. Doufám že to nebudu muset nikdy řešit.

Představte si že Vám dítě přineslo čtvrtletní hodnocení. Vy zjistíte že má velké nedostatky ve většině předmětů. Jak budete postupovat v komunikaci s třídní učitelkou? Co v té chvíli od ní budete očekávat?

No jako to bych se musela hodně chytit za nos, kdybych se dozvěděla takový prospěch. Myslím si že na té základní škole rodič musí kontrolovat co jeho dítě umí a neumí prakticky pořad.

Pokud by se to například týkalo kázně co byste od učitele očekávala?

No by taky ale záleželo na tom co by vyvedla, ale určitě bych očekávala tu spolupráci no, tu komunikaci a snažit se o společný řešení toho proč se to stalo a jak to vyřešit. Co se týče toho prospěchu tak to bych viděla vinu právě na rodině to bych nešla ječet na učitelku, to by mě musela hanba fackovat.

Jaké možnosti Vám vyučující nabízí na zlepšení prospěchu?

No jako nabízí zkoušení většinou nebo písemky, prezentace navíc. To si ale už domlouvají ty děti to já už tohle nezařizuju. Věřím že jsou rodiče co ještě za děti orodují ale to já už ne no (*smích*). To ona se musí sama k tomu postavit, domluvit se s učitelem a nechat se vyzkoušet. Také jsou ty možnosti doučování to zařizuje třídní matiku a češtinu, když se vidí že to dítě ve větším množství má tak je ta možnost doučování.

Využívá dcera tu možnost toho doučování?

Ale no tak někdy jo, ale ona je v tom věku kdy se hledá takže je to trošku složitější no.

Pokuste se charakterizovat ochotu vyučující s Vámi komunikovat o dceři.

Jo tak vše je v pořádku, učitelka ochotná je.

Jaké je Vaše účast na třídních schůzkách?

Na začátku školního roku a na konci, oni jsou si myslím 3x ale chodím jen 2x. No tam začátku toho školního roku víme co nás čeká, abychom věděli co a jak. Pololetní někdy zase nestíhám většinou no. No a potom na konci nooo tak to jsem snad minule taky ani nebyla no. Ale jako na těch třídních schůzkách se zase až tak nic moc neřeší no, pokud člověk fakt něco potřebuje tak je ta osobní konzultace no ta je daleko lepší jakoby.

Jaké aktivity realizuje třídní učitelka a které škola? Co vy od těch aktivit očekáváte? Co si o nich myslíte?

Škola má tady ty stmelovací kurzy to bych řekla že je úplně super, no a pak třídní 2-3x do roka vymyslí nějaký třídní akce i o svém volném čase je někam bere což si myslím že pro ten kolektiv je hodně fajn. Myslím si že kdyby se člověk domluvil s třídní že by mohli jet i rodiče no (*smích*), ale rádi jim je necháme. Myslím si že by to tam stejně rodiče narušovali, neměli by na těchto akcích být.

Nabízí Vám vyučující nějaké možnosti na zlepšování komunikace mezi rodinou a školou?

Asi tam nějaký možnosti jsou, ale myslím si že to je spíš pro ty co něco potřebujou řešit.

Jaký máte názor na zájmové kroužky vedené rodiči žáků? Máte s tím osobní zkušenost?

Zkušenost žádnou nemám. Jako asi proč ne pokud ten přístup k těm dětem a to vedení toho kroužku je dobrý tak jako proč ne no. Problém v tom nevidím.

Existuje ve škole sdružení klubu přátel, rodičovská rada? Jste členkou?

Jo asi jo, členem nene nikdy. Ani bych nechtěla.

Zažila jste někdy situaci, kde jste se kontaktu s vyučujícími chtěla vyhnout?

Ne to jsem nezažila. Vždycky se to snažím řešit. Já se nevyhybám to k ničemu nevede.

Když si to teď představíte naopak. Co u učitelů může způsobit ztrátu kontaktu s rodiči?

Já nevím no, asi to je možné jsou to taky jenom lidi. Ně každý má tu osobnost na to aby dělal pedagoga je to pro silné jedince, odhodlané. Jako pracovat s dětma s tím se člověk musí narodit aby neublížil, ale zároveň nesmí být s dětmi kamarád, musí tam být určité hranice, musí mít tu autoritu.

Jaký vztah jste měla ke své škole vy? Jak byste se popsala jako žákyni?

No já jsem měla hezkej vztah (*smích*) na základní školu to mám hezké vzpomínky, ale byla jsem trošičku v takové té komunistické škole že takže no... byly tam takový no paní ředitelka mě tenkrát přinutila vytřít podlahu, protože jsem měla zlomenou nohu a tím jsem dělala čmouhy a to ji hrozně rozčilovalo. Rodiče tenkrát byli hrozně rozhněvaní. No v období co je teď dcera jsem taky neměla moc úspěchů, taky jsem se hledala, bojovala jsem s tím a rodiče se mnou.

Měla jste někdy v dětství obavy ze školy? Pokud ano-z jakého důvodu?

Obavy? No možná až na střední to bylo spíše z toho nového nic člověk nemá. Tou střední jsem proplula docela dobře.

Přístup Vašich rodičů ke škole?

Maminka ke mně byla taková kamarádka a tatínek ten byl přísný na všechno. A měla jsem to podobný jako teď dcera, narodil se mi sourozenec až když jsem byla starší a ona to teď má taky tak jak mám tu mladší dcerku, tak prostě žárlí no. A já ten prospěch se snažím brát jako tak že svět se nezboří no.

Dobře, chcete ještě něco doplnit? Ne

Tak já Vám moc děkuji za rozhovor.

Přepis rozhovoru s rodičem Patrika- neúspěšného žáka

Datum 19. 5. 2016, čtvrtek, 18:00-18:40

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Který žák je podle Vás školně úspěšný a který neúspěšný? Jak si myslíte že si takového žáka definují učitelé? Liší se jejich definice od Vašeho pohledu?

Úspěšného? No asi nějaký premiant třídy co se dobře učí, no takže ten co se dobře učí, kamarádský se všema. No asi tak nějak no.

Dobře děkuji. A jak si představujete neúspěšného žáka?

No ten co se špatně učí, sedí v rohu a s nikým se nebaví (*smích*).

Myslíte si že Váš pohled je podobný s pohledem učitelů?

No tak jako určitě úspěšný žák je ten co se dobře učí no to asi určitě. Je takový akční ten žák. Takže možná to dělají učitelé podobně no.

Dobře děkuji. Kolik máte dětí? V jaké třídě?

Tak mám dvě děti. Dvě děti a v sedmý a ve druhý.

Tak když si vezmeme staršího syna. Jak se mu ve škole daří? Jste spokojená se školou kam chodí?

Jo se školou jsem spokojená. Klukovi se myslím celkem daří dobře sice má tu dyslexii jako nemůžu ho zařadit do těch úspěšných žáků, myslím si z důvodu té dyslexie.

Takže vy vidíte jako příčinu neúspěšnosti když to tak řeknu v poruše učení?

Ano přesně tak. On je sice oblíbený, srandista, ale jako to učení no nic moc.

Kde pracujete? Jaké je Vaše vzdělání?

Tak mám obchodní školu no dělám zástupce vedoucího v trafice.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání Vašich dětí? Co pro Vás škola znamená?

No tak znamená no že je to ten základ do života, no aby pak měly dobrou školu, takže taková ta příprava no. Nemám vlastně ke škole tady žádné výhrady, funguje si myslím jak má, dobře je připravují na další školu.

Jak vnímáte třídní učitelku Vašeho dítěte? Jak byste ji charakterizovala?

Joo tak ona je hodná, můžu se s ní bavit otevřeně o všem, poradit dokáže.

Kdybyste ji měla oznámkovat jako ve škole. Jakou známku byste ji dala?

Jé to nevím zase tak dalece se neznáme no. **No tak třeba když jste na konzultacích nebo na třídních schůzkách a komunikujete spolu.** Jo tak zato za jedna no. No snad jí to nebudete vyprávět. **Nebojte tento rozhovor je jen mezi námi a je anonymní, jak už jsem říkala na začátku, nemusíte se bát.**

Jak vypadá domácí příprava vašeho syna? Pomáháte mu s úkoly? Pokud ano- jak často?

No jako když mám volno tak pomáhám, takže jako 1-2x do týdne pomůžu.

Pokud syn v nejbližší době píše nějaký test a nebo má domácí úkol a co se většinou snažíte? Od koho jste se tyto informace dozvěděla?

Tak je to na webu tyhle všechny informace se tam píší. Pokud se píše test tak mi to řekne syn sám.

Jaké požadavky chce třídní učitelka po dětech? Souhlasíte s nimi?

No tak teď třeba aby nezapomněly domácí úkoly aby měly sešity úhledné.

Napadají Vás ještě nějaké požadavky?

Nene už ne, ale s těmito souhlasím.

Jak byste zhodnotila obtížnost testů či domácích úkolů? Co se například týče časové náročnosti apod.

Tak od třídní to moc často není spíše od těch ostatních vyučujících. Jako třeba v tom dějepisu to jsou dost těžké a náročné úkoly, ty úkoly ho nebaví dělat jsou složité až zbytečné. Jako z toho dějepisu to je vždycky větší úkol, který mají třeba odevzdat za týden nebo za dva. No takže tak no.

Teď když se vrátíme k těm požadavkům. Existují nějaké požadavky co třídní nebo ostatní vyučující vyžadují přímo od Vás? Jak se o nich nejčastěji dozvídáte? Máte v nich jasno?

Jo no tak to je ta kontrola té EŽK chtějí abychom tam chodili a kontrolovali to, tam jsou taky všechny informace, které jsou od nás třeba nebo od dítěte. Což je zase užitečný no.

Jaký máte názor na rodičovské podpisy u domácích úkolů a dalších materiálů?

Určitě je to dobře je to taková ta kontrola pro učitele, že to děti nedělaly ve škole no. Myslím že to takhle má být. Jako i v tom dějepisu i když je to vedlejší předmět tak tam chce podpis určitě a to kolikrát stejně nestačí pro uznání no.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučujícím (třídní) tak co je pro Vás nejdůležitější aby mohla být podle Vás bezproblémová? Co od učitele očekáváte?

No aby člověk mohl vše narovinu mu říct a naopak třeba jestli se něco zlepšilo nebo jestli mu něco nejde, takže takhle vždycky očekávám že mi to sdělí, takže tohle no.

Jaká je Vaše představa ideální nebo dobré učitelky?

Ideální jo? No aby nenapsala látku na tabuli a pak odešla no (*smích*)

Má Váš syn podle Vás ideální učitelku?

Jako tu co má rád? **No taky klidně, ale otázka směřovala spíše na tu Vaši charakteristiku ideálního učitele/lky, tak jestli někdo takový vašeho syna vyučuje?**

No určitě, ale jako zase to není asi úplně no, nevím. No čeština ta je si myslím taky dobrá, matika s třídní, jako pár jich je.

Kdyby vy jste byla učitelka. Jak byste si představovala ideálního rodiče? Co byste na místě učitelky od rodičů požadovala?

No aby docházel na konzultace aby věděl co se děje no, kontroloval vše asi tak.

Jak často komunikujete s vyučujícími?

No tak já často. **Mohla byste více vysvětlit slovo často?** No nad rámec ostatních jsem tam vícekrát než ostatní rodiče třeba na schůzkách či konzultacích no. Vždycky když je nějaký problém se známkami, takže abych věděla co a jak tak tam chodím.

Takže jestli to dobře chápu, pokud Vám třeba vyučující nenapíše abyste do školy přišla přijdete?

Ano přesně tak i já sama od sebe přijdu, když třeba potřebuji vědět proč když se na to učil má špatnou známku a a jak si to může opravit a tak. Oni jsou k tomu ti učitelé ochotní třeba mi i ten test dají ukázat.

Jaké možnosti ke komunikaci s vyučujícími nejvíce využíváte?

No tak asi nejvíce přímá setkání že jdu za nima preferuji no. Je to pro mě nejlepší a nejrychlejší takhle že je to dobře nastavený to osobní setkání, protože v práci nemáme přístup na internet takže se do té EŽK nemůžu podívat a doma na to pak už nemám náladu po práci. Takže tam do EŽK se dívám asi tak jednou za týden no (*smích*).

Jak se stavíte k možnosti v případě problému či jakékoliv záležitosti sejít s vyučující/m ve Vaší domácnosti? Máte s tím zkušenost?

No to nemám, jako umím si představit takhle se sejít v případě problému že by dítě nechodilo do školy, to bych byla ráda jo no jo nevím třeba kdyby se nedovolala a přišla mi to učitelka říct, tak to bych pak jako byla ráda. U těch vážnějších věcí bych byla i pro no. Jako takhle kdybych o něčem nevěděla a dali by mi to takhle vědět tak super. Takže nevidím to jako špatnou možnost.

Představte si že Vám syn přinesl jeho čtvrtletní hodnocení a zjistíte že má nedostatky ve většině předmětů. Co v té chvíli budete dělat? Co budete požadovat či očekávat od vyučující?

No já sama už jsem dávala návrhy učitelům jako návrh reparaátů, takže spíše i já těm učitelům navrhuji zda by to šlo takhle vylepšit ty známky a tak. No a samozřejmě máme doučka to chodí jo na matiku to chodí i k třídní na doučování, pak máme i soukromé.

Pomáhá mu to doučování?

No jako jak kdy no bohužel. Jako ve škole je vlastně třídní ochotná provozovat to doučování jinak ve škole o ničem jiném nevím no.

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s třídní učitelkou?

No tak jakoby je v pořádku. Vše se mi tak nějak zdá v pohodě no. Ale škola tak nelíbí se mi to jejich bodování v té škole, že třeba z výtvarky musí mít hodně kreditů nebo z ní dostanou za dvě no to se mi zdá takové no hloupé.

Dávají učitelé nějakou možnost ty kredity nějak dohnat na tu známku co děti chtějí?

No tak teď mají všechny ty všelijaké referáty no to jo, ale zdá se mi ty kredity fakt hloupý no. To bych té škole chtěla vytknout, ale je to vlastně jen na některé předměty na ty hlavní to tak není no našťestí.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek? A jaká je vaše účast na nich?

No tak když mám volno tak na ně jdu no a když nemám tak si prohlídnu EŽK. Ale jako nikdy jsem nechyběla z jiného důvodu než kvůli práci, jinak tam jdu vždycky no. No a pak jsou i ty konzultace na které chodím, pokud je nestihnu domluvím si individuálně schůzku třeba na druhý den. Jako vždycky obejdu prostě ty učitele, které syn potřebuje, ty které nejsou nějak super no.

Realizuje škola nebo třídní učitelka pro své žáky nebo i pro rodiče nějaké akce? Jaké? Jak často je pořádají?

Jo to pořádají ty školní plesy pak nějaký ty závody na hřišti ty jsou pro děti teda jenom, běh duhové naděje no. No pak ty školy v přírodě a to se dozvím buď mailem a nebo přinese domů papírek.

Jaký máte názor na tyhle aktivity, které jak škola nebo třídní učitelka pořádají?

Tak jako normálně nejsou zase tak často, ale myslím že pro ty děti to stačí no je to vlastně taky den dětí pak nějaký ty vánoční jarmarky. Jako ty akce jsou v pořádku, není toho moc ani málo (*smích*).

Napadá Vás teď nějaká akce která má pro Vás nějak zásadní význam? Víte o nějaké akci z jiných škol kterou byste uvítala?

No to nevím, nic takového mě nenapadá no.

Jaký máte názor na zájmové kroužky které jsou vedené rodiči žáků/kyň? Máte s tím osobní zkušenost?

Jako kroužky od školy jo, hmm já nevím jestli rodiče něco můžou vést to nevím, jako ten první stupeň ten to myslím měl, ale ten druhý to nevím. Jako od té 6. třídy je to s kroužky komplikované škola jako taková nic nepořádá skoro. Jako neumím si to představit že já bych kroužek nějaký vedla jo, ale proti tomu nejsem, zdá se mi to celkem dobrý.

Existuje ve škole Vašeho dítěte rodičovská rada, sdružení klubu přátel atd? Pokud ano- jste členkou? Pokud ne- uvítala byste to?

No tak já myslím že ve škole je nějaká ta psycholožka. **Dobře ano to je, ale otázka byla myšlena na sdružení rodičů apod.** No tak o tom já nic nevím no, to není ani moje nějak záležitost, to mě nějak nezajímá ani.

Napadají Vás teď nějaké možnosti vylepšení komunikace jak z Vaší strany, tak ze strany učitelů. Co by mohli vylepšit?

No tak určitě no, tak u té dějepisárky no tak tam mi od ní furt chodily maily, že nemá podepsané úkoly i přesto že je podepsané měl. Takže jsem pak za ní šla a už mi maily nechoděj (*smích*). No ale to jsem slyšela takhle u více rodičů, že si za ní došli jo a pak byl klid, takže asi zkouší takhle šikanovat no. Ona prý má vždycky nějaké dítě na které si zasedne no. Takže tady zlepšení bych brala výměnu učitelky (*smích*). Ona by snad měla skončit tak se všichni těšíme.

Zažila jste někdy situaci kdy jste se kontaktu s vyučující/m chtěla vyhnout? Pokud ano- z jakého důvodu?

Ne tak to nikdy, vždycky jsem se všechno snažila a snažím vyřešit no.

Co podle Vás může u třídních učitelů úspěšných a neúspěšných žáků způsobit ztrátu kontaktu s jejich rodiči?

To vůbec nevím nic mě nenapadá, proč by to tak mohlo být.

Jaký vztah jste měla ke své škole vy?

No tak to už je dlouho, no já jsem nechodila sem ale do Újezda, ale byla jsem vzorná, nedostala jsem nikdy poznámku.

Měla jste někdy ze školy obavy?

Asi jsem neměla obavy z ničeho.

Jaký byl přístup vašich rodičů ke škole?

Myslím že dříve se ten prospěch a úkoly a všechno neřešilo, dřív se dostaly pětky za to a bylo. A dříve musela jsem mít úhledný sešit to se neřeší no. No rodiče mě podporovali no.

Dobře napadá Vás ještě něco co byste mi chtěla sdělit?

No asi ne.

Tak já Vám děkuji za rozhovor.

Přepis rozhovoru s vyučující Budíkovou

Datum 16. 6. 2016, čtvrtek, 11:00-11:45

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Dobře děkuji, nyní přejdeme k výzkumným otázkám.

Jak jste se dostala k učitelství? Co jste vystudovala? Jste se svojí prací spokojená?

No tak učím 27 let no 28, chtěla jsem učit už od základky takže dlouhodobý záměr. Vystudovala jsem Pedf v Plzni češtinu a občanku a učitelství středoškolské, pak jsem vystudovala výchovný poradenství na FF UK a se svojí prací jsem spokojená (*smích*).

Jakou třídu letos máte na starosti? Které třídy učíte?

Takže třídní jsem 7. B. a pak učím šestky a sedmičky na češtinu, osmičky a devítky na občanku.

Jací žáci jsou podle Vás úspěšní/bezproblémoví? Zajímá mě Vaše charakteristika takového žáka/kyně.

Tak školně úspěšní jsou žáci, kteří jsou inteligentnější jako všestranně inteligentní, také ty co mají jakoby z rodiny dobrý mravní základ, prostě ty co jsou slušní nemají průpovídky atd.

Takže když bych to měla shrnout Vaše aspekty úspěšnosti jsou pro Vás inteligence, dobrá výchova v rodině. Ano ale i ta sociální inteligence je velice důležitá.

Kolik máte v současné době úspěšných žáků ve své třídě? Podle té Vaší charakteristiky.

Ty úspěšný hm no zhruba 22 a ve třídě je celkem 28 žáků.

Jak se Vám s takovými dětmi pracuje?

No s takovými dětma se mi samozřejmě pracuje velice dobře je to radost. Ale mám tam i žáka, který je sice úspěšný ale má tu sociální inteligenci trochu posunutou je z dětského domova, takže ten když má publikum tak se s ním nedá moc bavit no, ale když je sám tak funguje normálně.

Takže jako v té třídě když má publikum co považuje za problém?

No on chce pak stále za každou cenu se mnou komunikovat no stále a neustále. Chce být středem pozornosti.

S jakými typy rodičů teď úspěšných dětí, jste se za celou dobu setkala? S jakými se Vám spolupracovalo dobře? S jakými naopak?

No, dobře se mi spolupracuje s důvěřivými rodiči, kteří prostě věří že tu svojí práci dělám dobře, hůře se mi spolupracuje s rodiči kteří už od začátku prostě přesvědčení že jejich dítěti chci ubližovat jo, aniž by se zeptali tak mají ten pohled jo vy jste učitelka a vy prostě mému dítěti chcete ubližovat prostě automaticky no. S nima se teda spolupracuje hůř no.

Za tu dobu co učíte jací rodiče převažovali?

Spíše ti rodiče co věří no.

Pomáhá Vám Vaše předchozí zkušenost k realizaci současné komunikace s rodiči?

Ano samozřejmě vím tak nějak co očekávat, už vím jak s těmi rodiči mám mluvit no.

Jak se snažíte přistupovat k rodiči, který k Vám jak jste říkala přistupuje již s nějakým předsudkem?

No tak nejdříve mu musím nejdříve vysvětlit co dělám, proč to dělám a musím ho prostě přesvědčit že dítěti ublížit nechci, kdežto u těch druhých typů rodičů to můžu přeskočit tento krok navíc no. Musím se snažit získat tu jejich důvěru.

Tak a teď již konkrétně. Jmenujte mi úspěšného žáka/kyni. Proč je Vámi zmíněný žák/kyně úspěšný/á ? Jaké faktory u k té úspěšnosti dopomáhají?

Tak poprosím Vás ještě jednou o otázku. **Jmenujte mi úspěšného žáka/kyni. Proč je Vámi zmíněný žák/kyně úspěšný/á ? Jaké faktory u k té úspěšnosti dopomáhají?**

Tak to je Ondra tak on je chytrý, nadaný, je to sportovec takže je pravda že toho sportu má hodně, takže se občas nějaký ten neúspěch se tam objeví, ale je to prostě chytrý nadaný dítě zase z rodiny všestranně opečovávaný, má podporu v rodině, je to třetí nejmladší sourozenec.

Jak se Vám pracuje s rodičema tohoto žáka?

Výborně se mi s nima pracuje. Jsem více v kontaktu s maminkou hodně často taky z toho důvodu, že je tady asistentkou ve škole.

Jaký si myslíte je její vztah k synovi?

Vynikající, vede ho k té samostatnosti.

Jaké požadavky v oblasti domácí přípravy kladete na své žáky a poté na jejich rodiče?

Každý týden domácí úkol písemný a potom samozřejmě přípravu na hodiny, pravopisná cvičení, příprava na diktáty, písemky. Takže domácí příprava no a pokud je to něco extrémního no jako né extrémního, ale třeba neobvyklého tak jim to napíši do žakovské knížky instrukce tam vždycky mají.

Jak vypadá domácí příprava Vámi zvoleného žáka? Myslíte si že mu rodiče pomáhají?

Myslím si že když je potřeba tak jo, když požádá o pomoc tak pomůžou. Myslíte si že jejich pomoc potřebuje? Já myslím že čas od času je žádá, ale není to pravidelně.

Setkala jste se někdy s negativními reakcemi ze strany rodičů na požadovanou domácí přípravu?

Když to rodičům vysvětlím proč to tak je, tak ani nesetkala to ne.

Jak vy sama hodnotíte náročnost svých domácích úkolů, testů a dalších úkolů pro své žáky? Také zhodnocení časové náročnosti.

No tak já si myslím že časová náročnost je dost malá, pokud to dítě dává pozor ve škole tak si to v podstatě jen zopakuje. No a co se týče náročnosti tak musím vycházet teda z toho co musí umět na střední škole, takže základka musí připravit na pravopis, takže co se týká pravopisu a větných rozborů tak to jsem náročná. Myslím si že ale docela dost vysvětluju a pořád dokolečka.

Vyžadujete podpis od rodičů? Pokud ano- u jakých materiálů?

Vyžaduju podpis na domácí úkoly v 6. třídách nebo potom v 7. třídách když vím že ty úkoly píší o přestávce, ale pokud je to malý úkol a mohou si ho udělat o přestávce a já jim to dovolím zkontrolovat. A stejně u těch dlouhých slohových cvičení vidím, že to nemohly napsat o přestávce takže tam být podpis nemusí.

Pokud nastane situace, že u konkrétního úkolu podpis vyžadujete a děti ho nemají, jak se zachováte? Jaká je nejčastější příčina chybějícího podpisu?

No tak nejčastěji to je zapomnětlivost dětí, většinou se mi dopředu omluví, no jinak žádné sankce za to nemám, prostě řeknu příště.

Děláte něco pro to aby děti ty úkoly nosily?

Dělám, protože na základě těch úkolů já pak prostě dám test nebo pravopisné cvičení, takže se jim to prostě hodí vypracovávat. No a pak stále a neustále jim to připomínám no (*smích*). Jinak prostě pro mě ty podpisy u úkolů nejsou důležité, já poznám kdo se s dítětem učí a kdo ne, to je spíše takový psychologický motiv pro ty děti mě je to osobně jedno.

Co si myslíte že je pro rodiče důležitý pro budování vztahu škola-rodina? V čem vidí to důležité pro své dítě?

No aby věděli že děti jsou tady v bezpečí, že se jim tady neubližuje, že jim teda neubližuje ani nikdo ze spolužáků, prostě vědí dopředu co se od nich vyžaduje, prostě čitelnost. I když co je moje zkušenost děti co přijdou na střední školu, tak jsou rozpačití, protože ta čitelnost tam zas taková není. Takže si myslím že tahle škola je o tom že se to ví dopředu všechny testy se hlásí dopředu, vše se vysvětluje jako proč se to dělá, co zato bude, ikdyž to si taky myslím že není dobře prostě, protože to ty děti zase učíme jen něco za něco no.

Když se řekne bezproblémová komunikace s rodiči žáků. Jaké faktory jsou pro Vás k její realizaci důležité? Co od rodičů očekáváte?

No takový to normální otázka-normální odpověď, jako prostě co napíšu, tak je pro mě příjemné když mě rodiče odepíšu, vlastně komunikujeme hodně přes EŽK, takže když rodičům napíši nějaký vzkaz s něčím že se něco děje nebo tak, tak je pro mě příjemné že mi odepíšu. Jako zase chápu že ne každý sedí celý den u počítače, takže to jako nevyžadují, ale je pro mě zpětná vazba příjemnější.

Co je pro Vás v učitelství podstatné na co kladete důraz? Je to spíše praxe či teorie?

Tak vzájemná důvěra mezi žákem a učitelem, partnerský vztah mezi žákem a učitelem a oni ode mě očekávají že jim předám určitou sumu poznatků, do určité míry nastavení pravidel, hodnot a já zase očekávám že mě budou poslouchat a že to v životě potom dle toho uplatní.

Dobře takže kladete důraz na oboje jak na poznatky, tak na praktické věci do života, které dětem chcete předat. Ano přesně tak, aby se naučily jednat s různými typy lidí i s těma co třeba nemají rády, což je dost těžký no.

Jak si představujete ideálního/dobrého rodiče? Máte takového ve Vaší třídě?

Myslím že tam je dost ideálních rodičů prostě že těm dětem dávají jako pocit té důvěry, bezpečí, ale současně teda kontrolu a dávají jakoby hranice, mantinely toho co lze a co už nelze, že ten problém, případný problém se dá slušnou formou vyřešit. Takoví rodiče mi ve třídě převažují.

Jak si myslíte že si rodiče představují ideálního/dobrého učitele?

No tak jako některé rodič si myslí že by pro něj bylo dobře, kdyby ten učitel seděl v koutě a dal by tomu dítěti jedničku a vůbec nic by nevěděl. Takoví jsou taky, ale myslím si že většina rodičů ode mě vyžaduje abych děti něco naučila, pokud možná abych je to naučila o hodině abych je tím nezatěžovala doma, ale je pravda že u mě ve třídě hodně rodičů jako chápe, že je to můžu naučit ve škole, ale musí se mnou ty děti spolupracovat.

Liší se způsob Vaší komunikace s rodičema úspěšných a neúspěšných žáků?

No nemyslím si že by se lišila. **A třeba ve frekvenci, četnosti?** No to asi jo s těma neúspěšnejma je to častěji no.

Jaké možnosti mají rodiče Vás kontaktovat?

Mail, mobil, EŽK, ústní kdykoliv, pokud mi rodiče dopředu napíší tak prostě individuální schůzka jsem ochotná.

Které možnosti rodiče nejvíce využívají?

Tak rodiče deváťáků hodně využívají tu individuální schůzku před podáváním přihlášek na střední školy. Zbytek nejvíce komunikace přes mail, EŽK.

Jak často teď konkrétně u těch dvou úspěšných žáků co jste si vybrala, jaké možnosti komunikace s Vámi nejvíce využívají?

No tu EŽK.

Když spolu komunikujete co bývá nejčastější náplní Vaší společné komunikace?

Domácí příprava, organizační věci, prospěch už většinou rodiče mají v té žákovské takže už vědí dopředu, ten moc neřeší, to spíše u některých neúspěšných dejme tomu, ale není to moc často.

Chodí třeba rodiče s návrhy na vylepšení známek?

No tím že ten vztah je tady takovej partnerskej a rodiče tím dětem věřej tak ty děti jsou schopný si to s náma učitelem vyřídit. No je to v sedmičkách v těch šestkách tam ty rodiče jsou teda agresivnější no, ty chodějí orodovat.

Jaká je atmosféra při setkání s rodiči úspěšných žáků?

Pozitivní, přátelská, komunikuje se mi s nima dobře a ráda s nima komunikuju.

Jak se Vy stavíte k možnosti sejít se s rodiči v jejich domácnosti? Máte s tím osobní zkušenost?

No ehm nerada. Jako zkušenost mám jako spíše jo když to dítě bylo nemocný nebo když jsem to nemocný dítě chodila k nim domů doučovat, ale jako na takový nějaký návštěvy prostě nerada. Jednak je to že ten rodič má pocit, že já jsem jako zavázaná jakože oni se cítí více v právu a to je právě nepříjemné. Lepší je volit neutrální půdu no vždycky někam jít na kafe nebo tak.

Takže jestli to dobře chápu to setkání s rodiči v jejich domácnosti jste spíše praktikovala dříve? Na začátku Vaší kariéry?

Ano v začátku jsem to párkrát udělala, ale neměla jsem z toho dobrej pocit no (*smích*).

Změnil se Váš přístup k rodičům na základě Vaší probíhající praxe?

Ano samozřejmě změnil, jako dříve jsem nekladla odpor právě v tom sejít se s rodiči v domácnosti no, teď už mám nějaký ty svoje stanovené hranice no. Jsem teď ostražitější jo, takže jako méně důvěřuju a dávám informace o třídě jen ty co se musej, jako nerada mluvím před rodičema o jiných dětech jo. Jo to prostě nedělám, nemluvím o jiných před druhýma rodičema to ne.

Jak byste zhodnotila způsob, frekvenci Vaší komunikace s rodičema úspěšných žáků?

To je naprosto stejný, jelikož ty žáky co jsem vybrala tak dvě ty maminky žejo tady dělají asistentky, takže s nima spíše mluvím o povinnostech a o nějakých jakoby jeho, no probíráme spolu třeba i nějaký jeho přestupky jako neoficiálně, pokud je to samozřejmě nějaký velký problém tak je to oficiálně, jako pokud můžu ještě něčemu zabránit a vysvětlit prostě co a jak aby ona na něj měla zase vliv, tak to jako udělám. To je asi častější u toho Ondry no.

Dobře já jen teď jste mluvila o těch úspěšných?

No teď jsem vlastně mluvila o těch neúspěšných no a u těch úspěšných tak vlastně řeším teda spíše ty organizační věci no.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek. Jejich návštěvnost. Navštěvují je rodiče Vámi vybraných žáků?

No to je prostě úplně stejný, spíše bych řekla že chodí rodiče úspěšných žáků na třídní schůzky u těch neúspěšných je to jako logický no oni nechtějí slyšet o těch svých dětech nepříjemný věci, ikdyž já teda neříkám nepříjemné věci před ostatníma to nikdy nedělám, oni vlastně rodiče si ty úspěchy a neúspěchy přečtou v té EŽK, takže za mnou choděj spíše se zeptat na nějaký ty organizační věci nebo víceméně v poslední době je to spíše taková společenská událost, konverzační no, protože tím jak do té komunikace vstoupila ta žákovská knížka tak vlastně se ty všechny důležité věci rodiči dodají tam. Taky ty schůzky fungují tak aby se ti rodiče poznali navzájem.

Dobře děkuji. A teď Vás poprosím shrnout ty konzultace.

No tak na ty konzultace tak tam chodí i rodiče neúspěšných žáků tam se snaží docházet všichni rodiče.

Realizujete pro svoji třídu případně i pro rodiče nějaké aktivity? Pokud ano- jaké? Co od nich očekáváte?

Pro svoji třídu ano, pro rodiče ne (*smích*). **Dobře a jaké to jsou aktivity?** No to jsou takové ty exkurze, výlety, teď jsme měli vodácký výlet jo takže jako myslím si že docela dost, snažím se každé měsíce s nimi někam jet. No a očekávám od nich stmelení kolektivu.

Jakým způsobem informujete rodiče o akcích, které realizujete?

Ano to je zase ta EŽK.

Jaké aktivity realizuje vedení školy? Co je záměrem těchto akcí?

Vedení školy, no to jsou snad jen akorát ten Jarmark a pak ty zahradní slavnosti, učitelskéj bál a vlastně ještě máme ten Běh naděje to je tak pro rodiče, ale i pro veřejnost.

Jak byste charakterizovala Váš přístup k rodičům na těchto zmíněných akcích?

No přátelské chování, žádné formálnosti nebo alespoň snaha o to (*smích*).

Jaký způsob informování škola využívá? Vy využíváte teda EŽK a vedení školy?

Taky vlastně EŽK někdy plakáty, web takže tak.

Zažila jste někdy situaci v komunikaci s rodiči, kde nastala nějaká překážka? Pokud ano- jaká překážka to byla? Jak jste se jí snažila překonat?

No ano, protože rodiče prostě nechtěli připustit že by jejich dítě prostě udělalo něco špatně, to se prostě musí dokazovat mít něco a dokládat to, dobrý je to samozřejmě mít v písemné podobě nebo prostě i ty děti upozorňovat dopředu jo pokud jim hrozí propadnutí z nějakého předmětu nebo dostanou špatnou známku, u kterých vím že ty rodiče to nezkousnou, tak jim to musím dopředu říct hrozí to a to a je třeba udělat to a to.

Stává se to nějak často? Jak byste takové chování shrnula jeho četnost za tu dobu co učíte.

To ani ne, stává se to vlastně jen u v podstatě stále stejných rodičů a je to zhruba tak jednou za 2-3 roky. Já už dopředu tak nějak tuším že tam ten problém nastane, takže se na něj dopředu připravuji.

Takže jestli jsem to dobře pochopila snažíte se tuhle překážku překonat tím, že to dokládáte, vysvětlujete dostatečně dopředu, snažíte se tomu předcházet.

Ano přesně tak snažím se těmto situacím předcházet no co nejvíce to jde. Často se mi to daří tak jednou za 5 let se mi to nepodaří no, ale jako většinou jo. **A to se Vám daří díky tomu předběžnému opatření včasného informování případných rizik?** Ano přesně tak.

Snažíte se Vy nějakým způsobem zlepšit spolupráci s rodiči? Pozvednout třeba aktivitu k většímu zapojení do komunikace s Vámi?

Já myslím že to mám nastavený dobře, je to dostatečný, jo samozřejmě mohla bych se s rodiči scházet každé měsíce někde v restauraci nebo tak, ale já si nemyslím že by to bylo úplně ideální, protože když vidím jak některý učitelé na 1. stupni to tak dělají, tak to vypadá že ty děti jim víceméně tykají, rodiče víceméně taky a tam jako už, jo to je ten vztah už není jakoby učitel a rodič jakoby partner, ale už to jsou kamarádi to už jako je špatně, aspoň si to tak myslím že to není dobře. Ty děti si už víc dovolí na toho učitele jo. Pak zase když dojde k nějakému tomu konfliktu, že ten učitel po nich chce něco co oni nechtějí, tak už to dochází k takovému vydírání, no prostě já nevím no, tohle úplně jako nemám ráda no.

Kdo je podle Vás v komunikaci více iniciativní? Vy nebo samotní rodiče?

Jako asi jak kteří rodiče asi no, jako maminka tady od mého vybraného úspěšného žáka. Ta je hodně iniciativní, taková hodně mluvňá, ochotná komunikovat.

David je v podstatě nejstarší ze třech sourozenců je pravda že on je teda asi nejvíc opečovávaný než bývá zvykem, ale tím že je to asi kluk tak ty rodiče se o něj moc hezky starají a on je bystrý inteligentní, trochu neprůbojný, ale jinak prostě v pohodě.

Proč je podle Vás David úspěšný žák?

No má dobré známky, má podporu z rodiny a má všestranné zájmy on tím že je to muzikant hraje na Violencello, chodí do skauta.

Jaká je jeho maminka. Pokuste se ji charakterizovat. Kde pracuje? Jak se Vám s ní spolupracuje?

Tak jeho maminka pracuje jako učitelka v mateřské školce. No ona je taková moc řečná, hovoří dlouze (*smích*), takže spolupracuje se mi s ní dobře akorát prostě to trvá hodně dlouho. Je dobré že je taková aktivní že vymýšlí i akce, které by třeba jako chtěla, takže ta je hodně iniciativní i se nabízela že s náma pojedje na tu vodu pomáhat to je zase takové dobré.

Slyšela jste někdy o projektu Zažít spolu, Rodiče vítáni?

Tak programem začít spolu tím jsme tady procházeli všichni, mám dojem že i vy (*smích*). Tady to vlastně je na prvním stupni, ale postupně to šlo i na druhý. Nejdřív prostě někteří učitelé vybraní z druhého stupně si to absolvovali s prvním stupněm, potom jsme to absolvovali my druhostupňoví a pak já jako výchovný poradce ještě jednou (*smích*).

Teď v současné době se od toho postupně odstupuje, to dobrý se z toho vzalo a postupně se od toho upouští, protože ty aktivity co tam jsou, jsou úžasný ale bylo by třeba na každý rok potřebovat tak dva, protože jsou tam ty různé aktivity na to opakování a třeba vysvětlování a procvičování a tak a časem jsem zjistila že to co jsem dělala podle začít spolu a potřebovala jsem na to 20 minut, tak frontálně se to zvládlo za 5 a výsledek je víceméně stejný. Jo takže teď spíše tak jako když je čas nebo když je třeba tu výuku nějak oživit nebo to prostě nějakým způsobem vylepšit, tak se to využívá, jsou metody které já třeba používám. Prostě jsou předměty po předmětu, kde se to využívá třeba občanka nebo na třídnických hodinách, ale třeba při mluvnici se k tomu dost často nedostanu.

Jaké aktivity z toho využíváte, které jsou pro Vás nejlepší?

To jsou ty různé aktivity na stmelování kolektivu nebo někdy potom na procvičování učiva to jako používám jako i při té mluvnici, ale spíše při literatuře.

Jinak o tom projektu rodiče vítáni jsem moc ani neslyšela ten tu není. Třeba ale ty rodiče se na výuce podílet mohou, ale nikoho takového já osobně neznám (*smích*). Jako kromě těch asistentů, kteří tady prostě musí být.

Angažují se rodiče Vámi vybraných úspěšných a neúspěšných žáků do organizace mimoškolních aktivit? Vede někdo z nich zájmový kroužek? Navštěvují tyto rodiče mimoškolní aktivity?

Tak o kroužku nevím, ale těch aktivit ano ta maminka Ondry, ale i těch neúspěšných snaží se akce navštěvovat nebo se alespoň ptají co a jak. Často navštěvují ten Jarmark, zahradní slavnost, chodějí i na ten učitelkej bál, myslím si že jako jo.

Jaký máte názor na kroužky, které jsou vedené rodičema? Co si o tom myslíte?

Já nevím no, tak buď je ten rodič odborník a nedělá to proto aby nějak to svoje dítě procpával, tak je to v pořádku, ale pokud to dělá proto aby to jeho dítě se tam mohlo angažovat a vynikat, tak si myslím že je to zbytečný.

Zažila jste někdy situaci kdy jste se kontaktu s rodičem jak úspěšného, tak neúspěšného žáka chtěla vyhnout? Pokud ano- proč?

No tak u jednoho žáka tak když jsem jejich synovi dala pětku z češtiny, tak mi pan XY vyhrožoval, že si mě najde protože prý nechci jeho chlapci umožnit studium ukončené maturitní zkouškou, takže tomuto kontaktu jsem se opravdu chtěla vyhnout (*smích*), nicméně jsem proto nic neudělala, nevyhýbala jsem se no, ale potom stejně za mnou už ani nepřišel. Ale jako jinak si nic jiného nepamatuji takhle že bych se chtěla vyhnout. Je prostě lepší to vyřešit hned no.

Co podle Vás může způsobit ztrátu kontaktu u rodičů úspěšných žáků?

Většinou když se ti rodiče rozvedou, někdy třeba nějaká nemoc, ale jako myslím si že jinak asi je k tomu nic nevede.

Dobře tak a nyní pokud bychom mohly pokračovat? Tak bychom přestoupily k neúspěšným žákům.

Ano určitě můžeme.

Jací žáci jsou podle Vás školně neúspěšní či problémoví?

Tak jednak ti kteří jsou méně nadaní, potom když mají nějaký problémy rodinný to je taky poznat hodně na těch dětech, aa pak to jsou některý děti z dětského domova což s tím samozřejmě souvisí.

Jaké aspekty neúspěšnosti považujete za nejvýraznější?

Ehm menší nadání a horší sociální prostředí.

Kolik takových žáků máte v současné době ve třídě?

V současné době mám ve třídě takové jen opravdu 2-3 více ne. Jako nejvíce výrazně neúspěšný je hoch z dětského domova, ten nám to celé ve třídě rozházel.

Jak se Vám s takovýma dětma pracuje?

Je to náročnější, dá to o dost více práce no. **Jak se třeba snažíte tu práci těch neúspěšných žáků zlepšovat?** No tak snažím se jednak doučovat a vysvětlovat i všechny ty různé situace, ukazovat jak se má chovat a donekonečna vysvětlovat.

Jak se k tomu žáci staví?

No tak samozřejmě frajersky dělají že ne, ale jako chroustá jim to v hlavě, kolikrát jsem už zjistila, že když jsou v podobné situaci znovu, tak už reagují obratněji a je to třeba už i lepší, ale je to běh na dlouhou trať.

S jakými typy rodičů neprospívajících žáků jste se setkala? Jak se Vám s nima spolupracuje? Kteří byli třeba spolupracující či problémoví?

Já teď jako nevím já to v podstatě moc nerozlišuji jestli ty rodiče jsou od úspěšných nebo neúspěšných žáků no, takže nevím. Když za mnou rodiče třeba přijdou a potřebují radu, tak se jim vždycky snažím poradit, takže spíše jako ty děti asi co jsou méně nadané nebo ty co jsou méně vnímavý jo tak musím vysvětlovat všechno jak rodičům, tak i dětem. Takže asi tak no.

Jak je to tady s důvěrou rodičů k vám?

No u těchto rodičů tu důvěru jak jsem říkala na začátku tu důvěru musím udělat, jinak my nemusí tolik důvěřovat no a o to je to těžší. To jsou spíše ty rodiče těch šestřáků, protože mě neznají, musíme ten kontakt nějak navázat, vytvořit takový ten vztah vzájemné spolupráce a ty rodiče pak vědí, proč ty jejich děti jsou neúspěšný, vědí pak co mají dělat.

Jmenujte mi prosím Vámi vybraného neúspěšného žáka? Poprosím Vás o jeho popis.

Tak to je Pavel je o rok starší než ostatní děti ve třídě, protože byl dlouho nemocný, takže je už vyspělejší je průměrně nadané, spíše možná podprůměrně trochu, ale prostě ta máme se s ním snaží učit, ale ty výsledky jsou že má i čtyřky většinou 2 až 3 no. Je pravda že on si tu svoji neúspěšnost kompenzuje tím, že ostatní děti ponižuje navíc jako ten táta je trošku hrubián, takže je to asi geneticky daný ikdyž ta máma už s ní není tak proti genům se nic nezmůže, takže ten Pavel se to snaží nějak takhle podvědomě řešit, ale jako když se s ním mluví tak to jde.

Popište mi prosím maminku.

Ehm no pečující, aktivní je teda rozvedená, dobrá ženská, já bych řekla že správná máma. Jak byl její syn dlouho nemocnej tak je pravda že nad ním drží dost ochranou ruku, ale jako tak správně, že prostě když je nějaký problém tak mu neřekne to je dobře že si to udělal, tak mu prostě vynadá, seřve ho jo, no myslím si že ho netluče (*smích*), ale je na něj prostě důrazná.

Dobře a Vámi vybraný druhý neúspěšný žák/kyně? Poprosím Vás o charakteristiku žáka/kyně a jeho/jejích rodičů.

To je Natálie no, žije v rodině kde to řídí ten táta a ještě mají staršího kluka teda mladšího kluka ten je v šestce, já nevím úplně úspěšná no ona není hloupá jo to ne. Prostě ale tam ten táta protěžuje toho syna, protože je to kluk a ta holka je prostě ta blbá, tlustá, řekla bych že ji prostě i šikanuje a stejně tak i tu mámu. Ta máma se snaží dceru nějakým způsobem chránit, ale proti tomu tátovi prostě často nemají šanci no, takže

je mi té holky líto jak je vyceповaná a neustále v tom obranném postoji, tak ona se i tak chová v té třídě a ty děti to prostě někdy vycítí a snažily se jí šikanovat jo opravdu snažily jo, takže zase prostě domlouvat, vysvětlovat.

Ted'ka jako se to srovnalo ona jako v té třídě začíná fungovat docela dobře, ten vztah se v té třídě už vylepšil, ale jako prospěch má ty trojky občas čtyřky no.

Kde vidíte příčinu neúspěšnosti u těchto dětí?

No nejvíce v těch sociálních vztazích, v té rodině sice u Pavla už není příčina v té rodině, ale má to v genech.

Jak se Vám spolupracuje s maminkou Natálie.?

Jako pracuje se mi dobře tak nějak no, pokud je něco potřeba chodí do školy i komunikuje někdy až moc, často si stěžuje. Je hodně zaujatá bych řekla proti mně, nerespektuje mě jako učitelku.

Jak vypadá podle Vás domácí příprava u těchto neúspěšných žáků?

Myslím si že u Pavla se s ním maminka učí, pomáhá mu s časovou přípravou a ta Natálka tak ta se myslím učí sama.

Využívají možnosti doučování?

Pavel někdy chodí, ale Natálie ta ne ten táta by ji neuvolnil, ale myslím že ona by to asi tolik nepotřebovala, jako kdyby ten táta řekl ano, když budeš mít jedničky tak něco dostaneš nebo tak něco, tak si myslím že by se přetrhla, ale když furt slyší že je blbá a tak, tak co by se snažila žejo.

Jak reagujete když má váš žák/kyně prospěchové nebo kázeňské problémy? S kým nejdříve problém a jak často řešíte?

No tak nejdříve to probírám s dětma, pak to oznámím rodičům a rodiče chtějí zpravidla už sami přijít a probíráme to ve škole. Já těm rodičům většinou napíšu co se chystá a oni sami už chtějí schůzku a probrat to. Já rodičům oznamuji všechno i malý problém hned aby se vědělo.

Jaký je podle Vás malý problém?

No nějaká špatná známka nebo když se ve škole poperou, pohádají nebo něco takového.

S kým častěji u Pavla a u Natálie komunikujete?

No s matkami nejčastěji.

Jaká je atmosféra takových setkání?

Pozitivní, chovají se vstřícně, přátelsky. Kromě matky Natálie tam někdy zbytečně vyhocené.

Jaké možnosti pro řešení nějakého problému rodičům navrhuje? Vyberte třeba pro vás malý a velký problém.

No aby se k tomu přistupovalo že se ten problém musí vyřešit, takže buď doučování, pokud je kázeňský problém tak chci aby jim to doma vysvětlili, jestli je seřezou (*smích*) to už je jejich věc nebo spíše třídní důtky taky a jiný tresty. Já nejdřív vysvětlím situaci dětem, rodičům nebo společně a to jak je potrestají doma to už je na nich.

Jak často dochází k řešení situací ve třech (učitel, rodič,žák)?

No tak já nevím, není to moc často, ale tak zhruba jednou za půl roku. Většinou to ale není řešení problémů spíše výběru střední školy a tak. Nebo když děti nepřinesou úkol tak někdy ty rodiče to chtějí slyšet od nich před učitelem aby se dozvěděli proč to jejich dítě nedoneslo.

Využila jste toto s nějakým vámi vybraným žákem?

No vlastně s tím Pavlem to se týkalo nějakých kázeňských věcí. Většinou jsou to nějaké aktuální problémy, protože nějakým dlouhodobým se snažím předcházet.

Zkuste zhodnotit způsob komunikace s rodiči neúspěšných žáků?

U mě se to neliší mám to pořád stejný jak u těch, tak u těch.

Co podle Vás může u rodičů neúspěšných žáků způsobit ztrátu kontaktu se školou? Máte s tím nějakou zkušenost?

To je zase stejný pokud je nějaký problém v rodině, nemoc, úmrtí, stud si myslím to může způsobit také.

Za tu dobu co učíte, setkala jste se s něčím takovým? Snažila jste se je nějak motivovat?

U těch neúspěšných je to tím že s nimi nebudu mluvit jako že mají neúspěšné dítě, ale jako tak že chci vyřešit nějaké problémy a u těch ostatních věcí tomu nepředědu no.

Dobře já Vám moc děkuji za rozhovor. Napadá Vás ještě něco, co byste chtěla sdělit?

Asi ani ne.

Přepis rozhovoru s rodičem Ondry- úspěšného žáka

Datum 29. 6. 2016, středa, 10:00-10:55

Tak nejprve se Vás zeptám zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano souhlasím.

Tak nyní můžeme přestoupit k samotným výzkumným otázkám. Který žák je podle Vás úspěšný a neúspěšný? Jak si takového žáka představujete? Jak si myslíte že si takové žáky představují vyučující? Liší se to od Vašeho pohledu?

No já tady dělám asistentku tak se pokusím teda pohledem rodiče a né asistentky dobře (*smích*). **Ano přesně tak zkuste to pohledem jako rodiče né jako asistentky.**

No tak úspěšnej žák no asi nějakej bezproblémovej, dbá pokynů učitele, plní zadaný úkoly vlastně samozřejmě nosí úkoly, při hodinách neruší, dává pozor, reaguje na otázky, hlásí se, no co bych ještě k tomu mohla ehm no...

Takže aspekt úspěšnosti, který vy požadujete za výrazný nejenom dobrý prospěch, ale i tu kázeň?

Ano přesně tak.

Dobře a jak vnímáte neúspěšného žáka? Je to čistě jen na Vás neexistuje správná nebo špatná charakteristika je to na Vás.

No dobře, spíše teď z hlediska učitele?

Nene opět z pohledu Vás jako matky.

No víceméně by se dal říct vlastně opak toho než jsem řekla úspěšného, takže určitě ten který tu kázeň narušuje, ten který nespolupracuje, kterej ty úkoly odbejvá že to prostě lajdá, snaží se to mít rychle za sebou, takže je to krátký. Třeba jak píše můj syn tak škrťá jo, nepíše to nejdřív nanečisto ale rovnou do toho, přepisuje to, škrťá, je to neúhledné jo.

Liší se Váš pohled od pohledu vyučujících?

No i tím jak jsem ta asistentka tak si myslím že ten pohled se zase až tak neliší, ale nevím nedovedu říct jestli to mají jiní rodiče jinak, ale já si myslím že se to moc neliší.

Kolik máte dětí? Do jaké třídy chodí?

Já mám tři děti, vlastně ten nejstarší odmaturoval sice se dostal na vysokou školu, ale nebavila ho takže odešel. Dcera ta je ve třetím ročníku takže bude příští rok taky maturovat no a ten nejmladší ten teď půjde do osmé třídy no.

Jak se Vašemu dítěti, budeme brát nejmladšího syna, ve škole daří? Jste spokojena se školou kam chodí Vaše dítě? Pokud ne- co by škola měla případně změnit?

No tak můj syn ehm, no docela bych řekla že je asi chytřej, má výhodu jako jak jako asistentka vidím jak spousta dětí má problémy s učením, to on jako problém nemá takže u něj někdy ta neúspěšnost je někdy ta lenost, takže samozřejmě ty úkoly kdyby je začal dělat hned když přijde domů po nějakém krátkém odpočinku, tak by určitě vypadaly lépe no (*smích*). Jo on jako hodně sportuje jo takže dělá je po tréninku no,

Co hraje? On hraje fotbal no a ty úkoly jsou pak odfláknutý z mého pohledu, takže si myslím že i z pohledů učitelů no (*smích*). Bohužel ale nejsem zase tak přísná matka, že bych mu řekla tak a já ti to nepodepišu, protože kolikrát já mám docela problém podepsat se pod to no, tak si někdy říkám zda ho to nemám nechat přespat, ale nemám na to už energii, že jsem ho vlastně nepřinutila k tomu aby si to udělal před tréninkem, tak po tom tréninku to už fláká no. No myslím si že je to tím sportem, ale taky částečně tím že je pohodlněj no. Jako myslím si že těch dětí co opravdu zasednou a učí se dělají úkoly moc asi není si myslím no, jako buď jsou k tomu donuceni nebo vedeni těma rodičema a nebo méně těch co sami za sebe chtějí být lepší, chtějí mít dobré známky, těch cílevědomých je ale málo si myslím. Jako když to vidím v té třídě jo já jsem

ted' u rok straších dětí jsem u osmáků a opravdu jich je málo no. Jako můj syn to má jako jak se říká na háku no.

Jste spokojená se školou?

Jako já jsem spokojená, zase je to tím že ten kolektiv znám no. Myslím si že ty učitelky do toho dávají maximum, na tom druhým stupni určitě jako myslím si že to pro ně musí být někdy těžký, ty děti v současné době jsou pohodlný, nemají žádnou motivaci a učitelé se snaží mají třeba ty interaktivní tabule jo to je třeba zajímavější způsob výuky než byl třeba za mých dob, i přesto ty děti jsou hodně často otrávený no. Myslím si že ty děti mají už jsou otrávený ještě než začne samotná výuka, hodně věcí asi už znají z internetu a někteří ty se chtějí jenom bavit ty nezajímá nic no. Jako kolikrát si říkám jako nezávidím jim tu práci no, protože si myslím že to musí být jako náročný.

Takže dalo by se říci že Váš žák patří do kategorie úspěšných žáků, no jako no asi jo ale kdyby se třeba více snažil a dělal věci s časovým předstihem.

A co myslíte že synovi k úspěšnosti dopomohlo?

Já myslím že má tu výhodu že je chytrý že si hodně věcí pamatuje, že se zase tolik neučí vlastně jenom na ty testy se učí. Výhoda je že nemá potíže s učením u něj je spíše když je neúspěch z té lenosti nebo že nedává pozor. Je to kluk jak jsem slyšela od kolegyň takový energetičtější, takže občas vyrušuje no.

Jaké je Vaše vzdělání? Kde pracujete?

No tak vzdělání já mám gymnázium s chemickým změřením, no ale spíše jsem chtěla pracovat v mateřské školce tam jsem to zkusila krátce po škole, ale nešlo to jinak neměla jsem na to vzdělání, ten začátek byl takový těžší takže jsem střídala zaměstnání a až takovou oklikou jsem se vlastně dostala v podstatě k tomu co jsem chtěla dělat.

Když syn šel do první třídy tak jsem se vlastně úplně náhodou dozvěděla, že tady ve škole jsou asistentky, no a tak mě to napadlo nechtěla jsem pracovat na plnej úvazek a tak jsem to zkusila a pan ředitel se mi asi po půl roce ozval s tím že potřebuje na druhý stupeň. No to jsem se nejdříve polekala, ale pak jsem na to kývla a v pohodě jsem dost spokojená, ikdyž je to někdy dost těžký s tím jak vidím že ty děti nechtějí spolupracovat no.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání Vašeho syna? Co pro Vás škola Vašeho dítěte znamená?

Myslím si že je to jako důležitý určitě jako no my nebydlíme v místě školy máme jiné bydliště, ale slyšela jsem že tahle škola je kvalitní a pak jak jsem to poznala u těch starších dětí, byla jsem tady spokojená, myslím si že ta škola je dobrá akorát asi není to pro mě asi úplně na prvním místě, pro mě je důležité to hledisko že ten syn je tady spokojenej, vlastně od první třídy měl výborného učitele výjimečnou asistentku, jako myslím si že je důležité aby ten kluk a třída byli spokojení.

Tak jako samozřejmě je ta škola jako ta příprava na to další studium, ale u mě vážně není na prvním místě, chtěla bych aby tu střední školu měl, ale takhle pokud by ho bavilo pracovat rukama a chtěl by na učební obor, tak bych se na něj nezlobila, ale protože je takovej sportovně založený a sportovně nadaný, tak to spíše vidím že jako bude vždycky s tou školou v takovém souboji že se na těch stupínech budou střídát. Ideální by bylo skloubit zájem i se školou takže nějaká sportovní škola no.

Já jen jestli můžu odbočit tak já jsem zažila to že jsem byla na škole, která mě nebavila a byla jsem tam hrozně nešťastná, bylo to rozhodnutí mého otce on mi vybral školu která byla kvalitní, tak jsem na tu školu šla ale ta byla zaměřená úplně jinak, já jsem tam prostě šla ale nebyla jsem tam prostě spokojená. Nebyly tam předměty které by mě bavily a ani mi nešly, takže tím pádem to asi ovlivnilo i můj další život, kdybych třeba šla na jinou školu která by mě bavila tak bych třeba mohla studovat i na vysoké škole, ale to prostě nešlo no. Takže svým dětem opravdu nevybírám školy a ani je nenutím ať jdou na tu nejlepší, ale na takovou aby byly spokojený.

Dobře děkuji.

Jak vnímáte třídní učitelku Vašeho syna? Osobní charakteristika. Způsob výuky atd.

No já jako jsem spokojená, co jsem se dozvěděla kdo je bude mít, tak vlastně obě učitelky z těch paralelek jsou výborné. Myslím si že k těm dětem je přátelská, komunikativní, myslím si že na tu češtinu co učí klade důraz že jim dává základ na tu střední školu.

Kdybyste měla paní učitelku oznámkovat. Co byste ji dala?

No asi jedničku no jako nevím no (*smích*).

Existuje něco co byste ji vytkla?

Jako nevím že by nějaký problém, že by to no.. jako to zase nemůžu žejo brát, ale třeba syn když si stěžuje no to nemůžu brát. **No co konkrétně si syn stěžuje?** Jako jeho pohled je že sem tam něco přehání že to zase nebylo až tak vážný nebo tak, ale to je jeho pohled žejo (*smích*). Z mého pohledu si myslím že nemám co vytknout.

Tak teď když se vrátím k těm domácím úkolům. Pomáháte synovi?

Většinou jako našťestí nemusím, říká mi že to zvládá sám, ale někdy třeba potřebuje něco vysvětlit, protože jsem zjistila jak moc nečte jo jako hodně dětí, i když nějaké výjimky jsou, tak on nečte. Nedávno mě překvapil, že dostali seznam měli jet na vodu s paní učitelkou tak nevěděl co to je vandr, tak jsem byla trochu překvapená no, že některý slova jak málo čte jsou problém. Někdy má problém s dějepisem, protože mají učitelku na dějepis která je hodně pečlivá, perfekcionistka a dává jim náročné úkoly a tam vím že jsem slyšela i mezi rodiči že s tím mají problém i ti rodiče. I jsou problémy s vyhledáváním těch informací v učebnici to není na internetu taky ne no. Takže s tím dějepisem mu s tím slovosledem pomáhám. Jinak třeba matematika ta jde mimo mě teda no, ta mu našťestí jde.

Jak často mu pomáháte?

No tak 1-2x do měsíce záleží na úkolech. Jako i když se píše že rodiče nemají povinnost dětem úkoly kontrolovat jako tu správnost, tak se stejně o to snažím, když už to podepisuji tak aby tam nebyly chyby.

A ještě se zeptám instrukce o tom že nemusíte kontrolovat úkoly jsou napsané kde?

V té EŽK se to píše nebo v těch pracovních sešitech.

Když jste informována o tom že Vaše dítě píše test nebo má úkol o co se zpravidla snažíte? Od koho jste dostala tuto informaci?

No ty úkoly ty on ví takže on sám si je většinou hlídá, někdy si na něj vzpomene hodně pozdě no. Já se jako do té EŽK dívám, ale to se hlavně dívá on no než já a tam si to hlídá, takže když o tom vím tak mu to připomínám aby si to udělal co nejdřív, aby to neodkládal.

Jaké požadavky chce třídní učitelka po dětech? Souhlasíte s tím co po dětech požaduje?

No tak teď úplně nevím no možná kromě toho aby dávaly pozor, tak aby dělaly ty úkoly. No a pak aby spolu jako ta třída ten kolektiv vycházely, protože vím že tady měly ty děti takový pokus o šikanu dalo by se říct. Tak se to řešilo jo aby vlastně se to nějak vyřešilo, tak i my rodiče jsme si měli se s našima dětma promluvit, jak to vidí oni a co se dělo a tak. Jinak si myslím že ty povinnosti co tu děti mají jsou adekvátní nějak moc je nezatěžují si myslím, no jen v tom dějepise no tak to bylo takový, ale zase ty děti by měly něco znát. Jako zase právě některé předměty jako třeba ten dějepis jsou o hodně zajímavější než dřív právě kvůli té technice.

Jak vnímáte/hodnotíte obtížnost testů, domácích úkolů a dalších povinností vašeho dítěte? Třeba časová náročnost a další.

Jako řekla bych že je to přiměřený, není nějak zavalený úkolama to ne, je to v pohodě. Jako ty úkoly mají tak 2-3 úkoly za týden.

Jaké požadavky chce třídní nebo škola po Vás? Máte v tom jasno? Chápete je? Jak se o těch požadavcích dozvídáte?

No tak nějaké věci se většinou dozvídám přes tu EŽK právě no, na lístečku k přečtení po dětech se posílá info k nějakým výletům, akcím. Také se hodně věci právě dozvídám přes toho syna no.

Zdají se Vám nějaké požadavky ze strany školy zbytečné, nic nepřinášející?

To si nemyslím že by něco takového bylo, nene.

Jaký máte názor na podpisy rodičů u školních materiálů, domácích úkolů? Vyžaduje je třídní učitelka?

Tyto já nevím no, asi je to takový jediný potvrzení pro ty učitele že to ty děti dělaly doma, i když zrovna u mě a syna to může být po cestě do školy až klidně (*smích*). No jako aby ty děti ty úkoly neopisovaly o té přestávce no. Asi to nějaký smysl jako má no, nevím jak je to s tím zda je správné že ten rodič nezkontroluje tu správnost toho úkolu no, tak to dítě to sice udělá ale třeba špatně, to taky úplně nevím jestli to má smysl, může to ty děti mást jako s tou správností či chybností.

Ale zase ty děti to snad vědí no, když to rodič jen podepíše a nic víc no. Jako na těch podpisech někteří učitelé lpějí někteří zas tolik ne. Myslím si že by to asi mělo být sjednocené, buď všichni a nebo třeba nikdo no. Třídní podpisy sice vyžaduje, ale myslím si že na to tolik zase nelpí, ale zase u třídní je dobré když ten úkol to dítě udělá, pak se to objevuje v testech totiž no, takže ten kdo se na to vykašle je sám proti sobě vlastně. Hodně dětem to je ale stejně jedno, jako často slyším že jsou děti do noci na internetu nebo si kupují energetické nápoje a jsou zase příliš plní energie, ale né na ty správné věci.

Pokud by učitelé nevyžadovali podpisy tak by Vám to jestli to dobře chápu nevadilo?

Ano přesně nevadilo, nechala bych to na nich.

Kontrolujete zda syn nepotřebuje Váš podpis? Pokud ano-jak často?

Na podpis se neptám on většinou sám přijde že potřebuje podpis.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučujícími Vašeho dítěte. Jaké faktory jsou podle Vás pro její realizaci důležité? Co v komunikaci s učitelem/kou očekáváte?

S paní učitelkou třídní zrovna problém žádný není, všechno co potřebujeme si řekneme, možná bych měla problém kdyby ten učitel, no některý ty učitelé nevím jestli tady, jsou třeba hysterický jo třeba když se něco děje že to neřeší v klidu a ty rodiče mohou třeba zase bombardovat mailama, telefonama a naopak taky když zase rodiče ty učitele, tak ta komunikace není moc příjemná. Mohou se vzájemně nerespektovat, osočovat a tak no. Takže u té bezproblémové komunikaci očekávám oboustrannost, přívětivost a chování v klidu.

Jak si představujete ideální/ho, dobrou/brého učitelku/le? Má vaše dítě takovou/vého vyučující/ho?

No tak to je takový no, tak určitě dobře pozitivně naladěný, ale ono to jde asi těžko protože učitel jako je taky jenom člověk, teď co je dcera na střední tak vím že mi dcera říkala že mají prostě taky problémy, její učitelce snad umírá dcera, ta je jasný že pak když mají takové problémy, tak je to těžký. Já tady říkám dětem když jsou na učitele hodně našťvaný, tak jim říkám jsou to taky jenom lidé, když do toho třeba ty děti jsou neukázněný tak je jasný že tomu učiteli ujedou nervy no. Jako s těma učitelma já mám takový pocit sounáležitosti, když vidím čeho jsou ty děti schopný.

Jak často komunikujete s třídní učitelkou?

No tak když neberu to že se tady potkáváme, tak zase pokavaď není nějaký problém tak zase tak často ne. Jako spolu něco řešíme tak 1-2x za 2 měsíce třeba no. Více když se ve třídě řešila ta šikana.

Jak probíhají takové shledání? Co je náplní Vaší komunikace?

No spíše ty kázeňské věci a prospěch spíše na konzultacích se řeší.

Jaký na to máte názor? Jak se Vám možnosti shledání s učiteli zdají nastavené? Souhlasíte s nimi?

Ano souhlasím, plně mi to vyhovuje.

Jakou formu komunikace s vyučujícími preferujete? Proč?

No tak myslím si že je dobrá komunikace přes mail, ale zase já tak často nechodím na mail, takže ten přímý osobní kontakt a nebo pak telefon.

Jak se stavíte k možnosti sejít se s rodičem ve Vaší domácnosti kvůli řešení jakékoliv záležitosti? Máte s tím osobní zkušenost?

To asi ne, no jako nevím jestli by to v něčem bylo lepší, asi ne myslím že to shledávání je lepší v té škole nebo někde mimo školu. Zkušenost s tím nemám, nějak mi to ani nevadí (*smích*).

Představte si že Vaše dítě přineslo svoje čtvrtletní hodnocení. Zjistíte že mu to jde, že mu vychází jedničky. V ten den se konají konzultace. Co uděláte?

No tak když zjistím že není problém tak tam ani nepůjdu, nepovažovala bych to za důležité ani za nutné.

Co si myslíte o tom zavolat učiteli na jeho soukromé číslo kvůli řešení nějaké záležitosti mimo jeho pracovní dobu? Máte s tím osobní zkušenost?

Myslím že s tím nějak problém není, nenarazila jsem na to že by to učitelům vadilo, ale myslím že některým to vadí, snažím se zvážit zda je to opravdu nutné abych takhle volala.

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s třídní učitelkou?

No já jsem spokojená, s učitelkou jsem v kontaktu v osobním. Je pro mě důležitá oboustranná komunikace.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek? Máte případné návrhy na vylepšení?

Abych se přiznala tak tím jak jsem tady tak na minulých jsem nebyla, tam jsem poslala nejstaršího syna, protože třídní ho taky vlastně učila. Probíhají v takovém přátelském duchu.

Myslíte si že se třídní dostatečně připravuje na třídní schůzky nebo jste opačného názoru?

Myslím si že se připravuje vždy dostatečně dopředu na ně. A nic na vylepšení mě nenapadá.

Co je pro Vás na těch třídních schůzkách to nejdůležitější? Co Vás na nich nejvíce zajímá?

No jako asi ty akce co budou mít společně ta třída, chod té třídy asi no.

Realizuje škola pro děti a pro rodiče nějaké aktivity? Pokud ano- jaké a jak často? Co od těch akcí očekáváte?

Asi tady ten vánoční jarmark ten se mi líbí, myslím si že je to dobrý že ty rodiče se sejdou a že to zlepšuje ty vztahy mezi těma rodičema, potká tam i ty co jinak moc často nevidá. Líbí se mi to.

Kdy jako v kolik se ty akce konají? Je to pro pracující rodiče reálné na tyto akce chodit?

Jo to jako jo kolem té 17-18 hodiny se to koná, myslím že to reálné je.

Jaké možnosti Vám třídní nabízí pro zlepšování vztahu rodina- škola? Pokud teda nějaké možnosti nabízí.

Tak ty rodiče mohou pomáhat při těch školních akcích, takže si myslím že ty možnosti jsou.

Jaký máte názor na vedení zájmových kroužků rodiči? Máte s tím Vy osobní zkušenost?

Zkušenost nemám, nic nevedu, ale myslím si že je to celkem dobře, ale těžko říct no. Tady to vedou hlavně učitelé a bývalá asistentka. Nemám na to úplně vyhraněný názor.

Existuje ve škole rodičovská rada, sdružení klubu přátel nebo něco jiného? Jste členkou?

Rada tady je zástupci rodičů tu jsou, je to dobře a dohlíží tady i na stravování těch dětí, tuhle možnost vítám.

Zažila jste někdy situaci že jste se kontaktu s vyučujícími chtěla vyhnout? Pokud ano- z jakého důvodu to bylo?

Tak to asi ne, jako člověk někdy třeba nechce slyšet pokud to dítě dělá něco co by zrovna nemělo dělat, ale nesnažím se vyhýbat.

Co si myslíte může u vyučujících jak úspěšných tak i neúspěšných žáků, způsobit ztrátu kontaktu s rodiči? Stalo se Vám to někdy?

Nestalo ale myslím si že to může být ze špatných zkušeností s těma rodičema, zaslechla jsem tady že ty rodiče tady na učitele byli nepříjemný a pak se ty učitelé báli, bylo to pro ně nepříjemné, takže si myslím že se ty obavy přenesou i na další rodiče no, ale těžko říct no.

Jaký vztah jste měla Vy ke své škole? Jak byste se popsala v roli žákyně?

Já spíše jako, jako jsem patřila mezi ty co chtěli dělat radost rodičům, byla jsem cílevědomá, do ničeho mě netlačili ale já sama jsem chtěla jim dělat radost, jako samo o sobě mě to učení nebavilo tolik. Možná je to tím že mám vlastně neslyšící rodiče, máma ta neslyší vůbec a táta částečně. Já jsem od malička byla taková že jsem jim pomáhala, tlumočila jsem jim, možná to bylo daný už tím jo nevím. Myslím si že nějaký děti taky takový jsou že chtějí svým rodičům dělat radost sami o sobě.

Byla jsem víceméně úspěšná měla jsem i vyznamenání. Pak jsem se dostala na školu, která mi víceméně nevyhovovala, řekla bych že jsem byla až tak nešťastná že jsem i přemýšlela o sebevraždě a tam to bylo takový, no možná je to tím jak člověk dozrává, bojuje sám se sebou. Když jsem tam měla špatné známky tak jsem myslela že jsem prostě k ničemu, akorát jsem měla oporu v rodičích a říkala jsem si že bych jim to nemohla udělat, ty myšlenky jsem hned zavrhovala. Takže chci aby mé děti chodily do školy co je baví, a měly ji rády.

Zeptám se jaké obavy jste ze své školy měla?

Že to nevládnou, že zklamou rodiče.

Moc Vám děkuji za rozhovor. Chtěla byste něco ještě dodat?

Ne už asi nic.

Přepis rozhovoru s rodičem Pavla- neúspěšného žáka

Datum 29. 6. 2016, středa 12:00-12:35

Tak nejprve se Vás zeptám zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím

Který žák je podle Vás úspěšný a neúspěšný? Jak si takového žáka podle Vás definují vyučující? Liší se to od Vašeho pohledu?

No já si myslím že se to liší, protože pro učitele je úspěšný žák ten který má samy jedničky a já si myslím že ten který má přehled. Takže jako nemusím všechno vědět, ale musím vědět kde si to eventuálně najdu žejo.

A jak si představujete neúspěšného?

No to je moje dítě, to je prostě flákač, lenoch, naprosto nezám o cokoli, nebudu se o nic snažit, to je podle mě neúspěšné dítě. Ani nebudu projevovat zájem protože př stejně mě to otravuje, takže asi tak nějak a samozřejmě když propadne.

Kam zařazujete kázeňské problémy?

No nemyslím si že by to patřilo úplně do škatulky neúspěšné dítě, ale jako taky to asi může někdy tak být. Jako půjde to asi ruku v ruce, ale nemusí to být vždycky. Pro mě je rozhodující ten prospěch a přístup k tomu učení no.

Dobře děkuji.

Kolik máte dětí? V jaké třídě?

Mám 3 děti. Nejmladší je v sedmé to je ten o kterém mluvíme, prostřední tomu je 17 končí druhák na střední knižní, nejstaršímu je 22 a už statečně pracuje je kadeřník.

Jak se Vašemu dítěti ve škole daří? Myslím tím nejmladšího syna.

Jasně chápu, no tak daří se mu tak že když ho donutím tak se to naučí, ale je hrozně líný, ale není blběj to zase ne. Já bych ho považovala za průměr, který musí držet.

Proč si myslíte že je Vaše dítě průměrné?

No protože se doma neučí, půjde ven, půjde tančit, on má koníčka žejo tancuje break dance, má spousty kamarádů a pak počítač, jeho slova jezkovi přeci se nebudu učit dějepis. Pochopitelně když si pak přečte tu látku a zjistí druhý den, že ten test napsal za dvě, tak se hrozně diví, já mu říkám to je o tom že já prostě vím že není blběj, ale je líný to je celý. Jako pokud se s ním učím a vysvětlím mu to tak aby tomu porozuměl, tak s tím nemá problém. Jako ale je v sedmé třídě a já nejsem schopná ho donutit aby si na to přišel sám, když si to přečte že mu to tam zůstane.

Jaké je Vaše vzdělání? Kde pracujete?

Tak pracuji ve škole, středoškolské s maturitou.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání Vašeho dítěte? Co pro Vás škola Vašeho dítěte znamená?

No já chci aby byl připravený do života, tzn. že chci aby mi škola pomáhala v tom že nebude líný, že se dopracuje stejně jako můj prostřední kluk a zjistí že se to musí naučit a nemyslím si že by jedničky byly záruka že bude mít šťastný život. Jako aby třeba měl těžce vydřený tady jedničky a pak aby šel, protože si rodič vymyslí že musí jít na prestižní školu a pak tam nebude stíhat to si nemyslím že je nějaký super. Mě to je né jedno, ale chci aby byl šťastný.

Jak vnímáte třídní učitelku? Nějaká osobní charakteristika. Jaký je Váš dojem?

Velice kladně, já si myslím že má velice lidský přístup, dokáže se do toho dítěte vcítit když s nima něco řeší mimo výuku, no a pak je to češtinářka takže i přísná to musí být. Takže je velice důsledná, ale má lidské pochopení, bych to tak jako shrnula.

Jak vypadá domácí příprava Vašeho syna? Pomáháte mu? S čím? Jak často?

Se ani nepetejte (smích), ano pomáhám mu se vším co je potřeba, hlavně před písemkami. No jako dějepis ten je samozřejmě hodně náročný ten je jednou, dvakrát do měsíce, ale konečně od příštího roku bude jiná učitelka nebo učitel. Takže jako fakt velké učení je třeba tak jednou za měsíc, jinak se to nějak horizontálně určit nedá.

Když se dozvíte že dítě v nejbližší době píše test nebo má domácí úkol. O co se snažíte? Od koho informace přišla?

Tak informaci jsem buďto získala od učitele a nebo z EŽK, musím říci že za velmi kladný považuji to že jsem v paralelce, takže to mají stejný takže to mohu se dozvědět i tam. Od svého dítěte se to zpravidla dozvídám velmi zřídka. A snažím se ho dokopat aby se to naučil no. Velmi důsledná výchova (*smích*), no právě že není no, já se snažím aby jako on začal sám, ale nedá mi to kord když vím že to fakt bude, tak ho prostě do toho donutím no.

Jaké požadavky chce třídní učitelka po dětech?

No úkoly, testy není to nějak přehnané souhlasím s tím, jako když vyjmu ten dějepis tak si myslím že se fakt nepředřou, podle mě to závisí ty úkoly na těch učitelích, nemám nic proti tomu kdyby jim úkoly nedávali, ale jako úkoly za trest to mi přijde blbost no to ne.

Chce škola nebo třídní učitelka nějaké požadavky po Vás? Pokud ano- co po vás chce?

No kontrolovat EŽK to funguje fakt bezvadně, ať tam píše učitel, třídní i zástupkyně nebo ředitel prostě všichni.

Existují podle Vás nějaké požadavky, které jsou zbytečné?

Nevím o tom nic mě nenapadá jako třeba a když nechci vyplnit anonymní anketu, tak ji prostě nevyplním takže nic mě nezdržuje. Jako přes EŽK posílají i různé ankety a ty mě nezajímají. Jako pokud by se měla týkat školní jídelny tak to bych se dozvěděla a to bych odpovídala.

Jaký máte názor na podpisy rodičů u domácích úkolů? Vyžaduje je třídní učitelka? Souhlasíte s tím?

Jako je to dobrý i pro mě mám taky vlastně zpětnou vazbu že dělal ten domácí úkol, bylo to i za mě nechápu proč by to mělo být jinak, takže s tím naprosto souhlasím.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučujícími jaké faktory jsou pro Vás k její realizaci důležité? Co od učitele budete očekávat aby komunikace byla bezproblémová?

Že bude přístupnej k tomu že já mu řeknu svůj názor a že se nebude zdráhat říct mi svůj ,abychom to pak mohli společně řešit, takže být k sobě vzájemně otevřený.

Jak si představujete ideální/ho vyučující/ho? Má takovou vyučující/ho vaše dítě?

Má já myslím že jich je tady víc, myslím že třídní je ideální řekla bych, na matematiku taky jako no. A pak aby ten učitel prostě přistupoval k tomu dítěti tak že je to dítě, které má nějaké hranice a aby je přesně jako v tom dějepisu, nebude přetěžovat jen z důvodu že já jsem perfekcionalistka tak je budu přetěžovat, takže vnímat tu individualitu toho žáka to je u mě v pořádku učitel.

Jak si myslíte že si učitel představuje ideálního/dobrého rodiče?

Ptát se když je to v pořádku aby rodič dítě do školy posílal připraveného žáka, aby tam byla ta komunikace aby ten rodič nedělal mrtvého brouka. Nebo aby rodič neřešil blbosti jo aby neposílal maily nesmyslné 2-3x týdně. Jako aby neposílal mail typu: *moje dcera mi neřekla že... opravdu?* No tak to jako ne žejo. Tak jako rodič aby měl nějakou soudnost jako tohle je normální tohle není normální, jasně když nevím tak je to jasný, ale pokud vím že to dítě je takový a makový, tak s tím pani učitelku nebudu obtěžovat žejo (*smích*).

Jak často komunikujete s třídní učitelkou?

No když je problém, no u syna je to cca jednou do měsíce nebo jednou za tři týdny, týká se to většinou no skoro vždy kázně, protože je o rok starší než ostatní takže ta puberta tam nastoupila dřív. V dětství byl handikepovaný měl zdravotní problémy, takže si myslím že on rovnou bude mít tu pózu že on se nedá, kromě toho že teď byl drzý na jednu pani učitelku že prostě když se napiju tak se napiju, za to máme poznámku a to mi nepříjde jako správné no.

V prosinci to bylo nejhorší řešit jeho prohřešky, účastnil se no vlastně on to jenom navrhl, ale udělal to někdo jinej, údajně ale jen to řekl nemělo se to provést. Vytvořily facebookový účet hanlivý, byli jsme kvůli tomu až na policii, tady ředitelská důtka zní : nezabránil kyber šikaně. To bylo v prosinci a od té doby se, já nevím o 50% změnil, byla to šílená řafka a nedokázal si představit kam až to může zajít no. Probíhá to s učitelem tak že mi řeknou že Pavel něco zase provedl se slovy doma ho seřeš (*smích*).

Existuje v komunikaci s učitelem něco co byste chtěla změnit?

No jen to že nestojím aby mi každý na chodbě říkal hele Pavel zase zlobil, udělal průser, to fakt ne stačí jeden.

Jakou formu sdělení preferujete?

No tak záleží o jaký problém jde, pokud stojí v poznámce pil v hodině, tak mi stačí písemná forma. Pokud se děje něco jako v tom prosinci tak osobní kontakt, když mi učitelka sdělí hele stalo se to a to jak to budeš řešit, seberu mu počítač a bude mít zaracha no.

Jak se stavíte k možnosti sejít se s rodičem ve Vaší domácnosti? Máte s tím osobní zkušenost? Pokud ne- uvítala byste to?

Ne zkušenost s tím nemám, ne uvítala bych to z toho důvodu že si opravdu chráním soukromí a i třeba o pozvání kolegyně bych dlouho přemýšlela. V tomhle jsem jako hrozná, možná to mám z dětství, ale prostě to tak mám. Takže bych navrhla dát si kafe, nějakou neutrální půdu. Možná se mi to nelíbí z toho důvodu že bych si myslela že mi učitel kontroluje zda mám utřený prach a umyté nádoby.

Představte si že Vaše dítě přineslo svoje čtvrtletní hodnocení. Zjistíte že má velké nedostatky ve většině předmětů. Jak budete postupovat v komunikaci s učitelem? Co od něj budete očekávat?

Nedostatky v učení bych řešila nějak individuálně v nějaké možnosti o opravu nějaké testy nebo tak, čekala bych že mi učitelé vyjdou vstříc.

Nabízí Vám vyučující nějaké možnosti na řešení kázeňských/prospěchových problémů? Pokud ano jaké?

Kázeňské no poznámka až k ředitelské důtce a prospěchový stupnice 1-5, prostě když dostaneš pětku tvoje smůla no.

A nějaké možnosti aby se to zlepšilo?

No jako je šance si to opravit no.

Co si myslíte o tom zavolat vyučující/mu v případě problému mimo její/ho pracovní dobu?

No já to nedělám, nedělala a přijde mi to jako obtěžování, jsou tu jiné možnosti jako zpráva přes EŽK a nebo bych poslala sms ale nevolala bych. Jako někteří vyučující to nabízejí.

Jak byste zhodnotila způsob komunikace mezi Váma a třídní učitelkou?

Kladně, vše je naprosto v pořádku, občas si popláču a bohužel genetiky se člověk nezbaví, takže v synovi se bohužel nesou i stopy tatínka no. Takže vše je otevřené nemám problém.

Jak je třídní ochotná o Vašem synovi s Vámi hovořit?

Já si myslím že tady to mají učitelé nastavené tak, že pokud člověk chce tak s rodiči budou mluvit a pokud ne, tak tě obtěžovat nebudou.

Dobře takže tu iniciativu myslíte nechávají na rodičích?

Ano jako pokud je asi nějaký velký průšvih, tak asi samozřejmě volají, píšou a řeší, jako tady to fakt takhle je. Jsou tady i takové případy že dítě není čtvrt roku ve škole jo, takže se to řeší no. Takže tohle bych nechala tak jak to je nastavený. Pokud je opravdu veliký problém tak je jasný že ten učitel bude volat no.

Jaký je Váš názor na třídní schůzky? Jaká je Vaše účast?

Na třídní schůzky nechodím, a myslím si že je to blbost, já osobně bych je zrušila. Účast rodičů minimální právě proto pokud je třeba tak si všechno řeknou individuálně třeba mailem, nikdy se tam nedovědí nic

jiného. Řeší se tam třeba škola v přírodě, další akce, poděkují člověku a to je vše. Proti konzultacím nic nemám právě naopak, řeší se tam individuální věci co rodiče chtějí vědět.

Realizuje škola nebo třídní nějaké aktivity pro děti nebo i pro Vás? Jaké akce to jsou? Co si o nich myslíte?

Jsou to ty jarmarky, ples aby se rodiče a učitelé mohli vzájemně poznat, sportovní dopoledne to není pro rodiče, pak nějaké běhy a pak už nevím. Účastním se, mě se to líbí že to ta škola dělá, hodnotím to kladně.

Můžu dále? Ano určitě.

Nabízí Vám třídní nějaké možnosti pro zlepšování vztahu škola-rodina?

Nic mě nenapadá, já vím že kdykoliv se můžu zeptat na cokoliv, sjednám si schůzku a bude to.

Jaký máte názor na zájmové kroužky vedené rodiči? Máte s tím osobní zkušenost?

Nevedu kroužek nemám na to dostatek času, ehm nějaký sportovní kroužek vede jedna maminka, ale nevím o žádném rodiči že by vedl, nemůžu to posoudit, ale pokud ten rodič bude dobrý ať vede třeba deset kroužků (*smích*).

Existuje ve škole školní rada, sdružení klub přátel? Pokud ano- jste členkou?

Je to tady, ale já nejsem a nechci být členem, ale myslím si že je to dobrý, ten názor rodičů musí být někým prezentován.

Zažila jste někdy situaci že jste se kontaktu s vyučující/m chtěla vyhnout? Pokud ano- proč?

Ne nezažila fakt ne.

Co podle Vás může u vyučujících úspěšných i neúspěšných žáků způsobit ztrátu kontaktu s rodičem? Stalo se Vám to někdy?

Ze strany vyučujícího? **Ano přesně tak.** No u úspěšných to že je úspěšný a nepotřebuji nic řešit to je logický a u těch neúspěšných si to neumím přestavit z mého pohledu je to prostě hovadina. Leda že by i ty rodiče byli no tak jak se říká jablko nepadá daleko od stromu že, tak jedině že by byli taky salámisti no, ale tam si nemyslím že by to byl nějaký důvod ale spíše povahový rys.

Jaký vztah jste měla ke své škole vy? Jak byste se popsala v roli žákyně?

Ježkovi no, některé vzpomínky jsou frustrující třeba hodiny plavání kde mě komunistický učitelky nechaly topit, byla jsem průměrná ten jsem si držela, byla jsem zakřiknutá ikdyž se to nezdá. Na střední škole jsem měla vyznamenání, nesu si respekt k autoritám ty uznávám.

Měla jste v dětství obavy ze školy?

Ne jen z toho plavání jinak nic.

Jaký byl vztah vašich rodičů ke škole?

Hezký když byla potřeba tak se se mnou máti učila. Já jsem nebyla problémové dítě takže prostě dobrý.

Dobře tak já Vám moc děkuji. Není zač.

Přepis rozhovoru s rodičem Davida- úspěšného žáka

Datum 13. 8. 2016, sobota, 13:00-13:45

Tak nejprve se Vás zeptám zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím

Který žák je podle Vás úspěšný a neúspěšný? Jak si podle Vás takového žáka definují vyučující? Liší se to nějak od Vašeho pohledu?

Tak já to mám nějak říct jako vlastními slovy jo? **Ano přesně tak Váš názor.** No tak podle mě učitel hodnotí toho žáka podle těch testů, písemek a ten kdo má jedničky a je hodný tak ten je pro ně jakoby úspěšný, podle mě i chytrý a jestli zvládají ty jejich testy mě teď jakoby vadí, že teď v současné době jsou různé testíky a písemky a na to porozumění no a když dítě špatně pochopí otázku, tak myslím si že chybí ta interaktivnost s tím učitelem, myslím si že kdyby bylo ústní zkoušení tak ten učitel je na to navede, pak ten žák kvůli tomu dostává špatné známky.

Nemyslím si že je to tím že by byl horší než ostatní. No a ještě chci říct jednu věc, že úspěšný a neúspěšný žáci, no podle mě tak 95 % dětí kdyby se doma učilo nebo kdyby se s nimi učili rodiče, tak by zvládaly to učivo které se po nich požaduje a ty jedničky by mohly mít, nechci říct teoreticky všichni, takže to je o takovém tom přístupu. Jako když má někdo pětky tak už mu to je jedno žejo, je to o tom měřítku které si nastaví sám žák nebo jeho rodina. Takže probíhá hodnocení podle těch známek, ale je spousta úžasných dětí, kteří jsou šikovní, chytří, ale v těch testech v tom známkování to bohužel nedávají. Podle mě je úspěšnej každej kdo je alespoň trochu kreativní, ten komu to myslí, kdo má chuť, má kladný přístup. Svým dětem říkám aby měly dobré známky, chci aby měly dobré známky, ale když přinesou špatnou známku tak je zato nikdy netrestám a beru to tak že je důležitý co jako uměj, protože kolikrát tu látku jako uměj, učili se na to, mají z toho co napíšou dobrý pocit a pak třeba dostanou trojku nebo čtyřku no.

Dobře, děkuji.

Kolik máte dětí? V jaké třídě?

Tak já mám 3. Teďka jedna půjde do 3. třídy, druhá do 6. třídy a syn do 8. třídy.

Jak se Vašemu dítěti myslím synovi ve škole daří? Jste spokojena se školou kam chodí? Pokud ne co by škola měla zlepšit?

Jo takže my spokojený jsme ač prostě kolikrát se dozvídám takový věci které jako si říkám „ježišmarja“, jo já mám syna který zase není až tak mluvnej doma, na co se ho nezeptám to mi neřekne, takže jsem se to dozvěděla až na těch rodičovských schůzkách takový věci by se měli ty učitelé zachytit nějak víc, mluvit s těma dětma jo prostě. Víím že o přestávkách se děti různě dohadují, zlobí a nikdo si toho nevšimne, byly tam i nějaký jiný nátlaky, to je jedno. Z hlediska toho učení no právě mě mrzí ty testy. Já mám syna který je trošku dyslektik jinak je chytřej, ale trošku pomalejší, ale přístup některých těch učitelů v jejich předmětech nebo prostě třeba v jazycích by se mohla zlepšit výuka, protože se probírá strašně moc látky a ty děti pak neumí ty základy, třeba chtěla jsem po paní učitelce na angličtinu aby minulé časy vysvětlila znova, opravdu nejenom můj syn s tím měl problém, tak mi řekla ať mu zajistím doučování, že je to znát že na doučování nechodí. Tak on jak je dyslektik tak se spíše orientujeme na tu češtinu, tak proto ale to je jedno, ale ptala jsem se a nebyl to jen problém mého syna několik dětí tomu nerozumělo. Učitelka udělá jedno cvičení s nima a hned píšou písemku no, takže jako v těch jazycích opravdu dbát na to zkoušet slovíčka prostě, v té hodině se věnovat méně těm projektům více těm základům, které ty rodiče s nima prostě nedokážou tak dobře procvičovat. Jo prostě to je výuka máme probráno nic mě nezajímá, jdeme dál. Jako pak tady je ta výuka těma projektama jako na výuku jazyků nejsem pro, jako určitě to přináší výsledky, ale taková ta rutina, ten základ jo to prostě jim chybí. My se jako se synem hodně učíme, manžel vždycky říká já v té škole je nic nenaučí nebo kluk nedává pozor nevím, ale že ty děti jako aby o těch hodinách byly přítomny aby to jako prožívaly tu výuku. Jako když se dozvím že někdo nechá děti hrát na mobilu aby neotravovaly a že může pracovat jen ten kdo chce, to mi je pak jako líto no, pak se není čemu divit že ty děti neprospívaj, nemyslím si že jako ty učitelé si tím ulehčí tu práci s tím že někdo otravuje, ale měli by je nějak motivovat aby všichni pracovali no nebo dát nějaký adekvátní trest třeba nevím no tak ty neposloucháš tak příští hodinu to budeš vysvětlovat sám, připrav si to, jo aby prostě věděly co to je a pak třeba neotravovaly, když si zkusí to že ho nikdo taky třeba neposlouchá, může přestat.

Jojo chápu, tak dobře děkuji. No ještě jestli můžu jednu věc, oni mají ve třídě jednoho chlapečka z dětského domova áá pak tam byly nějaký problémy s facebookem, že si tam dávali nějaký fotky, těch viníků bylo tak osm a nakonec byl potrestán jen ten jeden z dětského domova, kterému to bylo jedno. Takže jako že učitel nezjistí uje jak to bylo prostě, někoho určí, takže ten kdo se nepřizná ten vyhraje, takže když se stane nějaký průšvih tak se snažit s těma žákama popovídat osamotě, pak třeba i dohromady a zjišťovat jak to všechno bylo. Ten chlapec dostal dvojku z chování a ani za to nakonec ani nemohl, ale víceméně protože nemá rodiče a je mu to jedno, tak byl potrestán no.

No to opravdu není zrovna účinné. Jo a ještě mě napadlo více komunikovat s těma rodičema jo, třeba třída nemá svoje webové stránky, kde by se něco více dozvídali, více to přizpůsobit k těm rodičům. Jako jedna věc je mít elektronickou žákovskou knížku, ale některé informace jsme hledali marně na těch webovkách školy a vzhledem k tomu že děti nemají svy webové stránky třídy, tak člověk ani neví kdo se synem chodí do třídy. To je k tomu vše.

Super děkuji že jste na toto téma narazila. Ted' přestoupíme k následující otázce.

Kde vidíte příčinu úspěšnosti svého syna? Proč si myslíte že je úspěšný?

No letos měl teda jednu trojku no, ale jinak měl vždycky vyznamenání, on sám chce jo to je to důležité. My jako rodiče se mu hodně věnujeme, manžel se s ním hodně učí, ale syn prostě chce, takže on není hloupý je takový pomalejší, má zkříženou laterální a hrozně ho mrzí že právě kvůli těmhle svým hendikepům dostane špatnou známku. On sám se s náma chce učit, protože má ty své hendikepy třeba na to čtení a podobně tak mu s tím hodně pomáháme teďka , zkoušíme ho a tak. Dříve to bylo tak že když viděl celou písanku tak se hroutil, takže jsme mu to předčítali takže je to hodně asi tím že mu s tím pomáháme. Má prostě svou motivaci, chce mít třeba dobré známky no.

Dobře chápu to je skvělý.

Jaké je Vaše vzdělání? Kde pracujete?

Moje i manžela vysokoškolské, pracuji ve školství provozuji volnočasové aktivity, takže to vidím z té druhé stránky že mě se to jako říká žejo, já si s nima jen tak hraju žejo (*smích*). Vidím ale i to že si ty děti stěžují že se jim něco nelíbí a tak.

Jakou míru důležitosti kladete na kvalitu vzdělání Vašeho dítěte? Co pro Vás škola Vašeho dítěte znamená?

No tak je to hodně důležité, protože když má dítě špatnou školu nic se nenaučí tak pak v tom životě mu to chybí a pak to už nikdy nedožene. **Dobře takže jestli to dobře chápu na výběru školy jste hodně pracovali?** Ano kladli jsme na to velký důraz.

Jak vnímáte třídní učitelku Vašeho syna? Její osobní charakteristika nebo způsob výuky, přístup k dětem atd.

No tak to je těžký my ji moc neznáme třeba ty co bydlí v místě bydliště jí znají asi víc, my ji vlastně měli jen 2 roky, jinak na mě působí velice mile, když měl syn nějaké slabiny ve výuce hledali jsme společně řešení, doučovala ho. Syn ji má rád takže my ji máme rádi (*smích*). No myslím si že ty její diktátky a doplňovačky pro ty děti byly dobrý že na ně byla trošku přísná, působila takový postrach všech, vždycky při rodičovským sdružení u ní takový zástup aby ty pětky a čtyřky se nějak opravily. Ona sice je přísná, ale při tom celkovým hodnocení jako zohledňovala tu literaturu a nějaký úkoly, referáty, takže to není u ní úplně průměrový jako v jiných předmětech. Trošku mě asi nechci říct vadí, ale mrzí že s nima nejezdí na ty školy v přírodě a na ty hory no. Nevím jestli k tomu má nějaký osobní důvody no, jako vím že s nima jezdí na vodu, ale jinam ne.

Takže kdybyste měla třídní učitelku oznámkovat co byste jí dala?

Já nevím no jako asi 1-2 no. **Z jakého důvodu byste jí dala nerozhodnou známku?**

No asi za ty aktivity že se s dětma nezúčastnila těch škol v přírodě a třeba asi to je něco jiného na tom druhém stupni než na prvním.

Vy už jste sice něco zmínila, ale stejně se zeptám, Jak vypadá domácí příprava syna?

No tak my mu pomáháme, učíme se s ním, **Ano, jak často mu s úkoly nebo přípravou na testy pomáháte?** No často no je pravda že on se učí více až před těmi písemkami že úplně průběžně se na každý předmět nepřipravuje, ale třeba na angličtinu raději ano aby byl v obraze. Takže jako tak v rámci možností, ono jako když dítě přijde z odpoledky v pět hodin a pak má ještě nějaký kroužek tak to ani pak nejde se moc učit no. Takže hlavně na ty písemky před nima.

Když jste informována o tom že Vaše dítě píše test nebo má úkol. O co se snažíte a od koho ta informace přišla?

No tak to je taky k tomu bych ještě chtěla říct, syn o testech dopředu věděl, nedávají jim moc ty přepadovky, ale pak se taky stalo že od těch třeba konkrétně z dějepisu se dozvěděl o těch písemkách jen někdo, učitelka večer na web napsala že druhý den bude test, takže ten kdo se tam nepodíval tak o tom nevěděl. Nebo učitelka o hodině jen tak lehce prohodila že bude písemka někdo to slyšel někdo ne. Spíše bych byla proto říct to na začátku nebo uprostřed hodiny, když všichni dávají pozor než pak když už je polovina dětí pryč. Díky tomu pak opravdu vznikaly špatné známky nejenom můj syn, třeba chytrý holky co sedí vepředu to věděly ty co seděli vzadu to už nevěděli. Těžko hodnotit ale prostě jako no když to dávat na webovky tak aspoň dva dny dopředu aby to věděli všichni. To jsem prostě brala jako nefér no. Pak ještě co se mi na té škole nelíbí že ta škola jede na ty průměry a já nevím jo prostě třeba průměr 1,51 už je dvojka a třeba že to dítě má hendikep ať se snaží nebo ne, takže to je takový no myslím že to nezobrazuje tu reálnou skutečnost. Prostě je hezký že ta EŽK vypočítává ten průměr je to hezký se na to koukat, ale nejsou pak možnosti si něco opravit a tak je to všechno pak složitější no.

Vzpomenete si teď na nějaké požadavky které chtěla třídní učitelka po dětech?

No... já ani nevím většinou ten můj syn, no já jsem se ještě bavila s jeho spolužákama když jsem se chtěla něco dozvědět, tak jsem volala chytrým spolužačkám, když se psala nějaká písemka, protože ty požadavky moc toho nevím.

Jak vnímáte/ hodnotíte obtížnost testů domácích úkolů nebo dalších školních povinností? (časová náročnost, obtížnost)

No tak jak co, no byly problémy s tou dějepisárkou ta to přeháněla jako i v testech co do obsahu a do prací, ale zase si myslím čím přísnější kantor tím lepší. Napůl s těma požadavky souhlasím někdy nesouhlasím.

A u paní učitelky třídní?

Tak tam my jsme s ní problémy neměli, protože syn chodil na to doučování k ní.

Jaké požadavky chtěla třídní přímo po Vás? Jak se o nich dozvídáte?

No asi žádný požadavky právě nebyly, no, nic se po nás nechtělo až to bylo divný (*smích*), spíše naopak jakože jsme trpěli no nechci říct nějakým nedostatkem nebo prostě, ale nedostatek těch informací, chybějí nám ty webové stránky pro třídu, kolikrát jsem říkala děvčatům jestli si něchtějí něco udělat, ale bohužel k tomu nedošlo, to bych uvítala.

Dobře děkuji. Jaký máte názor na rodičovské podpisy u školních materiálů? Vyžaduje je třídní? Pokud ne uvítala byste to?

No na to my v rodině nehrajeme spíše mám problémy že furt musím jak mám tři děti něco podepisovat, takže mě to spíše otravuje, někdy jim říkám udělej si tam áčko a v pohodě ať ty děti nemají co skrývat a teď ani nevím jestli třídní něco chtěla, no ty omluvňáky to je potřeba to je jasný. Jinak nějaký úkoly v jiných předmětech no vím že někdo dostal špatnou známku za to že neměl podpis, tak to mi přijde hloupý v jejich věku, to opravdu každý když bude chtít dokáže podepsat sám žejo.

Takže jestli to dobře chápu asi to nějak nekontrolujete jestli Vaše děti potřebují podpis?

No když si přijdou tak si přijdou.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučující Vašeho dítěte. Co je pro Vás důležité? Co od toho učitele očekáváte?

No ehm, no aby moje dítě bylo spokojený, aby je učitelka něco naučila a aby nedocházelo k takovým nějakým problémům typu něco nevím, tak jsem dostal špatnou známku Prostě aby všechno bylo logický, rozumový, když ta učitelka něco chce aby to dítě to vědělo.

Dobře a to jednání aby bylo bezproblémové pro Vás v té komunikaci s vyučující? Co si pod tím bezproblémová komunikace představujete?

No já nevím, když mám nějaký požadavek aby ten učitel promluvil a aby byl otevřený. No jsou některý učitelé že jsou zabraný do těch svých předmětů a nevidí nic jiného, tak aby byl prostě soudný a spravedlivý to je tam třeba.

Jak si představujete ideální/dobrou učitelku? Má takovou Váš syn ve škole?

No to já nevím jestli takovou má no (*smích*), ale aby ty děti měla ráda, věnovala se jim nad rámec svých předmětů, aby byla kamarádká, objektivní, spravedlivá aby něco naučila, no i přísná.

Jak si myslíte že si učitelky představují ideálního/dobrého rodiče?

No tak asi aby je moc neotravovali to je pro učitele ideální rodič (*smích*), aby nebyli konfliktní protože někteří rodiče preferují své děti nadevše. Ideální rodič je rodinný rodič, nekonfliktní, nehádá se, jedná racionálně. Aby ta komunikace probíhala v klidu a s rozumem.

Jak často komunikujete s třídní vašeho syna?

No tak velice málo tak 2x ty třídní schůzky a pak občas když je nemocný tak omlouvám nebo když se něco děje, tak já nevím kolikrát, no pak ty konzultace jako ty se snažím, protože ty učitelé moc neznám tak abych se s nima seznámila. Pro nás je to trochu jiný protože na té škole nejsme těch 8 let ale od 5. třídy jsme odjinud než je škola, přestoupili jsme. Tam je to trochu specifičtější tam se všichni znají, jsou na sebe více zvyklý no.

O jaké možnosti komunikace jde nejvíce? Přímá setkání, mail, telefonicky?

No spíše telefony já teda preferuji telefony a třeba s jinými učiteli elektronicky maily a tak. No a na těch třídních schůzkách je navštívím.

Souhlasíte s možnostmi které jsou nastavené z hlediska kontaktování učitelů?

Ta elektronická žákovská knížka je opravdu dobrá že napíšete učiteli a jsou třeba věci, kdy s nimi nechcete úplně mluvit jen to napíšete a čekáte na tu odpověď, to je mnohdy lepší než ta osobní komunikace.

Jakou formu preferujete?

No asi ta elektronická ta mi přijde dobrá jako když mi učitel něco napíše tak člověk si o tom popřemýšlí a teprve potom reaguje, učitel když má čas reaguje když má čas. Třeba tím telefonem se to zrovna úplně nehodí nebo má jiné starosti, obijí je dobré přímá i nepřímá podle situace.

Jak vy se stavíte k možnosti aby vyučující v případě řešení jakékoliv záležitosti nebo problému navštívil vaši domácnost? Máte s tím osobní zkušenost? Pokud ne uvítala byste to?

No já s tím vlastní zkušenost nemám ikdyž se všema třídníma učiteli máma všech dětí si myslím že jsem navazovala vždycky nějaký bližší vztah, když by bylo něco důležitýho tak bych se tomu určitě nebránila. No ono je asi jedno jestli rodič přijde k učiteli nebo učitel k rodiči. Takže nejsem nějak proti tomu no, ale zase jako učitelé když mají 30 dětí ve třídě tak jako ta časová náročnost z tohoto důvodu by to mělo být obráceně přijít ten rodič za učitelem, ale když to bude něco vážného a učitel tomu věnuje čas tak by to nebylo na škodu.

Představte si že Vám dítě přineslo svoje čtvrtletní hodnocení, zjistíte že mu vychází jedničky v ten den se ve škole konají konzultace. Co uděláte? Navštívíte školu nebo nenavštívíte?

No když by asi všechny známky byly jedničkový a já jsem neměla žádný problém a tím jak nejsem z místa školy tak bych tak asi už nešla. Tohle by mi stačilo. Jako na konzultace chodím na předměty kde je to nerozhodně nebo tak kde chci aby se to zlepšilo. Jako když jsou jedničky tak se tam nemusí chodit, když jsou horší tak ano. Takže když je to někde nerozhodně tak jít a zeptat se jaká je možnost zlepšení a vyjádřit ten zájem že syn by chtěl to jako zlepšit a tak no.

Co si myslíte o možnosti zavolat vyučujícímu v případě dotazu nebo ohledně nějakého problému mimo jeho pracovní dobu?

No tak to dělám taky bohužel, to jako určitě vítám, protože někdy je potřeba něco řešit aby třeba dítě odešlo třeba po 2. vyučovací hodině a tak. No jako asi je to obtěžuje kdyby takhle volal každý, ale zase v různých případech zase to není tak špatné.

Takže třídní to nevadí?

No určitě jsem jí volala takhle a nic neřikala (*smích*).

Jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s třídní vašeho syna?

Myslím že všechno probíhá hladce, bezproblémově, je ochotná, vždycky mi ve všem vyšla vstříc ikdyž jsem třeba řešila tu angličtinu jo, tak s ní pak promluvila, neměli jsme žádný problém s ní. Ona sama tenhle problém prostě chápala s tou angličtinářkou tak ona i jako výchovná poradkyně řeší tu dyslexii a jako chápala moji situaci. Ona sama v češtině dává úlevy jako v diktátu že se píše ob větu, ty děti za to prostě nemůžou.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek? Vaše účast? Máte případné návrhy na vylepšení?

No tak jako no ty třídní schůzky, no já jsem tam chodila protože mě zajímali ty ostatní rodiče abych věděla kdo tam teda je, ale těch rodičů tam nechodí mnoho a nic jako důležitého ani nedozvěděli jako jen něco o škole v přírodě jo. Bylo to vždycky krátký jo no. Spíše kdyby byly ty webovky třídy, tak takové věci by se mohly dávat tam. My jsme třeba vůbec nevěděli v kolik odjíždí na školu v přírodě jo, takže to bylo tohle takhle chaotický takže kdyby to bylo někde napsané bylo by to lepší ale tohle nepsali ani do EŽK no.

Realizuje škola nebo vyučující pro své žáky a nebo pro Vás nějaké akce? Pokud ano-jaké to jsou, jak často a co vy od těchto aktivit očekáváte?

No jako nějaký byly, my jsme se jich moc nezúčastnili, ale uvítala bych nějaké akce v rámci té třídy na sblížení těch rodičů a žáků. Jako pro žáky mají nějaké to soustředění na sblížení, ale my jako rodiče se spolu moc neznáme. Jako pak jsou ty akce takový ty hodně hromadný no že tam ani tolik rodičů se nezná a tak no. Uvítala bych nějaký výlet třídní i s rodičema žáků to už je nad rámec školní výuky no.

Jaký máte názor na aktivity které škola realizuje?

Určitě ty jarmarky jsou dobrý, to je příjemný. Jako je škoda že právě těchto akcí se třídní moc nezúčastnila no. Takže to děti zase tolik neprožívaly když třídní chyběla, takže synova třída nic nevyráběla, ostatní vyráběly no. Takže by bylo dobrý ty děti k těm akcím více motivovat.

Nabízí Vám třídní učitelka nějaké možnosti na zlepšení vztahu škola-rodina?

Ehm no já ani nevím, nikdo nám nic nenabízí. Jako vždycky se říká pokud máte připomínky, návrhy přijďte za mnou ale nenabízí. V tomhle bych řekla jsou rezervy. Jako já bych to uvítala nějak to vylepšit ten vztah.

A napadají Vás nějaké možnosti jak by se vztah mezi školou a rodinou mohl vylepšit?

No právě něco při těchto společenských akcích nějak tu třídu s těma rodičema stmelit no jo, aby se sešli všichni na jednom místě no. Právě aby ty akce nebyli jen masové, hromadné ale i třídní.

Jaký máte názor na zájmové kroužky vedené rodiči žáků? Máte s tím osobní zkušenost?

No já to mám na tom prvním stupni no, no jako myslím že to špatný není je to nějaký přínos, jako každý kroužek na který to dítě chodí je obohacení.

Jakou zájmovou činnost vedete vy?

Kreslení umělecký, kreslení no.

Existuje ve škole rodičovská rada, sdružení klubu přátel a další? Pokud ano- jste členkou? Pokud ne-uvítala byste to?

No to ani nevím jestli existuje, členkou nejsem a nevím jestli něco takového je, nikdo nám nic neřekl. Nesleduju to.

Napadají Vás ještě nějaké možnosti na vylepšení komunikace z Vaší strany nebo ze strany vyučujících?

No tak hlavně komunikace s těmi dětmi aby děti věděly že píšou a kdy ty písemky, aby měly k tomu učiteli tu důvěru, pak s těmi rodiči když už teda je nějaký problém aby to v klidu společně vyřešili a byli v pohodě. Nesvalovat vinu na ostatní.

Zažila jste někdy situaci kdy jste se kontaktu s vyučujícími chtěla vyhnout? Pokud ano- proč?

Já ne, to ne. **Dobře a pokud byste slyšela o někom že se vyhýbá. Co podle Vás bývají nejčastější důvody?**

No tak asi jim je něco nepříjemný, stydí se asi, no nevím. Asi možná když třeba rodiče neposílají děti do školy nebo tak, nebo když se to třeba týká kouření a rodiče se dítěte zastávají. My jsme třeba podepisovali souhlas na náhodný vyšetření na omamnou látku, tak bylo pár rodičů kteří s tím nesouhlasili jo tak to opravdu ty rodiče nechápu no. Pak ještě co mě napadá co mi říkaly z jiných tříd že někteří tam o přestávkách kouří, nemaj dovolíno před školou tak chodí za školu, učitelé okolo toho chodí a nic jim neřeknou, když to není ve škole no. Takže i tak jako dobrý hlídat i mimo to vyučování no v okolí školy. Třeba i o vyučování mít takové naučné, poučné pravdivé příběhy co se prostě může stát když budou kouřit, to má si myslím velký vliv když slyší že to někoho fakt postihlo. Ukázat jim ty rizika, protože jsou naivní nic si nepřipouští žejo, tak aby věděly.

Co podle Vás může u vyučujících úspěšných a neúspěšných žáků způsobit ztrátu kontaktu s rodiči? Stalo se Vám to někdy?

No naštěstí nestalo, já se nedám, když učitelka nebere mobil, napíšu zprávu žejo. Myslím si pokud ty rodiče nejsou věční stěžovatelé tak by ten učitel by měl jednou, dvakrát vyhovět žejo. Jako pak když se rodič třeba s učitelem hádá, tak pak je naštvanej a nemá motivaci proč s nima komunikovat. Jako třeba když rodiče otravují učitele každý den a oni do toho mají učit to musí být děs.

Jaký vztah jste měla ke své škole vy? Jak byste se popsala v roli žákyně?

No tak já byla hodná, snažila jsem se dobře učit, na základce vždycky tak max. dvě dvojky pak i vyznamenání na střední, nebyla jsem nejlepší ale patřila jsem mezi ty lepší. Učitelé jsem měla ráda. Moji rodiče se ke škole stavěli jako já tak v pohodě, kamarádsky, přátelsky. Nedovolila jsem si nepřístojnosti a když už tak aby se na to nepřišlo no (*smích*). Dneska je jiná doba ale my dříve dostávali proutkem no, jako to že děti jsou nevychovaný je jejich rodičemi, kdo jako řekne doma učitelka je kráva žejo tak je jasný že dítě se toho chytne.

Měla jste v dětství obavy ze školy? Pokud ano proč?

Já jsem neměla obavy a byla jsem pohodářka, prostě učila jsem se na testy a šla jsem tam s tím pocitem no, dnes jsou ty děti hodně vystresovaný a bojí mluvit, stydí se. Měly by se učit rétoriku no aby se nebály mluvit, aby neměly stres z výstupu.

Tak já Vám moc děkuji. Napadá Vás ještě něco co byste dodala?

Asi už ne děkuji.

Já Vám taky.

Přepis rozhovoru s rodičem Natálie- neúspěšné žákyně

Datum 26. 8. 2016, pátek, 15:00-15:40

Nejprve bych se Vás ráda zeptala, zda souhlasíte s touto výzkumnou studií?

Ano, souhlasím.

Který žák je podle Vás školně úspěšný a neúspěšný? Liší se Váš pohled od pohledu vyučujících?

Já bych řekla že úspěšný žák je ten který se nemusí snažit v hodinách, dá všechno jednoduše a neúspěšný žák podle mého je ten který prostě hajdelačí, ten který se neučí, nedělá domácí úkoly a proto má špatné známky.

Ano, děkuji a jak si podle Vás takové žáky představují vyučující, liší se to od Vašeho pohledu?

No záleží na tom jak to dítě spolupracuje s tím učitelem, úspěšný žák spolupracuje s učitelkou, neúspěšný na to s prominutím prdí. Úspěšný žák/kyně všemu rozumí, neúspěšný nemusí vždy učiteli porozumět třeba když učitel zadá otázku, protože není sečtělý.

Dobře děkuji. Kolik máte dětí a v jaké třídě?

Tak já mám dvě děti chlapce a dívku, chlapec půjde do šesté a dívka do osmé. Takže obě děti na druhém stupni.

Jak se Vašemu dítěti daří ve škole? Budeme teď brát Vaši dceru. Jste spokojená se školou kam chodí? Pokud ne- co by škola měla změnit abyste byla?

No tak dcera půjde do osmé třídy, no s učitelkou má ohledně učení nějaké problémy, moje holka se učí no tak zlatá střední cesta no ale má problémy s vyučující, takže jsem musela jít až do školy protože něco bylo až osobní, takže jako matka jsem to musela jít řešit a uznat podle svého, ale není žádný hajdelák to ne. **A jaké problémy tak byly mezi učitelkou a dcerou?** No paní učitelka je na ni alergická, myslím si že uznává chlapce nemá ráda dívky, takže toho se týkal problém. No moje dcera je trochu silnější, takže už z toho pohledu se paní učitelce nelíbí, aktivní by byla ale není to takové jaké by si to paní učitelka představovala, takže když se moje dcera hlásí ona jí nerespektuje, proto vyrušuje v hodině křičí protože je ignorována, takže máme stále poznámky a nebo prostě když je písemná práce tak to učitelka schválně vybere aby si to nemohla zkontrolovat. Připadá mi to že je to na čas a né na to jaké mají znalosti.

Když vezmeme školu jste s ní spokojená?

No spíše ne, chodí tam i syn a byla jsem spokojená do té doby než změnili učitelku jim a tahle nám taky nevyhovuje jako synovi no. Také takový neosobní přístup dříve to bylo lepší v tom přístupu k dětem. Jsem s touto školou nespokojena, proto z této školy odcházíme.

Dobře a jaké kritéria jste si pro výběr nové školy stanovila?

Tak za prvé jsem tam byla se podívat osobně za paní ředitelkou, působila na mě velice sympaticky, příjemně, zdálo se mi že na nové vybrané škole nebude šikana. Byl tam celkově příjemný a milý pedagogický sbor, působilo to tam na mě jako na matku úplně jinak, příjemně.

Kam byste zařadila svoji dceru spíše mezi úspěšné nebo neúspěšné?

No já bych řekla zlatá střední cesta, ale myslím si že kdyby učitelka měla více trpělivosti a věnovala se více mé dceři, tak by měla každopádně jiné známky, ale tak to bohužel není jak jsem řekla paní učitelka má ráda chlapce, takže spolupráce s dívkami tam není taková jako s chlapci se domnívám. Jsem zvědavá jak to bude v nové škole, jestli to byla chyba mé dcery anebo učitelky, takže teď se teprve pozná co v ní je. **Takže jestli to dobře chápu příčinu neúspěšnosti vidíte...** Vidím v paní učitelce ano.

Jaké je Vaše vzdělání? Kde pracujete?

Mám středoškolské s maturitou se zaměřením na marketing, v současné době jsem v domácnosti.

Jakou míru důležitosti kladete na vzdělání Vašeho dítěte?

Tak já bych chtěla aby obě děti měly maturitu, pak samozřejmě kdyby to šlo bych ráda aby si udělaly vysokou školu, ale pokud ne tak i za tu maturitu bych byla ráda.

Dobře tak teď bych se zeptala co pro Vás škola Vašeho dítěte znamená?

Tak samozřejmě čím více škol lidé mají tím větší rozhled, lepší pracovní využití a znamená to prostě, no chtěla bych aby měli maturitu.

Vy už jste něco naznačila ale zeptám se. Jak vnímáte třídní učitelku Vaší dcery? (Charakteristika, způsob výuky, přístup k dětem)

No tak vnímám ji velice špatně. Přístup k dětem má velice zvláštní, protože uznává jak jsem říkala chlapce, myslím si že má ráda pouze velice chytré žáky, takže taková ta zlatá střední cesta ta pro ní není. Vyzdvihuje jen velice úspěšné žáky což si myslím že by v pedagogické praxi nemělo být. Měla by brát na žáky jednu lať a ne mít více metrů.

Kdybyste ji měla oznámkovat jako ve škole co byste ji dala?

No takhle nebyla jsem nikdy při jejich vyučováním, ale z mého pohledu bych dala 3-4 no.

Co by podle Vás měla zlepšit aby jste ji dala lepší známku?

No ten přístup k dětem, k rodičům aby byla férovější. Stalo se mi že jsem za ni přišla a osobně mi něco slíbila a pak to nedodržela, takže tam asi se neví co dělá levá- pravá. Jako pak přístup k rodiči jako ke mně tak tam bych dala za 5 no každopádně.

Ano, a čeho se to týkalo že Vám nevyhověla?

No tak takhle byli jsme nemocní, já jsem za ní přišla protože dcera byla skoro měsíc nemocná, děti trénovaly na čtvrtletní práci a to nám učitelka vůbec nesdělila a hned v pondělí co nastoupila se psala ta písemka. Samozřejmě ty děti co trénovaly, měly dobré známky a holka měla samozřejmě špatnou, tak jsem chtěla aby dostala možnost opravy, bylo mi řečeno že ano že bude prozkoušena následující týden, bohužel se tomu tak nestalo. Takže samozřejmě se to promítlo do známky na vysvědčení a průměr nám zbytečně zkazila, to se mi zdálo celkem nefér. Celý týden jsme se na to učili a pak nebyla vyzkoušena no, takovýto přístup by neměl ve škole být.

Jak vypadá domácí příprava Vaší dcery na školu? Pomáháte mu? S čím? Jak často?

Tak když dcera přijde domů ze školy, tak samozřejmě se snažím o to aby před tím než jde ven udělala úkoly, no a pak po tom co se po škole odreaguje, tak kolem sedmé jí radím s tím co neví, i otec jí radí i když samozřejmě on nerad, oni spolu moc dobře nevycházejí. Ale k té domácí přípravě, připravuje se přiměřeně. Jako pomáhám jí tak hodinku denně, jinak ona si zaleze sama a učí se sama to jo. Když něco neví tak si to spolu třeba dohledáme na internetu a učíme se spolu.

Když se dozvíte že Vaše dítě v blízké době bude psát test anebo má domácí úkol. O co se snažíte? Od koho informace přišla?

Tak samozřejmě obě děti když přijdou ze školy tak mě informují o tom co bylo ve škole, co se dělo a že teda něco mají ty požadavky a tak no, jako pak odpoledne nebo večer když je před testem si spolu sedneme vyhledá si třeba nějaké otázky co neví a učíme se spolu, informace samozřejmě přichází od dcery.

Jaké požadavky chce škola po dětech? Souhlasíte s nima?

Jako s těma požadavky jsem spokojená, jako nevím ale v té škole nejsem, ale myslím že tohle je v pořádku, myslím že je to v pořádku, ty požadavky nejsou tak strašné je to tak přiměřené jako k té látce.

Jaké požadavky chce třídní učitelka po Vás? Pokud nějaké požadavky učitelka chce- jaké to jsou? Máte v nich jasno?

No tak jako požadavky jsou navštěvovat ty třídní schůzky a konzultace a pak asi po nás chtějí navštěvovat tu elektronickou žákovskou. Moje účast co bych řekla na třídní schůzky je na 50 %, nechodím na všechny no. Myslím si že to informování od mé dcery je dostačující, takže informace od dcery jsou dostačující, jako u mě a paní učitelky to moc nefunguje ta komunikace. Neřekla bych že máme alergii, ale paní učitelka si vybírá

rodiče určitých žáků, prostě paní učitelka si vybírá co my máme paní doktorku támhle, tak ty ona jako bere to jako ty co mají střední školy tak ty ona tolik nebere, nejsem bohužel MUDr., JuDr ani Ing., takže podle toho mám pocit že učitelka soudí rodiče což by samozřejmě být nemělo.

Existují nějaké požadavky které by Vás zatěžovaly?

Tak myslím že to není úplná tragédie, tak jako třeba po nás chce nějaké peníze do fondu nebo tak ale není to tak že by mě to zatěžovalo, nene není to žádná tragédie dá se to unést, není nic co by mě zatěžovalo nebo stresovalo to ne.

Jaký máte názor na rodičovské podpisy u školních materiálů? Vyžaduje je třídní učitelka? Pokud ne-uvítala byste to?

Tak jako naše třídní učitelka myslím si že to nevyžaduje, napíše informaci a já ji podepišu bez problému, myslím si že tam problém teda nevidím z mé strany. Ona je nevyžaduje a já o to ani nějak nestojím.

Když se řekne bezproblémová komunikace s vyučující. Jaké faktory jsou podle Vás pro její realizaci důležité? Co od té učitelky očekáváte?

Tak určitě spolehlivost to u nás nefunguje, takže když se něco řekne aby to splnila no, to už jsem říkala v tamté otázce. Také byl třeba problém s jednou prací co jsme dostali od cermatu, že to bude anonymní a tak se nestalo, protože všechny ty otázky si paní učitelka přečetla a pak samozřejmě mou dceru odchytila na chodbě a nějaká otázka se jí nelíbila. Byl problém že anonymní práci si ona četla, což by tak být nemělo.

Jak si představujete ideální/dobrou učitelkou?

Myslím si že by měla být paní učitelka komunikativní, spravedlivá, příjemná na děti, neměla by se rozčilovat, řvát na děti. Myslím si že i ta spolupráce měla být na obou stranách. **Na jiné předměty má ideálního/dobrého učitele/lku?** Ano s ostatními problém není.

Kdybyste byla učitelka jak byste si představovala ideálního/dobrého rodiče?

Tak rozhodně by neměl dělat žádné problémy. To se vidí i obráceně když učitelka spolupracuje, tak se vidí že je spokojený žák, tak i učitelka a naopak. Takže jako já kdybych se vžila do té role, tak já bych byla velice spravedlivá, kdyby dítě mělo nějaký problém snažila bych se mu to vysvětlit ne že mu řeknu že se to má naučit doma. Když bych viděla že se dítě hlásí tak bych ho samozřejmě vyvolala i kdyby měl říct nějakou kravinu, ale tím vidím už i tu spolupráci že žák se hlásí, nevykřikuje, takhle si myslím že by to mělo fungovat.

Dobře a teď když se vrátím k tomu jak vy jako učitelka byste vnímala ideálního/dobrého rodiče?

Ten který se nehádá, jako když támhle třeba Anička zlobila, můžete si s ní promluvit ať nevyrušuje nebo tak, myslím si hlavně o té vzájemné spolupráci že to všechno je no.

Jak často komunikujete s třídní Vaší dcery?

Tak my spolu komunikujeme pouze přes internet a to ve zkratkách, takže když je nemocná tak si píšeme a tak to funguje i od třídní stručná odpověď no.

Takže o osobní kontakty jestli to dobře chápu prakticky nejde?

Ano, proto z téhle školy odcházíme.

Jakou formu sdělení komunikace s učitel byste dávala přednost?

Tak určitě komunikaci přímou hezky z očí do očí, kde už člověk na tom obličejí vidí zda se něco děje, sleduje tu neverbálnost.

Jaký máte názor na řešení jakýkoliv problémů či jiných záležitostí ve Vaší domácnosti? Máte s tím osobní zkušenost? Pokud ne- uvítala byste to?

Tak zkušenost s tím mám od předchozí učitelky mého syna, dávaly jsme si spolu kávu, měly jsme spolu hezké vztahy. To se mi zdálo jako velice příjemné setkání. Takže já jsem i radši pro domácí návštěvy. Uvítala bych to tak i nadále ale bohužel tomu tak není.

Představte si že Vám dítě přineslo čtvrtletní hodnocení a zjistíte že má velké nedostatky ve většině předmětů. Jak budete postupovat v komunikaci s třídní učitelkou? Co budete od ní očekávat?

Tak určitě bych přišla za paní učitelkou a navrhla bych doučování pokud by to bylo možné, pokud by to nebylo možné tak bych si doučování zařídila já sama, jakože nějaké to doučování sem tam má z angličtiny no. Když je nějaký problém třeba s chováním tak si to snažím s ní vyřídit já sama.

Jaké možnosti řešení kázeňských/ prospěchových problémů Vám vyučující nabízí?

Já takhle nemůžu říct s ní o hodině nejsem, ale jako učitelka my nic nenabízí, ale třeba těch kázeňských problémů také to může být výkladem učitelky, že to dceru nebaví tím to asi bude no. Z mého pohledu si myslím že učitelka asi vede nudné hodiny že nezabaví ty žáky no.

Co si myslíte o možnosti zavolat vyučující v případě dotazu či problému na jeho číslo mimo jeho pracovní dobu? Máte s tímto nějakou osobní zkušenost?

Tak jako ano znám to dříve u učitelky mého syna jsem to využívala teď to nepracuji a nějak to nefunguje, nemáme spolu dobrý vztah, moc nefunguje komunikace typu sdělování si postřehů o mé dceři, jako že by mi učitelka sdělila Vaše dcera má problémy tam a tam, ta zpětná vazba není nic moc.

Tak když bychom to shrnuly jak byste zhodnotila způsob Vaší komunikace s vyučující?

Zhodnotila bych ho na 3-4 protože máme velice špatný kontakt jako rodič a učitel, jak už jsem říkala.

Jakou míru důležitosti podle Vás klade třídní učitelka na spolupráci s rodiči?

No myslím si že s určitými typy rodičů je pro ni spolupráce důležitá, ale mezi námi si myslím že to moc neřeší, bere to tak ledabyle. Nerozvádí problémy je stručná.

Jak byste shrnula průběh třídních schůzek? Máte nějaké případné návrhy na vylepšení?

No tak ty třídní schůzky tak nějak v pořádku v podstatě se tam nic nevyřeší moje účast jak jsem říkala je napůl. Jako co oceňuji je že problémy konkrétních žáků neřeší přede všemi ale individuálně. Protože z vyprávění od kamarádek vím že to i některé učitelky přede všemi řeší a to nic neřeší to se pak akorát ti lidé hádají.

Co Vás na třídních schůzkách nejvíce zajímá?

Tak hlavně prospěch, výlety, akce, jak dcera spolupracuje v hodinách no to je asi tak nějak co mě napadá.

Realizuje škola pro žáky i pro Vás jako rodiče nějaké aktivity? Pokud ano- jaké to jsou? Jak často? Co od těch aktivit očekáváte?

No ty různé aktivity jako výlety s celou třídou, kina a tak, pak samozřejmě škola jarmarky, plesy a takhle. Ale třídní se třeba škol v přírodě neúčastní no. Nic víc mě nenapadá.

Dobře děkuji. Nabízí Vám třídní nějaké možnosti pro zlepšení vztahu rodič-učitel?

No z mého pohledu o ničem nevím, vše nechává na mě jako na rodiči, proto odcházíme z této školy také.

Jaký máte názor na zájmové kroužky vedené rodiči žáků? Máte s tím osobní zkušenost?

Tak já teda žádný nevedu, ale kamarádka moje vede že jezdí děti spolu na kola, takže jedou třeba 5 km a tak, koná se to jednu sobotu v měsíci. Mám na to kladný názor.

Existuje ve škole školní rad, sdružení klubu přátel? Pokud ano- jak se o tom dozvídáte? Jste členkou?

Ano máme, nejsem členkou ale je i se vybírají peníze na společné dárky, akce.

Zažila jste někdy situaci že jste se kontaktu s vyučující chtěla vyhnout? Z jakého důvodu?

Tak to se stalo nedávno, jak jsem vyprávěla že třídní dcery nedodržela slib že ji dá opravu. To jsem opravdu byla hodně naštvaná že bych paní učitelce mohla ublížit (*smích*).

Co si myslíte že může způsobit ztrátu kontaktu u učitelů s rodiči, kteří mají úspěšné nebo neúspěšné žáky? Stalo se Vám to někdy?

Tak naštěstí nestalo, ale je dobré aby se změnilo vždycky chování učitelů k rodičům no.

Jaký vztah jste ke své škole měla vy? Jak byste se popsala v roli žákyně?

Tak já si myslím že jsem byla bezproblémová, vše bylo úplně jiné i ta komunikace, lepší spolupráce, bylo to lepší než teď co se děje. Jako dítě si myslím se o sebe umí postarat, taky je i taková šikana, takže to co si žák dovolí na žáka a nebo i naopak. Byla jiná spolupráce taková lepší.

Měla jste v dětství obavy ze školy? Pokud ano proč?

Neměla nebyl důvod (*smích*).

Jaký přístup měli Vaše rodiče ke škole?

No bylo to dostačující, neměli žádný problém vše probíhalo v klidu.

Dobře děkuji. Napadá Vás ještě něco co byste chtěla sdělit?

Nene bylo to vše co mě napadlo, děkuji.

Taky děkuji.

Rozhovor s ředitelem školy:

1. Prosím popište mi Vaši školu (obecně: velikost, počet žáků, učitelů).

Škola má letos 550 žáků, ale teď nám každý rok přibývá jedna třída, takže předpokládáme, že za čtyři roky se počet ustálí na 650. Víc už bychom růst neměli.

Ve škole pracuje asi 35 učitelů, někteří pouze na částečný úvazek. Kromě toho máme ještě asi 20 asistentů a vychovatelů školní družiny.

Škola má dvě budovy, kromě toho si pronajímáme ještě několik tříd v nedaleké střední škole a doufáme, že potřebné učebny budou brzy přistavěny.

2. Popište vzdělávací program školy.

Vzdělávací program se jmenuje ŠNEK, což znamená Šance pro všechny, Názornost, Empatie, Kooperace. Na prvním stupni vychází z alternativního programu Začít spolu, podle nějž se některé naše třídy učily od roku 1996 a který jsme pomáhali v Čechách zavádět. Na druhém stupni vycházíme třeba z tzv. kritického myšlení, využíváme kooperativní učení, projektovou výuku apod. Snažíme se o širokou nabídku volitelných předmětů, aby si žák svůj vzdělávací program mohl částečně tvořit sám.

3. Co děláte pro zviditelnění školy? Proč mají rodiče umístit svoje děti právě do vaší školy? (Informovanost o existenci školy, propagační materiály atd.)

Tak především pověst školy je nyní taková, že se k nám každý rok hlásí velké množství dětí z okolí, které nemůžeme přijmout. Proto školu raději moc nepropagujeme (*smich*), každý rok musíme odmítnout několik desítek dětí, což nás mimo jiné připravuje i o čas.

Víme samozřejmě, že tato situace se může jednou změnit. Navíc chceme co nejlépe informovat rodiče našich žáků. Proto velice pečlivě vedeme a aktualizujeme webové stránky. Každoročně vydáváme tematický školní kalendář, to je vlastně taky propagace, i když zároveň je to takový projekt pro třídy.

4. Do jakých projektů, programů je škola zapojená? K čemu tyto programy slouží, cíl?

Spolupracujeme s organizací Step By Step ČR, podle jejichž vzdělávacího programu Začít spolu jsme dlouhá léta učili a vycházíme z něj i dnes. Spolupracujeme také s Mensou ČR, Asociací školních sportovních klubů, nedávno jsme se zapojili do programu Děti na startu. Účastníme se i mezinárodních projektů, především v němčině. Cílem je ukázat žákům, že své školní vědomosti mohou uplatnit v praxi, že jim k něčemu jsou.

5. Je pro školu důležitá spolupráce učitel-rodíče? Jak byste zhodnotil spolupráci ve vaší škole? Existují nějaké způsoby, aktivity, pomoci kterých se snažíte budovat, vylepšovat komunikaci mezi školou a rodinou? (Pokud ano- Které to jsou?)

Spolupráce učitel-rodíče je naprosto klíčová. S rodiči komunikujeme mimo jiné přes komunikační systém v rámci „elektronické ŽK“. Samozřejmě pořádáme i klasické třídní schůzky a konzultace (často v sestavě učitel-rodíče-žák). Máme velmi aktivní školskou radu, která přichází s množstvím podnětů.

6. Jaké aktivity pro rodiče a širokou veřejnost pořádáte? Jaké je vaše očekávání od těchto aktivit?

Pořádáme ročně několik tradičních akcí pro děti, rodiče i veřejnost. Hlavním smyslem je neformální setkávání, které často vyřeší víc, než formální jednání.

7. Jak o těchto aktivitách informujete rodiče a veřejnost?

Hlavně přes web a EŽK. Facebooku a dalším sociálním sítím se docela bráníme, mimo jiné i proto, že jsou do 13 let zakázány. Vnímáme jejich poměrně velkou problematičnost (několikrát ročně řešíme kyberšikanu či její náznaky, už jsme měli i případ sexuálního zneužití přes tuto síť...).

8. Jaký by měl být dle Vás dobrý učitel/ka? Splňují učitelé pracující ve škole Vaši představu?

Za prvé by měl mít rád svou práci a mít kladný vztah k dětem. Zároveň by měl být dostatečně zodpovědný a také odborně na vyšší – jak po stránce pedagogické, tak ve svém oboru, který učí. Lidí si vybírám a naprostá

většina jich tyto požadavky splňuje. Nikdo ovšem není dokonalý, vždy se dá něco zlepšit – pořád bychom na sobě měli pracovat. Někdy se původně kvalitní učitel s lety „pokazí“, často za tím stojí tzv. syndrom vyhoření. Je na řediteli, aby to včas zpozoroval a řešil.

9. Jaký by měl být dle Vás dobrý rodič?

Měl by mít rád své dítě, nikoli však nekriticky. Informace od něj by si měl ověřovat. Pokud se mu na škole něco nelíbí, neměl by ji pomlouvat před dětmi, ale pokusit se nejprve vyřešit problém s dotyčným učitelem, případně s ředitelem. Rodiče si neuvědomují, že pomlouváním školy podřívají také svoji autoritu.

10. Jak byste definoval neúspěšného a úspěšného žáka a jejich rodiče? (*charakteristika dětí a rodičů úspěšných a neúspěšných dětí*)

To je dobrá otázka. Úspěšný žák je takový, který studuje na své osobní maximum (vzhledem k předpokladům), ve škole se cítí dobře, vychází s učiteli i se spolužáky. Neúspěšný žák v některých uvedených věcech zaostává. Může tak klidně existovat úspěšný „trojkař“ a neúspěšný „jedničkář“.

Rodiče úspěšných dětí jsou spokojeni, vedou děti k plnění povinností, ale nemají přemrštěné nároky. Rodiče neúspěšných dětí buď nemají na své děti čas a nestarají se o ně, nebo je naopak stresují přehnanými požadavky.

11. Z jakého důvodu se podle Vás rodiče/učitelé vyhýbají kontaktu se školou/ s rodiči?

pozn. vyhýbání kontaktu se míní: buď úplná absence spolupráce či omezená na nutnou/minimální.

U rodičů je to někdy nedostatkem času. Pokud je to úmyslné, často za tím stojí negativní zkušenost se školou z minula, třeba z vlastního dětství. Nebo se mohou stydět za to, že jejich dítě není tak úspěšné, jak by si představovali.

U učitelů jde většinou o obavu z některých rodičů – někteří dokážou být agresivní, vyhrožovat, vznášet nepřiměřené požadavky. Znáám rodiče, kteří telefonují a mailují učitelkám 24 hodin denně – učitel si také někdy musí odpočinout.

Pokud se však učitel vyhýbá „normálním“ rodičům s normálními požadavky, měl by uvažovat o změně zaměstnání, protože přirozený kontakt s rodiči je samozřejmou součástí jeho práce.